

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ותשעים-ושמונה של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"ו באדר התשנ"ד (9 במרס 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה

גזענות נגד יהודים במדינת היהודים

הפער של 4 מיליארדי דולר בין היבוא מהקהילייה האירופית ליצוא אליה עקב שפי (העבודה):

ביצוע החלטות הממשלה בעניין המתנחלים הקיצוניים

גירוש שבט הג'הלינים

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 85), התשנ"ד–1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת),

התשנ"ד–1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק מבקר המדינה (חברות קבועה בוועדה), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

הצעת חוק מבקר המדינה (נאום המבקר בכנסת), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – זכות עיון ליושב-ראש הוועדה), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – מניעת עינוי דין), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

הצעת חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם (תיקון – חובת העמדה לדין), התשנ"ד–1993

(הצעת חבר כנסת ד' שילנסקי)

הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון – תלונה מוצדקת),

התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

שאלות ותשובות

פגיעה במערכת המשפט על-ידי השופט סגלסון

גנבת בקר

דין נרקומן שהשתקם

מודעות בעיתונים המציעות שירותי מין

בית-המשפט החדש בתל-אביב

שיפוט בעבירות תנועה

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון – מחלה ממארת), התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גיל קצבת הילדים), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ש' יהלום)

הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – שווי של נזק עקיף), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 8), התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת א' דיין)
הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – ועד רובע עירוני), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א' דיין)
הצעת חוק הכניסה לישראל (תיקון – אשרה ורשיון לישיבת עסקים), התשנ"ד–1994
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעה לסדר-היום
שאלות הביטחון בהסדר הישראלי-הפלשתיני
הצעה לסדר-היום העלאת עצמותיו של איש המודיעין אלי כהן, זיכרונו לברכה
הצעה לסדר-היום
שירות הדרוזים בצה"ל
הצעות לסדר-היום
בעיית החיילים הבודדים בצה"ל
הצעה לסדר-היום
שיכון לתושבי יש"ע המבקשים לגור במרכז הארץ
הצעה לסדר-היום
תיירות ביישובים הערביים
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק ייבוא בשר בקר קפוא, התשנ"ד–1994 (הצעה שנייה)
(קריאה ראשונה)

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת; יום רביעי, כ"ו באדר התשנ"ד, 9 במרס 1994.

אנחנו מתחילים, חברי, בשאלות בעל-פה. שר המשטרה אתנו, חבר הכנסת שילנסקי אתנו. שר המשטרה ישיב על שאלתא – – –

דוד מגן (הליכוד):

גם חבר הכנסת זאבי אתנו.

היו"ר ש' וייס:

וגם חבר הכנסת מגן אתנו. פחות או יותר אותו הרכב.

יוסף בא-גד (מולדת):

ומה אתי?

היו"ר ש' וייס:

וגם חבר הכנסת בא-גד, שאתמול עשה לי דבר לא יפה, אתנו.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא עשיתי שום דבר לא יפה.

היו"ר ש' וייס:

שר המשטרה ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 295, שהוגשה לראש הממשלה על-ידי חבר הכנסת דב שילנסקי, בנושא: גזענות נגד יהודים. גזענות – בחיריק – או גזענות – בפתח? חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

גזענות, בחיריק.

היו"ר ש' וייס:

אז הייתי בסדר. תודה. בבקשה, חבר הכנסת שילנסקי.

רחבעם זאבי (מולדת):

שאלת אותי זאת כמומחה לגזענות או כמומחה לעברית?

היו"ר ש' וייס:

כמומחה לעברית, במקרה זה.

גזענות נגד יהודים במדינת היהודים

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאחרונה מתגברת תופעת הגזענות נגד יהודים בארץ-ישראל, במדינת העם היהודי. שתי דוגמאות מני רבות: האחת – נסיעת משלחת של אזרחי ישראל לניחום אבלים לנשיא סוריה, שבה הוחרמו היהודים שרצו לנסוע; דוגמה שנייה: החרמת עורכת-הדין לאה צמל על-ידי ועד עורכי-הדין הערבים ביש"ע ומניעת הצטרפותה אליהם לביקור תנחומים בחברון – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני צריך לקרוא מה שכתוב.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני קורא בדיוק מלה במלה. לא?

היו"ר ש' וייס:

לא. אצלי רשום – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מצטער. הגעתי לכאן בריצה – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה היית יושב-ראש, ואני לא אעיר לך. אבל זה ממש לא דומה למה שכתוב.

דב שילנסקי (הליכוד):

סליחה.

היו"ר ש' וייס:

זו טעות של המזכירות, זה קורה, לא נורא. בבקשה, חבר הכנסת שילנסקי, אין דבר. יש כל כך הרבה לחץ ומתח, אז קורה שטועים. השיטה היא, שכאשר חבר כנסת מגיש שאילתא בעל-פה, אנחנו מצמצמים אותה ל-40 מלים.

דב שילנסקי (הליכוד):

לגבי החלק השני, בקשר לעורכת-הדין לאה צמל, אני רואה שמזכירות הכנסת קיצרה את דברי. אני רוצה ללכת על-פי הקיצור של מזכירות הכנסת:

דוגמה שנייה: החרמת עורכת-הדין לאה צמל על-ידי ועד עורכי-דין ערבים ביש"ע.

דרך אגב, אינני מבין למה הקיצור, אבל מזכירות זו מזכירות.

היו"ר ש' וייס:

שאילתא בעל-פה היא בת 40 מלים.

דב שילנסקי (הליכוד):

ברצוני לשאול:

1. מה היא הסיבה לכך?

2. מה ייעשה בנדון? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר המשטרה, תשובתך.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב על השאילתא של חבר הכנסת דב שילנסקי לראש הממשלה.

1. משלחת הניחומים הישראלית לסוריה אורגנה על-ידי חבר הכנסת דראושה, וזכותו היתה לבחור את חבריה. לא מצאנו להתערב בכך. לא ידוע לנו על יהודים שביקשו להצטרף למשלחת.

2. אין לנו מידע על החרמת גברת צמל, ואין זה תפקידנו להתערב בסיפור זה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דב שילנסקי. אחריו – חבר הכנסת דוד מנע, ואחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

דוד מגן (הליכוד):

אני ביקשתי.

היו"ר ש' וייס:

גם אתה ביקשת, חבר הכנסת מגן, אבל מייד אחריו.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

לא. אז חבר הכנסת יוסף בא-גד; אם הוא לא יהיה – יהיה חבר הכנסת דוד מגן, אף-על-פי שאז יהיו שניים מאותה סיעה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אילו משלחת של יהודים היתה נוסעת והיו אומרים: אנחנו לא לוקחים ערבים מפני שאתם ערבים – איזה רעש היה כאן. ואני מודיע שאני הייתי מצטרף למגנים את התופעה הזאת.

גזענות נגד ערבים – פסולה; נגד יהודים – מותרת. הכול כשר נגד יהודים.

דוגמה שנייה. אני חולק על השקפותיה של גברת צמל, אבל היא עורכת-דין, ואני מכבד עבודה מקצועית. והגברת צמל לא רק עושה את עבודתה המקצועית, אלא היא גם מופיעה מעל כל במה

ומשמיעה את מדינת ישראל ומגינה על אש"ף. והנה לפתע פתאום הם נתנו לה סטירת לחי מצלצלת. היא רצתה לנסוע אתם לניחוח אבלים בחברון, והם אמרו: לא, את לא משלנו.

הם אמרו שזה משלוש סיבות. סיבה אחת – התירוץ שלהם שהיא אשה. הסיבה השנייה – אמרו לה במפורש, שבישיבת הוועד קם מישוה ואמר: אני מתבייש בזה שאנחנו מחרימים אותך כי את יהודייה.

אני רוצה לסכם, אדוני היושב-ראש, במשפט אחד. אני ראיתי את היהודים האלה שמעלו באמון העם, פעלו לטובת הנושא, ואחר כך באו ואמרו להם: יהודי, אתה יהודון ככל יהודון. ראיתי את זה בגולה, וגם כבוד היושב-ראש ראה את זה בגולה אצל כל מי שקפצו מסביב לאויבי ישראל מתוך רצון להחניף להם. אבל התופעה הזו כאן הולכת ומחמירה, ואנחנו צריכים להיות ערים לכך. לא ייתכן שבמדינת היהודים תהיה גזענות נגד יהודים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת שילנסקי. חבר הכנסת דוד מנע, בבקשה. אחריו – אם חבר הכנסת בא-גד לא יהיה, ידבר חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, רציתי לשאול את כבוד השר, מה דעתו על ההתבטאויות שקשה לי להסבירן, של חבר הכנסת טלב אלסאנע בדמשק הבוקר, על רמת-הגולן, נגד הציונות ועל כך שהם מציגים את עצמם כערבים פלשתינים תושבי הגליל. כך הם מציגים את עצמם בכלי התקשורת הסוריים והבין-לאומיים. אין הם מזכירים את היותם ישראלים, אף שברדיו הישראלי הם מצוטטים תמיד כמי שאומרים: אנו ערבים ישראלים גאים. שם הם ערבים פלשתינים תושבי הגליל. הבוקר אנו קוראים בעיתונים שטלב אלסאנע טוען בדמשק, כי מה שעשתה ישראל בקוניטרה הוא מעשה הנוגד את הציונות. מה דעת השר בנושא זה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, אני מציע לך להזמין את כל קטעי העיתונות הגלויה המופיעה בדמשק, לרבות ראיונות טלוויזיוניים אשר פורסמו ברחבי העולם, לבדוק היטב את ההתבטאויות של משלחת אשר היתה אמורה להיות משלחת מטעם ערביי ישראל, ולראות את ה"יצוג" המביש על-ידי אותה משלחת, של האינטרסים החיוניים למדינת ישראל.

אם חבר הכנסת שילנסקי הציג את המושג גזענות, אני רוצה לומר כי שקלנו השבוע להגיש הצעה דחופה לסדר-היום בנושא: גרמניה של 1939 וגרמניה של 1993. אותם ממדים חוזרים על עצמם; ממצאי הסקרים על אודות היחס ליהודים מדאיגים. מסתבר ש-40% מהגרמנים חוזרים לסורם.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת מגן, בעניין השני: יש לנו קבוצה פרלמנטרית בראשות סגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי, שהגיבה כבר אתמול. היא העבירה מברק לנוגעים בדבר, ומחתה קשות בשם הכנסת.

דוד מגן (הליכוד):

צריך לפרסם את זה.

היו"ר ש' וייס:

פרסמנו עכשיו פעמיים. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת שילנסקי, אני מתכבד להשיב: שום גזענות אינה מותרת. אני חייב לציין שהבקיאות שמגלה חבר הכנסת שילנסקי במעשיה של הגברת צמל ראויה להערכה. אני חייב לומר שלי כחבר הממשלה לא היה הזמן להתעניין במעשיה. מסקנותיה של גברת צמל הן לעצמה, בהתאם ליחס שקיבלה מתושבי חברון.

דב שילנסקי (הליכוד):

היא עצמה אמרה שזוהי גזענות נגדה, כי היא יהודייה.

שר המשטרה מ' שחל:

אסתפק בכך. אני לא חושב שהממשלה צריכה להגיב בעניין זה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שילנסקי, אנשים שונים בזמנים שונים מתוודעים בסופו של דבר אל ישותם.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה להעיר. צריך להתייחס אל דבר אחד בגאווה ובביטחון: רבותי, אנו מדינה ריבונית. מדינת ישראל היא מדינתו של העם היהודי, ועל כך גאוותנו. אני לא חושב שאנו צריכים לשכוח זאת ולו גם לרגע אחד. בכך השוני החשוב ביותר.

לחבר הכנסת דוד מנע, בעניין ההתבטאויות של חבר הכנסת טלב אלסאנע: דעתי בעניין זה שלילית.

לחבר הכנסת דוד מגן: בהחלט אזמין את העיתונות שפורסמה בערבית. יש לי עניין לקרוא אותה, ולאחר מכן אני מניח שתהיה גם התייחסות.

אני מסכים לכל מלה שנאמרה בנוגע לסקר על יחס הגרמנים הצעירים לשאלות הקשורות לעם היהודי, אבל אני חושב שיושב-ראש הכנסת נאמן על כולנו, והוא ימצא את הדרך הנאותה לטפל בנושא באופן ציבורי.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, כפי שאמרתי, יש לנו ועדה פעילה מאוד, וחבר הכנסת עובדיה עלי הגיב בעניין זה כבר אתמול. העברנו את התגובה לפרופסור ריטה זיסמוט, נשיאת הבונדסטאג.

שר התעשייה והמסחר ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 296, של חבר הכנסת יעקב שפי, בנושא: הפער של 4 מיליארדי דולר בין היבוא מהקהילייה האירופית ליצוא אליה.

יהושע מצא (הליכוד):

מה עם השאלתא אל ראש הממשלה?

היו"ר ש' וייס:

על השאלתא הראשונה ענה השר שחל בתור השר המתאם.

יהושע מצא (הליכוד):

מה עם השאילתא של חבר הכנסת סאלח טריף?

היו"ר ש' וייס:

זו השאילתא הרשומה אצלי כשאילתא רביעית, ועונה עליה סגן שר הביטחון. אתה מתכוון לשאילתא בעניין ביצוע החלטות הממשלה בעניין המתנחלים הקיצוניים?

יהושע מצא (הליכוד):

נכון.

היו"ר ש' וייס:

היא תובא עוד מעט.

הפער של 4 מיליארדי דולר בין היבוא מהקהילייה האירופית ליצוא אליה עקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, על-פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 1993 עמד הפער בין היבוא מהקהילייה האירופית ליצוא אליה על 4 מיליארדי דולר. החוק הקיים מחייב רכש גומלין בהיקף 35% מעסקות היבוא.

ברצוני לשאול:

1. האם התבצע רכש גומלין כאמור?

2. כיצד תאכף הממשלה רכישות גומלין?

3. מה היא עמדת משרדך והממשלה בדבר העלאת אחוזי עסקות היבוא?

היו"ר ש' וייס:

כבודו, בבקשה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבד להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 296, של חבר הכנסת יעקב שפי.

1. שיתוף הפעולה התעשייתי וקניות גומלין נדרשים רק בגין רכש ממשלתי. בתחום היבוא האזרחי הכללי, התחייבות החברות לבצע שיתוף פעולה תעשייתי הינה על בסיס וולונטרי.

2. בימים אלה נמסרו לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, תקנות לחוק חובת המכרזים העוסקות, בין היתר, בשיתוף פעולה תעשייתי ובקניות גומלין. הממשלה מאמינה שבדרך זו היא תוכל לקבל כוח יתר, כדי לאכוף את התקנות של קניות גומלין.

3. הממשלה איננה בדעה שיש להגדיל את הדרישה לשיתוף פעולה תעשייתי מעבר ל-35%. ככלל אפשר לציין שיש מקרים מיוחדים שבהם ההתחייבויות המושגות הן מעל 35%.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יעקב שפי. אחריו – חבר הכנסת דוד מגן, ואחריו – חבר הכנסת יוסף ונונו.

יעקב שפי (העבודה):

בביקורו האחרון באירופה אמר ראש הממשלה, כי על האירופים להפסיק להפלות אותנו לרעה. שאלתי לכבוד השר: כיצד באה לידי ביטוי אפליה זו הלכה למעשה? האם משרדך בחן אפשרות לדרוש או לבקש ממדינות אירופה, שלהן אחוזי בעלות על חברות תעופה לאומיות, כגון צרפת, גרמניה ואיטליה, לתחזק את מטוסייהן בארץ, וכתוצאה מכך למתן את האפליה הכלכלית מצד מדינות אירופה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן – דקה אחת, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת ונונו.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, כאן המקום לציין כי רשפ"ת – רשות לשיתוף פעולה תעשייתי – היחידה הסמוכה למשרדך, עושה עבודה טובה מאוד, ואפשר לראות זאת בשנה האחרונה. ובכל זאת, הפער בינינו

לבין יפן, המציפה את השוק הישראלי בכלי רכב, במכשירי חשמל וכיוצא בזה, הוא פער בלתי הגיוני, והייתי מרחיק לכת ואומר: גם בלתי נסבל.

כיצד אתה מתכוון להגביר את פעילותנו בכל הקשור לרכש גומלין דווקא ביפן, אותה יפן המראה היום את פרצופה האמיתי בכל הקשור ליחסי המסחר בינה לבין ארצות-הברית, היחס הבוטה שלה לדרישות ארצות-הברית והיחס הציני שלה לבקשות הצנועות שלנו?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת ונונו, בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, האם עקב ההסכמים עם השוק האירופי, הסכמי השכר ומדיניות החשיפה, מתקדם תהליך צמצום הפער בין היצוא לאירופה ליבוא ממנה, והאם הדבר משפיע על מצב התעסוקה בארץ? האם יש לשר נתונים על כך?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני שר המסחר והתעשייה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלה הנוספת של חבר הכנסת יעקב שפי, המתקשרת אולי עם שאלתו של חבר הכנסת יוסי ונונו, בקשר לקהילייה האירופית, צריך לומר שני דברים: קודם כול, זו העובדה, קיים פער חמור מאוד במאזן התשלומים עם אירופה, בעיקר עם מדינות אירופה של הקהילייה. הפער הזה הצטבר במשך השנים, והוא מגיע, עם ייצוא היהלומים, לשיעור של כ-6 מיליארדי דולר בשנה. זהו יעד מרכזי במאמצי הממשלה, מאחר שאנו חושבים שהפער הזה הוא בלתי נסבל.

יש לכך כמה אספקטים. אספקט אחד הוא המשא-ומתן המחודש לעדכון הסכם הסחר החופשי בין ישראל לבין מה שהיתה הקהילייה האירופית, הנקראת עכשיו: האיחוד האירופי. כפי שידוע, המשא-ומתן הזה נפתח לפני כשלושה שבועות בישראל. הוא התחיל בפועל לפני כשבועיים בבריסל. זה יהיה משא-ומתן קשה, מורכב ומסובך, כאשר היעד הישראלי הוא ליצור תנאים שיביאו לידי כך שמאזן התשלומים בינינו לבין אירופה יהיה מאוזן יותר, ובסופו של דבר יהיה מאוזן לגמרי.

יש לנו לא מעט טענות לגבי אלמנטים בהסכם כפי שהוא נחתם בעבר, ב-1975, והוא לא עודכן במשך השנים עקב ההתפתחויות הכלכליות השונות והסכמים שונים נוספים שאירופה עשתה עם מדינות

מזרח-אירופה לאחר נפילת ברית-המועצות ועם מדינות אחרות באזור הים התיכון, צפון-אפריקה ומדינות אחרות.

המאמץ הזה צריך לתת בעצם את התנאים החדשים שיסגרו את הפער באותם תחומים שאינם בגדר של הנושאים הממשלתיים, אלא ביחסי הכלכלה והסחר הרגילים בין הסקטורים הפרטיים בין המדינות השונות.

הנושא השני שייך למכרזים של הממשלות, רכישות ממשלתיות. כאן יש לנו טענה קשה מאוד כלפי אירופה על אפליה. מדינת ישראל החליטה, לפני כמה שנים, ללכת למדיניות של חשיפה, שבה היא חשפה את המשק הישראלי לתחרותיות, כאשר החברות הישראליות עומדות בכבוד בתחרות הזאת. עובדה, בעולם די קשה של מיתון יש עלייה משמעותית מאוד ביצוא הישראלי. ב-1992 היה גידול של 10.9% לעומת 1991, ב-1993 יש גידול ביצוא של כ-17%; והתחרותיות הזאת קיימת.

בנושא של רכישות ממשלתיות, מדינת ישראל פתחה מכרזים בין-לאומיים, למשל של חברת החשמל, שאליהם ניגשות מדינות אירופיות. לעומת זה, באירופה, המכרזים האלה בסקטורים הממשלתיים, אם זה בתחום האנרגיה, אם זה בתשתיות, אם זה בנושא המים, אם זה בנושאים אחרים, המכרזים האלה סגורים בפני חברות ישראליות, ואנחנו דורשים הדדיות בעניין הזה.

אני הודעתי לקהילייה ולחלק משגרירי הקהילייה, שאת הפתיחה החד-צדדית הזאת אפשר גם לבטל. מאחר שעם ארצות-הברית יש לנו יחס יותר מאוזן, בסופו של דבר ניגש למצב שבו נטה את הכיוון לארצות-הברית במקום לאירופה.

נקודה אחרונה, לחבר הכנסת מגן, בקשר ליפן. חבר הכנסת מגן, אני מציע שנפריד בין המאבקים של יפן עם ארצות-הברית, ששם יש השיקולים האמריקניים, לבין העובדה שמאז סוף 1992, ממשלת יפן, גם בגלגול הקודם שלה וגם בגלגול הנוכחי, ובראשה המשרד לתעשייה ולסחר הבין-לאומי, עושה מאמצים מתוכננים גדולים מאוד כדי לקדם את יחסי הכלכלה של מדינת ישראל עם יפן, והמאמצים האלה נושאים פרי. ב-1993 היה גידול של היצוא הישראלי ליפן בשיעור של 18%.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, לפני שבוע וחצי היתה משלחת של הכנסת ביפן, שהוזמנה על-ידי נשיא הבית העליון, בהרכב של ד"ר אליהו בן-אלישר, שהוא ראש הליגה לידידות בינינו לבין יפן בכנסת, סגן השר וליד צאדק, ואני השתתפתי במשלחת ועמדתי בראשה. הם הזמינו אותנו, למשך ארבעה ימים, לפגישה עם ראש הממשלה אוסקאווה, עם שר החוץ, עם נשיא הבית העליון מר בונבי הארה, עם נשיאת הבית התחתון, שהוא מאוד חשוב, גברת דואי, לפנינו משורת הדין, ואולי באופן חד-פעמי עד כה, אני הוזמנתי אל הקיסר והייתי במחיצתו ובמחיצת רעייתו כ-40 רגע ושוחחנו על יחסי שתי המדינות, ועוד ועוד. הם ממש הבליטו את השינוי של המדיניות כלפי ישראל. מכיוון שהביקור הזה היה חצי במחתרת, אני מדווח לכם. שם הוא הובלט ממש, בכל רשתות הטלוויזיה. תודה.

ברשותך, חברת הכנסת נעמי חזן, אקדים את חבר הכנסת טריף כי יש לו איזה עניין. סגן יושב-ראש הכנסת סאלח טריף יציג שאילתא לסגן שר הביטחון. הנושא: ביצוע החלטות הממשלה בעניין המתנחלים הקיצוניים.

ביצוע החלטות הממשלה בעניין המתנחלים הקיצוניים

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, הממשלה החליטה על נקיטת צעדים כנגד תנועות המתנחלים הקיצוניים.

ברצוני לשאול:

1. כנגד כמה אנשים הוצאו צווי הגליה, הגבלת תנועה והחרמת נשק?
2. האם הוגשו תלונות וכתבי אישום נגד מסיתים מקרב המתנחלים? אם לא – מדוע?
3. כמה מתנחלים נושאים נשק כלשהו? האם הם קיבלו אותו לפי הכללים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, תשובתך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1. כנגד חמישה אנשים הוצאו צווי מעצר מינהלי, כנגד 18 אנשים הוצאו צווי הגבלה, מ-18 איש יילקח הנשק.

2. חיילי צה"ל אכן הגישו תלונות נגד מפירי סדר מקרב המתנחלים.

3. יש בידינו, כמובן, הנתון המדויק לגבי מספר כלי הנשק הצה"ליים המוחזקים ברשות המתנחלים. אני חושב שיהיה ברור לכל חברי הכנסת כי אין טעם שאני אפרסם את המספר הזה, אבל הוא ידוע והוא נתון לפיקוח.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח טריף, אחריו – חבר הכנסת יהושע מצא, ואחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני ביקשתי עוד בהתחלה. אני לא מבין את החוצפה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. אני ממש מקבל מה שסגנית המזכיר רושמת.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

את זה נברר מייד. הוא רביעי. לפני זה – חבר הכנסת מנע. תאמינו לי שאני הולך לפי הכללים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני הצבעתי ראשון. זה מגמתי.

היו"ר ש' וייס:

זה לא מגמתי. אני קיבלתי את הפתק. גם אתה מנהל הרבה פעמים ישיבות ואתה נוהג לפי הפתק.

עובדיה עלי (הליכוד):

סאלח טריף (העבודה):

אדוני סגן שר הביטחון, אני מודה לך על התשובות, אבל אני חושב שהן לא מספקות דיין. אני מתכוון לצעדים שנקטו על-ידי הממשלה.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, עוד יהיו הרבה שאלות בכנסת. למה כל כך בתוקפנות? איזה חוסר סובלנות הדדית. הרי על כל דבר אפשר לעשות פה פיצוץ.

בנימין טמקין (מרצ):

מגוונים.

היו"ר ש' וייס:

יש לנו שתי טענות קשות על מגמתיות. קורה שלפעמים רואים או לא רואים. מי שמנהל את הישיבה יודע שמשדלים להיות בסדר. אני לא מאמין שמישהו רוצה להכעיס.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא רוצה להיות קטנוני. זה באמת נראה כל כך קטנוני כשמתווכחים — — —

היו"ר ש' וייס:

מה אני יכול לעשות?

עובדיה עלי (הליכוד):

מה תעשה? תשמע. ראינו אתמול איזו ישיבה מסודרת היתה ואיזה סדר-יום מסודר היה. היה כאן בלגן בלתי רגיל, חוסר סדר מוחלט, ושר המשפטים העיר, בצדק, על חוסר הסדר ששורר כאן בכנסת.

לגופו של עניין, אני הצבעתי לפני כן. סגנית מזכיר הכנסת, עוד בתחילה אישרה את זה, היא ראתה את ההצבעה שלי. אם זה לא תקין – – –

היו"ר ש' וייס:

אני אברר את זה אחר כך.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני סגן השר, קודם כול אני רוצה להודות לך על התשובות.

דבר שני, אני רוצה להגיד לך, ספק בלבי אם הצעדים האלה אכן מספיקים, אם הצעדים שנקטתם נגד בודדים אכן נותנים תשובה מלאה על הבעיה של כל אותן תנועות קיצוניות, שלדאבוני הרב הן לא מעטות בשטחים.

נשאלת השאלה, כאשר אנחנו מקפידים הקפדה יתירה מאוד על חלוקת נשק בתחומי "הקו הירוק", על רישוי נשק, אפילו אזרחי, לקצינים שהיו בצבא, האם אין מקום שהממשלה תחזור ותבדוק את מתן הנשק לתושבי השטחים, למתנחלים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מצא, אחריו – חבר הכנסת זאבי.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני ממש מתחלחל לשמע הצעות כאלה בבית הזה, בתוך סיעת מפלגת העבודה – להוציא נשק ממתיישבים. חלחלה, ואני לא רוצה להרבות מעבר לזה, לא זה הוויכוח.

אדוני סגן שר הביטחון, על שולחן מועצת הביטחון מונחות הלילה כמה הצעות גיוני כנגד ישראל. אחדות מהן מדברות על נטילת נשק מהמתיישבים היהודים, נוסח סאלח טריף. אחדות מדברות על סילוק מתיישבים, נוסח סאלח טריף.

אני חושב, אדוני, דווקא מול הנושא שמצוי היום על שולחן מועצת הביטחון, אולי בתשובתך – ואני יודע את האחריות שלך ואת הידידות העמוקה שלך כלפי המתיישבים ביהודה ובשומרון – אולי פה תינתן איזו הצהרה שתעשה הפרדה מוחלטת בין מפירי חוק מעטים לבין מתיישבים נאמנים בארץ הזאת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת זאבי, בבקשה. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, שאלתו של חבר הכנסת טריף, שמשתמע ממנה הצורך ליטול את הנשק מהמתיישבים היהודים, היא חוסר הבנה בסיסי של הציונות, של דרכה של ההתיישבות בארץ-ישראל. אינני מצפה לכך שהוא ייתן על זה תשובה.

אבל הממשלה הגיבה על הרצח בחברון בפניקה, בחוסר ביטחון ובבלבול. כדי לרצות את השותפים לקואליציה והגוש החוסם הוחל בנקיטת צעדים מינהליים בלתי נסבלים, כמו מעצרים מינהליים, הגליות והחרמות נשק. צעדים אלה מתבססים על חוקי החירום של ממשלת המנדט הבריטי, שהם קולוניאליסטיים ובאו לעולם כדי לדכא ילידים מתמרדים.

האם סגן השר מסכים אתי שאין זה מכובד שמדינת ישראל בת 46 שנים תפעל כנגד אזרחיה על-פי חוקי חירום של ממשלת המנדט הבריטי, שעברה מן העולם לפני שני דורות?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, תשובתך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה הבהירה באופן נחרץ, ואני כמובן רוצה להצטרף לכך, שמעשה הרצח בחברון היה מעשה נורא מכל נקודת ראות. ולכן, אנשים אשר שותפים לגישה אשר עלולה להביא לתוצאות כאלה, אנשים אשר בפועל מבטאים תמיכה במעשים כאלה, אלה אנשים אשר נגדם תפעיל ממשלת ישראל את מלוא העוצמה החוקית. ראש הממשלה ביקש לבדוק בדקדקנות רבה מה עוד ניתן לעשות במסגרת החוק על מנת לוודא שגורמים קיצוניים מהסוג הזה לא יוכלו לפעול

באופן חופשי, לא יוכלו לממש את זממם ולא ילכלכו את הציונות ואת המדינה ואת המתנחלים ואת עם ישראל כולו.

הצעדים אשר אני מניתי ניתנו בתשובה על שאלה ישירה שלך – מה הצעדים שננקטו. אני יכול לומר לך שכאלה ואחרים יינקטו כנגד כל מי שינסה להעמיד את מדינת ישראל במבחנים מהסוג הזה. אנחנו בודקים לעומק אומנם מה ניתן לעשות.

החיבור בין הקומץ הזעיר הזה, אשר מבזה, כפי שאמרת, את המדינה ואת תושביה ואת היהדות, אין לו קשר למתנחלים, וכל הניסיונות ליצור את הקשר המלאכותי הזה – לא על דעת הממשלה.

בקרב אנשי כהנא, "כהנא חי" וכדומה יש כאלה שגרים במקומות שונים בארץ. אני הייתי בארצות-הברית בזמן האירוע הנורא ושמעתי מדברים שם. אני מזכיר את זה מכיוון שאנחנו בהחלט צריכים לבחון צעדים שימנעו מהם לבוא ולנקוט בפועל מה שהם מטיפים לו. אבל מפה, להגיע להחלטה לפגוע בביטחונם של המתנחלים – בשום פנים ואופן לא.

ממשלת ישראל אחראית לביטחונם של הישראלים בכל מקום, ואנחנו נפעל אך ורק על-פי השיקולים הביטחוניים הללו, כל זמן שפועלים על-פי החוק. לשמחתי הרבה אני צריך לומר, שאין היום שום הצדקה אובייקטיבית או סובייקטיבית לקחת את הנשק מהמתנחלים. אין שום כוונה כזאת.

אני רוצה להוסיף ולומר, אין שום כוונה לטפל בעתיד הנראה לעין בהעברה של יישוב כזה או אחר. זה לא על הפרק. זה לא נושא לדיון. הוסכם מראש לא מה שהוזכר. כל היישובים נשארים במקומם. זו מדיניות הממשלה, וכך אנחנו נוהגים. כל הדיבורים בקשר לזה אלה דיבורים פרטיים. הם אינם מייצגים לא את החלטות הממשלה ולא את מדיניותה.

אינני חושב, חבר הכנסת זאבי, שהממשלה נכנסה לפניקה. מה שקרה בחברון הוא בהחלט יוצא דופן, אני בטוח שגם על דעתך. היו בהחלט הרבה רגעים של מבוכה, כיצד הדבר הזה ישפיע על מערכות שונות, ולא עכשיו הזמן להיכנס לכך. אבל מה שברור, מדינת ישראל איננה יכולה להרשות לעצמה להיות מובלת על-ידי גרעין קטן כזה של קיצוניים ולפגוע בערכים הציוניים האמיתיים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח טריף רוצה לתקן שגיאה.

עובדיה עלי (הליכוד):

איזו פרוצדורה זו, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

טוב, תודה רבה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

לתקן שגיאה.

סאלח טריף (העבודה):

הודעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טריף, בסדר, תגיד ככה. תודה.

קריאות:

יהושע מצא (הליכוד):

תגיש הודעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

הוא יגיש.

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סאלח טריף, תגיש הודעה אישית.

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סאלח טריף, יש תקנון והוא צודק.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

רבותי, יש תקנון. הוא צודק.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, יש תקנון. לכן, סאלח טריף ירצה – הוא יגיש הודעה אישית אי-פעם או בשבוע הבא. הכול לפי התקנון.

סגן שר הביטחון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 298, של חברת הכנסת נעמי חזן, בנושא: גירוש שבט הג'הלינים. חברת הכנסת חזן, בבקשה.

גירוש שבט הג'הלינים

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעיתון "הארץ" מיום 4 במרס 1994 פורסם על כוונה לגרש את שבט הג'הלינים הבדואי מאדמתו. באזור מעלה-אדומים הוחל בעבודות בכיוון זה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות המתפרסמות אכן נכונות?
2. מה היא הסיבה לגירושם?
3. כיצד יימצא פתרון קבע לבעיה מתמשכת זו?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תרשו לי הערה מקדימה. אני הייתי מעדיף שבנושאים רגישים מהסוג הזה תיערך בדיקה, לפחות ראשונה, לפני שהנושא עולה במליאת הבית – –

יהושע מצא (הליכוד):

בפרט חברי ועדת החוץ והביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

– – מכיוון שאני צריך לתת תשובה שאנשים עלולים להיפגע ממנה, ואני שואל למה. הכוונה טובה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, תצמצם את תשובתך, תנהג בהתאם. אין מה לעשות. תשמור על האינטרסים. זה הכול.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מוכרח לתת תשובה. לכן אני אומר זאת. בתשובה שלי אני חייב לציין כמה אי-דיוקים. לא נוח לי לציין אותם כלפי השבט, כלפי מי שמייצג אותו. לכן אני אומר, כנוהג – אני מציע, שכאשר מדובר במעמדים רגישים, כדאי לבדוק קודם את הנקודות.

3-1. בתאריך 6 בדצמבר 1993 הגישו בדואים המשתייכים לשבט הג'הלינים עתירה לבג"ץ נגד שר הביטחון, שר השיכון, המפקד הצבאי ביו"ש, המועצה המקומית מעלה-אדומים, שעניינה אופן פינויו של שבט הג'הלינים מן הקרקע שעליה הוא יושב ואי-עמידה בהבטחה שניתנה לשבט להעבירו לאתר קבע חלופי.

מפה מתחיל החלק הפחות נעים. בעתירה שכחו העותרים לציין בפני בית-המשפט, כי הוגשה תביעה על-ידי אחד מהם לבית-משפט השלום, אשר נמחקה בהסכמה, לאור הודעת הפרקליטות בדבר האתר החלופי לקיבוע השבט; לא צירפו את הצהרת נציגי השבט משנת 1989, שלפיה ידוע להם כי הם יושבים על אדמות מדינה; ואף טענו, במסגרת עתירתם, טענה שקרית, שלפיה הם יושבים במקרקעין מאז 1967, וניתן לראות בתצלומי האוויר כי הם יושבים שם רק בשנים האחרונות.

לכן, הנושא יטופל כראוי, לכל העומק, ותינתן תשובה מלאה לשבט ולצרכיו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת נעמי חזן, את רוצה לשאול שאלה נוספת?

נעמי חזן (מרצ):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן, אחריה – חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת שאול עמור. שני "שאלים".

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, הנושא הזה נבדק על-ידי בדרכים שונות בכלים שניתנו לי כחברה גם בוועדת החוץ והביטחון. אני שאלתי את השאילתא בעל-פה, כי לא קיבלתי תשובות ממצות בדרכים האחרות, ולדאבוני הרב גם לא קיבלתי עכשיו תשובה ממצה על השאלה.

אני רוצה להמשיך ולשאול: אתמול חרשה "הסיירת הירוקה" 800 דונם באזור הר-הנגב, של שבט אל-עזמה, באדמות שידועות כאדמות שנויות במחלוקת, וזאת בעיתי אומלל לחלוטין, רק שבוע לאחר הרצח שהיה ברהט, בגלל האירועים שהיו בקרב הבדואים באופן כללי. ברצוני לשאול את סגן שר הביטחון: האם הוא מודע לכך שיש, לדאבוני הרב, מגמה עקבית ושיטתית של אולי אפילו רדיפה של בדואים מעבר ל"קו הירוק" וגם בתוך "הקו הירוק", ומה מתכונן סגן שר הביטחון לעשות בנושא זה? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת שאול עמור.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, לפני שאלתי, אני רוצה להודות ולהוקיר את תשובתך הקודמת לחבר הכנסת סאלח טריף.

לעצם השאלה, בדרך כלל כל חלקי הבית מכבדים את שבטי הבדואים בהיותם, חלקם ורובם, משרתים בצבא-הגנה לישראל ונמצאים אתנו במלחמה על קיומנו. אף-על-פי-כן, ובהמשך למדיניות הכוללת, שהזכירה חברת הכנסת נעמי חזן, אני רוצה לשאול: האם נוכח ההפרעות, המהומות, העצרות והראיונות שהיו מצד בדואים באזור רהט, שחלקם טענו בתקשורת, בפומבי, שהם לא ישראלים, אלא קודם כול פלשתינים – האם משרד הביטחון וצבא-הגנה לישראל בודקים שנית את שירותם במילואים, הענקת נשק להם, ושמה יש בינינו כאלה, שאחר כך, בוועדת חקירה, יצטערו על חוסר תשומת לב לאזהרות שירותי המודיעין?

היו"ר ש' וייס:

תודה. קיבלת זמן כפול, פיצוי על זה שלא נתתי לך אמש.

חבר הכנסת שאול עמור.

בנימין טמקין (מרצ):

הבדואים בנגב – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, שאלות בעל-פה. אתה באופן שיטתי קורא קריאות ביניים. אני מבקש – לא בשאלות בעל-פה.

חבר הכנסת יהלום, אל תענה לו, כי אין קריאות ביניים בשאלות בעל-פה.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון, אמרת שזו שאלה רגישה מאוד. והיות שחברת הכנסת נעמי חזן מכהנת גם בוועדת החוץ והביטחון, והנושא הוא ביטחוני ורגיש, מדוע בכל זאת שר הביטחון אישר את השאלתא הזאת, אם הנושא הזה הוא באמת רגיש מבחינה ביטחונית?

והשאלה השנייה – פה מדובר באנשים שפלשו, לא גירשו אותם. הרי אני שומע היום מחוגי השמאל שהם דווקא בעד גירוש יהודים. אני בכלל נגד גירוש. ועל הרקע הזה, שכל הזמן מאשימים את העם היהודי בגירוש, בדיכוי, זה צועק לשמים כשאני קורא הבוקר בעיתון "ידיעות אחרונות" – מרוב דמוקרטיה, שליח של מדינת ישראל, חבר הכנסת נציג הבדואים, חבר הכנסת טלב אלסאנע אומר שם, בסוריה, שליח המדינה: "הפושע הציוני הרס את קוניטרה"; "הפושע הציוני". ואת זה אומר חבר הכנסת במדינת ישראל.

עד מתי נמשיך להיכנע לכל האמרות האלה וההסתות האלה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, תשובה מסוכמת, מרוכזת, אם אפשר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, תסכים אתי ששאלת הבדואים ערביי ישראל בכל זאת מחייבת התייחסות, כיוון שגם חלק מהביטויים שנשמעו פה יש בהם מטענים שאולי מחייבים זהירות יתר.

אני לא יכול, כמובן, להתייחס לפרטים לגבי "הסיירת הירוקה" מאתמול. אני אבדוק ואתן לך תשובה.

השאלה השנייה שלך, או שאלה שניתן היה להבין מהדברים היא: האם, במיוחד "לאור הרצח ברהט", מדובר על רדיפת בדואים בארץ? אני חושב שהמונח "רצח ברהט" הוא מוגזם. האסון הוא אסון, ועובדה שהיה מוות. רצח יש לו כבר האינטונציה, שלפי דעתי ממנה צריך להיזהר מאוד, עד שאנחנו בודקים את כל האספקטים, את כל הפנים של ההתרחשויות. אבל מה שבטוח הוא, שאין שום אפשרות להאשים את מדינת ישראל ברדיפת בדואים, כאשר אנחנו הקימונו יחידה בשירות סדיר בצה"ל, לא רק מתנדבים, לא רק בקבע, אלא שירות סדיר בצה"ל. והיחידות הבדואיות האלה משרתות בצה"ל שירות מלא.

יכולים להיות בינינו ויכוחים על צעד כזה או אחר; טבעי. אבל אין להגיע להאשמה הגורפת, שכביכול עלולה להשתמע מהדברים, שמדובר ברדיפה של הבדואים. הלוא במשך השנים הללו נעשים מאמצים עצומים לפתור את הבעיה הכוללת, הייתי אומר, בתהליך ההיסטורי שעוברים הבדואים – מהנוודות לחברה המודרנית; תקופה שיוצרת הרבה מאוד קשיים, ולא קל להתמודד אתם. וכל ממשלות ישראל עשו ועושות מאמצים נואשים על מנת לקרב את הבדואים ולהפוך אותם לחלק מהחברה הישראלית הכוללת, גם בשירות הצבאי. לכן, לדבר על רדיפה, תסלחי לי מאוד, זה מחוץ לכל מתכונת שאני יכול להשלים אותה ולקבל אותה.

את השאלה המאוד ספציפית שאת שאלת אני אבדוק, ועל הדבר הזה אני אתן תשובה.

חבר הכנסת יהלום וגם חבר הכנסת עמור העלו, אומנם בקשר לבדואים, אבל כל אחד מבין את מכלול השאלה של ערביי ישראל וכיצד הם נוהגים בתקופה משברית, שאותה אנחנו עוברים עכשיו. אני אומר "תקופה משברית", שכן, ללא ספק, האסון בחברון הוא אסון משברי. איש עוד לא יכול לדעת מה יהיו כל ההשלכות שלו.

אין ספק שהדבר הזה מחייב את האוכלוסייה הערבית בישראל, על כל גווניה, לזהירות יתר. כיוון שאם אומנם יש לה ונועד לה תפקיד היסטורי של גישור בין מדינת ישראל ובין שכניה, הגישור הזה לא יוכל להתבצע אם בקרב התושבים או בקרב נציגיהם תתגלה נטייה אנטי המדינה.

לכן, אני חושב שיהיה נכון לקרוא לכל הגורמים לגלות הרבה התאפקות, הרבה סבלנות, לתת לגל הזה לעבור, לחזור לחיים נורמליים ולתת תשובה של דו-קיום בשלום, דו-קיום אמיתי. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן שר הביטחון. אפשרתי לו קצת להאריך בגלל חשיבות הנושא ומורכבותו.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 85), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 85), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה חבר הכנסת עמיר פרץ. נדמה לי שאין הסתייגויות.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמח להציג בפניכם את התיקון לחוק הביטוח הלאומי הדרוש בתשלומים לאשה בהיריון שמלאו לה 35 שנים. עד היום הזכאות לבדיקות מי שפיר היתה לאשה שתחילת היריונה היתה לפני שמלאו לה 37 שנים. הצעה זו, שבאה לאחר דיון ממצה מאוד במשרד הבריאות – מכיוון שכל הנושא של המאבק על הפחתת גילה של האשה בעת בדיקת מי השפיר הוא לא נושא כלכלי, שיהיה ברור, לכל ארגון, לכל קבוצה שטוענת שהנושא של מימון בדיקות מי שפיר הוא נושא כלכלי, אני רוצה להבהיר חד-משמעית שהנושא אינו תלוי בתקציב זה או אחר. הוא תלוי רק בהחלטות הוועדות המקצועיות לגבי הגיל האופטימלי ששומר על האיזון בין יכולת איתור מום כלשהו בעובר שעומד להיוולד לבין ההגנה על שלומה של היולדת.

המסקנה כרגע היא, להפחית את הגיל ל-35.

אני פונה אל חברי הכנסת לאשר, בבקשה, את הצעת החוק הזאת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין שהכול מוסכם. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 85), התשנ"ד-1994. אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה, מהסעיף הראשון ועד הסעיף השלישי.

בעד סעיפים 3-1 – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 3-1 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהחוק – – –

יורם לס (העבודה):

אני מבקש להוסיף אותי לתומכים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מבקש להוסיף אותי לתומכים.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהחוק אושר בקריאה שנייה. את תמיכתכם בחוק תבטאו באמצעות הקריאה השלישית. אני לא כל כך אוהב להוסיף טכנית, כדי שלא יתפתח ויכוח. עוד מעט נצביע בקריאה שלישית, ותהיה לכם הזדמנות להצטרף לתומכים.

חברי הכנסת, אני מביא עכשיו את הצעת החוק להצבעה בקריאה שלישית, אחרי שעברה את הקריאה השנייה.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 85), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

15 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 85), התשנ"ד–1994, אושר. אני מודה ליזמים. חבר הכנסת עמיר פרץ, אני מברך אותך על הצלחת החקיקה. תודה רבה.

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת).

התשנ"ד–1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף ג' בסדר-היום: הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת), התשנ"ד–1993, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה חבר הכנסת עמיר פרץ. היזמים – חברי הכנסת בנימין טמקין ומאיר שטרית – יוכלו אחר כך להצטרף ולומר את דברם. בבקשה.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מקיימים היום דיון בהצעת חוק שהיא יוזמה פרטית של חבר הכנסת בני טמקין וחבר הכנסת מאיר שטרית. אני רוצה לומר, שהצעת חוק זאת פורצת לתוך שאלות גדולות, מסובכות ורבות-משמעות מבחינה כלכלית בכל שאלת מבנה המשק, מערכת יחסי הגומלין בין שכירים לבין מקום עבודתם, ובמיוחד מצבם של הגמלאים במדינת ישראל.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת, המסקנה שלנו שהגמלאים במדינת ישראל הם גמלאים, שמרגע שעזבו את מקום עבודתם – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה עם ועדת-זוסמן?

בנימין טמקין (מרצ):

למה לנו לטפל בזה עכשיו?

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

חבר הכנסת דן תיכון צודק, מה יש לדבר. המצב שבו השכר של שכיר בישראל מורכב מתוספות שונות, שמספרן מגיע היום לכדי 1,200, שכל תוספת נותנת פתרון שנקרא "בעזרת השם" – זה שם התוספת – צודק חבר הכנסת דן תיכון שצריך, פעם אחת ולתמיד, להביא לאיזה מצב שבו שכיר בישראל שפורש לגמלאות לא יעבור ממצב של משכורת מסוימת למצב של מצוקה ועוני. לא יכול להיות שהשכר המחושב היום לפנסיה של עובדי המדינה הוא לפעמים מתחת ל-50%. בבת אחת ההכנסה של אדם בישראל נופלת מתחת ל-50%. זה לא ייאמן. ועדת-זוסמן, שכבר סיכמה את מסקנותיה לפני חמש שנים – נכון, חבר הכנסת דן תיכון – נתנה שורה של הצעות. הלואי שהיו מיישמים רק את חלקן.

הצעת חוק זו בעצם פותחת מחדש את השאלה, אבל מתמקדת במיוחד בשאלה של מעברם של קבוצות, גופים, שנכללים בין מוסדות המדינה, שהפכו חברות ממשלתיות. כאשר מחליט משרד ממשלתי להעביר יחידה מסוימת מתוכו, או גוף מסוים שנמצא תחת פיקוחו ועובדיו מקבלים משכורת כעובדי מדינה, בדרך כלל המעבר הזה מלווה במשא-ומתן, וכמובן נקבעים תנאים חדשים לאותם עובדים. אלא שזכותם של הגמלאים מקופחת, כי איך מביטים על הגמלאים? לא מביטים עליהם כעל מי שיש לו זכויות יסוד, שיש לו מניות בעצם יצירת אותו מוקד שמוכרים ומעבירים. המשא-ומתן מסתיים בין האוצר ובין העובדים הפעילים. לא מביאים בחשבון שאותם גמלאים שהיום נמצאים מחוץ למסגרת המשא-ומתן, גם להם יש זכויות באותה תקופת מעבר.

חברת "בזק" היא אחת הדוגמאות הבולטות ביותר. כאשר נחתם הסכם הקמת חברת "בזק" קיבלו העובדים ב"בזק" תוספת שהגיעה לכ-35%, במעבר. הגמלאים, שהם חלק מאותו מוסד, שקיבלו עד אז את משכורתם כעובדי משרד התקשורת, לא הובאו כלל וכלל בחשבון.

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, אילו היה צריך לעשות צדק, ייתכן שהיה צריך לתת לכלל העובדים רק 30%, אבל לתת גם לאותם גמלאים את חלקם, כי גם הם היו חלק מיצירתה של אותה תשתית שעליה אפשר היה להקים את "בזק". הגישה הזאת, שהגמלאים לא שותפים בשום מצב ובשום תהליך המשא-ומתן, היא גישה פסולה, שיוצרת פערים חברתיים קשים ביותר, שמשאירה אוכלוסיות שלמות במצב של עוני ושל מצוקה. הגיע הזמן שנפסיק עם הגישה הזו, שנראה בגמלאים אנשים שזכותם לעמוד על דרישותיהם, שזכותם להיות שותפים בכל תהליך ותהליך.

הצעת החוק אומרת, שמיום כניסת החוק לתוקף תשולם תוספת דומה לתוספת שקיבלו עובדי הבזק כשעברו ממשרד התקשורת לחברת הבזק. התוספת מסתכמת בכ-35%.

חברי הכנסת, היה ניסיון, גם מצד המציעים וגם מצד, לנהל משא-ומתן עם האוצר ולהגיע להסכמה, בלי שנצטרך לקבוע החלטה כל כך גורפת בחקיקה. לצערי הרב, הניסיונות האלה לא עלו יפה, ולא

הצלחנו להגיע להסכמה עם האוצר. גם בעת דיוני הוועדה הצענו לממונה על השכר – אני רוצה שחברי הכנסת ידעו, שאיש לא יאשים את חברי הכנסת המציעים ולא את חברי ועדת העבודה והרווחה בחוסר אחריות, כי אני יודע שמשרד האוצר טוען שהחלטה זו תביא להחלטות גורפות אחרות, ברשות הרכבות וברשות שדות התעופה ועוד בכמה מסגרות שממתינות בפתח. אני רוצה לומר, שאם מצבם של הגמלאים באותן חברות קשה והחוק הזה יגרום לכך שמישהו ישלם להם, ייתכן שאנחנו עושים צדק נוסף.

בואו ניגש לעובדות. אדוני שר האוצר, בוועדה פנינו לממונה על השכר ואמרנו לו: תסכים לנהל משא-ומתן ולתת תוספת שתגיע ל-15% עד 20%, ולא 35%. הממונה על השכר אמר: אני לא רוצה לנהל משא-ומתן עם אף אחד; ובגישה כזאת אי-אפשר לטעון טענות כלפי הכנסת.

הוועדה אפשרה חודש ימים מאז נתקבלה החלטה בוועדה עד היום, כדי לתת זמן להגיע לאיזה הסדר. לצערי הרב, אנחנו מגיעים היום להצבעות כאשר אין הסדר, ואני חושש מאוד שיש סכנה גדולה שצדק שתכננו שייעשה, יכול שלא יבוא לידי ביטוי אם יהיה גיוס קואליציוני ואם יביאו את כל חברי הכנסת להפיל דבר שכולם יודעים שהוא צודק, אבל בפקודת ההסכם הקואליציוני עלולים כל החוק וכל העבודה שעשינו לרדת לטמיון.

הייתי מצפה ששר האוצר יאמר כאן באופן ברור מה גורלם של הגמלאים שנשארו בשוליים ולא הצליחו לעלות על אותה רכבת, גם במשרד התקשורת, גם ברשות הרכבות, גם בחברות אחרות. יש עובדים שפרשו חודש לפני כן, ולעומת עובד שפרש חודש אחריהם – ההפרש בגמלה מגיע עד 35%. לא נוכל להשלים עם מצב כזה, אדוני שר האוצר. משרד האוצר מוכרח לומר מה בכוונתו לעשות כדי להוציא אותם גמלאים מהמצוקה הקשה שבה הם שרויים.

אני מצטער על כך שאין הסכמות, אבל לא נותרה לנו ברירה ואנחנו מביאים את הצעת החוק למליאת הכנסת. אני מודה ליושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שיש עכשיו הסתייגות של שר האוצר.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

קודם חברי הכנסת. חבר הכנסת טמקין.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, היזמים. בדרך כלל אנחנו נותנים ליזם לדבר שלוש דקות. חבר הכנסת טמקין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו באים היום לתקן עוול משווע שנגרם ל-3,500 גמלאים של משרד הדואר. שנים רבות מנסים לתקן את העוול הזה. אני רוצה לציין את חברי, חבר הכנסת רן כהן, שדחף את החוק הזה בזמנו, ואנחנו ירשנו אותו ממנו ודחפנו אותו בקדנציה הזאת.

אנחנו באים לתקן עוול שנמשך שנים רבות, ובכל הפעמים הקודמות שהועלה העניין הוא קיבל את תמיכתם של חברי כנסת רבים, שהיום מופיעים נגד, לרבות אדוני שר האוצר, שגם הוא בהיותו חבר כנסת הצביע בעד החוק הזה והבין את חשיבותו.

הרקע ההיסטורי לעוול הזה הוא, שב-1973 הוקמה ועדה ציבורית בראשותו של מי שהיה נשיא המדינה עד לפני זמן לא רב, מר חיים הרצוג. הוועדה הזו הוקמה כדי להציע הצעות והמלצות לייעול השירות במשרד הדואר ולשיפור שכרם של עובדי המשרד. עובדי משרד הדואר היו מקופחים בהשוואה לשאר עובדי המדינה, ששכרם, כידוע, איננו גבוה. היום הם מקופחים בכ-30% בהשוואה לשכר עובדים אחרים בשירות המדינה. הוועדה הזאת הגיעה להמלצות לשיפור תנאי העבודה של עובדי משרד הדואר – ב-1973. במשך 14 שנה עצרו שרי האוצר את האפשרות לשיפור תנאי עבודתם, עד לשנת 1987, שאז הוקמה רשות הדואר.

לצערי הרב, מי שניהל את המשא-ומתן מצד העובדים ומי שניהל את המשא-ומתן מצד המעסיקים, פשוט שכחו את הגמלאים של משרד הדואר כאשר הוקמה, והעובדים נשארו במצב שבו גם שכרם לא שופר מאז 1973, כאשר הוחלט, או לפחות הומלץ על כך.

אם כתוצאה מקבלת החוק שלנו יהיה המצב, שבמשאים-ומתנים שמתקיימים להקמתן ולהפרטתן של חברות וכדומה לא יישכחו הגמלאים ויביאו אותם בחשבון וינהלו משא-ומתן לא רק בין אלה שיש להם כוח עכשיו לבין משרד האוצר או כל גוף אחר; אם החוק שלנו יקבע נורמה שלא שוכחים את הגמלאים – עשינו את עבודתנו, וטוב שהחוק הזה יהפוך אומנם לתקדים.

אני מבקש שוב משר האוצר לשקול מחדש את עמדתו, להביא לפתרון העניין ולכך שהגמלאים לא יישכחו, כי אנחנו יודעים מי נמצא בתחתית הסולם החברתי במדינת ישראל. ואני מקווה מאוד שהוא לא יגרום לכך שהכנסת תצטרך לכפות את דעתה על משרד האוצר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לתרגם את החוק המוצע בפנינו למונחים ריאליים, כדי שנבין על מה מדובר. יש 3,492 גמלאים של משרד התקשורת ורשות הדואר שאת הגמלה שלהם בא חוק זה לתקן. מתוך 3,492 גמלאים, רבותי חברי הכנסת, למעלה משני-שלישים, 2,617 גמלאים, מקבלים היום קצבה שהיא למטה מ-1,000 שקל. תחשבו רגע, רבותי, אנשים שעבדו 20 ו-30 שנה, מקבלים היום גמלה פחות מ-1,000 שקל. יותר ממחצית מהגמלאים האלה מקבלים קצבה של 800 שקל ומטה. רבותי, זה פשוט אבסורד שאין דוגמתו. אדם שעבד כל חייו עבור המדינה, ולעומתו עובדים אחרים שעברו לרשות הדואר – מצבם השתפר, וכשהם יפרשו הם יקבלו את כל התוספות של 20% ושתי דרגות, לעומת אנשים שעבדו כל חייהם וחיים במצב שמביא אותם אולי אל מתחת לקו העוני. לדעתי, זה אבסורד שאין להסכים לו.

אדוני השר, גם אני כיוזם החוק פונה אליך ומבקש ממך, בתוקף שתי נסיבות, להסכים להצעת החוק. אחת, בגלל הצדק שבהצעה, ואיני מסכים לעניין ההשלכה של הצעה זו על כלל המשק. אני חושב שההשלכה אינה במקומה ואינה נכונה. דבר שני, אתה היית בין אלה שהצביעו ב-12 בדצמבר 1990 בעד הצעת החוק. לא רק אתה, עוד שלושה שרים בממשלה של היום הצביעו בעד הצעת החוק הזו ככתבה וכלשונה. אמנון רובינשטיין, שמעון שטרית ויאיר צבן הצביעו בעד הצעת החוק הזאת, וגם אתה, אדוני השר, הצבעת אז בעד הצעת החוק הזאת.

אני חושב שמן הדין ומן הצדק שייעשה תיקון המעוות הזה, ואני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר האוצר, עכשיו תנמק את ההסתייגות שלך.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני קיימתי דיונים מספר, גם עם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה חבר הכנסת עמיר פרץ, גם עם חברי הכנסת שטרית וטמקין, שהם מציעי החוק; קיימתי התייעצויות עם כל הגורמים שעוסקים בנושא של שכר במשק, עם אנשים מטעם היועץ המשפטי לממשלה, והחוק הוא חוק חמור. החוק הזה יש לו משמעות מעבר לאותם אלפי עובדים שהוזכרו כעובדי משרד הדואר לשעבר, אשר היו בפנסיה כאשר נעשה תהליך של הפיכת "בזק" לחברה ממשלתית.

יש קבוצה, קטנה אומנם, שעובדת היום במשרד התקשורת, שהחוק המוצע הזה לא חל עליה, ואנשי אותה קבוצה יישארו למעשה ברמת פנסיה, כפי שקיים אצל עובדי המדינה.

בנימין טמקין (מרצ):

אז תשלים את זה גם לאלה.

שר האוצר א' שוחט:

סלח לי. לא יכול להיות מצב שבו בתנאים אחרים, וחברת "בזק" עובדת בתנאים אחרים ובתפוקות אחרות, כאשר הופכים את החברה חברה ממשלתית, יתייחסו אחורה בנושא הספציפי – ואני אגיד משהו בנושא הכללי של הפנסיה של עובדי המדינה – ויגידו: גם אלה שעבדו לפני כמה וכמה שנים, כאשר לא היתה המסגרת של "בזק", וכאשר התקינו 50,000 טלפונים בשנה ולא 200,000 בשנה ונורמת העבודה היתה אחרת, זכאים לתיקון כאילו הם עברו לחברת "בזק".

חברי הכנסת שטרית וטמקין אמרו לי: זה מקרה יוצא דופן, הוא לא יחול על מקרים אחרים שבהם הממשלה עברה תהליך של חברות ממשלתיות ותאגיד, וגם עכשיו אני רואה את האישורים שלהם לעניין הזה.

בנימין טמקין (מרצ):

נכון.

שר האוצר א' שוחט:

ואני אומר לכם, שכבר מונחת הצעת חוק שמתייחסת לגופים נוספים, ויקשה מאוד, גם בעמידה משפטית, לעמוד אל מול תביעות מהסוג הזה.

מאיר שטרית (הליכוד):

יש הבדל, אדוני היושב-ראש. את אלה, מישהו סידר בהסכם.

שר האוצר א' שוחט:

אתה מדבר על קבוצה מסוימת, שהיתה בתחום הדין, ואנחנו היום מדברים בחוק שהוא הרבה יותר רחב וחל על קבוצה גדולה של אנשים.

האמת היא, שקיימתי שיחות מספר וחשבתי שהגענו לאיזו הסכמה. ביוזמתו של יושב-ראש הוועדה, עם שני חברי הכנסת, באנו ואמרנו: תראו, אתם מדרבים אותנו בנושא של הפנסיה של עובדי המדינה ואנחנו החלטנו על צעד שהוא משמעותי לכל עובדי המדינה, צעד שמתייחס לאותם מספרים שנקבתי בהם מבחינת רמת השכר. אני מוכרח להגיד, שהשיחות אתכם תרמו לעניין, ואנחנו עומדים לעשות שני דברים מבחינת הפנסיה של עובדי המדינה, לא רק לעובדי משרד התקשורת: אנחנו עומדים להעלות בכ-15% את הפנסיות המשולמות לפנסיונרים של עובדי המדינה; אנחנו הולכים לשנות את שיטת העדכון, שתהיה שיטה טובה יותר ותתייחס להעלאת המדד במקום לדרך אחרת

שהיתה; ויותר מזה: אנחנו אמרנו שבהסכמי השכר אנחנו מתחילים להכניס רכיבים מרכיבים שונים בקצב מסוים, שהם ייהפכו לרכיבים לצורכי פנסיה.

לכן, אי-אפשר לבוא ולהגיד שהממשלה לא עושה לפנסיונרים – לכולם, לא לקבוצה ספציפית – דבר שעולה לנו לא מעט כסף, אבל אנחנו מודעים שצריך לעשות אותו. אני בטוח שכל הפנסיונרים עובדי המדינה, כאשר ישמעו על התוספת הזאת וכאשר יבינו שהעדכון הופך להיות עדכון ריאלי, בוודאי ישמחו על כך.

כאן יש לנו מקרה אחר לחלוטין, ואני הייתי פונה ליושב-ראש הוועדה: אנחנו נמצאים בקריאה השנייה והשלישית, והייתי מבקש פרק זמן נוסף, לפני שמצביעים בקריאה הזאת, למתן תשובתך, כדי שנוכל לקיים שיחה נוספת וננסה להסכים בעניין. לא הייתי מטריח את עצמי ומבקש ממך את הבקשה הזאת אלמלא חששי מההחלטה הזאת. אני גם חושב שהיא בלתי צודקת, והרי אתם אמרתם, שאם היו מתפשרים, אולי היו גומרים משהו אחר. אנחנו ישבנו אתכם ודיברנו אתכם ואמרנו מה אנחנו עושים לכלל הפנסיונרים. אתם אמרתם שאתם מוכנים להסתפק ב-20%, ואנחנו הולכים ל-15% לכל המערכת הפנסיונית. לפיכך אני מוכרח להתנגד, והגשתי הסתייגות על מנת שהחוק לא ייכנס לתוקף. אני פונה ליושב-ראש הוועדה, שישקול את הדברים ממש בדקה האחרונה, כדי שננסה למצוא איזה פתרון. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אדוני יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, האם אתה נענה לפניית השר?

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

גברתי היושבת-ראש, כבוד שר האוצר, חברי הכנסת המציעים, על-פי הצעת שר האוצר ומכיוון שאני חושש מן העובדה שחוק שעבדנו עליו כל כך הרבה זמן ייפול בהצבעה, ועבודתנו תרד לטמיון, אני מנצל את זכותי בתקנון – – –

רן כהן (מרצ):

למה ייפול? יש רוב.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני לא יודע, יש גיוס.

אני מנצל את זכותי בתקנון ומודיע שאני אתן את תשובתי ביום שני, וביום שני תימשכנה ההצבעות. אם עד יום שני יהיה הסדר, נוכל לשקול מה לעשות עם ההסדר הזה: או החזרה לוועדה, או כל

תהליך אחר שיימצא מתאים, תקין ובהתאם לחוק. אם לא יימצא הסדר, תהיינה ביום שני הכרעות, וההכרעה שתתקבל תחייב את משרד האוצר. תודה, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, על-פי היענותו של יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת עמיר פרץ, הנני לקבוע כי הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

סליחה, גברתי, לפי איזה סעיף זה בתקנון?

היו"ר ע' מאור:

לפי הסעיף המאפשר ליושב-ראש ועדה – – –

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

לפי תקדים פלומין.

היו"ר ע' מאור:

הנני לקבוע שהצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת) לא עומדת להצבעה.

ועכשיו לשאלתו של חבר הכנסת עובדיה עלי: אני מייד בודקת לפי איזה סעיף.

עובדיה עלי (הליכוד):

הכנסת צריכה לעשות הצבעה.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

היושבת-ראש רשאית להחליט.

עובדיה עלי (הליכוד):

הכנסת.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

לא, היושבת-ראש.

עובדיה עלי (הליכוד):

לא, אין הסתייגויות.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

יש הסתייגויות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אבל אין הסתייגות כתובה.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

יש הסתייגות כתובה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אם יש, זה בסדר.

היו"ר ע' מאור:

זה מתבסס על ועדת הפירושים, סעיף 126, אבל מאחר שחבר הכנסת עובדיה עלי קיבל – תודה רבה.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני מבקש, גברתי היושבת-ראש, שתודיעי שהמשך הדיון ביום שני.

היו"ר ע' מאור:

הודעתו של יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה נרשמה במלואה בפרוטוקול, ולפיה ועדת העבודה והרווחה רשאית לדון – – –

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

לא, אני משיב את תשובתי ביום שני.

היו"ר ע' מאור:

יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה ישיב את תשובתו ביום שני. כמובן, יושב-ראש הכנסת מחליט על סדר-היום.

הצעת חוק מבקר המדינה (חברות קבועה בוועדה), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, ואני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן לנמק מן המקום הצעת חוק מבקר המדינה (חברות קבועה בוועדה), התשנ"ד–1994. זו הצעת חוק א'תקמט. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מציע שבינתיים יקראו לשר הכלכלה והתכנון, אשר כבר היה כאן.

היו"ר ע' מאור:

שר המשפטים אתנו.

דוד מגן (הליכוד):

אם כן, אני רוצה להודות לשר המשפטים גם על התמיכה שהובעה בעל-פה ברעיון הזה וגם על כך שהוא הצליח לעזור לי למנוע אי-הבנה עם מזכירות הכנסת בהעלאת הנושא הזה.

מדובר על כך שהוועדה לענייני ביקורת המדינה תיבחר, כמובן, על-ידי הכנסת ככל הוועדות, אלא שהצטרפות לוועדה תהיה כרוכה במסירת הודעה לכנסת. הוועדה הזאת דנה בהרבה נושאים חשובים, אין מקום לפתוח אותה לעיון ולהשתתפות כל חבר כנסת, ואנחנו מבקשים שהכלל החל על ועדת החוץ והביטחון יחול בעניין הזה גם על הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר המשפטים. אני רואה שהרמקול לא מוסדר לפי הנוהל החדש ואני מבקשת להסדירו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

שר הכלכלה והתכנון ישיב.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אני מבקשת מהסדרנים, לפי הנוהל החדש, לסדר רמקול לפני שר הכלכלה והתכנון מר שמעון שטרית. בבקשה. נא להשיב על הצעתו של חבר הכנסת מגן.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, המציע חבר הכנסת דוד מגן, הממשלה מסכימה להצעה. בהתייחסות ביני לבין שר המשפטים סוכם שיש היגיון בהצעה הזאת. בתוקף העובדה שיש סייגים על החברות, מתחייב גם שלא יהיה חופש ההחלפה כפי שהוא קיים בוועדות אחרות.

אנחנו מסכימים להעברת הצעת החוק הזאת לוועדה לביקורת המדינה, שתמשיך לדון בה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי מבקש להסיר את הצעת החוק. בבקשה, לפי הנוהל החדש, חמש דקות.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להעיר הערה מקדימה על הסדרים הלא-תקינים ששוררים כאן בבית.

אתמול העיר, בצדק, שר המשפטים על חוסר הסדר המוחלט ששרר בסדר-היום. לצערי, התופעות האלה הולכות ונשנות, ופעילות והכרעות שלא בהתאם לתקנון הופכות כאן לדבר כמעט קבוע בסדר-היום שלנו.

אתמול היינו עדים להחלטה שלא בהתאם לנוהל, החלטה שניצלה את הסמכויות הגורפות שיש ליושב-ראש הכנסת, דבר שנבדק ונבחן כעת מבחינה משפטית. הוחלט שלא לאפשר דחיית תשובת יושב-ראש ועדת הפנים למסתייגים. יושב-ראש הוועדה ביקש לדחות זאת למועד אחר, בדיוק כפי שעשה זאת עכשיו יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, חבר הכנסת עמיר פרץ. היום, בצדק, נענתה היושבת-ראש לפנייתו ודחתה את ההצבעה.

אותו דבר היה אתמול בלילה. אבל היות שהעניין הפך להיות נושא להכרעה פוליטית, שיקולים פוליטיים, שיקולים זרים, שיקולים לא ענייניים, יושב-ראש הכנסת נהג שלא כשורה ופסק כיושב-ראש פוליטי שלא מתחשב בתקנון, שלא מתחשב בנוהל בבית הזה.

ברגע שעלה יושב-ראש ועדת הפנים של הכנסת לדוכן ואמר: אני אשיב בפעם אחרת על ההסתייגויות שנשמעו, ברגע זה בעצם פסק הדיון באותה סוגיה, וחובתו של יושב-ראש הכנסת היה לפסוק דחיית ההצבעה למועד אחר.

כך היתה אפשרות באותו רגע לעשות "תרגילים מסריחים", לנסות לדחות את ההסתייגויות וכך לחטוף הצבעה שלא בדיון.

אני רוצה להתריע על הנוהל שמתחיל להשתרש כאן בבית הזה. גם לפני דקות אחדות ביקשתי להסיר, לפי סעיף 127(ב), את הצעת החוק של חבר הכנסת מגן. נאמר לי שאפשר לעשות זאת רק בעת הדיון. בדקתי את העניין, ניגשתי אל מזכיר הכנסת, ומתברר שכאן נוהגים בשרירות לב בלתי מובנת שאינה במקומה.

אני מבקש להתריע על התופעה הזאת. עוסקים כאן במבקר המדינה, בנוהל תקין, בנושאים שצריכים להיות בביקורת. חשבתי שזה העיתוי המתאים, זה הזמן והמקום להעיר את ההערות האלה. איך היה אומר יושב-ראש הכנסת בימים שהיה חבר כנסת מן השורה? התקנון הוא המגנה כרטה של הכנסת. אם אנחנו לא נשמור על התקנון, על הנוהל התקין, על תקדימים שנקבעו, אנחנו הופכים את הדיון ואת הפעילות בבית הזה לבלתי אפשרית.

לכן, אני מבקש בעניין זה להקפיד ככל האפשר ולעשות הכול בהתאם לתקנון, כדי שלא יוכלו כאן לא יושב-ראש הישיבה ולא אלה הממונים על הפעילות הטכנית לעשות ככל העולה על רוחם בשרירות לב.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שהאירוע שהוא דיבר עליו היה אתמול. יושב-ראש הכנסת הסביר את נימוקיו, יש ועדת פירושים, ועכשיו אנחנו דנים בהצעת חוק של חבר הכנסת דוד מגן ולא עוסקים בנושא שהיה אתמול, שיש לו בהחלט הסברים לכאן ולכאן.

אני מבקשת שנהיה ענייניים בסדר-היום, שהוא עמוס ורב.

אני מעמידה להצבעה את הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן: הצעת חוק מבקר המדינה (חברות קבועה בוועדה), התשנ"ד-1994. בבקשה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 21

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה (חברות קבועה בוועדה), התשנ"ד-1994,

לדיון מוקדם בוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 21, ללא מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת שהצעת חוק מבקר המדינה (חברות קבועה בוועדה), התשנ"ד–1994, אושרה והיא תועבר לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

הצעת חוק מבקר המדינה (נאום המבקר בכנסת), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' מאור:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להנמקה מן המקום להצעת חוק א'תקנ – הצעת חוק מבקר המדינה (נאום המבקר בכנסת), התשנ"ד–1994. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, התופעה שמבקר המדינה נבחר על-ידי הכנסת, מתייצב להצהיר אמונים, ונמנע ממנו לומר את דברו לכנסת, צריכה לבוא על תיקונה.

הצעת החוק באה להבטיח כי מבקר המדינה יהיה רשאי, בתיאום עם יושב-ראש הכנסת, לשאת דברים בפני הכנסת בעת הצהרת האמונים.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר הכלכלה והתכנון להשיב. השר שמעון שטרית, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גברתי היושבת-ראש, הרעיון שמעלה חבר הכנסת דוד מגן, לאפשר נאום של מבקר המדינה הנבחר במעמד בחירתו, הוא רעיון נכון. הוא מאפשר למבקר המדינה להציג בפני הכנסת את ה"אני מאמין" שלו, וכמו כן להודות על בחירתו. זה רעיון הגיוני, ואנו תומכים בו ומסכימים להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדה לענייני ביקורת המדינה להמשך חקיקתה.

אנחנו מודים לחבר הכנסת דוד מגן על הרעיון המבורך שלו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר הכלכלה והתכנון.

חגי מירום (העבודה):

אני מבקש להסיר.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת עובדיה עלי פנה קודם.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מוותר לו.

היו"ר ע' מאור:

אתה מוותר לו? בבקשה, חבר הכנסת חגי מירום. חמש דקות, לפי הנוהל החדש שאתם קבעתם.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מוותר לך, לאור ההתנהגות שלך אתמול.

חגי מירום (העבודה):

אני מודה לך; תיכף אודה לך מעל הדוכן.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד השרים, אני מודה לך, חבר הכנסת עובדיה עלי, שוויתרת לי לצורך האפשרות להביע את דעתי ואת התנגדותי.

ככלות הכול, החקיקה הזאת היא לא חקיקה שיש אתה איזו תופעה שלילית במיוחד. אולי אפילו יש בה מחווה יפה ונאה כלפי מבקר המדינה, שתפקידו מאוד מאוד חשוב ומרכזי בחיי האומה. יש הרואים בו אפילו את הזרוע הרביעית בעקרון הפרדת הרשויות. מונטסקיה היה סבור שיש שלוש רשויות – המחוקקת, המבצעת והשופטת. יש הרואים במבקר המדינה רשות נוספת.

אבל לא בטוח שכל מי שנבחר כאן בכנסת לכל דבר ועניין, צריך לעלות כאן לדוכן ולהודות על בחירתו או לומר את מה שיש לו לומר בגין בחירתו. למשל, אנחנו בוחרים כאן קאדים, או את חברי הוועדה הבוחרת את בתי-הדין השרעיים וכן הלאה והלאה.

דוד מגן (הליכוד):

לא מדובר כאן על מי שנבחר, אלא על מי שמצהיר אמונים; רק על מי שעולה על הדוכן ומצהיר אמונים.

חגי מירום (העבודה):

בסדר, אבל אינני בטוח שלא יתפתח כאן איזה תהליך. זכור לי שבעבר, כאשר אנחנו דנו בעניין הסרת החסינות של חבר הכנסת, עלה אותו חבר הכנסת ואמר: למה לא תיתנו לפרקליטי לעלות ולדבר מן הדוכן הזה? אולי הוא ישכנע טוב יותר ממני בחפזי ומדוע לא צריך להסיר את חסינותי וכן הלאה.

עד שאחזור למקומי אני אשקול, כמובן, את דרך הצבעתי, אבל אני רוצה להגיד כאן, שהכנסת לא צריכה כה להקל ראש בעניין הזכות לנאום מעל הדוכן שלה. יש משהו מאוד מאוד חשוב במסורת הזו, הקובעת שמדוכן הכנסת מדברים חברי כנסת ושרים בלבד, ואני חושב שצריך להיזהר מאוד מפתיחת העניין הזה, ואת זה אני אומר בלי שיש לי, חלילה, דבר רע לומר למבקר המדינה הנוכחית או למוסד מבקר המדינה, שאני מאוד מכבד אותו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק מבקר המדינה (נאום מבקר המדינה), התשנ"ד–1994.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת היוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה (נאום מבקר המדינה), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 11, ללא מתנגדים, נמנע אחד, אושרה הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן – הצעת חוק מבקר המדינה (נאום מבקר המדינה), התשנ"ד–1994, והיא מועברת בזאת להכנה לקריאה ראשונה בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – זכות עיון ליושב-ראש הוועדה), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להביא מהמקום הצעת חוק א'תקפד – הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – זכות עיון ליושב-ראש הוועדה), התשנ"ד–1994. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, מוצע לעגן בחוק נוהג שהתמסד במהלך השנים האחרונות, שלפיו מקבל יושב-ראש ועדת הכנסת לענייני ביקורת המדינה את דוח המבקר ב-15 בפברואר, במקביל למועד הגשתו לנציג הרשות המבצעת, שר הכלכלה והתכנון.

אני מבקש שמה שמצוי היום בנוהג יקבל את תוקפו בחוק.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. זכות התשובה לשר הכלכלה והתכנון. בבקשה, השר שמעון שטרית.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אומנם לא כל דבר שמעוגן בנוהג, יש הכרח להעלות אותו על ספר החוקים, אבל מכיוון שהנוהג הזה הוא נוהג מקובל, וטוב שהדבר הזה יובהר, אנחנו מסכימים שהנושא הזה יעבור לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. מי מבקש להסיר, חבר הכנסת עובדיה עלי או חבר הכנסת דן תיכון?

שר המשפטים ד' ליבאי:

ויתרו.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון זכות עיון ליושב-ראש הוועדה), התשנ"ד – 1994, לדיון מוקדם בוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

אני קובעת שברוב של 13, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אושרה הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – זכות עיון ליושב-ראש הוועדה), של חבר הכנסת דוד מגן, והיא מועברת בזאת לוועדה לענייני ביקורת המדינה להכנה לקריאה ראשונה.

אני מברכת את חבר הכנסת המציע על היוזמות, את ועדת השרים לענייני חקיקה על ההיענות, ואת כולנו על האישור.

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – מניעת עינוי דין), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת אליעזר זנדברג להביא את הצעת חוק א'שצח – הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – מניעת עינוי דין), התשנ"ד-1994. בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בפתח דברי אני מבקש להציג את העיקרון שבא לידי ביטוי בהצעת החוק שלי.

נכון להיום המצב הוא, שכאשר משטרת ישראל או גורם חוקר מסיימים חקירה בתיק מסוים ומעבירים אותו לגורם שצריך להחליט אם להגיש או לא להגיש כתב אישום על סמך חומר הראיות שבתיק – זו יכולה להיות הפרקליטות, זה יכול להיות התובע המשטרתי – אין הגבלה על פרק הזמן שבו התביעה צריכה לגבש את עמדתה, וזה יכול לקחת שבוע, זה יכול לקחת שנה וחצי וזה יכול לקחת גם חמש או שש שנים, בגבולות ההתיישנות, למעט המקרים החמורים, שהם מקרים כמו רצח.

כתוצאה מכך נוצר מצב מעוות שבו אנשים רבים סובלים מעינוי דין. עינוי הדין הזה מתבטא בכך שברישומים של המשטרה, שאומנם אינם רישומים שאפשר להציג אותם בבית-משפט, ברישומים פנימיים של המשטרה, הם רשומים כאנשים שיש להם תיק פתוח במשטרה, ממתין בבירור דינו, כך זה נקרא: מב"ד, ולאורך כל אותה תקופה יש סטיגמה שמלווה את האנשים האלה, שיש איזה חשד כלפיהם. האנשים הנחקרים האלה שנפתח נגדם תיק, לפעמים בצדק ולפעמים שלא בצדק, מתהלכים במשך שנים עם ענן מעל ראשם כשהם אינם יודעים מה יהיה בסופו של הליך, האם יוגש או לא יוגש כתב אישום. זה עינוי דין; לדעתי, זה מצב בלתי סביר.

כל מה שאני מבקש בהצעת החוק שלי הוא לגרום לכך שההחלטה בעניינם של אנשים אלה תיפול מוקדם יותר, ולכן אני מציע, שבמקרים שבהם מגיע התיק, או כאשר מגיע התיק לגורם שצריך להחליט אם יש מקום להגיש כתב אישום אם לאו, תוקצב לאותו גורם שנה אחת, ובאותה שנה הוא יצטרך להכריע, ואם כעבור אותה שנה לא תתקבל החלטה כלשהי על-ידי אותו גורם, התוצאה הישירה והיחידה תהיה שהתיק ייסגר. אין בסגירה הזאת כדי למנוע את ההעמדה לדין של אותו חשוד מאוחר יותר במקרים חריגים או במידת הצורך, כי ההתיישנות קובעת את פרק הזמן שבו אפשר לעשות זאת. אולם מינהלית אותו אדם לא יהיה בחזקת עבריין, הוא לא יהיה בחזקת אדם שיש לו תיק פתוח במשטרה; ויש לכך השלכות, ואני רוצה לשתף כאן את חברי הכנסת, וגם את הציבור ששומע, בדוגמה אחת שהגיעה אלי במקרה, אחרי שהגשתי את הצעת החוק הזאת.

שני אנשים, בעלי מקצועות חופשיים, שכנים, פרץ ביניהם סכסוך. הסכסוך הגיע לידי כך שהם דחפו זה את זה, וכל אחד מהם הלך והגיש תלונה במשטרה כנגד האחר. נפתחו שני תיקים נפרדים, כי זה היה בימים אחרים. והנה כחלוף זמן הוזמן אחד מהם לחקירה שגרתית במסגרת קבוצה מסוימת. היה איזה עניין שנוגע למקום עבודתו, הוא הוזמן לבדיקה מסוימת. המשטרה ביררה ברישומים הפנימיים, ומאותו רגע הוא הפך לחשוד העיקרי על לא עוול בכפו, מכיוון שיש תיק פתוח נגדו בעניין של תקיפה, שכל עניינה היה איזו דחיפה. בינתיים כבר סגרו לאחר את התיק מחוסר עניין לציבור, מכיוון שבמקרה שלו התובע היה יותר זריז, ואילו זה נשאר עם התיק פתוח, ולכן עכשיו הוא סובל. אני שואל: מדוע? אני אומר: אין שום טעם ושום הצדקה למצב הקיים היום.

אני גם הצעתי בהצעת החוק שלי אופציה, דרך להאריך את התקופה על מנת למנוע סגירת תיקים במקרים מסוימים, על-ידי פנייה לבית-המשפט, וזאת צריכה להיות פנייה של חריגים. זאת אומרת, זה צריך להיות המקרה החריג. לא בכל פעם יפנו לבית-המשפט. ורבותי, אנחנו עוסקים כאן בעבירות הקטנות, הפשוטות, הייתי אומר כמעט שוליות. רוב העיכובים הם בתיקים ששוכבים בכלל אצל התביעה המשטרתית, ובמסגרת הזאת של התביעה המשטרתית, אם התובע היה קורא את החומר בתיק, הוא היה משקיע עוד שתי דקות ומחליט אם להגיש או לא להגיש כתב אישום. אלה מרבית המקרים. הוא לא יפנה לבית-המשפט, לא יבקש את ההארכה, אלא אם כן מדובר במקרה חריג שמצריך עיון ארוך יותר, ואז יש בקרה של בית-המשפט, שיבוא ויאמר: בבקשה, אני מאריך את הזמן.

אני רק רוצה לומר, שאומנם לא קיבלתי את עמדת הממשלה באופן מסודר, אבל קיבלתי הודעה לעיתונות העוסקת בתגובה, שאני מניח שהיא עמדת הממשלה. הממשלה מתנגדת משלושה טעמים: טעם ראשון – הממשלה אומרת שיהיה במצב הזה משום פרס לעבריי. ואני אומר: אין כאן פרס לעבריי. ההתיישנות תאפשר את העמדתו לדין גם לאחר מכן, גם אחרי שהתיק ייסגר מבחינה מינהלית. אבל אנחנו עדיין לא יודעים אם אותו אדם הוא עבריי או לא. את זה יודעים אחרי שהוא מורשע. ואם במשך שנים רבות בחרנו שלא להעמיד אותו לדין, לסחוב את הזמן, לגרום לכך שאפילו אותו אדם בעצמו לא ידע היכן הוא עומד, בעיני הוא לא עבריי. כל מה שצריך וכל מה שאני מבקש הוא שהתביעה תקרא את התיק בתוך שנה ותחליט מה היא רוצה, להעמיד אותו לדין או לא. אין כאן פרס לעבריי.

טעם שני – דובר גם על העומס על בתי-המשפט. כפי שהסברתי, הפנייה לבית-המשפט צריכה להיות במקרה חריג, ולכן אני לא רואה את העומס הכבד שיוטל.

טעם שלישי – העניין האחר שצוין הוא הקושי שיש באמת בהתמודדות עם כמות תיקי החקירה. אבל אני אומר: רבותי, הקושי שקיים בפרקליטות או בתביעה המשטרתית בהתמודדות עם תיקי החקירה הקיימים היום או שמגיעים היום לא צריך לגרום לאזרחים לסבול, לא צריך לגרום לאנשים להתהלך עם איזו סטיגמה שלילית בפרק זמן ארוך מאוד, וזאת רק משום ששום חוקר מהחוקרים לא הגיע כלל לקריאת התיק שלו, לא הגיע כלל לעיון בתיק שלו. לכן אני אומר: בואו נגרום לכך שיעיינו בתיק, שיסתכלו בו, שיבינו מה יש בו. אם יעשו את זה במהלך שנה, אני חושב שגם יקבלו את ההכרעה בעקבות זאת.

אני סבור ומאמין שזכותו של כל אזרח במדינת ישראל לדעת בתוך שנה מה חושבת התביעה הכללית על המעשה שהוא חשוד בו ואיזו עמדה יש לה לגביו; ולא – אני חושב שאנחנו מנציחים עינוי דין שלא במקום לגבי מספר רב מאוד של אזרחים.

לכן, אני מבקש מחברי הכנסת לתת את אמונם בהצעת החוק הזאת ולתמוך בה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר המשפטים להשיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, המטרה שמבקש להשיג חבר הכנסת זנדברג היא חיובית ביותר; הדרך שבא הוא מבקש שנלך, נראה לי שהיא מאוד לא רצויה ולא ראויה.

חבר הכנסת זנדברג הנכבד מציע להגביל את פרק הזמן העומד לרשותה של התביעה לשם הגשת כתבי אישום ל-12 חודשים מרגע הגעת החומר לידיה. אי-הגשת האישום תוך תקופה זו תביא באופן אוטומטי, על-פי חוק, לסגירת התיק, זולת אם בית-המשפט יאריך את התקופה האמורה על-פי בקשת תובע.

ההצעה מיועדת, כפי שהסביר חבר הכנסת זנדברג, למנוע מחשודים עינוי דין ולשפר את הרמה של אכיפת החוק. אולם אני חושש, שאם נאמץ הצעה זו בלי שיובטחו מראש הכלים המתאימים להתמודד עם העומס המוטל על רשויות התביעה, נחטיא מטרה כפולה זו.

קרוב לוודאי שבתיקים שבהם נדרשים עיון רציני ובדיקת החומר העובדתי והבעיות המשפטיות, בתיקים שבהם נדרשת השלמת החקירה, באותם מקרים תצטרך התביעה לפנות לבית-המשפט לשם קבלת הארכת המועד להגשת האישום, והפרוצדורה הזו תטיל עומס נוסף על פרקליטות שכורעת תחת העומס בלאו הכי, ובמקום לבחון את התיקים לגופם היא תצטרך להכין ישיבות של דיונים בפני שופטי שלום על משך הזמן ועל הארכת משך הזמן, ולהביא את הראיות, להכין מסמכים ולהכין טיעונים, וכל זה לא יקצר את משך זמן הטיפול בתיק, אלא יוסיף עומס עבודה, ועלול לגרום להתמשכות ההליכים לקראת הגשת כתב אישום, במקום קיצורם.

ומה שמעורר חשש, והוא צריך להדאיג את חברי הכנסת, הוא, שאם לא יצליחו לעמוד בלוח מועדים מסוים, התוצאה מהבחירה הציבורית תהיה שייסגרו תיקים נגד פושעים ונגד עבריינים, לא מתוך שיקול לגופו של עניין, לא מתוך טיפול ענייני, אלא מתוך סכרים שהמחוקק מציב בפני רשויות אכיפת החוק.

אני רוצה לומר, שהבעיה הזאת מטרידה, והיועץ המשפטי לממשלה הוציא הנחיות במגמה להגביל את זמן הטיפול בתיקים ובתביעה, והוא הוציא זאת כבר בשנת 1985. הוא ביקש לקבוע מנגנון בקרה בנושא. פרקליטת המדינה מגבירה בימים אלה את הבקרה על יישום הנחיות היועץ המשפטי לממשלה. אני עמדתי מול האוצר ותבעתי להוסיף פרקליטים, להוסיף שופטים, ונעניתי במידה לא מבוטלת. אנחנו מוסיפים השנה 25 פרקליטים למערכת התביעה הכללית, ובשנה הבאה עוד 25 פרקליטים. אני הקצבתי לפרקליטות מחוז תל-אביב והמרכז 11 פרקליטים נוספים, כדי לטפל בפיגור התיקים.

חברי הכנסת, יש פיגור ניכר בטיפול בתיקים, ומה שצריך זה לא הגבלת זמן ונטל נוסף על הפרקליטים. מה שצריך זה תגבור בכוח האדם, וזו רק שאלת תקציבית. למען הדיוק, זו לא רק שאלה תקציבית של איזו עוד כך וכך משרות, משום שאם הוספתי 11 פרקליטים צריך לדאוג גם למקום בשבילם, ודאגנו לקומה נוספת שתעמוד לרשות הפרקליטות. זו עבודה רבה, ואנחנו עומדים בה.

אני חושב שזה הכיוון הנכון: עוד פרקליטים שיטפלו בעומס, וממילא לא יהיה צריך להשהות תיקים עד לקבלת החלטה, אלא ניתן יהיה להתגבר על זה בתקופה סבירה. מבחינתי, שנה היא די והותר. צריך בתקופה קצרה מזאת להתגבר על העומס. אבל צריך מי שיתגבר על העומס.

הדבר אמור גם לגבי התביעה המשטרתית. גם התביעה המשטרתית כורעת תחת המטלה. ואי-אפשר להוסיף עוד ועוד תובעים, ואי-אפשר להוסיף עוד ועוד פרקליטים. ואם כן, צריך את התקציב המתאים.

לכן אני חושב שהמוצע כאן הוא הליכה בדרך הלא-נאותה. זה לא ישפר את המצב, זה יביא לביקורת ציבורית חריפה, שתופנה אל הכנסת, משום שהכנסת אחראית, ולו פורמלית, לתקציב. אם אתם רוצים למנוע עיניי דין, הדרך הנכונה היא להעמיד את כוח האדם הנדרש לרשות היועץ המשפטי לממשלה, פרקליטות המדינה, פרקליטי המחוזות והתביעה המשטרתית.

אם כן, זו הדרך, אבל לא לבוא ולומר, שאם לא הוגש בתוך תקופה מסוימת כתב האישום, מי שזוכה הוא הפושע, הוא הנאשם, סוגרים לו את התיק, אלא אם כן רצים בכל מקרה ומקרה ומשכנעים שופט לתת הארכה של התקופה.

אני מבקש להתנגד להצעת החוק הזאת ולהסיר אותה מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – מניעת עינויי דין), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. בבקשה לשבת, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 15

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מניעת עינויי דין),

התשנ"ד-1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

15 נגד, 11 בעד, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק הוסרה.

הצעת חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם (תיקון – חובת העמדה לדין), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר כנסת ד' שילנסקי)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת דב שילנסקי להגיש את הצעת חוק תתת"ח, הצעת חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם (תיקון – חובת העמדה לדין), התשנ"ד-1993. בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בתוך עמי אני חי, ואני יודע שיש אנשים מבין אלה הצופים בנו כרגע, ואני מקווה שאין כאלה מבין חברי הכנסת, שיאמרו – כפי שכבר שמעתי – הוא שוב עם השואה, מה הוא רוצה מאתנו, למה הוא לא נותן לנו מנוחה? הוא חוזר וחוזר ומעלה את השואה ואת הדברים העולים ממנה.

אני רוצה להקדים ולומר: אני מעורה בחיי המדינה, אני מעורה בחיים החברתיים והסוציאליים במדינה הזאת. ידוע לכולכם שאני לוחם בעקביות בכל הקשור בארץ-ישראל ובשלמותה. אך עם זאת אסור לי לשכוח מהיכן באתי.

אני הייתי שם. זכיתי ובנס יצאתי בחיים. אני זכיתי לכהן כחבר פרלמנט במדינת היהודים, וזו לא רק זכותי אלא גם חובתי להיות פה למי שלא זכו למה שאני זכיתי, וגם לאחי ניצולי השואה, החיים אתנו במולדת.

ימתחו ביקורת כל החושקים בכך, וילעגו האחרים. אני אמשיך בשלי כל עוד אהיה בבית הזה וכל עוד נשמה באפי.

אולי ואומר: אתם עדי, חברי הכנסת, כי בכל הקשור בשואה נקטתי תמיד על-מפלגתיות, אף פעם לא ערבבתי בזה פוליטיקה פנימית. וגם כשמביא אני את התיקון לחוק הזה היום, אין לזה שום נגיעה לקואליציה או לאופוזיציה. העניין הוא לאומי, יהודי, כללי ורגשי.

חברי הכנסת, אני יודע ששר המשפטים מתכונן לבקש להסיר את הצעת החוק הזאת. אני סבור שאולי דברי ההסבר שלי לחוק גרמו לכך. אולי טעיתי כאשר מתוך הרבה רצון הוספתי והסברתי ביתר

הרחבה את מה שגרם לי להביא את ההצעה לתיקון החוק. אני הבהרתי כי העליתי את הצעת החוק בעקבות פסק-הדין של דמיאניוק, והסברתי זאת בדברי ההסבר.

אני פונה אל כולכם, ובעיקר אני פונה אל ידידי ורעי שר המשפטים, שאין לי צל של ספק לגבי רגישותו הלאומית, היהודית, ולגבי כל מה שקשור בשואה. ראיתי אותו כאשר ביקרנו יחד בליטא, במקומות שבהם חי ופעל אביו המנוח כמורה וכמנהל בתי-ספר עבריים. ראיתי שבור ורצוף ליד קברות האחים שביקרנו, שם קבורות גם עצמות בני משפחתו. אלה היו רגעי אמת. שם לא מעמידים פנים. ראיתי ונוכחתי כי כאבו אמיתי וכן.

ואני פונה גם אליו וגם לכולנו, תתעלמו כרגע מנושא דמיאניוק, תמחקו במחשבתכם את דברי ההסבר ותתייחסו לחוק, לחוק גרידא.

ומה מבקש אנכי בחוק? תשמעו טוב. פשוטו כמשמעו: ראה היועץ המשפטי לממשלה כי יש יסוד לחשד כי עבירות על-פי חוק זה, היינו על-פי חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, נעברו על אדם הנמצא בישראל, וכי על עבירות אלה לא נתן הוא את הדין – אני מבקש בסך הכול, אם מוצאים פה שיש פושע שרצח יהודים, או גם בני עמים אחרים, יורה היועץ המשפטי על פתיחת חקירה על-ידי המשטרה. ואם מצא כי ההוכחות מספיקות לכאורה להעמידו לדין, יאשים אותו, יורה על הבאתו בפני בית-המשפט.

רבותי, את זה בסך הכול אני מבקש. נמצא פה אדם שהסתתר כל השנים. הוא מופיע כיהודי. אחרי השואה הוא לקח שם של יהודי. והיו מקרים כאלה. אבל הוא פושע, איש א.ס.א. שרצח יהודים; הגיע לכאן וגר כאן. ובמקרים כלשהי מוצאים שזה האיש. מה אני מבקש? יחקרו, ואם אכן כך נמצא, יעמידו אותו לדין.

אין התיישנות בדברים כאלה, רבותי. זה כל מה שאני מבקש. אני יודע שיש טיעונים משפטיים, וידידי ועמיתי הוא משפטן דגול ונאחז בפלפול משפטי. זה לגיטימי וזה טוב. אבל בואו נתעלם מכל הנקודות האלה. לא אכפת לי אם יתקנו לי מלה זו או מושג זה בוועדת החוקה, בכל צורה שיתקנו. אני בטוח שלא יתקנו לרעה. אולי ייתנו לבוש משפטי אחר. על זה אפשר לדון. גם אם אני משפטן, אני מוותר על כבודי ואין לי שום אמביציה אישית. לא אכפת לי איך הוא ייראה, רק שהנשמה תהיה, העיקרון הזה יהיה.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנחנו לא נקמנו. אנחנו היהודים לא נקמנו. זו האמת. אין נקמה. יש נחמה. מדינת היהודים בארץ-ישראל זו הנחמה. גם אם התיקון הזה יתקבל בקריאה שנייה ושלישית, אינני יודע אם יהיה בו שימוש. ייתכן שבכלל לא יהיה בו שימוש. רבותי, הזמן רץ והטבע עושה את שלו, ייתכן שלא יהיה בו שימוש עוד. ייתכן שהוא יהיה רק על הנייר. אבל אני רוצה שהוא יהיה גם על הנייר. אני רוצה שבספר החוקים של מדינת היהודים ייחרט ויהיה כתוב, שהעם היהודי אינו סולח, אינו מוחל לאלה שביצעו את הפשעים הנוראים. שיהיה כתוב, שהנכדים של הנכדים שלנו ילמדו היסטוריה וידעו שהדור הראשון והשני לשואה חרטו בספר הספרים שלהם: אין סליחה ואין מחילה לפשעים.

ואני חוזר על משפט שאמרתי: לא נקמנו, אין נקמה. לפחות תהיה הרגשה שאין אצלנו מחילה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת שילנסקי. אני מזמינה את שר המשפטים דוד ליבאי להשיב. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנחנו לא שוכחים ואנחנו לא סולחים ואנחנו לא מוחלים על פשעי הנאצים. נראה לי כי שאלה זו איננה עומדת לדיון כלל. זה ברי וודאי. משום כך כל כללי ההתיישנות אינם חלים על פשעי הנאצים ועוזריהם. אין שום מחסום ואין שום הגבלה בזמן וניתן בכל מועד ובכל שעה להעמיד כל פושע נאצי וכל מי שסייע לו לדיון במדינת ישראל.

ומי שמחליט אם להעמיד לדיון על עבירות לפי חוק עשיית דין בנאצים ובעוזריהם הוא היועץ המשפטי לממשלה, ושיקול הדעת שלו הוא ענייני. בכל מקרה הוא שוקל, האם יש לכאורה ראיות להוכחת הפשעים והאם יש אינטרס ציבורי להעמיד לדיון. שיקוליו של היועץ המשפטי לממשלה היו ענייניים והם ענייניים, ואינני מכיר שום מקרה שעומד על סדר-היום שמחייב איזה דיון נוסף מבחינת סמכויות היועץ המשפטי לממשלה ומחייב תיקון חקיקה.

כי השאלה שמעורר חבר הכנסת שילנסקי הנכבד וידידי הנכבד בהקשר זה איננה לעשות דין בנאצים ובעוזריהם אלא סמכויות היועץ המשפטי לממשלה. מה שטמון בהצעת החוק הוא הגבלה על כוחו של היועץ המשפטי, הגבלה על שיקול דעתו של היועץ המשפטי, והגבלה זו אינה מקובלת עלי כשר המשפטים ולא על הממשלה. אני חושב שחברי הכנסת, מוטב שלא ישימו מגבלות לפתחו. משום שבעתיד יהיה מישהו מעוניין בהגבלה זו ויצדיק אותה, ואחר בהגבלה אחרת.

הרי אם מדובר במתן שיקול דעת, יש ליועץ המשפטי שיקול דעת. מה שאומרת הצעת החוק, כפי שקרא חבר הכנסת שילנסקי הנכבד, שאם יש יסוד לחשד יורה, לשון ציווי, היועץ המשפטי; שאם מצא הוכחות מספיקות יאשימו או יורה. וזה מחוץ לגדר הסמכות הרגילה והקבועה שיש לו עם מרחב שיקול הדעת שיש לו. והרי היועץ המשפטי לממשלה והחלטותיו עומדים לביקורת בג"ץ. בימים אלה החלטת היועץ המשפטי לממשלה עומדת לביקורת בג"ץ. החלטת היועץ המשפטי לממשלה בעניין דמיאניוק עמדה לביקורת בג"ץ גם-כן. אז מה לנו יותר מאשר שיקול הדעת הענייני של היועץ המשפטי, ביקורת בג"ץ שישנה, עומדת וקיימת, ואנחנו כולנו מכבדים את פסיקתו.

לכן צר לי, עם כל הידידות וכל ההערכה הרבה לחבר הכנסת שילנסקי, אני סבור שאין מקום ואין צורך בתיקון הנוסף הזה. עם כל זה שאני מבין את כאבו וכאב רבים בציבור הישראלי, שראו את דמיאניוק עוזב את המדינה כאדם חופשי, ועם כל זה שזה גרם לפי הבנתי לכך שחבר הכנסת שילנסקי ביקש למחות על כך ולהביא איזה תיקון במצב הקיים, הרי שהמקרה של דמיאניוק תם ונשלם והסתיים על-ידי בית-המשפט העליון, עם ביקורת חוזרת ונשנית של בג"ץ. לעניות דעתי אין כאן עילה ואין זה ראוי ואין זה רצוי לבוא בחוק ולהגביל את שיקול הדעת של היועץ המשפטי לממשלה ולהכתיב לו מכוח החוק מה עליו לעשות בסיטואציות מסוימות.

לכן, בקשתי מהכנסת היא שלא להוסיף תיקון זה לספר החוקים. הוא לא נדרש. הוא ממש מיותר. דבריו של חבר הכנסת שילנסקי נאמרו, ומחאתו נשמעה ונרשמה בדברי הימים של הכנסת. אבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת דב שילנסקי, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יש לי מה להגיד בנושא משפט דמיאניוק. בית-המשפט אמר, כפי שהזכיר לי עכשיו במעבר לדוכן חבר הכנסת משה נסים, שהוא משפטן: תם ולא נשלם. ביקשתי בתחילת דברי: בואו נתעלם ממשפט דמיאניוק. אדוני השר, אמרתי בפומבי כי זה דחף אותי להביא את התיקון לחוק, אך בואו נשכח אותו ונתייחס לדבר הפשוט שאני מבקש: אם יימצא כאן בארץ, בצורה זו או אחרת, אדם שלקח חלק ברצח יהודים, אפשר יהיה להעמידו למשפט.

בסעיף קטן (ג) אני מבקש: הוראה זו לא תגרע משיקול דעתו של היועץ המשפטי. שיקול הדעת נשאר אצל היועץ המשפטי.

לסיכום אני רוצה לומר לכם: בינינו כאן, אולי נכנסנו שלא בכוונה לוויכוח ולפלפול משפטי. אדוני השר, אתה משפטן ידוע, אתה עורך-דין גדול ובעל ניסיון רב, אבל אתה הרי יודע שהעולם המשפטי נרחב ויש פירושים שונים. על-פי הפירושים אפשר לנהוג בכל מיני צורות, ואני לא רוצה להשאיר איזה פתח. היום יש יועץ משפטי זה ומחר יועץ משפטי אחר. היום יש שר זה, ומחר יהיה שר אחר. יכול לבוא מחר שר אשר יאמר: מה מעניינים אותי כל הדברים האלה. הכול יכול להשתנות, גם שר המשטרה יכול להיות אחר וגם שר המשפטים; איני יודע מאיזה צד, ואין זה חשוב. יש אנשים במפלגת העבודה שהם רגישים יותר לנושא הזה, ויכולה להיות אותה רגישות בליכוד. העניין אינו מפלגתי.

בסך הכול, אני רוצה לבקש שהצעת התיקון לחוק תבוא לוועדת חוקה, חוק ומשפט. יושב כאן יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת דדי צוקר. אני זוכר שכאשר הוא נבחר לכנסת, שאלו אותו ברדיו במה יעסוק, והוא אמר: מדוע נושא השואה הוא רק של דב שילנסקי? גם אני רוצה לעסוק בכך. הנה, שדדי צוקר יטפל בנושא בעומדו בראשות הוועדה. הם ילבנו את הנושא, ואני מודיע מראש שאסכים לכל תיקון וניסוח משפטי שיהיה. לא אכפת לי שום דבר, אני רק רוצה שזה יתקבל.

אני פונה לכבוד השר: אדוני השר, אין זה עניין פוליטי, וגם טענתך לא היתה פוליטית אלא משפטית. לכן אני מבקש: אל תטילו משמעת קואליציונית. ישפוט כל אחד לפי דעתו. יושב-ראש הוועדה הוא איש הקואליציה. אם יימצא שזה לא טוב, הוא יודע היטב שאפשר להניח את החוק למטה, עד לימות המשיח. אבל אני בטוח שדדי צוקר יבדוק אם יש מקום לתיקון הזה. אם כן – ינציחו אותו; אם לא – אז לא. תודה רבה לכם.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם (תיקון – חובת העמדה לדין).

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 15

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם (תיקון חובת העמדה לדין), התשנ"ד–1993, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

15 נגד, עשרה תומכים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם נדחתה. עם זאת, דבריו החשובים של חבר הכנסת שילנסקי נשמעו ונרשמו בפרוטוקול.

הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון – תלונה מוצדקת).

התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להנמקה מן המקום של הצעת חוק א' שעז – הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון – תלונה מוצדקת), התשנ"ד–1994. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הצעת החוק הזו מוגשת בתיאום, או נכון יותר על דעת מבקרת המדינה. החוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור נתקבל, כזכור, בפברואר 1992, בלי שמבקר המדינה הביע את דעתו. הרעיון להעניק תעודת הוקרה לחושף שחיתות הוא רעיון טוב, אולם שילובו, או הייתי אומר כמעט כפיית שילובו של מבקר המדינה בתהליך הקשור להגדרת התלונה, להמלצה על הנפקת

התעודה או לגיבוש התקנון, פוגע במידה רחבה ברוח חוק מבקר המדינה התשי"ח-1958, הפרק השביעי העוסק בסמכויות ובדרך פעולתו של נציב תלונות הציבור.

אני מציע לכנסת לאשר את ההצעה ולהעבירה להכנה לקריאה ראשונה לוועדה לענייני ביקורת המדינה. אני מודה מראש לשר המשפטים על שיתוף הפעולה ועל ההבנה שהוא מגלה לאורך כל הדרך ליוזמות הקשורות להמדינה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שר המשפטים דוד ליבאי, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אין מניעה להשמיט את מבקר המדינה מהחוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבורי, כפי שמבקשת לעשות הצעת החוק, אבל אין שום מקום, לדעת הממשלה, להשמיט מחוק זה את המבקר הפנימי, כפי שמוצע בסעיף 2. אני מאוד מבקש מחבר הכנסת דוד מגן להסכים להערתו זו.

לאחר שהוא מסכים, אבקש מחברי הכנסת לשקול את הדבר לגופו, בהתאם להבנתם. לממשלה אין התנגדות להעביר את הצעת החוק לוועדה לענייני ביקורת המדינה, שם היא תוכל להיבדק ולהיבחן, יחד עם מבקרת המדינה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תיקון תלונה מוצדקת),
התשנ"ד–1994,

לדיון מוקדם בוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

12 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לעידוד טוהר המידות בשירות
הציבור (תיקון – תלונה מוצדקת), התשנ"ד–1994, אושרה בקריאה טרומית ומועברת לוועדה לענייני
ביקורת המדינה, להכנה לקריאה ראשונה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את שר המשפטים להשיב על שאלות. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

האם יש למי להשיב?

היו"ר ע' מאור:

אני בודקת. חבר הכנסת אריה גמליאל, תשובה על שאלתא מס' 2380, בבקשה.

פגיעה במערכת המשפט על-ידי השופט סגלסון

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשפטים ביום כ"א בטבת התשנ"ד (4 בינואר 1994):

עורך-הדין חיים משגב טוען ב"מעריב" (רצ"ב מאמר), כי השופט סגלסון בראיונותיו מאז פרש – פוגע במערכת המשפט. "יום ליום" (רצ"ב הכתבה) טוען שהוא השתמש, לאחר פרישתו, בדפים רשמיים כדפי טיוטה.

ברצוני לשאול:

היבדקו שתי הטענות ותודיענו מסקנותיך?

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי חבר הכנסת אריה גמליאל, השופט סגלסון מכחיש כי הוא השתמש בנייר רשמי לצרכיו הפרטיים. השופט סגלסון הגיב, כי בראיונות שנערכו עמו לאחר שפרש, הוא לא הוסיף דבר על מה שכתב בפסקי-הדין שלו. אין בפני תמלילים או פרסומים של הראיונות שנתן כבוד השופט, ולי אישית אין מה להוסיף על כך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גמליאל, בבקשה.

אריה גמליאל (ש"ס):

כבוד השר, עורך-הדין חיים משגב טוען, שהשופט סגלסון עבר על החוק בכל הראיונות שנתן. האם תמליץ להעמידו לדין על כך?

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבודו, במדינת ישראל שרים לא מעמידים לדין אלא רק היועץ המשפטי לממשלה או פרקליטת המדינה. אין הדבר בסמכותי, ואין הוא נתון לשיקול דעתי. אני מכיר את עורך-הדין חיים משגב, הוא משפטן טוב מאוד, יודע חוק ודין. אם הוא סבור שמישהו עבר עבירה, הוא מכיר את החוק ואת הדרך אל תחנת המשטרה. משיגיש תלונה, אני משוכנע שהיא תיבדק.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לאדוני לשר. שאר התשובות על השאלות תימסרנה לפרוטוקול.

גנבת בקר

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר המשפטים ביום כ"א בטבת התשנ"ד (4 בינואר 1994):

לאחרונה עדים אנו לעלייה מגמתית בגנבת בקר ביישובים בנגב ובגולן, המסבה נזק במיליוני שקלים לאותם חקלאים; לא אחת נגרם הנזק על-ידי שחיטת הבקר בשטח. קריאת החקלאים להחמיר בעונש הנתפסים לא הועילה, והעונש מתבטא בקנס או מאסר על תנאי.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין מערכת המשפט מחמירה עם אותם עוברי עבירה?

2. כמה תיקים עדיין מצויים לפני משפט?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין לנו מידע על אישומים בעבירות אלו ולא על עונשים שגזרו בתי-המשפט על עבירות של גנבת בקר.

2. ככלל, מטופלים תיקים אלה על-ידי משטרת ישראל, ואפשר להפנות את השאלות אל שר המשטרה.

פנינו למטה הארצי של המשטרה לבירור הנתונים ולהלן התשובה:

במחצית השנה האחרונה (החל מיולי 1993 ועד סוף השנה) נפתחו 18 תיקים שעניינם גנבת בקר. 12 תיקים נסגרו משום שהעברייני לא נמצא. שני תיקים נסגרו בשל העדר ראיות מספיקות וארבעה תיקים עדיין נמצאים בהליכי חקירה.

על-פי נתוני המשטרה אין עלייה משמעותית במספר המקרים של גנבת בקר, שכן בתקופה המקבילה בשנת 1992 נפתחו 16 תיקים שעניינם גנבת בקר.

מידע זה נמסר לנו על-ידי ראש מדור פיקוח ומחשוב במשטרה.

דין נרקומן שהשתקם

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר המשפטים ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

ב"מעריב" מתאריך 3 בינואר 1994 פורסמה כתבה על מר י"ש (שמו המלא מופיע במקור), נרקומן לשעבר שהשתקם ועומד להישלח לכלא חזרה בגין עבירות שביצע קודם שיקומו. למרות המלצותיו של השופט מר דן גבאי, כי מדובר באדם שעשה תפנית בחייו, הוא נאלץ לגזור עליו ביצוע מאסר לתקופה של 26 חודשים, החל ב-1 ביולי 1994, מאחר שידייו היו כבולות בהליך החוק המחייב ביצוע מאסר על תנאי.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד המשפטים על כך?

2. האם קיימת אפשרות לחון את מר י"ש?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המקרה מוכר לי, ואף פגשתי את מר יפתח שחרור.

2-3. בקשת חנינה שלו או עבורו תידון לגופה.

אין אנו מודיעים מראש מה יעלה בגורלה של בקשת חנינה, כל זמן שכבוד נשיא המדינה אינו מחליט לגביה.

מודעות בעיתונים המציעות שירותי מין

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר המשפטים ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

הגברת חנה זמר מתייחסת במאמר ב"שישי" למודעות בעיתונים המציעות שירותי מין, מצטטת את השופט אלון שהגדירן כ"פרסומים נלוזים", ותמהה שמא מדובר בעבירה פלילית וב"שידול לזנות". רצ"ב המאמר.

ברצוני לשאול:

1. האם נבדק ההיבט המשפטי של מודעות אלו עד כה?

2. האם תקוים בדיקה זו ותתקבל החלטה עקרונית?

3. האם יורה משרד המשפטים לאכוף את החוק במקרה זה?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. כבר קוימה בדיקה משפטית של המודעות הללו.

3. מלשכת היועץ המשפטי לממשלה הביאו לידיעתי, שיש קושי להוכיח את כל יסודות העבירה הפלילית של סיוע לשידול לזנות על-ידי עיתון, בכך שפרסם מודעה מהסוג הנטען. בשל מורכבות הנושא אין אפשרות ליתן הנחיה כוללת בנושא.

בית-המשפט החדש בתל-אביב

חבר הכנסת נ' זוילי שאל את שר המשפטים ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

בעקבות הידיעות כי בית-המשפט החדש מחליף את בתי-המשפט הנפרדים שהיו בשלושה בניינים ברחובות ויצמן, נחלת-בנימין ויהודה הלוי; ומכיוון שמבנה זה עדיין אינו מוכן מבחינת התשתיות (מסופי מחשב, מעליות, שירותי פקסימיליה וכו') ושירות הציבור (טלפונים ציבוריים, מזנון וכו') – ברצוני לשאול:

1. האם נתונים אלו ידועים למשרדך?

2. האם קיימות במשרדך תוכניות לפתרון בעיות אלו?

3. מדוע לא בדק משרדך את מצב התשתיות והשירותים במבנה החדש בטרם החל לפעול בו בית-המשפט?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מבנה בית-המשפט ברחוב שוקן העביר את בית-הדין האזורי לעבודה ואת בית-המשפט לנוער מתנאי עבודה של ימי הביניים לתנאי עבודה סבירים ואף טובים.

מבנה בית-המשפט פועל היטב, לרבות התשתיות. היו כמה בעיות קליטה של שירותים שונים בימים הראשונים לאכלוס המבנה, והן נפתרו ברובן.

2. חסרים כשלושה מסופי מחשב לתחנות עבודה, אשר יסופקו בתוך שבעה ימים. אין חיסרון זה משפיע על עבודת בית-המשפט, מאחר שמדובר בעיקר במשמרת אחר הצהריים, ועל כן מניידים שופטים לאולמות שבהם המחשב קיים.

שיבושי המעליות תוקנו.

בשום בית-משפט אין שירותי פקסימיליה לציבור הרחב. יש שירות פקסימיליה למזכירות בתי-המשפט. קיימים שלושה מכשירי פקס בכל אחת מן המזכירות הקיימות (תעבורה, נוער ועבודה), וכאשר מבקשים להעביר הודעה דחופה, ועושים בהם שימוש.

המזנון – אין מזנון בבניין. במקום מזנון הוצבו כמעט בכל קומה בבניין מכונות אוטומטיות למשקאות ולסנדוויצ'ים. השופטים מקבלים שתייה וסנדוויצ'ים על-פי הסדר קבוע עם ספק. יש מזנונים בסמוך לבניין.

טלפונים ציבוריים – בכל קומה בבית-המשפט ברחוב שוקן יש טלפון ציבורי.

שיפוט בעבירות תנועה

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר המשפטים ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

כיום נשפטים אזרחים בגין עבירות תנועה באזור שבו נעברה העבירה, וכך מבוזבזים זמן יקר וימי עבודה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין האזרח יכול להישפט בגין העבירות הנ"ל במקום מגוריו?

2. מדוע אין מערכת המשפט פועלת בשעות אחר הצהריים כדי שלא יופסדו ימי עבודה?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשטרה והפרקליטות מטפלות ומגישות אישומים לבתי-המשפט בהתאם לכללי סמכות מקומית. העברת הדיון לבית-משפט אחר תאלץ את המשטרה או הפרקליטות לגרור לשם עדים ומומחים, שבדרך כלל גרים בסביבת מקום האירוע. למרות החלוקה לאזורי שיפוט, אפשר במקרים חריגים לבקש העברת דיון מבית-משפט אחד לאחר כמפורט בחוק בתי-המשפט [נוסח חדש], התשמ"ד–1984. לשם כך יש להגיש בקשה לכבוד נשיא בית-המשפט העליון.

2. מערכת בתי-המשפט החלה להפעיל משמרת אחר הצהריים במשפטי תעבורה בערים ירושלים, תל-אביב, חיפה, פתח-תקווה ורמלה. עם הזמן תורחב ההפעלה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' מאור:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיעכם כי הונחו היום של שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994; והצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה), התשנ"ד–1994.

עוד הונחו – הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית; וכן הצעת ועדת הפנים ואיכות הסביבה בדבר חלוקת הצעת חוק הרשויות המקומיות (הגבלת הזכות להיבחר) (תיקון), התשנ"ד–1994.

תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון – מחלה ממארת), התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת מאיר שטרית להנמקה מן המקום, הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון – מחלה ממארת), התשנ"ד–1993. זו הצעת חוק תת"צ"ב, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, מטרתה של הצעת החוק הזו היא לפתור את בעייתם של הורים שיש להם ילד שחולה במחלה ממארת. לצערי הרב, במקרים שבהם ילד חולה במחלה ממארת, מאושפז בבית-החולים ועובר טיפולים כימותרפיים, שבדרך כלל הם מאוד מאוד קשים ומייסרים, לא בא בחשבון כמעט, בשום פנים, שההורים ישאירו את הילד לבד בבית-החולים. מה שעושים כל ההורים במצב כזה, הם ישנים ליד הילד בבית-החולים ונמצאים אתו 24 שעות ביממה, כי המצב שלו מחייב הישארות אתו מכל הבחינות, גם מבחינת תמיכה נפשית, גם מבחינת סיוע רפואי צמוד, גם מבחינת הייסורים שהילד הזה עובר.

כמי שחווה, לצערו, את העניין הזה, ראיתי את צרתם של הורים רבים, שבעצם נתונים בתוך סד בלתי אפשרי. הם כבר הוכו פעם אחת בגין המחלה של הילד, אבל הורים שעובדים בכל מיני משרדים ומקומות עבודה נאלצים לשלם פעם שנייה, כי בברירה בין להיעדר מהעבודה לבין להשאיר את הילד לבד, אינני מכיר הורה שלא יבחר להיעדר מהעבודה. התוצאה היא, שהרבה מאוד הורים כאלה עמדו לעתים בפני פיטורים, בפני איומים, בפני פגיעה בשכר שלהם.

הצעת חוק זו נועדה לתת להורים שהילד שלהם חולה במחלה ממארת אפשרות להיעדר עד 60 יום בשנה בזמן אשפוזו. דהיינו, להרחיב את החוק הקיים היום לגבי ילד שחולה במחלה ממארת

ומאושפז. זה יהיה בבחינת פתרון לאוכלוסייה, לצערי די גדולה, של הורים שסובלים היום ממצב בלתי אפשרי, וקשה להם בלאו הכי בהרבה מאוד מובנים אחרים.

מראש אני רוצה להודות לשרת העבודה והרווחה שתמכה בעניין הזה בוועדת שרים לענייני חקיקה. אני מקווה שבזה אנחנו עושים, מעבר לתיקון של עיוות מסוים, גם מצווה גדולה.

אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק ולהעביר אותה לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה להשיב.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בהתאם לחוק הקיים, זכאי הורה להיעדר מעבודתו מחמת מחלת ילדו במשך שישה ימים בשנה. היעדרות זו נזקפת על חשבון מכסת ימי המחלה המגיעים לעובד.

בהתאם להצעת החוק שבפניכם, שהוגשה על-ידי חבר הכנסת מאיר שטרית, יהיה ההורה זכאי להיעדרות מהעבודה 60 יום בשנה אם הילד חולה במחלה ממארת.

הממשלה תומכת בהצעת חוק זו, ולפיכך אני מציעה להעבירה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

אני רוצה להשתמש בהזדמנות הזאת ולומר לחברי, חבר הכנסת מאיר שטרית: גדלות הנפש שהוכחת בהבאת החוק הזה לכאן ראויה לכל ההערכה; ואני אומרת זאת כמי שהיתה לה הזכות להכיר את הבת החמודה והנהדרת שלך. לכן עשיתי זאת בלב מלא, שלם וחפץ – גם לגופו של עניין וגם לך אישית.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה להצטרף לדברי ההערכה ששרת העבודה והרווחה הביעה. אני בטוח שזה על דעת כל חברי הכנסת שנמצאים פה.

היו"ר ע' מאור:

מובן שאני משתתפת בזה מכל הלב.

אם כן, נעבור לאישור הצעת החוק החשובה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון מחלה ממארת), התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של תשעה, ללא מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת שהצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון – מחלה ממארת), אושרה בקריאה טרומית ומועברת להכנה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה.

אני בטוחה שהכנסת תעשה כל שלאל ידה לסייע בידי ההורים והילדים שנגזר עליהם להתמודד עם הנושא החמור הזה.

תודה לחבר הכנסת מאיר שטרית.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גיל קצבת הילדים), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ש' יהלום)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום להצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גיל קצבת הילדים), התשנ"ג–1993 – הצעת חוק תשס"ז.

שאלו יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת הנכבדים, הצעת החוק שלי באה לתקן מצב שפוקד את משפחות אזרחי ישראל כאשר ילדיהם נמצאים באותו תפר שבין סיום גיל התיכון, בערך בגיל 18, לבין ההתגייסות לצבא.

להצעת החוק יש שני חלקים; חלק אחד שמדבר על עד גיל 19, וחלק שני שמדבר על נושא של הצבא. אני אתייחס לחלק הראשון ואעיר הערה לגבי החלק השני.

ובכן, מה שקורה הוא, שמחצית מילדי ישראל מתגייסים לצבא לא בגיל 18 בדיוק אלא שישה או שמונה חודשים אחר כך; כל אחד יודע את חוק הרישום שלנו, שאינו מדויק בגיל. ואז נוצר מצב, שדווקא בגיל שבו חשוב ביותר למנוע מצוקה כספית מהמשפחה, כאשר הילד נזקק להוצאות הגבוהות ביותר, להוצאות לימודים הקשורות לבחינות הבגרות, להכנה לבחינות הבגרות, לקראת הגיוס לצה"ל, תקופת ההתבגרות – בתקופה הזאת, מייד בגיל 18 פוסקת קצבת הילדים של הביטוח הלאומי.

החוק הזה מתייחס רק לקצבת הילדים של הביטוח הלאומי, אבל אי-אפשר להתעלם ממה שקורה באותה תקופה לנקודות הקצבה של מס ההכנסה. אם עובדת מקבלת נקודות קצבה לפי מספר הילדים. שוויה של כל נקודה הוא בערך 210 שקלים. שם המצב פי כמה יותר חמור. לא זו בלבד שהקצבה אינה ממשיכה עד גיל 18 בדיוק, אלא שבהתחלת שנת המס, באותה שנה שהילד מגיע בה לגיל 18, נפסקת הקצבה. זאת אומרת, אם ילד מגיע לגיל 18 בחודש אוקטובר או נובמבר, הקצבה כבר נפסקת כשהילד בגיל 17 וחודש. כבר בחודש ינואר של אותה שנת מס האם לא מקבלת את נקודת הקצבה ומשלמת כל חודש למס הכנסה עוד 210 שקלים.

התירוץ של שלטונות המס הוא, שבשנה הראשונה האם מקבלת עבור כל שנת המס, אבל כל אחד יודע שני דברים – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יהלום, זו המשפחה כולה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא, זה לא עובדת. החוק מתייחס לקצבת הילדים, אבל הזכות לנקודת קצבה היא של האם העובדת, לא של המשפחה. אם עובדת – זכותה לנקודת קצבה בשווי של 210 שקלים. זה עוזר למשפחה כולה, אבל זה ניתן לאם. אם האם אינה עובדת, המשפחה לא מקבלת את הנקודה הזאת.

בכל אופן, מה שקורה הוא, שבדרך כלל, בשנה הראשונה לא רק שההוצאות לא קטנות, אלא האם לא הולכת לפקיד המס ומבקשת ממנו שייתן לה מסמך מזכה למעבידה שיכניס את הקצבה הזאת

למשכורת. 90% מאמהות ישראל אינן עושות זאת, מה גם שאחרי הלידה הן כבר לא בקשר עם המעביד. בדרך כלל, שלושה חודשים הן מקבלות מהביטוח הלאומי, וייתכן שאלה שלושת החודשים האחרונים של השנה. וכך "מרוויח" מס הכנסה באותה שנה, כך שאין לנו 18 שנה שלמות.

הוסף על זה את עניין קצבת הביטוח הלאומי, וכך יוצא המצב הקריטי של גיל ההתבגרות.

אני רוצה להעיר עוד הערה: היושבת-ראש העירה כאן בנושא נקודות של מס הכנסה, שהוא לא קשור לביטוח הלאומי. נוצר מצב שהוא גם לרעת אמהות חד-הוריות. אמהות חד-הוריות, נניח אחרי גירושין, מקבלות לחזקתן את הילדים. בתקופה הראשונה אחרי לידת הילד, נניח שנה אחרי לידתו, בדרך כלל הן לא היו חד-הוריות, כי בדרך כלל אחרי שבני הזוג הולידו את הילד הם חיו בשלום והמשפחה התפרנסה משתי משכורות. אבל בתקופה הקשה, הקריטית, אחרי הגירושין, מפחיתים את נקודות הקצבה למשפחות חד-הוריות.

אני אומר שהעניין הזה ראוי לתיקון. אני פונה כאן לשרת העבודה והרווחה. אני יודע שקשה לקבל את ההצעה הזאת במצב שאת עצמך עומדת בראש מערכה שנועדה לצמצם קצבאות בביטוח הלאומי כדי להעלות 50,000 משפחות מעבר לקו העוני. והנה, ההצעה שאני מציע צריכה לעלות 260 מיליון שקל, וזה סכום משמעותי. למרות זאת אני פונה אלייך ומבקש ממך להסכים לחוק המוצע.

אני אומר, שכאשר יידון החוק בוועדה, כל הצעה שתבוא מצד הממשלה, שתפתור במשהו את הבעיה של גיל התפר בין התיכון לצבא, אני אסתפק בה. דהיינו, אם הממשלה תביא, לדוגמה, את העניין של נקודות הקצבה לאם, שיהיו עד גיל 18 באופן יחסי ממש, או במקום בשנה הראשונה יהיו בשנה האחרונה, או כל הצעה אחרת שתובא, שמטרתה לתקן את העוול של גיל 18-19, שהוא הגיל הקריטי וראוי לטיפול, אני מבחינתי אראה את זה כמסודר ואקבל כל הצעה שהיא אקוויולנט לחוק הזה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה, השרה אורה נמיר, להשיב.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת שאול יהלום מבקש להיטיב עם מקבלי קצבאות הילדים ולהעלות את גיל הזכאות לקצבה, הקבוע כיום בחוק, מגיל 18 לגיל 19, וכן להעניק קצבה בגין כל ילד בתקופת השירות הצבאי והשירות הלאומי.

הרצון להיטיב עם משפחות שלהן ילדים משותף לכולנו. ואכן במהלך התקופה האחרונה שותפות הממשלה והכנסת לשינויים מרחיקים לכת במערכת הגמלאות הניתנות למשפחות עם ילדים ולהגדלה משמעותית של הסיוע שיינתן למשרתי שירות החובה בצה"ל עם שחרורם.

שינויים אלה נעשים במקביל בשלושה ערוצים. בערוץ הראשון סיימה אתמול ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את הכנת חוק חיילים משוחררים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. במסגרת החוק נקבע, בין היתר, כי לכל חייל משוחרר ייפתח חשבון פיקדון אישי שאליו יועבר סכום שיחושב לפי מספר חודשי השירות בצה"ל. בערוץ השני, התוכנית למלחמה בעוני, שתונח היום על שולחן הכנסת, תעניק תוספות משמעותיות למשפחות עם ילדים שכל מחייתן על קצבתן. הגדלת הקצבאות לאוכלוסיות החלשות, במסגרת תוכנית זו, כרוכה בעלות של 105 מיליון שקלים. הערוץ הנוסף בא לידי ביטוי בתיקון חוק שלפיו יושוו בהדרגה, במהלך השנים 1994-1997, הקצבאות המשולמות למשפחות עם ילדים, ללא קשר לשירות בצבא. תיקון חוק זה כרוך בעלות כוללת נוספת של כ-400 מיליון שקלים באופן הדרגתי, כך שמדי שנה, החל מחודש ינואר 1994, תגדל העלות בכ-100 מיליון.

רבתי חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם כרוכה בעלות שנתית נוספת של כ-270 מיליון שקלים לשנה, וברור כי לא ניתן יהיה לממשה בלי להעלות את שיעור דמי הביטוח ומס הכנסה. לכן החליטה ועדת השרים להתנגד להצעת החוק הזו.

אני חושבת, חבר הכנסת יהלום, שאילו רצית, ואתה רוצה, להגיע לידי הסדר, צריך היה לעשות זאת לפני הצעת החקיקה. אני חושבת שלהוסיף היום 270 מיליון שקלים לגבייה של המוסד לביטוח לאומי – וזה צריך יהיה להיות מוטל על משלמי הקצבאות – זו משימה שאני לא חושבת שיהיה צודק שאנחנו נציב אותה לפנינו היום.

לכן אני מבקשת, גברתי היושבת-ראש, להסיר את ההצעה הזאת מעל סדר-יומה של הכנסת, כי אינני רואה כל אפשרות שאנחנו נוכל לעמוד במטלה הזאת. עם כל הרצון לסייע, אין זה עומד במקום ראשון בסדר העדיפויות שלנו היום. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, אתה רוצה להשיב? יש לך חמש דקות. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני פונה הן לשרת העבודה והרווחה והן לחברי הכנסת ואומר, שאין לנו כאן אפשרות להתעלם מהבעיה שהשרה מתעלמת ממנה. אני חזרתי ואמרתי, זה לא משנה עקרונית מתי יגיעו לאותו הסדר; אפילו אם יפתרו את הבעיה של נקודות הזיכוי לאם עובדת עד הגיע ילדיה לגיל 18 ממש, הרי מבחינתי ההסדר יהיה תקף.

לכן אני פונה לחברי הכנסת ומבקשם להצביע בעד הצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

אנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גיל קצבת הילדים), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת שאול יהלום. השרה הציעה להסירה. נא להצביע.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 21

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 20

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון גיל קצבת הילדים),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

21 בעד, 20 נגד. לפיכך ההצעה אושרה בקריאה טרומית. היא עוברת לוועדת העבודה והרווחה.

הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – שווי של נזק עקיף), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו. הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – שווי של נזק עקיף), התשנ"ג-1993, של קבוצת חברי הכנסת. זו הצעת חוק תתרמ"ו. חברת הכנסת בלומנטל, בבקשה.

סגנית היושב-ראש, חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה, בואי לנהל את הישיבה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי בלומנטל להצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – שווי של נזק עקיף), התשנ"ג-1993. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני אקצר בדברי משום שאין צורך יותר מהצעת חוק זו שבאה לתקן עוול שנגרם לבעלי עסקים קטנים ולנותני שירותים במקומות שיש בהם מצוקה ביטחונית.

בביקורנו בצפון, כאשר היו ה"קטיושות" בצפון ואנשים ישבו במקלטים מכורח השעה, פנו אלינו תושבי הצפון, בעיקר בעלי עסקים קטנים, ואמרו: תראו, אנחנו מופלים לרעה. הנה, למשל, אנשי החקלאות, החקלאים, מקבלים פיצוי מן המדינה כעבור 24 שעות מרגע שהחלה שעת החירום ויושבים במקלטים, ואילו אנחנו, אנשי העסקים הקטנים – אם אלה מספרות, אם חנויות – מקבלים פיצוי רק אחרי שבעה ימים.

אני חושבת שזה עוול, אני חושבת שכולנו חושבים שזה עוול רציני. למה מתקיימת אפליה כזאת? אם המדינה נמצאת במצב חירום, אם אנשים יושבים במקלטים ולא יכולים לצאת לעבודה, מדוע כאשר חקלאי לא יוצא לעבודה, הוא מקבל פיצוי על כך ששדותיו נשארו, לצערנו, בלי לאסוף את היבול, ופרנסתו מתקפחת, בשעה שכאשר הספרית לא יכולה לצאת לעבודה ואין לה פרנסה, היא לא תקבל על כך פיצוי, אלא כעבור שבעה ימים.

לכן, הצעת חוק זו היא פשוטה מאוד, היא באה לתקן את העוול ואומרת בסך הכול, שגם לגבי עסקים קטנים ולגבי שירותים ייקבע בחוק, שהם יקבלו פיצוי לאחר 24 שעות.

ואני ממש התפלאתי, אני מוכרחה לומר, משום שהבקשה להצעת החוק באה מהאנשים בשטח, קריאה מן השטח ממש. אנשים פנו אלינו אז, כשהיינו בצפון, כשנפלו ה"קטיושות", ואמרו: למה אנחנו לא מקבלים שום פיצוי? אנחנו לא יכולים לצאת לעבודה – למה?

שר האוצר א' שוחט:

הם לא קיבלו?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

למה אנשי החקלאות מקבלים את הפיצוי – ואני לא נגד אנשי החקלאות – או התעשיינים מקבלים את הפיצוי אוטומטית, והם צריכים להגיש בקשות והם תלויים בחסדיה של הממשלה או של שר זה או אחר. אני חושבת שזה עוול שמוכרחים לתקן אותו. וגם אם הם קיבלו בזמן, זה אולי משום שיש לנו היום שר אוצר טוב ששמע לקריאותיהם ולנאקותיהם, אבל מחר יכול לבוא שר אוצר אחר ולא להסכים.

לכן אנחנו מוכרחים לתקן את החוק. זה התפקיד שלנו, של חברי הכנסת, לבטא את מצוקותיהם של האנשים, של התושבים, של הציבור, ולתקן עוול במקום שהוא קיים. ואני מבקשת משר האוצר, מהממשלה הזאת, שתבין שיש גם לעשות צדק במדינה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר האוצר להשיב. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מוכרח להגיד, שאני התוודעתי בצורה מאוד יסודית לחוקים הכרוכים בעניין הזה בזמן מבצע דין-וחשבון. יומיים לאחר התחלת המבצע הייתי בקריית-שמונה ובגליל וישבתי גם עם ראשי היישובים וגם עם נציגויות של בעלי עסקים, וניסיתי להבין מדוע ולמה החוק קיים כפי שהוא קיים, אחרי תיקונים מספר, ואני מוכרח להגיד, שבחוק יש כל מידת היגיון שמחויבת בחוק.

אנחנו יודעים שיש הבדל בין מידת הנזק המיידי שנגרם, אם זה בחקלאות, אם זה בתעשייה ואם זה בשירותים. כל אחד מבין, שכאשר יש פעולה מסוימת, יש נזקים בלתי הפיכים כעבור יום, וזה בעיקר בחקלאות ובמלונאות, ולפיכך הנזק שם הוא מיידי והוא מוכר, אפילו אם הוא התרחש יום אחד. בתעשייה מדובר כעבור 24 שעות. במסחר ובשירותים מדובר כעבור שבועה ימים, והדבר נובע מהעובדה, שכאשר אדם לא קונה ביום, או ביומיים הראשונים, הוא קונה ביום השלישי, והמערכת העסקית איננה יוצאת נפגעת. ואם אני אתייחס לדוגמה שניתנה פה, אם מישהו צריך ללכת לספר, הוא לא ילך כי יש בעיה של ישיבה במקלטים, הוא ילך ביום או ביומיים שלאחר מכן. והחוק, כפי שמצאנו אותו, אחרי שתוקן על-ידי הכנסת הקודמת בהמלצתה של הממשלה הקודמת, הוא חוק הגיוני, נכון וטוב.

אני רוצה להגיד לכם, יש בידי הסיכומים – אני אולי אדאג להעביר אותם – של הפעולה שנעשתה על-ידי מס הכנסה ומס רכוש במבצע דין-וחשבון. היו מאות תביעות, והתביעות נענו והפעולה נעשתה בצורה מסודרת. נדמה לי שאין אזרח אחד שיצא נפגע, שלא קיבל את מלוא תביעתו, כמובן, תוך בדיקה של ההוצאות וכל מה שכרוך בזה.

אני עשיתי דבר נוסף. מכיוון שהמבצע לא התייחס ליום או ליומיים, שאז בוודאי צריך לשמור על מה שיש היום בחוק, בביקורי – אחרי שהתברר שהסיפור הוא סיפור ארוך – נתתי הנחיה תקציבית, דרך התקציב לתת לכולם את הפיצוי המלא מהיום הראשון. וגם המגזר העסקי הזעיר וגם התעשייה וגם התיירות והחקלאות, שממילא מקבלים באופן מיידי, קיבלו את מלוא הפיצוי מהרגע הראשון שניתנה הוראה לרדת למקלטים. ולמה עשיתי את זה? מכיוון שלא היה מדובר באירוע שנמשך יום, או יומיים, במקרה הזה, אלא באירוע שנמשך תקופה ארוכה. וחשבתי שצריך לפצות את כולם. ואכן נעשתה פעולה מקיפה. אני מניח שיהיה שר האוצר מי שיהיה, אם תהיה פעולה ארוכה, בוודאי דרך התקציב, הדבר ימצא את פתרונו.

אולם, כל אחד מאתנו מבין, שאם הבעיה היא של יומיים, חנות מכולת איננה יוצאת נפגעת, שכן כעבור יומיים מגיעים וקונים את המצרכים. לעומת זאת, אם אין קטיף בחקלאות ונרקב היבול, הפגיעה היא מידית.

ואני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, החוק הזה הוא חוק מצוין ונכון ועונה על הבעיה. אני אומר זאת מתוך ניסיון של אירוע ארוך-זמן. ואני מניח, חברת הכנסת בלומנטל, שאת יודעת, שבמבצע דין-וחשבון, משום שהמבצע התארך, ניתנה הוראה דרך התקציב לכסות מהרגע הראשון את כל המערכות, בכלל זה אלה שאינם מופיעים בחוק. אבל הדברים היו שונים אילו הסיפור היה סיפור של יומיים, והחקלאות והתיירות היו נפגעות באופן מיידי, ובתעשייה זה לוקח זמן.

לפיכך, אני אומר לכם: החוק הוא חוק טוב, שנותן תשובה אמיתית, ואני מניח שכל שר אוצר שיהיה, אם הדבר ימשך זמן רב, כפי שהיה במבצע דין-וחשבון, ימצא דרך לפצות את כל המערכות דרך התקציב, וכך אכן עשינו. אני בטוח שהמסגרת הקיימת היא נכונה, היא צודקת, היא טובה, והיא עונה על הבעיה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, את רוצה להשיב?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא.

היו"ר ש' וייס:

אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – שווי של נזק עקיף), התשנ"ג–1993, של קבוצת חברי הכנסת. חברת הכנסת נעמי בלומנטל נימקה. אני מודיע שההצבעה החלה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 23

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 26

ההצעה להסיר מסדר-היום הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון שווי של נזק עקיף), התשנ"ג–1993, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

23 תומכים, 26 מתנגדים. לפיכך, הצעת החוק לא עברה.

הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 8), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת א' דיין)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים: הצעת חוק א'שפז – הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 8), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אלי דיין.

חבר הכנסת אלי דיין, ההנמקה מהמקום.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מוגשת בזאת הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 8). לפי סעיפים 24(ג) ו-37(ג) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, כפי שתוקנו, כשיר להתמנות ליושב-ראש הדירקטוריון או למנהל כללי של חברה ממשלתית מי שהינו בעל תואר אקדמי וכן בעל ניסיון של חמש שנים לפחות בתפקיד בכיר בתאגיד עסקי או בשירות הציבורי, או בתחום עיסוקיה העיקריים של החברה.

הוועדה לבדיקת מינויים שהוקמה לפי סעיף 18 ב לחוק המליצה על תיקון הסעיפים האמורים באופן שיאפשר במקרים חריגים המרת השכלה אקדמית בניסיון רב שנים, כך שניתן יהיה למנות במערכות גדולות, עסקיות וציבוריות, אנשים עתירי ניסיון ניהולי היכולים לנהל חברה ממשלתית ספציפית ולתרום לה.

אני רוצה להביא לפניכם אבסורד אחד. רמטכ"ל שרצו למנות אותו ליושב-ראש דירקטוריון, מינו אותו יום לפני כניסת החוק לתוקפו, כי לא היתה לו השכלה אקדמית.

שר המשטרה מ' שחל:

רמטכ"ל לשעבר.

אלי דיין (העבודה):

רמטכ"ל לשעבר.

היו"ר ש' וייס:

היה רמטכ"ל כזה?

אלי דיין (העבודה):

היה רמטכ"ל טוב, ללא השכלה אקדמית.

דן תיכון (הליכוד):

חוק למינויים פוליטיים. היתה ועדה ציבורית, והיא קבעה זאת. תעביר זאת כפי שקבעה ועדה ציבורית.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת תיכון, הוועדה לבדיקת מינויים המליצה, שמאחר שיש אנשים בעלי ניסיון רב ובזמן קום המדינה לא היתה להם השכלה אקדמית – לכן אני שמח שהממשלה המליצה על התיקון הזה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אין לנו התנגדות שהחוק יעבור.

היו"ר ש' וייס:

אין התנגדות. אפשר לעבור להצבעה, חברי הכנסת? יש מתנגדים? אין.

אני קורא בפניכם: הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 8), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אלי דיין. לממשלה אין התנגדות, ואנחנו מצביעים.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 8), התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

16 תומכים, שני מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך, אני קובע שההצעה אושרה בקריאה טרומית והיא עוברת לוועדה. איזו ועדה?

דן תיכון (הליכוד):

ועדת הכספים.

אלי דיין (העבודה):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' וייס:

יש פה ויכוח. הצעת החוק תועבר להחלטת ועדת הכנסת. לדעתי יותר טבעי שהצעת החוק תועבר לוועדת הכספים, אבל לא חשוב, נעביר את הצעת החוק לוועדת הכנסת, והיא תחליט לאיזו ועדה להעביר את הצעת החוק.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, משום חשיבות הסעיף, רצוי לציין לפרוטוקול, כי במהלך הדיון נרשם גם שיא שקט: יושב-ראש הישיבה התחלף שלוש פעמים, לא הוציא הגה וחזר למקומו. אם זה לא ייאמר, לא ידעו שסגנית יושב-ראש הכנסת, חברת הכנסת ענת מאור, החליפה אותך למשך דקה.

היו"ר ש' וייס:

זה קורה, אתה יודע, אני לא המצאתי את זה. צריכים את הקול של היושב-ראש. אגב, אני הצעתי פעם שיהיה מקום ליושב-ראש הכנסת באחת השורות האחוריות כדי שהוא לא יצטרך כל פעם לרוץ ולהחליף את יושב-ראש הישיבה.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אז הנה רצתי.

הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – ועד רובע עירוני), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת א' דיין)

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, אנחנו עוברים עכשיו להצעת חוק תתרמ"ד, הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – ועד רובע עירוני), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אלי דיין. מכיוון שעוסקים בוועד רובע עירוני, אדוני שר המשטרה והשר המתאם, כל מיני סגני ראש עיר שואלים אותי כל מיני שאלות, מתי אתה ויושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה תסיימו איזו חקיקה.

חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה הנמקה מהמקום.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מוגשת בזאת הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – ועד רובע עירוני), התשנ"ג-1993. מטרת ההצעה היא להסדיר הקמתם של רבעים עירוניים דרך בחירתם של ועדי הרובע, סמכויותיהם ותפקודם, וזאת כדי לשפר מעורבות התושבים בקהילתם.

ההצעה מעניקה מעמד רשמי לוועד הרובע, אשר יהיה מוסמך לייצג בהתנדבות את תושבי הרובע בפעילות קהילתית ציבורית ובפני מוסדות השלטון, ויפעל למען כלל תושבי הרובע ורווחתם.

הנושא הזה מיושם פרקטית בירושלים ועוד בערים אחרות, וחשוב מאוד שיוסדר על-ידי המחוקק. אני מבין שיש הערות מסוימות למשרד הפנים, ואני הסכמתי שההערות האלה יישקלו יחד עם מה שמוצע בהצעה בוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר המתאם, השר שחל, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להודיע שהממשלה לא מתנגדת להעברת החוק לוועדת הפנים של הכנסת.

אני רוצה גם להגיד, שיש פה משום סגירת מעגל. הצעת חוק דומה הוגשה בזמנה, ב-1976, על-ידי חברי הכנסת אז, משה ורטמן ומשה שחל, בקשר לקריית-חיים.

דן תיכון (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

הממשלה אז התנגדה. אני שמח להודיע לחבר הכנסת אלי דיין, שהממשלה הפעם מסכימה להעביר את החוק. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אין מתנגדים ואפשר לעבור להצבעה. הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – ועד רובע עירוני), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אלי דיין. הממשלה מסכימה. הוועדה היא ועדת הפנים ואיכות הסביבה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

נגד – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון ועד רובע עירוני), התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

16 תומכים, מתנגד אחד, נמנע אחד. לפיכך אני קובע שהצעת החוק הועברה לוועדת הפנים להמשך טיפול.

הצעת חוק הכניסה לישראל (תיקון – אשרה ורשיון לישיבת עסקים), התשנ"ד-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק א'שצב, הצעת חוק הכניסה לישראל (תיקון – אשרה ורשיון לישיבת עסקים), התשנ"ד-1994, של קבוצת חברי הכנסת. יציג אותה חבר הכנסת שאול עמור; בבקשה.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, במסגרת חוק הכניסה לישראל, אני מציע לתקן את החוק. אנחנו כראשי ערים נתקלים לא פעם אחת ביזמים שבאים מחוץ-לארץ, יהודים ולא-יהודים, ומדי פעם מגבילים את שהותם וקוטעים את רצונם להשקיע בארץ, ולעתים ללא שום הסבר. כיום הסמכות היא בלעדית של שר הפנים. אני מציע להשאיר את הסמכות בידי שר הפנים, אבל ששר התעשייה והמסחר ייתן את חוות דעתו מיהו משקיע זר, מהו היקף השקעתו במסגרת תקנות שיתקין שר התעשייה והמסחר,

ובתיאום עם משרד הפנים יאושר המשקיע כאזרח שיכול לשהות בארץ עד שנתיים. הסמכות היא בידי שר הפנים להגביל את שהותו.

מדינת ישראל צריכה לשאוף לשפר את מצב התעסוקה, להגדיל את התפוקה של המשק ולעודד משקיעים זרים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה מדבר על מקרים רבים? היו מקרים בודדים.

שאול עמור (הליכוד):

יש מקרים, ידידי חבר הכנסת זיסמן; אני לא אמרתי מקרים רבים. רבותי, לא מדובר במקרים רבים ולא במקרים מעטים. כרגע אני מביא הצעת חוק שלפי דעתי היא חיונית למדינת ישראל.

כמובן, המשקיע הזר לא ייכנס אם יש לכך סיבות ביטחוניות, או סיבות של בריאות הציבור, או סיבות של שלום הציבור או סיבות אחרות.

לכן אני מציע לכנסת לקבל את הצעת החוק, שאינה מגבילה את שר הפנים בסמכותו וגם אינה מגבילה אותו באורך השהות של המשקיע. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר המתאם, עכשיו בתקן של שר הפנים, בבקשה. אני מציע שבכל פעם תודיע על איזה תקן אתה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, אתה חבר בוועדת שרים לענייני חקיקה, איך אתה נותן לממשלה להוריד חוק כזה?

שר המשטרה מ' שחל:

תיכף תשמע את ההנמקות ותראה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חייב להודיע בצער רב, בגלל החברות, שוועדת השרים לענייני חקיקה החליטה בישיבתה ביום ב' להתנגד להצעת החוק, וזאת נוכח העובדה שנציגי משרדי הממשלה השונים, כולם כאחד, הדגישו שלא נתקלו בשום בעיה שהצעת החוק שלפנינו יכולה להיות תרופה לה.

זאת ועוד, במקרים שבהם נדרשת כניסתם ותעסוקתם של מומחים, הרי שהדבר מוסדר באמצעות ועדה מיוחדת של משרד העבודה והרווחה, שירות התעסוקה, שאף היא פועלת מתוך כוונה להקל בעניין.

על-פי חוק הכניסה לישראל, כנוסחו היום, ניתן בידי שר הפנים שיקול דעת רחב, שבמסגרתו ניתן לתת למשקיעים זרים אשרות שהייה בישראל למטרות הנזכרות בהצעת החוק ובדברי ההסבר, אם אשרות מסוג א/5 – ארעי כללי, ואם מסוג ב/1 – עובד זמני. אשרות כאלה אכן ניתנות במקרים של משקיעים זרים.

את האשרות הנ"ל ניתן כיום להאריך עד לשנתיים ימים, במקרה של אשרת ביקור לעובד זמני – ב/1, ובמקרה של אשרה לישיבת ארעי – א/5 – ניתן להאריכה, כמו בהצעת החוק, בכל פעם בשנתיים ללא הגבלת סך כל תקופות ההארכה.

כאמור, הצעת החוק אינה נותנת למשקיעים הזרים דבר אשר נמנע מהם על-פי החוק הקיים.

בשיחת בירור עם אחד המציעים, מה הניע אותו להגיש את ההצעה – כל נציגי הממשלה אמרו לנו, שלא נתקלו בבעיה, אין תלונה – מדובר כנראה בשלושה מקרים שפנו למציעים, מדובר ביזמים שהם מסעדינים מסין, והבעיה בינם לבין המשקיע איננה אלא מקרית בהחלט.

שאל עמור (הליכוד):

זה לא המניע שלי להצעה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת שאול עמור, תאמין לי שעשינו בדיקה מאוד עניינית.

לכאורה ההצעה שלפנינו באה לתת שיקול דעת לשר התעשייה והמסחר נוסף על שיקול הדעת הקיים לשר הפנים. משרד התעשייה והמסחר הודיע לוועדה, כי אין הוא רואה טעם במצב זה, וכי עלולה אף להיווצר מערכת בירוקרטית נוספת דווקא על-ידי מעורבות של משרד אחר.

יושבים פה שרים שכיחנו בממשלות קודמות. האמינו לי, בתור שר שחווה את החוויה, מצב שבו שני שרים צריכים להחליט – זה המצב הגרוע ביותר מבחינה מעשית.

כפי שצוין לעיל, גם היום קיים קשר בין המשרדים ואפשרות תיאום ביניהם, ובמקרה שנדרש מתן אשרה לצורכי תעשייה ומסחר בישראל, אין כל בעיה לקבל את האשרה, ולפיכך אין צורך בהוספת גורם בשיקול הדעת – שר התעשייה והמסחר – ובהגבלת שיקול הדעת של שר הפנים.

נוסף על כך, בחוק הכניסה לישראל הוסדר נושא האשרות במבנה חקיקתי הכולל סוגים כלליים של אשרות – אשרות מעבר, ביקור, ארעי וקבע. סוגי האשרות הספציפיים ותנאי הזכאות קבועים בתקנות הכניסה לישראל.

בהצעת החוק מוצע להוסיף סוג כללי של אשרות בקטגוריה נוספת על אלה הקבועות בחוק הכניסה לישראל. הוספה זו תפגע במבנה החקיקתי של חוק הכניסה לישראל הקובע, כאמור, סוגים כלליים של אשרות, ואין כל הצדקה להוספת סוג כללי של אשרה בחוק, כאשר הוא נועד למעשה למטרות מוגבלות וספציפיות, שכאמור, אף הן מושגות במסגרת האשרות הספציפיות הקבועות בתקנות.

על כן, אין שום הצדקה עניינית להוסיף סוג חדש של אשרה, והמצב כיום מאפשר פעילות יעילה בנושא כולו.

אני מציע לחבר הכנסת שאול עמור ולחבריו להסתפק בתשובתי, כי לדעתי המצב הקיים איננו מחייב שינוי בחוק. אם לא יסתפקו בתשובתי, אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-יומה של הכנסת.

יהושע מצא (הליכוד):

אולי להעביר את ההצעה לוועדת הפנים, אדוני?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, כבר העברנו לך איזה דבר היום.

שר המשטרה מ' שחל:

אם יעבירו את הנושא כהצעה לסדר-היום ולא כהצעת החוק, אני מסכים.

היו"ר ש' וייס:

אתה מסכים, חבר הכנסת שאול עמור?

שאול עמור (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

אני מסכים, אבל אין ---

יהושע מצא (הליכוד):

הצעת חוק.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, אני לא יכול. חבר הכנסת מצא, לצורך הביורור הענייני אני מוכן להעביר אותה לוועדת הפנים כהצעה לסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

מה פתאום? מה זה?

שר המשטרה מ' שחל:

אם לא, אני מציע להסיר אותה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בחרתי לעלות ולהשיב על דבריו של השר מטעם פשוט. השר הזכיר מקרה אחד וציין שזה בעצם חוק ספציפי, חוק שנחקק לאור המקרה הזה. אני אומנם טיפלתי במקרה אחד בחיפה, שבו מדובר על אפשרות העסקה של, כמדומני, 20 איש במסעדה. אני לא מזלזל בהעסקתם של 20 איש, גם זאת השקעה, אם זאת השקעה, אבל אני רוצה להדגיש, שחבר הכנסת שאול עמור נתקל במקרים רבים אחרים, לא במקרה הספציפי הזה, ואין כל כוונה לגרום לכך שמקרה אחד יביא לחקיקת החוק אלא הבעיה כולה.

אני אסתפק בדברים אלה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. נא לשבת.

יהושע מצא (הליכוד):

לוועדת הפנים.

היו"ר ש' וייס:

אם החוק יעבור, הוא יעבור כמובן לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 24

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק הכניסה לישראל (תיקון אשרה

ורשיון לישיבת עסקים), התשנ"ד–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

19 תומכים, 24 מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך, ההצעה הפעם לא אושרה.

הצעה לסדר-היום

שאלות הביטחון בהסדר הישראלי-הפלשתיני

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 3336 בנושא: שאלות הביטחון בהסדר הישראלי-הפלשתיני – של חבר הכנסת אביגדור קהלני. בבקשה. ישיב סגן שר הביטחון.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יודע שאנחנו נמצאים כרגע בתקופה די סוערת בחייה של מדינת ישראל, ואני חושש שאנחנו הולכים לכיוונים שבסופם נמצא עצמנו פוגעים בביטחון המדינה. לכן מצאתי לנכון דווקא בימים אלו לחזור אל אותם ערכים שאתם ניגשנו לבחירות האחרונות, ורציתי לקרוא לנו, במיוחד לממשלה, למפלגה שאני נמצא בתוכה ומייצג אותה בכבוד, כמה עקרונות שעליהם עמדנו, איך להשתית את הביטחון במדינת ישראל.

כתבנו לפני הבחירות האחרונות: מפלגת העבודה מעמידה את ביטחון ישראל כשיקול מכריע בהסדרי הביניים והקבע שיושגו במשא-ומתן הישיר לשלום. יציבות השלום מחייבת שיהיו לישראל, גם לכשיושג השלום, גבולות בני הגנה, מוכרים ומוסכמים, יחד עם סידורי ביטחון חיוניים, שיקטינו סכנת תוקפנות ויאפשרו לישראל להגן על תושביה בכוחות עצמה.

אני יודע שאנחנו נמצאים כרגע במשא-ומתן. כולנו עוסקים כרגע במה שקרה במערת המכפלה, ואני הראשון שיוצא כנגד הפעולה שנעשתה שם, פשע אמיתי. אבל אני חושש שמא בימים טרופים אלו אנחנו מרשים לעצמנו לפגוע בביטחון.

הבוקר קראתי בעיתון, ואני מפנה אותך, אדוני סגן שר הביטחון, לכותרת ראשית שלפיה חבר הכנסת במדינת ישראל, חבר הכנסת טלב אלסאנע, עומד בקווייטרה ומכפיש את מדינת ישראל ואומר שזהו פשע, מה שמדינת ישראל עשתה בעיר קווייטרה ברמת-הגולן, ותוקף את המדינה הציונית על שהרסה את העיר קווייטרה. וחבר כנסת אחר, דראושה, שעומד שם במקום, מצביע איך אנחנו עומדים לסגת ואיך המקום הזה הופך להיות, די בקרוב, לא לנו יותר. אנשים שיצאו לביקור פרטי לנחם את הנשיא אסד, פתאום עומדים על גבול מדינת ישראל מהצד השני ותוקפים אותנו.

אסעד אסעד (הליכוד):

חבר הכנסת קהלני, זה לא ביקור פרטי, זה ביקור ממלכתי. מדינת ישראל אישרה להם וראש הממשלה דאג שהם ילכו לשם.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני לא יודע מזה.

משה פלד (צומת):

מה שהוא עשה שם – זו הסתה, הסתה לשמה, פשוט מאוד. אני שלחתי ליושב-ראש הכנסת בקשה להסרת חסינותו. זו הסתה פרועה, מה שהוא עשה שם.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני לא יודע שזה ביקור רשמי, רק מהסיבה – –

היו"ר ש' וייס:

אני עוד לא קיבלתי.

אביגדור קהלני (העבודה):

– – שמי שקבע את הרשימה של מי שיצא, כך הבנתי, הוא חבר הכנסת דראושה. הוא קבע את הרשימה. אני הבנתי שראש הממשלה מברך, גם אני מברך על הדבר הזה, אבל לעמוד על גבול מדינת ישראל, להצביע איפה אנחנו הולכים לסגת ולומר שזהו פשע של מדינה ציונית, אותה מדינה שהוא יושב בה כאן בכנסת הזו? הוא עומד בכנסת הזו, אוכל מלחמה, אנחנו שומרים עליו – על קיומו, על קיום ביתו – דואגים לכלכלת ביתו, דואגים לחינוך ילדיו, והוא תוקף את המדינה הציונית. מה עשינו? אינני מבין.

דוד מנע (הליכוד):

הוא חבר הקואליציה שלך.

אביגדור קהלני (העבודה):

הוא לא יודע איך נהרסה העיר קונייטרה? הוא לא יודע שהיו שם מלחמות? הוא לא יודע שהסורים הם אלה שתקפו את מדינת ישראל ונאלצו להגן על עצמנו בעיר קונייטרה? הוא מבין בכלל מה קורה שם במלחמה?

דוד מנע (הליכוד):

זה הרוב החוסם שלו.

אביגדור קהלני (העבודה):

ואני קורא לעצמנו כאן, דווקא בימים אלו, שאני חושש בהם לביטחונה של מדינת ישראל, אני רוצה לקרוא וללכת סעיף סעיף, אני רוצה לדבר על בקעת-הירדן, שהיא מטרידה אותי – ותקשיב, חבר הכנסת משה פלד: את הדברים שאני אומר, אתה צריך לומר מכאן, ואני אומר את זה בשבילך, כי אני יודע שאין לך זמן לדבר מעל הבמה ואתה עסוק כרגע בהרכבת קואליציה, אולי אתה הולך להיות מקודם.

משה פלד (צומת):

אתה בלעם? תגיד לי. אתה רוצה לברך אותי ואתה יוצא מקלל?

אביגדור קהלני (העבודה):

לא, לא, אני רק רוצה שתקשיב לדברי.

בקעת-הירדן – מה כתבנו במצע? "ישראל תעמוד במשא-ומתן על כך שבקעת-הירדן וצפון-מערב ים-המלח יהיו גבולה הביטחוני של המדינה. ישראל תשמור בידה את השטחים החיוניים שאינם מאוכלסים בצפיפות על-ידי ערבים, כגון סביבות ירושלים וגוש-עציון". כלומר, אנחנו אמרנו בצורה ברורה מאוד לעם ישראל: לא זזים מהירדן. ואני רוצה לקרוא כאן לממשלה – אני מבין שמה שקרה ביריחו זה פתח מסוים, שניתן איזה פתרון מקומי – לזכור דבר אחד: התחייבנו להיות על הירדן. לא ניתן להגן על מדינת ישראל בלי שאנחנו נימצא בירדן. אינני דואג מה יקרה בשכם ובג'נין, אותי מעניין קיומה של מדינת ישראל, וקיומה של מדינת ישראל תלוי בשאלה מי ישב על הירדן.

אני רוצה לעבור מכאן לנקודה נוספת, והיא ירושלים. מה כתבנו על ירושלים? "ירושלים וסביבותיה אינן עניין פוליטי או ביטחוני אלא נשמת אפו של העם היהודי. ירושלים בירת ישראל תישאר עיר מאוחדת בריבונות ישראל, בה יובטח חופש הפולחן לכל הדתות ומעמד מיוחד למקומות הקדושים לאסלאם ולנצרות". זה אשר כתבנו על ירושלים. אפשר לדון איך ייכנסו למקומות הקדושים – והיום אנחנו נותנים שער פתוח לכל דת ודת – אנחנו יכולים לדון איך ובאילו שעות יתפללו, מי שרוצה, אבל לא נדון על בירת ירושלים כבירת ישראל ולא ניתן לאיש שירושלים תהפוך להיות בירתו.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת קהלני, אתה מנסה לשכנע אותנו שהכנסת צריכה לדון בסטיות מפלגת העבודה ממצעה?

אביגדור קהלני (העבודה):

לא, אני פשוט חוזר למצע של מפלגת העבודה. היא עדיין לא סתתה, ואני רוצה כאן להזכיר לכולנו –

משה קצב (הליכוד):

ראש המפלגה שלך סוטה מהמצע.

אביגדור קהלני (העבודה):

לא, הוא לא סוטה. תאמין, אני עוקב היטב, יש תהליכים. אני מחייב את עצמי כרגע כחבר מפלגת העבודה, מעל במה זו, למצע של מפלגת העבודה, שאני עומד עליו, כדי לבצעו.

משה קצב (הליכוד):

אתה עומד עליו, לא ראש המפלגה שלך.

אביגדור קהלני (העבודה):

אנחנו נשמע את סגן שר הביטחון, ואני מניח שהוא ייתן גיבוי לדברים שאני אומר כרגע.

ואשר לרמת-הגולן, רוצה אני לקרוא את אשר כתבנו על רמת-הגולן: "ישראל רואה ברמת-הגולן אזור בעל חשיבות רבה לביטחונה, לשלומה ולהבטחת מקורות המים שלה" – דבר שהוא חשוב מאוד – "גם לעת שלום. לכן, בכל הסכם שלום עם סוריה ובהסדרי הביטחון יימשכו הנוכחות והשליטה ההתיישבותית והצבאית של ישראל ברמה, עליה הוחלו השיפוט, המשפט והמינהל הישראלי".

אלה הם הדברים שקשורים בביטחונה של מדינת ישראל.

ומכאן, אדוני סגן השר, אני רוצה להפנות את תשומת לבך לנושא בהסכם קהיר. אני רוצה לקרוא לך פסקה בהסכם קהיר שמטרידה אותי מאוד. מטריד אותי החשש מה יקרה עם אלה הנכנסים למדינת ישראל. בהסכם קהיר, בסעיף 2ד, סעיף קטן (2), כתוב: "נוסעים יוצאים יהיו רשאים להמשיך למסוף ללא כל הפרעה" – הכוונה לאלה שיוצאים מתוך מדינת ישראל – "מצד הרשויות הישראליות אחרי בדיקה ואישור משותפים, כשבידי נוסעים אלה כל התיעוד הנחוץ ליציאה מן האזור, לירדן ולמצרים, כמפורט בהסכם זה".

מה אני מבין מכאן, ומזה אני חושש? שתי סוגיות מדאיגות אותי. האחת – האם אנחנו יכולים למנוע מכאלה ששפכו דם במדינת ישראל לצאת את שערי המדינה? התחושה שלי מהסעיף הזה, שיש פה סימני שאלה: האם יש לנו הכלי – לגבי אדם שאנחנו יודעים שאתמול בערב פגע ביהודים במדינת ישראל – לעצור אותו בדרך הבריחה שלו לתוך ערי מקלט או ארצות מקלט מעבר לגבול? זה דבר אחד.

דבר שני שמטריד אותי הוא הנקודה הבאה: איך נדע כמה ערבים נכנסו לתוך מדינת ישראל וכמה עדיין נשארים בתוכה וכמה מתמקמים במדינת ישראל ואינם מתכוונים בכלל לעזוב? מבחינה זאת אני מדבר על אותו דבר הנקרא "זכות השיבה", על אותה סכנה שקיימת במזרח התיכון, כמה יהודים מול כמה ערבים יהיו במרחב הזה בעתיד. נדמה לי שהסכם קהיר לא נותן פירוט יתר בשתי הסוגיות, והייתי מבקש, על כך לפחות, לקבל תשובה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אביגדור קהלני.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, יש לי שאלה: מה אתה מבקש – לדון על זה בוועדה?

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא יכול לבקש רק דיון במליאה, לפי התקנון.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני יכול לבקש רק דיון במקום הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני יכול להציע ועדה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אין לי מה לענות. הדברים יובאו לתשומת לבה של הממשלה מלה במלה. השאלה – אם אתה רוצה לסכם פה על דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני, על-פי התקנון חבר הכנסת המציע יכול להציע אך ורק מליאה. אדוני יכול להציע ועדה והוא יכול להסכים לכך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם כן, אני מציע להעביר את זה לוועדה כדי שהדברים יידונו שם.

היו"ר א' סלמוביץ:

לוועדת החוץ והביטחון.

תודה רבה לחבר הכנסת קהלני ותודה רבה לאדוני סגן שר הביטחון.

חבר הכנסת קהלני, אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון?

אביגדור קהלני (העבודה):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דוד מנע מציע להסיר את הנושא מסדר-היום. בבקשה, במסגרת של דקה.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני לא מבין את הצביעות שבדברים שנאמרו פה על-ידי חברי כנסת מהקואליציה נגד חבר הכנסת טלב אלסאנע, שהוא המגן של הקואליציה, הקול הנוסף של הקואליציה, האיש שאתם נשענים עליו, שמכנה את המדינה "מדינה ציונית" ומגנה אותה בדמשק. זה האיש שאתם נסמכים עליו, זו משענת הקנה הרצון שלכם, ומה אתם באים היום ומבכים את הדברים שלו ואת הדברים שלהם שנאמרו בדמשק? איזו צביעות זו?

אדוני חבר הכנסת קהלני, אתה מדבר הרבה על רמת-הגולן. הרי כבר ראינו כמה ויתורים ויתרת פה בכנסת בהצעות של החזית הפוליטית בצד הזה. ישבת אתם בישיבות וויתרת כמה ויתורים על רמת-הגולן.

אתם נסוגותם מהמצע שלכם, ואתם תתמכו בכל נסיגה, אני יודע זאת. אז מה היא הצביעות הזאת?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

אביגדור קהלני (העבודה):

גברתי היושבת-ראש – תקף אותי באופן אישי ואני מבקש להגיב.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, אבל בקיצור.

אביגדור קהלני (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני חייב להגיב על דברים שנאמרו כלפי על-ידי חבר הכנסת דוד מנע.

חבר הכנסת דוד מנע, של נעליך מעל רגליך כאשר אתה מדבר אתי על ביטחון. אני הראשון שצעקתי על הצורך במשאל עם ואני רואה את ההישג שיש במשאל עם.

אני מציע לך שתבדוק היטב את דבריך ותחזור בכ מהאשמות. לא סתם עמדתי כאן על הבמה הזאת, אלא כדי לחייב אותי ואת מפלגתי. ואני חושב, שאת האומץ שהפגנתי כרגע, אתה היית צריך לברך ולא לצאת ולגדף. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אביגדור קהלני.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעה לסדר-היום העלאת עצמותיו של איש המודיעין אלי כהן, זיכרונו לברכה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: הצעה לסדר-היום מס' 2359 בנושא העלאת עצמותיו של איש המודיעין אלי כהן, זיכרונו לברכה. יציג את הנושא חבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת הנוכחים, אודה ולא אבוש, שכאשר התקיימה פגישת קלינטון-אסד עלתה בלבי התחושה, שאולי כמחווה של רצון טוב צריך היה הנשיא אסד לדון ולקבל את האפשרות להעלות את עצמותיו של איש המודיעין הישראלי אלי כהן.

יציאתו הראשונה של אלי כהן, זכרו לברכה, היתה בפברואר 1961, והוא הגיע לדמשק ב-10 בינואר 1962 והציג את עצמו כסוחר המתעניין בייצוא מוצרים סוריים לאירופה.

האיש, ברוך כשרונות, התערה היטב במסדרונות הממשל הסורי ושירת את עמו ומדינתו בצורה ראויה ומכובדת. הוא היווה ומהווה דוגמה ומודל איך אדם יכול לשרת את עמו, יכול לנדב את חייו במשטר שהיה ועדיין עוין, לצערי, את מדינת ישראל.

בנובמבר 1964 יצא אלי כהן בפעם החמישית והאחרונה לסוריה. הוא הגיע לכאן, לפני יציאתו זו, לקראת הולדת בנו. ואומרת רעיתו נדיה: כבר אז הרגשתי שטבעת החנק הולכת ומתהדקת. התנהגותו היתה מוזרה, הוא היה קצר רוח, הוא כעס עלי. אני הרגשתי, אני התחננתי בפניו: אלי, אנא הישאר. והאיש אמר: ראי, אולי זאת תהיה הפעם האחרונה שאני יוצא, ואני אחזור ולא אצא עוד; ויצא לשליחותו.

עם עלותו למטוס בשדה-התעופה נפרד מאחיו. מספר אחיו: הוא נתן לי חיבוק עז, כאילו ידע שהוא הולך וכנראה לא ישוב.

אלי כהן מהווה בעיני, ואני חושב בעיני כל אזרחי מדינת ישראל, מודל לאדם, מודל לגיבור, ומן הראוי שעצמותיו יועלו לארץ הזאת.

חשבתי, ולא לתומי, שאולי כדאי שנכרוך בצורה כלשהי, לא נתנה אבל נכרוך ונעלה מעל במת כנסת ישראל את הבקשה לנשיא סוריה, אולי באמצעות נשיא ארצות-הברית ובאמצעות גורמים נוספים, שהרי אני יודע שמשרד הביטחון והצבא ממונים על הסוגיה. ואני חייב לומר, שכאשר שוחחתי בטלפון עם נדיה, רעייתו, היא אמרה לי: אבי, גורמים במשרד הביטחון מדברים אתי בסוגיה הזאת. ביחד התחבטנו האם להעלות אותה מעל במת הכנסת. אני אפילו פגשתי את סגן השר מוטה גור ואמרתי לו: אני רוצה להחתים על עצומה. הוא חשב ואמר: בסדר. כלומר, לא היה בזה פסול, שהרי בסופו של דבר כל סוגיית השבויים והנעדרים וסוגיית העלאת עצמותיו של אלי כהן היא סוגיה שנדונה בדרגים שהם לא בפורומים כאלה.

אבל עדיין, אדוני סגן שר הביטחון, אני חושב, שכאקט של רצון טוב וכצורך להצהיר בכנסת ישראל, שעם ההתקרבות בצורה כלשהי לנשיא אסד, אפשר לבקש – לפעול כפי שאתם פועלים ועוד יותר – את העלאת עצמותיו של אלי כהן.

נדמה לי שבניגוד לסוגיית השבויים והנעדרים ידוע היכן טמונה גופתו של אלי כהן. כלומר, אין פה סוגיה שקשורה באיתורו. זה קיים. אני חושב שזה יהיה רק לכבוד אם תועלינה עצמותיו ואם נעלה את הבקשה.

לסיכום, גברתי היושבת-ראש, אני ביקשתי מחברי הכנסת לחתום והצלחתי להגיע לרבים מהם. אני משער שרבים יותר היו חותמים, אבל הצלחתי להגיע, וחתמו חברי כנסת מכל סיעות הבית, אלה שמאמינים בצורך לשמור על חייל ולקבור אותו כשהוא נפטר – במדינתו.

אני מבקש לסכם בקריאת העצומה לשגריר ארצות-הברית בארץ ובאמצעותו לנשיא קלינטון:

"אדוני השגריר, אנו פונים אליך כחברי כנסת ישראל וכנבחרים עמנו מכל סיעות הכנסת ללא הקשר פוליטי זה או אחר, להתערב בנושא הומניטרי חשוב ביותר לנו ולכל אזרחי מדינת ישראל והוא העלאת עצמות איש המודיעין הישראלי אלי כהן, זכרו לברכה לקבר ישראל.

"אדוני השגריר, לאחרונה החלה התקרבות בין ממשלתך לבין השלטון הסורי, התקרבות שאת פירותיה ניתן לראות בשינוי עמדת השלטון הסורי ובניסיונותיו לפתיחות הומניטרית, אשר באו לידי ביטוי לאחרונה בהסכמתם לאפשר ליהודי סוריה לצאת את המדינה ובהסכמתם לאפשר לוועדת בדיקה אמריקנית לברר את גורל השבויים והנעדרים הישראליים.

"אלי כהן נתפס בסוריה והוצא להורג בשנת 1965. עד היום התכחשו הסורים לעניין זה, אין איש יודע את מקום קבורתו, פורמלית, ואיש מעולם לא עלה על קברו.

"אדוני השגריר, אלי כהן נפל כאשר ביצע משימה למען עמו, ואנו מאמינים כי הגיע הזמן, הגיעה השעה לבקשה שכזאת, זאת מתוך ידיעה כי משימה זו הינה משימה מוסרית, מצפונית ואנושית כאחת, והיא חשובה למשפחת החלל ולכל עם ישראל.

"נבקשך, אדוני השגריר, להעביר מסר זה לנשיא ארצות-הברית." תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. כן, אדוני סגן השר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אין לי מה להוסיף. אני מקבל את כל מה שאמר חבר הכנסת אבי יחזקאל. אם הוא רוצה שהנושא יועבר לדיון במליאה, לי אין התנגדות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אם יאות אדוני סגן השר לקיים בזמן כלשהו דיון, כאשר הסוגיה תהיה רלבנטית, אני אודה לך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

פה במליאה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בבקשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אבי יחזקאל.

אנו נעבור להצבעה בעד או נגד קיום דיון בנושא במליאת הכנסת. אני אחכה לחבר הכנסת יחזקאל עד שיגיע למקומו. בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

הצעה לסדר-היום

שירות הדרוזים בצה"ל

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 3692 בנושא: שירות הדרוזים בצה"ל – של חבר הכנסת אסעד אסעד. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, התלבטתי מאוד כשרציתי להעלות את הנושא על סדר-יומה של הכנסת מפאת הכבוד שאני רוחש לצה"ל ולחייליו, אבל אני שומע את מה שאומרים בשנים האחרונות, בעיקר בשנה האחרונה, הנוער, הצעיר הדרוזי המועמד לשרת בצה"ל, החיילים והקצינים הדרוזים וגם הקצינים והחיילים המשתחררים מצה"ל.

אדוני סגן שר הביטחון, אתה מכיר את הדרוזים משירותם בצה"ל, כאשר היית רמטכ"ל. יש הרגשה שהעדה הדרוזית מוזנחת, נבגדת, שמים אותה בצד, ואני אגע בנקודות.

בצבא – פחות, בעיקר כשמשחררים מהצבא, אבל יש בעיות גם בתוך הצבא. לכן אני מעלה את הנושא שהיה על סדר-יומנו, וזה נושא השירות הצבאי, ואתחיל בנושא ההכנה לשירות בצה"ל.

אני יודע שגם כאשר אני שירתתי בצה"ל דיברנו על הבעיה של המלש"ב הדרוזי, המועמד לשירות ביטחון הדרוזי, שבדרך כלל לומד בבית-ספר מעורב. אומנם בשנים האחרונות חל שינוי, ויש היום כאלה שלומדים בבתי-ספר דרוזיים או בבתי-ספר יהודיים, אבל הרוב עדיין לומדים בבתי-ספר מעורבים. אני יודע מה מדברים בבתי-הספר האלה על מדינת ישראל ועל היהודים ועל הציונות. רק עכשיו שמענו מה שאמרו בדמשק. ואז מכניסים את הצעיר הדרוזי לדילמה. הוא מקבל שטיפת מוח נגד צה"ל, נגד מדינת ישראל, נגד הציונות, ובגיל 18 הוא בא לצה"ל ומתגייס.

זו אולי אחת הסיבות לכך שאני מעלה את נושא הקליטה בבסיס הקליטה והמיון. אני חושב שלקראת הקליטה בבסיס הקליטה והמיון חייבים לעשות הכנה, וההכנה הנעשית היום אינה מספקת. אני יודע שלפני 10 או 12 שנה הוקם איזה מרחב שמטפל בנושא הזה, אבל הטיפול עדיין אינו יסודי, אינו מספיק ואינו מכין את החייל או המלש"ב או הצעיר הדרוזי לקראת גיוס.

המשבר חל עם הקליטה בבסיס קליטה ומיון. היו מקרים – ואני אצביע על חלק מהם – בנובמבר, בגיוס האחרון, אדוני סגן שר הביטחון, ולמרות מה שאמרתי קודם, שיש בעיה לצעיר הדרוזי במקום שבו הוא לומד ואיזו הכנה הוא מקבל, הוא בא לצה"ל, והמוטיבציה לשרת ביחידות קרביות וללכת לכל יחידות צה"ל היא גדולה מאוד. בבסיס קליטה ומיון מכוונים חלק למסגרות מסוימות שהצעיר הדרוזי אינו רוצה לשרת בהן. אני יודע שהתגובה שם היא כזאת, שדי בכך שצעיר אומר: אני לא רוצה ללכת

לשם, כדי שייקחו אותו ישר לבית-סוהר, למאסר. היו שניים-שלושה מקרים של אנשים במחזור
נובמבר, והתרעתי אז על הנושא הזה.

הבעיה השנייה, אדוני סגן שר הביטחון, קשורה בהמשך השירות. אני יודע שהיום מתגייסים לצה"ל
מאות חיילים דרוזים מדי שנה, ואני לא רוצה לנקוב במספרם של אלה שהולכים לצבא בשלושה
מחזורים בשנה. רוב האנשים האלה רוצים ללכת ליחידות קרביות למרות הרקע שבאו ממנו, וצריך
לאפשר להם זאת.

אני יודע, אדוני סגן שר הביטחון, ששר הביטחון הקודם, משה ארנס, אמר שכל יחידות צה"ל פתוחות
בפני הצעיר הדרוזי. אני יודע שחלק ממפקדי צה"ל הבכירים גיחנו על ההחלטה הזאת, פקפקו. הוא
אמר: ואנחנו לא היה דרוזי, ואנחנו יודעים שאחרי ואנחנו היה לוינסון, היה בן-עמי והיו אחרים. אני
חושב שתסכים אתי, אדוני סגן שר הביטחון, שעדיין אין ואנחנו דרוזי ואני בטוח שלא יהיה איזה ואנחנו
דרוזי.

כשאתה בוחן היום את מגוון התפקידים שהקצין הדרוזי משרת בהם – המגוון מוגבל. מכוונים קצינים
דרוזים לכל מיני יחידות שנמצאות במקומות מסוימים, ואני לא רוצה לדבר עליהן כאן. ברשותך, ארצה
להעביר את זה אחר כך למקום אחר, ושם אפשר יהיה לפתוח את הדיון ולקיים אותו בצורה רחבה
יותר.

לכן אני חושב, אדוני סגן שר הביטחון, שאחרי 45 שנה, והדרוזים משרתים מ-1956 שירות חובה
בצה"ל, אחרי 30 וכמה שנים שבהן הם הוכיחו את עצמם בשדה הקרב, הגיע הזמן שייפתחו בפניהם
גם יחידות אחרות, כמו: חיל המודיעין, חיל הקשר וחיל אוויר, ואם מישהו רוצה ללכת לחיל האוויר, יש
לאפשר לו זאת. שיא שאיפות חיי אינו שצעיר דרוזי ילך לטיס; שיא שאיפות חיי הוא שדרוזים ילכו
להשכלה גבוהה. אבל אם יש כאלה שמבקשים זאת יום-יום, יש לאפשר להם ללכת גם לקורס טיס,
גם לחיל המודיעין, גם לחיל הקשר. אני חושב שהגיע הזמן לאפשר זאת לאחר הניסיון הרב
שהדרוזים צברו ולאחר השילוב, כשרבים מהם משרתים ביחידות מגוונות, אומנם במגוון מצומצם,
אבל משרתים ומוכיחים את עצמם יום-יום במלחמה בטרור, בגבולות מדינת ישראל, בשטחים ובכל
מקום.

והנקודה החשובה והאחרונה שאני רוצה לגעת בה, ברשותך, אדוני סגן שר הביטחון, היא הקצינים
הדרוזים המשתחררים. בעבר קצין דרוזי שהשתחרר קיבל עבודה, אבל היום יש עשרות משתחררים
בדרגות אלוף-משנה, תת-אלוף, סגן-אלוף, רב-סרן, ואני לא רוצה לדבר על מאות החיילים
שמשתחררים מצה"ל, ולאחר שהם בילו שנים ארוכות בצה"ל, והקצינים מילאו מגוון של תפקידים
בכירים, פיקדו על אלפי חיילים, נלחמו בטרור, הגנו על גבולות המדינה – הם מגיעים הביתה ועומדים
בפני שוקת שבורה, מבחינת חוסר תעסוקה וחוסר אמון.

שיעור המובטלים ביישובים הדרוזיים הוא מהגבוהים ביותר, בהשוואה לממוצע הארצי, ובעיקר בקרב
החיילים המשתחררים, ומה שעצוב הוא שגם כאשר קצין בכיר רוצה להתמודד על תפקיד – וזה מה
שמפתיע בעידן הממשלה הנוכחית – הוא צריך להתמודד על אותם תפקידים שכן מיעוט אחר – ואני
לא רוצה לומר שאתמול גינה אותו על זה שהוא משרת בצבא – מתמודד עליהם, והוא מועדף על זה
ששירת בצבא. יש לי תשובה של השר שמעון שטרית מלפני חודש, שהשנה מקצים כ-80 תפקידים
בכירים במינהל הציבורי, והוא מגלה לי, אומר לי, מפתיע אותי: מתוך 80 התפקידים האלה 10 יהיו
לדרוזים.

כשאני הלכתי לצבא, אדוני סגן שר הביטחון, חברי הכנסת, אני לא שאלתי מה יגידו אחרים. שלשום, בלובי החברתי, לפני שר החינוך, ביקשתי ממנו לתת תוכנית מב"ר – מעבר לבגרות – בבתי-הספר התיכוניים הדרוזיים; זו שנה י"ג, הזדמנות שנייה לשפר את הבגרות. כולנו יודעים מה רמת ההשכלה בקרב הדרוזים. ואז הוא אמר לי: מה יגידו הערבים? אמרתי לו: אדוני השר, אני לא שאלתי מה יגידו כשהלכתי לשרת בצבא. אם באים ומחברים אותי עכשיו למה שיגידו, אני חושב שזה אומר דורשני.

למרות מה שנעשה עם הדרוזים, למרות העוול והקיפוח – ואני אומר שהצבא הוא עדיין פנינה לעומת מה שקורה במינהל הציבורי, בתחום האזרחי, במשרדי הממשלה האחרים. רק לידיעתך, אדוני סגן שר הביטחון, יש דרוזי אחד בתפקיד בכיר במשרד החינוך והתרבות. קורס הצוערים של משרד החוץ נפתח ב-1989, שני צעירים דרוזים נקלטו, אחד מהם כבר עזב והשתחרר והשני משרת כקונסול בארצות-הברית. העסק הזה נסגר, נסתם.

למרות הרגשת ההזנחה, הקיפוח והאפליה, אני אומר – וזו דעתי ודעת רבים מראשי הציבור הדרוזי – שהשירות בצה"ל איננו על תנאי. השירות בצה"ל הוא זכות. אני יודע שיש היום בציבור הדרוזי כאלה שרוקדים על שתי חתונות, אבל הרוב מרגיש שהוא שייך למדינה, שהוא חלק מהמדינה, שהוא רוצה להשתלב בה, אבל צריך להסתכל גם בעיניו ולתת לו את המגיע לו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להתייחס להצעה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מאוד מצטער שחברי וידידי חבר הכנסת אסעד אסעד נגרר קצת מעבר לגבול שמותר לנו, כאנשי צבא לשעבר, גם כאשר אנחנו עוסקים בפוליטיקה.

אני שמח שציננת שהצבא הוא בכל זאת פנינה ביחסו אל הדרוזים. את הנקודה הזאת אני רוצה להדגיש, בלי להמעיט בקושי שאנחנו נתקלים בו בחיי היום-יום, ועל חלק מהקושי הזה אתה הצבעת כאן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן השר, איפה אתה חושב שהוא נגרר? אני חושב שהנאום שלו היה מאוזן מאוד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

היו כמה מלים שאפשר היה לשנותן.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא מבטא כאב של עדה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

על זה אני מתווכח. אני אומר שגם בוויכוח הזה, כאשר מדובר על השירות הצבאי, הוא השתמש בכמה מלים שלפי דעתי היו קיצוניות מדי, ואני לא רוצה לחזור עליהן.

אסעד אסעד (הליכוד):

את המלים הקיצוניות, אדוני סגן השיר, אני מוכן להסיר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

נכון, לכן לא רציתי להפוך את זה לוויכוח.

ממחזור הגיוס האחרון שובצו דרוזים ביחידות הצנחנים, גולני, נח"ל, מג"ב, שריון, שייטת 13, חטיבה 406, חרמ"ש, בכלל צה"ל, זאת אומרת עוד בהרבה יחידות. אתה זוכר היטב, כמוני, שלא לפני הרבה מאוד שנים היה המצב שונה לחלוטין. זאת אומרת שיש לנו היום מצב שבו צה"ל נפתח בצורה מאוד ממשית ומאוד רצינית.

אני מודה, שכאשר עלתה בזמנה השאלה על ביטול היחידה הדרוזית, אני לא הייתי כל כך בעד זה, ולא מנקודת ראות שלי, אלא שקיימנו אז כמה שיחות וההתרשמות שלי היתה שלחלק גדול מן החיילים הדרוזים יותר נעים לשרת בין חבריהם. אבל ההיסטוריה עשתה את שלה.

אתה זוכר היטב, שבתקופתי כאלוף פיקוד, כאשר עלתה השאלה של בתי-הספר המעורבים, אנחנו הוצאנו 22 חיילים דרוזים ושלחנו אותם ללמוד הוראה, וזה היה הבסיס לבית-הספר הגדול בירכא. ומאז יש, ברוך השם, הרבה מאוד דרוזים שהם מורים, ויכול להיות שזה עדיין לא מספיק.

זאת נקודה אחת, וגם אליה רציתי להתייחס. אין כמעט ביקור אחד, שלי לפחות, אצל העדה – ואנחנו מתראים לעתים די קרובות – שבו לא עולה השאלה הרצינית בנוגע למספר הקטן מדי של צעירות וצעירים דרוזים שרוכשים השכלה גבוהה, אם בהנדסה ואם ברפואה. כאשר הייתי שר הבריאות ובדקתי את חלוקת הרופאים והתברר לי שכמעט שאין רופאים דרוזים, עשינו מאמצים עצומים על מנת לעודד את הליכתם ללימוד מקצועות אלה.

מסתבר שיש תהליכים שדורשים זמן. אני מקווה, יחד אתך, שתימצא הדרך הנכונה והמהירה להביא לשוויון מלא, מכיוון שאין ויכוח על השאלה בדבר הזכויות המלאות המגיעות ללוחם הדרוזי. על זה אין ויכוח כלל.

אני מודה ששאלת התעסוקה היא קשה ביותר. מדי פעם נתקלנו כולנו, עוד בהיותנו בשירות הצבאי שלנו, בקשיים לתת לדרוזי שסיכן את חייו את העבודה המתאימה לו. אני מודע לכך שהקשיים הללו קיימים גם היום.

על מנת לנסות להתגבר הוקם המרכז, כפי שאתה יודע. מובן שהמרכז לא יכול לפתור את כל הבעיות. אבל אתה, אסעד אסעד, יודע טוב כמוני, שיש מאות קצינים בכירים יהודים שהם חסרי עבודה שנים על שנים, שנים על שנים, מסיבות שונות.

אין ספק שכמדינה וכחברה אנחנו חייבים לעשות הכול, ועליתי לכאן כדי לומר שנעשה את הכול על מנת ששום חייל דרוזי לא ירגיש מקופח, ולו גם באופן חלקי, ושגם החברה הדרוזית כחברה תרגיש שהיא מקבלת את כל הזכויות המגיעות לה.

נכון שאנחנו חיים בחברה דמוקרטית פתוחה, ובחברה הדמוקרטית הזאת חיים גם ערבים, ואנחנו צריכים להתמודד עם כל השאלות; אני מסכים שבשום פנים ואופן לא על חשבון הדרוזי, לא על חשבון הלוחם הדרוזי. בעניין הזה מערכת הביטחון נחושה בדעתה. הדרוזי ישרת על-פי הנתונים ועל-פי הכישורים שלו, וחובתנו כמדינה לוודא שהכישורים יהיו גבוהים, אם זה בלימודים ראשוניים ואם זה בלימודים שניים.

אתה יודע כמוני, שחלק מחברי הקצינים הבכירים לא הסתדרו בעבודות מתאימות, בין היתר בגלל קשיים בהכשרה מקצועית מוקדמת. זה נכון גם לגבי חלק מן הקצינים היהודים, אלא שזה לא מנחם כמוכן. אני מנתח את התופעה, ואני יודע שהיא קיימת, ואני גם יודע שאנחנו מנסים לפתור אותה. למשרדי באים לא מעט חברים שמעלים את הבעיות ואנחנו מנסים לפתור. עם חלק אנחנו מצליחים, עם חלק אחר, כמו בכל החברה הישראלית, יש בעיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם תרשה לי, סגן השר – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

רק שנייה אחת. אני לא רוצה להיכנס למספרים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רחבעם זאבי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא רוצה להכנס לוויכוח על מספרים. בידי מצויים חלק מהנתונים לגבי תפקידים שקיבלו דרוזים בשירות שונה של המדינה, אבל רשמתי לפני את המספרים שאתה מסרת כאן, ואני אבדוק אותם. בידי מצויים מספרים יותר גדולים, אבל אין טעם להיכנס לוויכוח על מספרים. העיקר הוא הכיוון.

אין ספק שלדרוזי המשרת בצבא מגיע מלוא הזכויות, ואין על זה ויכוח. אנחנו נעשה את הכול על מנת שזה יתממש.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם היושבת-ראש מרשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

קצין בכיר דרוזי שמשחרר לא יכול לקבל כל עבודה בגלל המקובלות והמוסכמות — — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אמרתי זאת בלשון אחרת.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — אנחנו צריכים להבין שזה ייקח עוד שנות דור עד — — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרתי זאת.

רחבעם זאבי (מולדת):

לכן אנחנו צריכים למצוא להם עבודות שישמרו על הכבוד שלהם בקרב הקהילה שלהם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מסכים, מסכים. אני אמרתי בלשון אחרת, שזה תהליך שלוקח זמן. אנחנו גם מטפלים בזה. הזכרתי גם שאני באופן אישי מטפל בזה במשרד שלי, כיוון שברור לי שהטיפול בהם צריך להיות ייחודי, ואי-אפשר לשלוח אותם סתם כך אל הגלים השוטפים של החברה. זו חובתנו לעזור להם באופן אישי להסתדר.

עם זה, אני צריך להודות שהם נתקלים בקשיים. אני מניח שמועדוני הגדנ"ע – ואני עצמי השתתפתי לא מזמן בפתיחת מועדון גדנ"ע – עוזרים במידה מסוימת להכנה, להרגשה יותר טובה. אבל גם זה עדיין לא מספיק. צריך להגדיל ולפתח את מועדוני הגדנ"ע כך שהילד הדרוזי יקבל את ההכנה, את ההכשרה, את האווירה, את כל מה שמחויב על מנת שהוא יוכל לשרת שירות מלא גם כאזרח וגם כלוחם.

אני יכול לומר ליושבת-ראש ולחברי הכנסת, זו בפירוש חובתה של מערכת הביטחון, ונעשה הכול בתחומים שלנו על מנת לממש את העניין.

אם אתה רוצה לפתוח את הדיון פה במליאה, אם אתה מעדיף בוועדה – כרצונך.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני מבקש מסגן שר הביטחון להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר מוכן להסכים לכל הצעה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם אתה מבקש להעביר לוועדה – יהיה לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. אם חבר הכנסת אסעד אסעד מסכים להצעת סגן השר להעברת הנושא לדין בוועדת החוץ והביטחון, יש הצעה אחרת, של חבר הכנסת סאלח טריף, להסיר מסדר-היום. בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, ההצעה שלי להסיר היא רק פרוצדורלית כמובן, אני מדגיש את זה.

לעצם העניין, אני גאה לומר בתחילת דברי, כאשר בשנה שעברה סיים קצין אחד את המכללה לביטחון לאומי, הייתי גאה. ועכשיו, כשיש לנו שני מועמדים, או שני חניכים בקורס, אני גאה עוד יותר.

אבל זה לא משחרר אותנו מהצורך לבדוק, אדוני סגן שר הביטחון, מה מעמדם של החיילים הדרוזים בצבא, לאור העובדה שהנוער של היום הוא לא הנוער של פעם, הנוער הזה היום רוצה להתנדב, רוצה להשקיע, רוצה ללכת ליחידות קרביות, ואין צורך להפעיל עליו כל מיני עונשים בשלבי הקליטה הראשונים כדי לקחת אותו ליחידה הדרוזית. אם הגענו לכך שיש נוער כזה, סימן שהחינוך הצליח. על כך צריך לברך, ולראות איך אנחנו מקדמים אותם בתוך הצבא ולא עושים מסגרת שצריך לשמור עליה מכל משמר. זה נושא שחשוב לבדוק אותו ולתת לנוער הזה להשתלב בחיי הצבא כמו בחיי המדינה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף. חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדין בוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדין בוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום

בעיית החיילים הבודדים בצה"ל

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 3635, 3637, 3656 ו-3691 בנושא: בעיית החיילים הבודדים בצה"ל; של כמה מציעים. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברי הכנסת הנוכחים, בשבוע שחלף ייחדה הכנסת דיון מקיף בשאלה כיצד מונעים התבוללות, ואני ישבתי והאזנתי לדברים החכמים של עמיתי חברי הכנסת, ולא מעט מבין חברי הכנסת הדוברים התייחסו לצד התכליתי האופרטיבי של הנושא, תוך שהם מעלים הצעות של ממש כיצד למנוע התבוללות.

אחד הרעיונות המרכזיים שהועלו הינו הצורך שבחיזוק הזיקה בין צה"ל לבין הצעירים היהודים בתפוצות, מתוך מגמה להביאם לארץ ולגייסם לשרת בצה"ל, צה"ל שמהווה את כור ההיתוך החשוב ביותר במדינה הזו.

נדמה לי שכולנו נסכים שאין דרך הולמת יותר וטובה יותר מן הדרך הזאת שהוצעה לביסוס הקשר והזיקה בין המדינה לבין התפוצות, ובעיקר בין צה"ל לבין הדור הצעיר של היהודים באנגליה, בצרפת, בארצות-הברית ובשאר מדינות העולם.

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אומנם מחשבות לחוד ומציאות לחוד, ואני תמה ושואל את עצמי ושואל את צה"ל ושואל אתכם: איך קורה ומה קורה לנוער המופלא הזה שבא אלינו להתגייס לצה"ל ולשרת בו מתוך נכונות ורצון ומוטיבציה שאין להן גבולות. הם עזבו בית חם, משפחה אוהבת ותומכת, נסעו אלפי קילומטרים כדי להגיע לכאן לחיות בודדים ולשרת בצה"ל. והנה הנוער המופלא הזה יוצא מכאן בתום שירותו ולפעמים במרוצת השירות בנמיכות קומה, בנפש רופסת וכלי רוח במפרשים.

גברתי היושבת-ראש, בכתבה מקיפה שפורסמה בשבוע שעבר על החיילים הבודדים בצה"ל עולה תמונה עגומה וקורעת לב באשר למצבם של חיילים אלה. הם חיים כאן בגפם, לבד, ולמרות זאת המערכת הצה"לית אינה מגלה רגישות מספקת לגביהם, וכך גם המסגרות האזרחיות. כולנו אזרחי מדינת ישראל.

על מנת לסבר את האוזן ולהסביר את חוסר הרגישות, אצטט מדברי אחד החיילים המרואיינים המספר: "ואז המפקד ניגש אלי ואומר: אתה, אין לך כאן הורים, קח אפוד וקסדה ולך לשמור. וכשאני עושה פטרוילים עם אפוד וקסדה, הסתכלתי על החיילים שיושבים עם ההורים, שהביאו להם דברים טובים לאכול, ועלו לי דמעות בעיניים".

אני קורא את הדברים הללו ואני תוהה, איפה הרגישות, איפה האחוה הצה"לית שאני מכיר? אני קורא והלב נחמץ ונקרע.

גברתי היושבת-ראש, כאמור, הם באים לכאן חדורי אמונה ומוטיבציה: "זה היה החלום שלי מגיל 15 להתגייס לצה"ל", מספר אחד מהם; ובהמשך הוא אומר: "והחלום הזה הפך לסיוט". ובתווך, בין החלום לשברו, עומדים אנחנו, עומד צה"ל בכישלוננו, ואני חושב – החברה הישראלית כולה.

גברתי היושבת-ראש, סיפורם של החיילים המתואר בכתבה הוא סיפורם של רבים אחרים, והאמינו לי שאני מכיר את הנושא מקרוב, אני מכיר את החיילים האלה משירותי בצבא ואני יודע את המוטיבציה של אותם נערים שמגיעים לכאן מחוץ-לארץ. לכן גם נזעקתי להעלות את הנושא לדיון במליאה. אני רק מקווה שהדברים ייפלו על אוזניים קשובות וכרויות כדי לתקן מצב נורא זה.

צה"ל צריך להיות ער יותר ורגיש יותר למצבם של חיילים אלה, שהרי כולנו יודעים כמה גדולים הלחצים של המסגרת הצבאית באורח אובייקטיבי. לכן בחלק הזה, של הרגישות ותשומת הלב, כל אחד יכול להועיל. ואנו, שלבנו גם, איננו עושים את הדבר המתבקש.

גברתי היושבת-ראש, על צה"ל לתדרך את מפקדיו, וגם את הזוטרים שבהם, המ"כים והסמלים והאחרים, לגלות רגישות ועירנות לבעיותיהם של החיילים הבודדים. ובמישור המערכתי על צה"ל לדאוג לכל חייל תהיה משפחה מאמצת, ואני בטוח שאם הצבא יפנה אל תושבי המדינה, ימצאו

עשר משפחות מאמצות לכל חייל בודד. צה"ל צריך רק לתווך ביניהם, וכמובן לעקוב אחר האימוץ הזה.

גברתי היושבת-ראש, צה"ל הוא צבא העם, וצריך לממש אמת זו גם ברמה האישית. החיילים הבודדים הללו, אשר באו מהתפוצות, באים אלינו עם יכולות גבוהות, עם מוטיבציה ועם רצון לשרת את העם והמדינה, ואנו מצווים להשיב להם אהבה ורגישות. המצב כיום הוא – ואיני רוצה להשתמש במלה גסה – חרפה לכולנו. אני חושב שצה"ל צריך להתבייש בכך.

אני מקווה שהפרסומים שהיו והדברים שיועלו במליאת הכנסת על-ידי חברי שידברו בהמשך, ידחפו לתיקון המעוות, ואני אומר: יפה שעה אחת קודם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד. מכיוון שטרם נמצא לי מחליף, אני מזמינה את חבר הכנסת רפאל אלול. בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת: "כבר שלוש שנים אני לא חי. החלום שלי מגיל 15 היה להתגייס לצבא. החלום הזה הפך לסיוט. אני תשוש נפשית, מרגיש כעס על הצבא, כי נתתי לו הרבה ואני אוהב את המדינה, אבל אני לא מבין למה אני צריך להיות זרוק ברחובות". את הדברים האלה אומר אריק, חייל בחטיבת "גבעתי", עולה חדש מארצות-הברית, לסיגלית שחור, עיתונאית ב"ידיעות אחרונות".

האמת היא, חברי חברי הכנסת, שגם אני לא מבין. איני מבין איך צבא-הגנה לישראל יכול לגלות אטימות כזו כלפי חייל המשרת בשורותיו. הוא, אריק, מרגיש כעס על הצבא. אני, רפי אלול, מרגיש בושה. אני מרגיש בושה על כך שבני טובים עזבו את משפחותיהם האמידות, ויתרו על מכונית ועל לימודים אקדמיים, כדי לתרום למדינה שאותה הם כל כך אוהבים, והמדינה הזו – המדינה שלי – סטרה להם על כל האהבה הזו.

לא קל להיות חייל בצה"ל, גם לא לצברים שבינינו. הקושי הולך וגובר כאשר מדובר במישהו אשר מגיע מתרבות אחרת, מישהו שהעברית זרה לו, מישהו הנמצא הרחק מבני ביתו, משפחתו וחבריו, מישהו שעמד בלחץ ההורים והחברים שהתנגדו לגיוסו והחליט לתרום שלוש שנים מחייו למען מדינת ישראל – מדינתנו, ואילו המערכת הצבאית, במקום שתעשה ככל שביכולתה כדי להקל את הקושי העצום הזה, היא מוסיפה משלה. עשרות חיילים, אולי מאות, כורעים תחת העומס הרב הזה ומתקשרים להוריהם כאל קרש הצלה, כדי שישלחו להם כרטיס טיסה חזרה.

מדובר בתופעה של מאות חיילים בודדים. אני יודע שאין זה מקרה בודד, מדובר בתופעה גדולה ורחבה של חיילים המשרתים בצבא, לעתים קרובות ביחידות המובחרות של צה"ל, ונאלצים לדאבוננו לישון על חוף הים ובתחנות אוטובוסים בחופשותיהם. חיילים אלה מקבלים כ-700 שקל לחודש. עם

זה הם אמורים לשלם שכר דירה, לאכול ולהתקיים, ואיני מזכיר את הצורך בבילויים מדי פעם. למעשה, אם אין להם קרובים המוכנים לעזור להם מבחינה כלכלית וחברתית, הדרך שלהם להגשים את חלומם ולתרום את תרומתם לישראל חסומה. אנחנו חסמנו בפניהם את הדרך הזו.

המפקדים בצבא אומרים להם: אם אין לך הורים, קח אפוד וקסדה ולך לשמור. אמר את זה גם ידידי, חבר הכנסת אסעד אסעד. הרגשתי ששנינו התרגשנו מאותו משפט. וציטטה נוספת מן הכתבה: זה לא התפקיד שלנו לעזור לך. כאשר מגיבים הגורמים הצבאיים, הם אומרים: צה"ל נותן לך כסף, וכל אחד צריך לחפש לעצמו דירה; או ההשלמה הבלתי מובנת עם התופעה: גם אם אין מסדרים לך משפחה מאמצת או קרובים, תמיד יהיו אולי חברים שיאמצו אותך, כי כך זה בחיל רגלים.

זה מה שאנו מסוגלים להשיב על התלונות המוצדקות האלה? אנו מהמרים על אחוות הלוחמים של חיל הרגלים ומנתבים את הפתרונות לרמה האישית?

לפני שהעליתי את הנושא לדיון כאן, אדוני סגן שר הביטחון, ניגשתי ליושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, או יותר נכון לממלא-מקומו, חבר הכנסת אפרים סנה. באתי אליו עם כמה הצעות אופרטיביות ואמרתי: אולי אפשר לסגור את זה במסגרת חברית, אולי נזמן את הרמטכ"ל לפגישה ונשתף אותו בבעיה זו, שהיא בעיה אנושית. אני בטוח שסגן שר הביטחון מכיר בכאב הזה, אבל אמרו לי שהרמטכ"ל יגיע בעוד חודש ימים לוועדה, ויהיה עלי להמתין עד אז. לכן החלטתי להגיש הצעה דחופה לסדר-היום, כי אני מאמין בפתרונות מן הסוג הזה. היום אני חושב שטוב שמה שנאמר כאן יגיע לאוזניו של הרמטכ"ל. אני מקווה מאוד שהסטנוגרמה של הדיון הזה תגיע לידי. ייאזר הרמטכ"ל להיפגש עם המציעים.

עלינו גם להחליט שחייל בודד אשר מתגייס לצה"ל יקבל משפחה מאמצת. דיברתי עם העיתונאית שכתבה את הכתבה, והיא אומרת לי שאינה מסוגלת לעמוד בלחץ הטלפונים. היא קיבלה יותר מ-2,000 פניות למזכירה האלקטרונית שלה, של אזרחים המבקשים לאמץ חיילים כאלה. הרי רוח ההתנדבות בעם הזה לא פסה. צריך רק לעשות את החיבור הנכון, אך לדאבוננו הרב זה לא נעשה. יש משפחות המוכנות לאמץ את החיילים.

יש להקים מדור מיוחד אשר יעסוק בתנאי השירות של בודדים, ולא רק הבודדים המשרתים בשלישות.

צה"ל צריך לקיים סדרת חינוך בקרב מפקדיו, כדי שלא תקרה תופעה שמפקד יגיד לחייל: אין לך משפחה, לך תשמור. גם אותו מפקד צריך לדעת את גודל האחריות המוטלת עליו בטיפול בבודדים, לא רק במישור הצבאי, גם במישור האיש-החברתי. המפקדים צריכים להיות קשובים יותר לבעיות החיילים שלהם, לרבות אלה הבודדים שאין להם כר שיספוג את בכיים בלילה. צריך להגיד למפקדים להיות רגישים יותר לאותם חיילים. אני לא מאשים את המפקדים על היחס שנתנו לחייל הבודד. הם לא יודעים. איש לא הכשיר אותם לנושא, איש לא טרח לעדכן אותם שתפקידם כולל גם את הפן הזה.

צבא-הגנה לישראל לא היה מעולם צבא שדואג רק להכשיר את חייליו להיות לוחמים טובים. צה"ל התאפיין תמיד בשמירה על ערכים חברתיים, אנושיים, ובכך שמר על ייחודו וכוחו.

צה"ל הוא צבא העם. לכל בית בישראל יש, היה, או יהיה נציג בצה"ל. זהו צבא ששומר על המדינה ותושבי המדינה שומרים עליו. באופן עקיף הוא גם הצבא ששומר על העם היהודי ברחבי העולם. הקשר ההדדי שלו עם העם היהודי צריך להתחזק. נערים שעוזבים את בתיהם, צריכים להתקשר להוריהם בחוץ-לארץ בגאווה ולספר להם כמה אהבה החזירה להם המדינה הזו, שלמענה הם החליטו לוותר על שלוש שנים מפנקות במדינתם. הם צריכים להמשיך ולהרגיש, כי המדינה הזו היא המדינה שלהם, היא גם המדינה של הוריהם.

ג'וזף, עולה חדש המשרת בצה"ל, אומר לעיתונאית: "אז מגיעים עם ים של מוטיבציה, ולפעמים הדלק נגמר". עלינו להשכיל להפוך את ים המוטיבציה לאוקיינוס ולדאוג לכך שהחיילים הללו יהיו צמודים לתחנת הדלק – ציונות, כי זו תחנת הדלק שתשמור על קיומנו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בסוף השבוע שעבר מצאה את ביטויה מעל דפי העיתונות מצוקתם הקשה מנשוא של בנים הבאים ארצה מארצות הרווחה, בגפם ובלא משפחותיהם, על מנת לקיים את מצוות השירות הסדיר בצה"ל.

הנה מסתבר, שאף שבצה"ל, בשלישות הראשית, קיים גוף הקרוי "תא הבודדים", שכל ייעודו הוא סיוע לחיילים בודדים ומציאת מענה ופתרונות הולמים לבעיותיהם הייחודיות, מוצאים עצמם החיילים הבודדים חסרי אונים ובלא התנאים האלמנטריים שיאפשרו להם להשלים את שירותם הצבאי בתנאים מתקבלים על הדעת.

הבדידות והריחוק הרב מהמשפחה הם תנאים אובייקטיביים המקשים ממילא על החייל הבודד והופכים את שירותו בצה"ל לקשה בהרבה משירותם של בני נוער ישראלים, המלווים, בדרך כלל, על-ידי משפחותיהם וזוכים לתמיכתן ולעידודן.

אין אנו יכולים להוות או ליצור תחליף לבני משפחותיהם של אותם חיילים בודדים. גם איננו מסוגלים לפתור לחלוטין את בעייתם הייחודית, של העדר משפחה קרובה ותומכת. כל שיש לאל ידינו לעשות הוא להקל עליהם, למצוא עבורם פתרונות חלופיים ולנסות למלא, כמיטב יכולתנו, את מקומן של משפחותיהם, ולו באופן ארעי, ולספק להם אותה סביבה תומכת, מבינה ומעודדת הנחוצה להם כל כך.

מהנתונים, כפי שהם משתקפים בכתבה שהתפרסמה במוסף "ידיעות אחרונות" של סוף השבוע שעבר, מסתבר שלא זו בלבד שאין די בנעשה בתחום רגיש זה אלא אף מה שנעשה אינו עומד בקנה המידה של יציאה ידי חובתנו כלפי אותם חיילים בודדים.

אין כל ספק בכך שהשירות בצה"ל מצטייר בעיני רבים מבני הנוער בכלל ובעיני מרבית בני הנוער היהודי בתפוצות בפרט, כאקט הירואי, רומנטי והרפתקני. עם גיוסם לצה"ל מסתבר לרבים מבני נוער אלו, שהמציאות בפועל והשירות בצה"ל אינם עולים בקנה אחד עם מה שתיארו הם לעצמם קודם למועד גיוסם. התפכחות זו כשלעצמה יוצרת משברים נפשיים המכבידים מאוד על בני הנוער במהלך שירותם בצה"ל. אפשר שהתפכחות זו היא בבחינת הכרח המציאות ואין אנו יכולים לעשות הרבה על מנת לרככה. אלא שבני הנוער הישראלים מצליחים, עם מידת התמיכה הראויה של צה"ל ושל בני משפחותיהם הבאים עמם בקשר הדוק, להתגבר על משבר ההתפכחות ולהשלים את שירותם הצבאי במלואו, ולעתים אף ליהנות ממנו. החייל הבודד, המנותק כמעט לחלוטין מבני משפחתו, נעדר בהכרח את מידת התמיכה הנחוצה לו על מנת להקל עליו ולאפשר לו להתגבר על אותם משברים ואותם קשיים הצפויים לו ועומדים בדרכו במהלך שירותו הצבאי.

אוזלת היד שמגלה אותה מערכת בצה"ל, האמורה לסייע לחייל הבודד בתחום רגיש זה, גורמת לעתים לשבירתם של החיילים הבודדים ולנטישתם את הצבא קודם למועד סיום שירותם הצבאי המלא. במקרים אחרים מסיימים החיילים הבודדים את שירותם המלא בצה"ל, אך מייד עם סיומו הם עוזבים לארצות מוצאם כשהם שבעי אכזבות וכשהם חשים עצמם כמי שרומו, שהוזנחו והופקרו למר-גורלם.

מדינת ישראל חרתה על דגלה, עוד ביום היווסדה, את קליטת העלייה כערך עליון. מדינת ישראל נטלה על עצמה להוות בית לאומי לעם היהודי כולו ולפעול לקיום האמור בפסוק "ושבו בנים לגבולם".

בפועל דומה כי בהתייחס לאותם בני נוער מארצות הרווחה, הבאים ארצה במטרה לשרת בצה"ל, אין אנו עושים די ואין אנו מקיימים את חובתנו כלפיהם, כפי שהיינו אמורים לקיימה.

אסור לנו לשכוח שבני נוער אלו, מעבר להיותם בני נוער יהודים, שאנו כה רוצים בעלייתם ארצה, הרי הם גם שגרירינו בארצות מוצאם. התחושה הקשה המלווה אותם עם עזיבתם את הארץ, במהלך שירותם הצבאי או בתומו, עלולה לשדר מסר אומלל ובלתי רצוי, אם להתבטא בלשון המעטה, לקהילות היהודיות בתפוצות.

אין אנו יכולים להרשות לעצמנו להעניק לאותם בני נוער סכום של 1,400 ש"ח מדי חודש ולהאמין שבכך מיצינו את חובתנו כלפיהם. אין אנו יכולים להסתפק בהסבר ששוב אין הקיבוצים ששים לשכנם, כפי שנהגו לעשות בעבר, ובכך לתרץ את אוזלת ידנו ואת אי-יכולתנו לסייע להם.

אלו הם בנינו. אנו חייבים לעשות הכול על מנת לתת להם את התחושה שמדינת ישראל אינה רק ביתם הלאומי, אלא שאנו הננו גם בני משפחתם, הרוצים בטובתם וברווחתם. זו חובה שהיא בתחום המוסרי. זו חובה שמן הראוי היה שתבוא לידי ביטוי הלכה למעשה, בלא הצורך בחקיקה. זו חובה שאנו נכשלים, ככל הנראה, במילויה.

אדוני היושב-ראש, נושא מצוקתם של בני הנוער מהתפוצות במהלך שירותם הצבאי ראוי שיידון במליאה וראוי שיאחד את כלל סיעות הבית בקביעת הפתרונות שיש לאמץ לפתרון אותה מצוקה. אסור לנו להשלים עם מצב שבני נוער אלו יהיו חסרים בית חם במהלך חופשותיהם בעת שירותם הצבאי, ואסור לנו להניח להם להסתובב כשבלבם התחושה כי הופקרו ואין איש נותן דעתו עליהם.

חובתנו כלפיהם היא חובה לאומית, ועל כן ראוי שבעיה זו תמצא את פתרונה במישור זה ולא תהא נחלתה של הצעת חוק פרטית.

אשר על כן, הנני קוראת להביא את הנושא לדיון במליאה ולשתף את כלל חברי הבית בגיבוש הצעות לפתרון סוגיה רגישה וכאובה זו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. את מתכוונת שיהיה דיון בבעיה או שיהיה פתרון לבעיה? אם את מתכוונת לפתרון, אז אני מקווה שהשר יציע ועדה. עוד לא היה נושא אחד שהמליאה פתרה אותו.

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם הפעם הייתי מוכן להעביר את הדיון ישירות לוועדה, מכיוון שאני יכול להזדהות עם התוכן העיקרי של הדברים שנאמרו; זאת אומרת, עם הדאגה שהובעה כאן. אבל מכיוון שגם בכתבה וגם בדברים שנאמרו או צוטטו יש הגזמות או אי-דיוקים, ומכיוון שאנחנו עוסקים בחייהם של מתנדבים, אני נאלץ בכל זאת להתייחס לסוגיה לפני שאני אציע כיצד להמשיך לטפל בה.

כבוד היושב-ראש, אני עזבתי את הצבא לפני 16 שנים. מתנדבים בודדים הגיעו לשרת בצבא הרבה שנים קודם לכן ומתנדבים בודדים ממשיכים להגיע לצבא גם היום. זאת אומרת, שמעולם לא היה מסר שלילי מהסוג הזה שמופיע בכתבה, שכן אילו הוא היה במציאות, הילדים האלה לא היו באים הנה והמשפחות שלהם לא היו נותנות להם לבוא.

אני מניח שיש מקרים קשים. אני לא רק מניח אלא גם יודע מהחיים, שיש מקרים קשים אשר מחייבים טיפול.

דובר צה"ל הציע לעיתונאים לראיין בבת אחת מספר גדול של חיילים, על מנת לקבל תמונה מלאה. כל מי שעוסק בתחקירים בצבא יודע, שבשביל לקבל תמונה נכונה על אירוע צריך לשבת עם כולם ביחד, מכיוון שלכל אחד יש נקודת הראות שלו. לצערנו הרב, הדבר הזה לא נעשה.

אין לנו ספק, שאם אומנם היה נעשה תחקיר משותף כזה, היתה מתקבלת תמונה שונה לחלוטין; לא שלא היו עולות בעיות, כי בעיות קיימות, אבל היו מתגלים הרבה מאוד צדדים חיוביים, שהם עמוד השדרה העיקרי והם מאפשרים לזרם המתנדבים להמשיך לבוא ולשרת בצבא. את המסר הזה הייתי חייב להביא לכאן.

צריך להיות ברור, צה"ל מטפל במלוא הרצינות בכל פנייה פרטנית. אני יכול לומר לכם מהניסיון של הלשכה שלי. אני חושב שמי שעוקב אחר הדיונים בכנסת, בייחוד אחר בעיות כוח אדם שעלו פה בשנה האחרונה, יודע עד כמה הבעיות נעשות יותר מגוונות וקשות. לכן אנחנו מרבים לטפל בבעיות פרטניות, מה עוד, שכשמדובר על חיילים בודדים, כל הלבבות פתוחים.

אני יכול לומר לכם באופן אישי, זאת אומרת מתוך היכרות אישית: על יד ראש אכ"א פועלת קצינה שהפכה סמל בצה"ל, אלוף-משנה שולה ליגום, סמל ללב הפתוח, סמל לטיפול האישי בכל מי שנדרש. והראיה, היא עושה את תפקידה שנים וחיילים באים, חיילים פונים וחיילים נענים.

כמובן, יש בעיות. אני צריך לומר שהשנים האחרונות לא היו פשוטות לחיילי צה"ל בבית, ובוודאי היו קשות לחיילים מתנדבים. אני חושב שצדקתם, לפחות חלק מכם הראה את הפער הגדול שקיים בין הדמיון של הנעורים בעת ההתנדבות לבין המציאות; נכון מאוד. כשילד שלנו נתקל בקושי, אנחנו עומדים על ידו. אנחנו יודעים איזה קשיים עצומים יש לחיילים שלנו שהוריהם משרתים בשם המדינה בחוץ-לארץ והם נשארים פה לבד בבית. להם יש קשיים עצומים, והסבא והסבתא והדודים והדודות – אני אומר זאת לא בצחוק – אין בהם די. יש תקופות, יש בעיות שמצריכות קשר אישי, משפחתי, שאין לחיילים הבודדים.

אני יכול לומר לכם מניסיוני. כשהייתי מפקד פלוגה בנח"ל, חברי הטוב היה עולה חדש, ילד בן 16, יוסקה ברוש, ברוס. אנחנו אימצנו אותו בבית, לא בהחלטה רשמית.

לכן, כשאנחנו אומרים שיש הרבה משפחות של חיילים שעושות את זה, זו אמת לאמיתה; באופן טבעי. עם זה, שאני אשלה את עצמי שאותו נער בודד משוגע לקבל את אותה תמיכה משפחתית שרק אבא ואבא יכולים לתת, לא. והם באמת גיבורים. הם גיבורים אמיתיים.

על חלק גדול מהקשיים אנחנו מנסים להתגבר בתנאי שירות, בפקודות קבע, בטיפול של המפקדים, בשיחות אישיות, באימוץ בתוך היחידה. אנחנו מודים שחלק מהבעיות נשארו, וזה קשה. המערכת מאמינה שהיא עושה כמיטב יכולתה. יש חשיבות עצומה לכך שזרם המתנדבים לצה"ל יימשך, ואנחנו רואים בזה לא רק חובה אנושית אלא חובה לאומית, וזה כיוון הפעולה שלנו.

מקרים פרטניים צריכים לפנות לקבל סיוע, והמערכת תעשה ככל יכולתה כדי לתת את הסיוע במלואו.

אשר לנושא עצמו, מבחינתי לא אכפת לי שיהיה דיון במליאה. אבל אני מעריך, שאם רוצים דיון עם משמעות מעשית, הוא צריך להתקיים בוועדת המשנה של ועדת החוץ והביטחון, לשם יבואו האנשים המטפלים בזה באופן ישיר ושם תוכלו לקבל את התשובות המפורטות. מבחינתי, להעביר לוועדה, גם זה בסדר גמור. תרצו דיון במליאה – זה גם בסדר. זה תלוי בכם.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם אדוני יוכל רק להפעיל את השפעתו כדי שהנושא יובא ויגיע לדיון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בהחלט.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד סגן שר הביטחון.

חבר הכנסת אסעד אסעד, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון? מסכים.
חבר הכנסת רפאל אלול, מסכים. גם אני מסכימה.

אם כך, אחרי שסגן השר יושב, אנחנו נעבור להצבעה. נא להצביע בעד או נגד העברת הנושא לדיון
בוועדת החוץ והביטחון.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חמישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

חברי הכנסת, נחכה דקה עד שכבוד שר השיכון יגיע. גם המציע איננו. אחר כך נמשיך בסדר-היום.

הצעה לסדר-היום

שיכון לתושבי יש"ע המבקשים לגור במרכז הארץ

היו"ר א' סלמוביץ:

הכול הגיעו. אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3625 בנושא: שיכון לתושבי יש"ע המבקשים לגור במרכז הארץ – של חבר הכנסת גדעון שגיא. בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, על רקע האירועים המתרחשים בימים אלה גוברת, מטבע הדברים, הדאגה בלב התושבים ביהודה ובשומרון. חלק מהתושבים הללו הביעו בגלוי את רצונם לעבור למרכז הארץ ולאזורים אחרים. אבל, כפי שכולנו יודעים, אין הם יכולים למכור את דירותיהם ולקבל בעבורן תמורה שתאפשר להם לרכוש דירה במרכז הארץ, או באזור אחר. אני חושב שהממשלה הזאת אחראית למצוא פתרון לאותם יהודים המבקשים לעבור מיהודה ומשומרון לאזורי הארץ האחרים.

אומנם הממשלה יכולה לטעון, שהיא איננה אחראית לעצם העובדה שהתושבים בחרו לקבוע את מקום מגוריהם באריאל או ביישובים אחרים, אבל אני חושב שהממשלה הזאת, שאליבא דאותם תושבים היא הממשלה החוקית והיא ממשלת ההמשך במובן הזה שהיא נושאת באחריות למה שמתרחש בארץ, בהחלט חייבת לסייע להם למצוא פתרון למצוקה שאליה נקלעו.

חלק מהתושבים עברו ליהודה ולשומרון בתוקף העובדה, שהם האמינו בתום לב שהם עושים שירות חשוב לביטחון, להתיישבות, למאמץ שלנו להבטיח את מקומנו בארץ. חלק מהאנשים התפתו כתוצאה מתשדירי השירות, שהופיעו לרוב בשנים האחרונות, שהבטיחו איכות חיים והבטיחו דירות מוזלות והבטיחו עתיד בטוח באותם אזורים. והיום מתברר, שההבטחות האלה היו בחלקן הבטחות שווא.

מי שמבקש לגור באותם אזורים, מובן שצריך, ואני חושב שהממשלה תעשה את הכול, היא מחויבת על-פי ההסכמים ומכל בחינה אחרת, להבטיח את ביטחונם של המתיישבים. היא צריכה לעשות הכול על מנת שלא תהיה שום סכנה בנסיעה ממרכז הארץ לכל יישוב אחר, שיהיו בטוחים התלמידים הנוסעים מן היישובים למרכזים החינוכיים ותהיה מובטחת כל אשה ויהיה מובטח כל גבר שעוברים בדרכים ובכבישים.

אולם אין שום צל של ספק, לעניות דעתי, שהממשלה חייבת למצוא פתרון לאותם אנשים, שעל רקע המצב הקשה, המצב הביטחוני הקשה, שילווה אותנו לאורך כל תקופת המשא-ומתן, לא תינתן להם ההזדמנות למצוא פתרונות במרכז הארץ.

אני יודע שיש דיבורים לא מעטים בנושא של פיצוי התושבים, שמבקשים לפצות אותם כספית, אבל אני חושב שהממשלה לא תוכל לעמוד בזה, וזה גם לא יהיה נכון לתבוע מהממשלה לפצות את המתיישבים בכספים על מנת שאחר כך הם יוכלו לרכוש דירות חלופיות בשוק החופשי. לי נראה שהממשלה צריכה להיערך באופן שיטתי לפתרון הבעיות של אותה אוכלוסייה.

הממשלה, אם היא רוצה לפתור, והיא מחויבת לפתור, את העניין, חייבת להציע תוכנית תלת-שנתית, או תוכנית ארוכת-טווח יותר לפתרון הבעיה של אותם אנשים שהיכולת שלהם למכור את דירותיהם תלך ותפחת בעתיד הנראה לעין. ולכן אני תובע לדון בהצעה שלפיה ייערך משרד הבינוי והשיכון לבנייה ציבורית של 10,000 דירות בכל שנה החל משנת כספים זו ובכל אחת מהשנתיים הקרובות, ובאופן כזה להבטיח בשלוש השנים הקרובות 30,000 פתרונות דיור מוזלים לאותם מתיישבים ביהודה ובשומרון.

אני חושב שפתרון כזה עם פתרון שיאפשר לאנשים לשכור דירות בשכירות מיוחדת, גם-כן במסגרת של בנייה ציבורית להשכרה, או בנייה אחרת שתסובסד על-ידי הממשלה, רק אלה יאפשרו לנו להביט בעיני אותם תושבים שמבקשים היום להבטיח את שלום משפחותיהם, או שהם חרדים מהמשך המגורים באותו אזור.

אני מציע לדון בנושא, ואני מציע, שתוכנית מהסוג הזה, שיציג משרד הבינוי והשיכון בימים אלה, תידון בהקדם במליאת הכנסת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גדעון שגיא. אני מזמינה את כבוד שר הבינוי והשיכון להתייחס להצעה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת שגיא, מדיניות הממשלה היתה ונשארה ללא שינוי. היא מחויבת למתיישבים בהבטחת שלומם, קיומם ורווחתם. מדיניות הממשלה היתה ונשארה ללא שינוי, שלא לתת יד לפירוק אף התנחלות אחת. מדיניות הממשלה היתה ונשארה, שלא לעשות ולא ליזום שום פעילות שתביא לכך שמתיישבים יעזבו את שטחי יש"ע.

אני מבין את התייחסותו של חבר הכנסת שגיא. אומנם בימים האחרונים, בסמוך, בעצם אחרי שקרה האירוע הטרגי בחברון, התחילו משפחות להגיע אל פתח משרדי. בהתחלה הופיעה משפחה אחת, אחר-כך הופיעו שתי משפחות ועוד משפחה, ובבת-אחת שלשום, או יום לפני כן, הגיעו 30 משפחות. הרוב המכריע של התושבים האלה, הייתי אומר קרוב ל-80%, הם בעלי דירות בקריית-ארבע. כלומר, יש להם חזקה על דירות שהם קנו בקריית-ארבע. ויתירה מזו, הם גם משלמים משכנתה כל חודש. הם באו וטענו בפני אנשי משרדי, שעל שום מה שקרה והצפוי שיקרה, הם עוברים איזו טראומה, חוששים לשלום הילדים ואינם מוכנים לחזור אל בתיהם בקריית-ארבע. כל אשר קרה הוא על-פי יוזמתם. ואומנם, הדבר הזה הגיע אלינו בהפתעה, מוחלטת אפילו. באו ואמרו עד כדי כך: קחו, מבחינתנו, את הדירות, איננו מוכנים לחזור.

מטעמים של שיקולים אלה, שיקולי אובדן הביטחון של המשפחות, כדי להבטיח את קיומם וביטחונם של הילדים – רוב המשפחות האלה הן משפחות ברוכות ילדים; אני כבר נתקלתי במצבים שמשפחה באה עם ארבעה, חמישה, שישה ושבעה ילדים, והאחרון בן חודשיים – הייתי חייב להחליט לאפשר להם זמנית להיכנס לדירות בשכירות.

כאשר ראיתי שהגל הולך ועולה, ואומנם קיבלנו התרעה על עוד עשרות משפחות, פניתי ועדכנתי את הממשלה. פניתי אל שר האוצר וביקשתי לקיים דיון.

הדבר הזה פותח נושא חריג. צדקת שצריך להתארגן לקראתו.

אבל אני רוצה לשים סייג מסוים. הממשלה כממשלה לא מתארגנת לשום פינוי. אנחנו לא מתארגנים למתן פתרונות. אנחנו גם לא יושבים ואוספים אותן רשימות של עשרות ומאות שמטלפנים ואומרים שהם מוכנים ללכת, לעזוב ולקבל דירה תמורת דירה.

גדעון שגיא (העבודה):

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אמרתי שזה נוגד את קווי היסוד של הממשלה. הממשלה איננה עוסקת בשום ייזום של פעילות ובשום יצירת תנאים כדי שאנשים יעזבו.

גדעון שגיא (העבודה):

הממשלה ביוזמתה ובמדיניותה הביאה את התושבים האלה לשם.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מסכים אתך, בהנחה שאתה מדבר על אותם תנאים שיצרו ממשלות קודמות, שהביאו לכך שהתושבים יגיעו לשם. אחת ההפתעות שאנחנו נתקלים בה היום היא, שחלק לא מבוטל מהתושבים האלה באו לשם לא על בסיס אידיאולוגי, אלא, כפי שציינת בדבריך, על בסיס הבטחה שניתנה להם, שתינתנה להם דירות במחירים מוזלים, שתתאפשר להם רמת חיים, שתתאפשר להם איכות חיים.

מהבחינה הזאת אנחנו חייבים היום להתמודד עם דברים שהניחו ממשלות קודמות, ובכלל זה גם ממשלות שלנו בעבר הרחוק.

על כן, אני יכול לחזור ולומר לך, שכשר הבינוי והשיכון אני מתכוון קודם כול להתמודד ולתת תשובה על כל בעיה, משום שאינני מסוגל לעמוד במציאות של – כפי שחלק מחברי הכנסת אומרים ורומזים – זרוק אותם חזרה. אני לא מסוגל לעשות דבר כזה. אני לא חושב שיש שר שמסוגל לעשות דבר כזה. ברגע שמשפחה באה עם המיטלטלין שלה ועם הילדים שלה, במזג אוויר גשום וברוחות, ונשכבת ליד

שער משרד הבינוי והשיכון, חובתנו לא לחטט בספרים ולציין תקנה זו או תקנה אחרת, אלא קודם כול לפתור את הבעיה ולמצוא מזור מידי שיבטיח את שלומם של הילדים. זה מה שעשיתי.

אבל, ברגע שראיתי ולמדתי שהבעיה הולכת ומחריפה, פניתי אל שר האוצר, ואומנם מתחילה התדיינות בין שני המשרדים כדי להיערך לנושא הזה בצורה מוסדית. אני אומר, חבר הכנסת שגיא, כדי לדייק, יש להיערך לקראת אותו גל של עזיבה, ולא משנה כרגע מאיזה טעם, של מי שבא ואומר: אני רוצה לעזוב, אני לא מוכן עוד לחיות שם. בלי שום יוזמה ממשלתית. אנחנו עומדים היום בפני מצב שצריכים להתמודד עמו.

על כן, אני מבקש לומר שאנחנו עושים כל מאמץ כדי להתמודד עם הבעיה. אני בוודאי ובוודאי, חבר הכנסת שגיא, כמי שעומד בראש משרד ממשלתי, חייב להכין לעצמי תכנונים לשיווק של מאות ועשרות אלפי יחידות דיור. לפנינו מטלות אחרות, לאו דווקא המטלות האלה. עלייה, כשאיש לא יודע מה יקרה מחר או מחרתיים. מחר אנחנו יכולים למצוא את עצמנו במציאות שבבת אחת, והלוואי, מגיעים לארץ 200,000 עולים, וחובתנו להתארגן עם תכנון מדויק, עם הכנות ועם תכנוני מגירה, כדי לאפשר לנו בבוא העת להוציא אל הפועל תוכנית שלפיה בתוך פחות משנה יהיו דירות.

אני מודה בפניך שאין בפני שום תכנון ושום הכנות כדי לתת פתרונות לעוזבי יהודה ושומרון, בהנחה שלך שמחר צפויים לעזוב אלפי אנשים.

אינני מתנגד לדיון בנושא הזה. חשבתי שתסתפק בתשובתי, אבל אם אתה רוצה להעביר את הצעתך לדיון בוועדה, אין לי שום התנגדות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני מציע ועדה?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני רוצה להציע לחבר הכנסת המגיש להסתפק בתשובתי, אבל אם הוא יעמוד על כך שנעביר לוועדה – אין לי בעיה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר הבינוי והשיכון.

חבר הכנסת שגיא, האם אתה מסתפק בדבריו של השר?

גדעון שגיא (העבודה):

אני מסכים להעביר לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מסכים להעביר לוועדה. על איזו ועדה אתה מדבר?

דן תיכון (הליכוד):

ועדת הכלכלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ועדת הכספים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דוד מנע מציע להסיר את הנושא מסדר-היום, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני חבר הכנסת גדעון שגיא, מה דעתך לפתוח במבצע דומה: בוא נעודד תושבי שכונות מצוקה לעבור ולגור באריאל, באלפי-מנשה, בגבעת-זאב, במעלה-אדומים או בשקד. כמה לדעתך יביעו נכונותם לעבור למקומות אלה? אלפים, חבר הכנסת שגיא. מה דעתך שנפתח מוקד טלפוני כאן בכנסת גם לתושבי שכונות, לחסרי דיור, לעולים חדשים חסרי בית, לעבור באמצעות תמריצים דומים שאתה רוצה לתת לצורך מעבר לתחומי "הקו הירוק", לעבור להתגורר ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה? אני מבטיח לך שיהיו יותר. אדוני השר, מה דעתך לעשות כך גם לגבי בודדים? ולא כמדיניות ממשלתית. כמה לדעתך יסכימו לעזוב את השכונות ולבוא ולגור ביהודה, שומרון וחבל-עזה?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מנע.

חברי הכנסת, מכיוון שהיו פה שתי הצעות – הצעה אחת של חבר הכנסת דן תיכון, להעביר לוועדת הכלכלה, והצעה אחרת של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, להעביר לוועדת הכספים, אם כך נעבור להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לוועדת הכנסת אשר תקבע באיזו מן הוועדות יידון הנושא. נא להצביע.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 2

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, שני מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, אשר תקבע באיזו מן הוועדות יידון הנושא.

הצעה לסדר-היום

תיירות ביישובים הערביים

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 3407: תיירות ביישובים הערביים – של חבר הכנסת תופיק זיאד. בבקשה. תשיב כבוד השרה אורה נמיר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

שר התיירות ביקש ממני, ואני נענית לבקשתו. הוא בחוץ-לארץ.

תופיק זיאד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנושא של פיתוח התיירות עומד בזמן האחרון על סדר-יומה של המדינה ונהפך למטרה לאומית מדרגה ראשונה, ובצדק. הארץ הזאת היא ארץ עשירה באתרים היסטוריים, במיקום הגיאוגרפי הנפלא שלה, ביופי שלה, שמש, ים-כינרת, ים-המלח, הרים, מדבר וכל מה שהתייר צריך. יש להוסיף על זה שתהליך השלום פותח את כל האפשרויות בפני קפיצה רצינית ואדירה בפיתוח התיירות לארץ.

ברור שהטבח בחברון – וכל פעם שהרוחות מתלהטות כתוצאה מפוגרום זה או אחר התיירות נפגעת, כפי שהיא נפגעת לאחרונה בגלל הטבח בחברון, וידוע על אלפי תיירים שביטלו את ביקורם שתוכנן לשבועות הקרובים.

אבל בדרך כלל אני חושב שיבוא הזמן ונעבור גם את המצב הקשה הקיים, ואני שמח מאוד ששר התיירות ער לעובדה זו, שהתיירות קשורה גם עם בוא השלום.

עובדת חיים היא שהיישובים הערביים היו במשך עשרות שנים מחוץ למפת התיירות, וזו היתה לא רק הזנחה אלא מדיניות רשמית של ממשלות ישראל.

אני שמח שלאחרונה נכנס נושא פיתוח התיירות למגזר הערבי, אבל השינוי מאוד צנוע ומאוד מוגבל. אני לא מתווכח עם איש זה או אחר, אני לא מתווכח עם שר התיירות כאיש אלא מתווכח עם מצב, וזו האמת. אינני רוצה להיכנס לכל המספרים, אבל אני לוקח דוגמה אחת או שתיים. למשל, בבניית חדרי מלון יושקע סכום של 2.5 מיליארדי דולר, ומתוכו יושקעו 240 מיליון שקל רק בשלושה או בארבעה יישובים ערביים, ופירוש 80 מיליון דולר לאחד, שהם 3% בלבד מהסכום שיושקע בקרוב בכל הארץ. דוגמה נוספת. היום קיימים בארץ 3,700 חדרי הארחה ב-170 יישובים, אבל כולם ביישובים יהודיים.

חברי הכנסת, הפוטנציאל לפיתוח התיירות במגזר הערבי הוא אדיר, לכל סוגי התיירות: תיירות חוץ, תיירות פנים, תיירות נופש, תיירות מדברית. היישובים הערביים מלאים באתרים היסטוריים, אותנטיים, ספוגים באווירה של מאות בשנים, אווירה שכמותה לא נמצא בהרבה מקומות אחרים בארץ.

אני מתייחס לנצרת במיוחד. נצרת היא נכס תיירותי, היסטורי-דתי, שאפשר שכל המדינה תיהנה מפיתוח התיירות בה. אנחנו מתקרבים לשנת 2000, ואני מברך על החלטת הממשלה שהצהירה על נצרת כעל אזור פיתוח א' מועדף לענייני תיירות. אבל צריך להשקיע בעיר הזאת השקעות עצומות כדי לפצות אותה על הזנחתה בעבר, כל הזמן. מדובר בהשקעות לא רק של משרד התיירות, אלא המצב מחייב פיתוח כולל בהשתתפות משרדי ממשלה שונים.

למדנו בצורה מדעית מה הם הצרכים של העיר נצרת. כדי שנצרת תגיע לרמתה של עיר יהודית, אנחנו צריכים לפחות מאות מיליוני שקלים.

אבל אני מדבר לא רק על נצרת אלא יש כל מיני מקומות ויישובים אחרים שיש לשים אותם על מפת התיירות. למשל, כפר-כנא, המקום שבו לפי הדת הנוצרית הפך ישו את המים לין. שפרעם, דיר-חנא והמבצרים ההיסטוריים שלהם, דבוריה שלמרגלות הר-תבור, ג'סר-אל-זרקא על הים, הנגב שמצריך פיתוח תיירות מדברית. נקבתי רק בכמה שמות אבל יש עשרות-עשרות יישובים ערביים, בהם בעלי

כוח משיכה, שיש לנצל את אפשרות פיתוח התיירות אליהם. אני חושב שצריך להצהיר גם על המקומות האלה כאזורי פיתוח א', לפחות למטרות תיירות.

אני רוצה לגעת גם בעניין של מחיר הקרקע. כדי למשוך השקעות יש לאפשר מחיר קרקע נמוך, או סביר, מכיוון שהקרקע ביישובים הערביים יקרה מאוד לאחר כל ההפקעות שהיו בכל היישובים הערביים.

דבר חשוב מאוד לפיתוח התיירות הוא עניין איכות הסביבה. אני רוצה להדגיש את זה, ובמיוחד בגליל, שם יש לך כל מיני מקומות טבעיים נהדרים, אבל אין עליהם כל שמירה. להיפך, נגרם נזק לאיכות הסביבה, ובמיוחד באמצע הכפרים הערביים, אבל לא רק בכפרים הערביים אלא גם ביישובים יהודיים. למשל, בית-החרושת "פניציה", במקום שהוקם, הוא סכנה אקולוגית. יש תוכנית להעביר את מפעל "נשר" מחיפה לאמצע אזור שהוא מהאזורים היפהפיים ביותר בגליל, באמצע כפרים ערביים, אבל יהיה נזק גם ליישובים יהודיים בסביבה. אני רוצה להביא דוגמה נוספת: יש מחצבה ליד נצרת, בהר-הקפיצה, שעובדת כבר 20-30 שנה ומזיקה לכל הסביבה, ונוסף על זה היא פוגעת ברגשות דתיים, מכיוון שהר-הקפיצה הוא הר קדוש לנוצרים. המחצבה הזאת אכלה חלק גדול, חלק גדול מאוד מהר-הקפיצה.

בסיום אני רוצה לברך על כך שחלק מהיישובים הערביים, אף שמספרם קטן, הוכנסו לתוכנית פיתוח התיירות בארץ, אבל אני מבקש להרחיב את התוכנית הזאת במטרה שתכלול הרבה יותר מקומות שיכולים להיות ברכה לפיתוח התיירות.

אני קורא לשר התיירות ומזמינו לבקר במקומות האלה שהזכרתי ולהגדיל את ההשקעות בהם.

אני קורא גם לכל משרדי הממשלה להקציב הקצבות רציניות, שיעזרו לפיתוח היישובים האלה ולפיתוח התיירות במגזר הערבי. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת תופיק זיאד. אני מזמינה את כבוד השרה אורה נמיר להתייחס להצעה.

בינתיים אני מבקשת לציין לפרוטוקול, בנוגע להצעה הקודמת בנושא "שיכון לתושבי יש"ע המבקשים לגור במרכז הארץ", שחבר הכנסת גדעון שגיא הצביע, בטעות, במקום סגנית השר מאשה לובלסקי. נא לציין זאת בפרוטוקול. תודה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת תופיק זיאד, התבקשתי על-ידי שר התיירות, שנמצא בחוץ-לארץ – הוא אומנם בדרכו ארצה, אבל אני הבינתי שאתה לא היית מוכן להמתין עד

שהמטוס ינחת – להשיב על ההצעה שלך לסדר-היום, ואני פשוט קוראת את התשובה כפי שהיא הוכנה לי על-ידי אנשי משרד התיירות.

וכך אומר השר עוזי ברעם: על-פי המדיניות שהצבתי עם כניסתי לתפקיד, זוכה המגזר הערבי לעדיפות במשרד התיירות, כפי שלא זכה לה בעבר. ענף התיירות הינו ענף כלכלי, ועל כן כל השקעות המשרד חייבות להיות במקומות שנייבו תשואות כלכליות. בשל מצב התשתיות הקיים והאופי של היישובים הערביים, כמו גם הזנחת הסקטור הערבי והדרוזי על-ידי משרד התיירות בעבר, נוצר מצב שבו ההשקעה ביוזמות תיירותיות במגזר איננה כדאית כלכלית. נוצר הצורך לבנות תשתית רעיונית ופיסית, אשר תהווה בסיס לכל פעילות תיירותית במגזר הערבי.

המשרד החל בפעילות מקפת, הכוללת סקרי היתכנות כלכליים, תכנונים אזוריים ופרטיים לגבי יישובים ספציפיים ובניית תשתית תיירותית יסודית ביישובים נבחרים, על-פי מפתח של כדאיות כלכלית.

ב-1994 ממשיך המשרד לפעול – ואתן לך לאחר מכן את הרשימה המפורטת של היישובים, כפי שמסר שר התיירות; חלק מהם אני אציין, אבל חלק, עם כל הפרטים, יועמד מייד לרשותך. והשר מונה את היישובים הבאים: נצרת, עכו, פקיעין, ג'סר-אל-זרקא, כפר-כנא ואבו-גוש.

כמו כן החל המשרד בשנה האחרונה בפעילות נוספת במגזר הערבי, ואני מונה את הפעילות שצוינה על-ידי השר ברעם: 1. בתוך ימים מספר עומד להסתיים סקר הבוחן את מוכנותם של התושבים בכפרים הערביים להיכנס לפעילות תיירותית בתחום היישוב; 2. בכפר כאוכב החלה לפעול מערכת תיירות כפרית אצל כמה משפחות בדואים עם חממת התיירות במשגב; 3. בכפר סח'נין נבחן מסלול תיירות, שיכלול את המוזיאון הערבי, המסגד, הכנסייה ובית-הכנסת; 4. בשבוע פסח יתקיים באזור הגליל המרכזי פסטיבל מוסיקה, המשותף למשרד התיירות, המועצה האזורית משגב והיישובים הערביים בסביבה; 5. בכפר דיר-חנא מתוכנן פרויקט תיירותי על בסיס המנזר הצלבני; 6. בכפר משהד מתוכננת מערכת שירותי דרך; 7. תכנון תיירותי בבית-ג'ן; 8. תכנון תיירותי בחורפיש.

התוכנית הכוללת למקומות אלו בשנים הקרובות מסתכמת ב-240 מיליון שקל, מתוכם 110 מיליון שקל מתקציבי משרד התיירות.

אני מעריכה שאני אומרת זאת בשמו של השר ברעם כשאני מציעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת, כי זו הוועדה המטפלת בנושא התיירות. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לשרה אורה נמיר. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מטעמים פרוצדורליים אני מבקש להסיר את ההצעה.

אני שואל את עצמי במשך שנים מדוע תיירות נוצרית בהיקף של מיליונים לא התפתחה בגליל. כשאתה מבקר בערים כמו לורד בצרפת, בסנטיאגו דה-קומפוסטלה בספרד, ואתה רואה איך וכיצד הצליחו, על כמעט לא-כלום, להביא תיירים בהיקף של מיליוני נוצרים, אתה שואל את עצמך, מדוע אנחנו לא, מדוע נצרת לא, מדוע הר-תבור לא, מדוע כפר-כנא לא, מדוע הירדן לא. והרי זה ערש הולדתה של הנצרות.

תמהתי ושאלתי את ממשלות ישראל במשך עשרות שנים מדוע אנחנו לא עושים דבר. לצערי הרב, אני לא בטוח שהממשלה הזאת תעשה הרבה יותר, למעט כמה הצהרות. כאמור, הפוטנציאל עצום, הוא נאמד במיליונים רבים. אני מקווה שתהיה התחלה.

כשאתה שואל את עצמך איך בנצרת אין כמעט בית-מלון של חמישה כוכבים, ארבעה כוכבים – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בלי "כמעט". אין.

דן תיכון (הליכוד):

תאמיני לי שאני בקיא בזה, הוא יגיד לך שאני בקיא בעניין, לפחות תרמתי לעניין הזה.

אני מקווה ומצפה שלפחות בשנים הקרובות ייבנו כמה בתי-מלון מודרניים, שיאפשרו קליטת תיירים בהיקפים שלא ידענו כמותם. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון.

חבר הכנסת תופיק זיאד, אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדת הכלכלה, כהצעת השרה?

תופיק זיאד (חד"ש):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, נעבור להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הכלכלה. נא להצביע.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, שלושה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הכלכלה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו על שולחן הכנסת:

הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס) (תיקון), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית; הצעת חוק הספורט (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת החינוך והתרבות לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן מזכיר הכנסת.

הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום – הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק, קריאה שנייה וקריאה שלישית.

יציג את ההצעה חבר הכנסת דוד צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת צוקר, מותר לשאול אותך שאלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

איך אתה מרגיש עם מה שעושה הקואליציה היום?

יש לי גם הצעה לסדר, גברתי היושבת-ראש, הצעה לסדר הדיון.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, החוק הזה עולה על סדר-היום במסגרת ההסכם הקואליציוני החדש בין ש"ס לבין מפלגת העבודה ומרצ.

אני מבקש לדחות את פתיחת הדיון עד להנחת ההסכם הקואליציוני על שולחן חברי הכנסת. כך מתחייב מן הפסיקה של בית-המשפט העליון. כך מבקשת מבקרת המדינה – – –

דן מרידור (הליכוד):

וגם חוק-יסוד: הממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

זה חוק-יסוד: הממשלה.

לפיכך, אני מבקש שתדחי את פתיחת הדיון. מדובר כאן על הנחה לפני תחילת הדיון. אני חוזר ואומר: לפני תחילת הדיון.

כמדומני, תקן אותי חבר הכנסת מרידור, אפילו נאמר שם שצריך להניח את ההסכם כמה שעות לפני הדיון.

דן מרידור (הליכוד):

יום קודם.

דן תיכון (הליכוד):

יום קודם.

לכן, אני חושב שאת צריכה לשקול אם את יכולה בכלל לקיים את הדיון, על-פי האמור בחוק-היסוד: הממשלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. בבקשה, חבר הכנסת אלי דיין, ובזה נסיים.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני מודיע בצורה מוסמכת לכנסת: אין שום הסכם קואליציוני.

דן תיכון (הליכוד):

סליחה – – –

אלי דיין (העבודה):

רק רגע, אולי תקשיב? אתה הרי חוכמולוג גדול.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין, אני מבקשת ממך לשמור על כבוד הכנסת.

אלי דיין (העבודה):

אני מקבל את הערת היושבת-ראש. תקשיב רגע.

אין הסכם. מתי יש הסכם? חבר הכנסת דן מרידור יודע, הוא משפטן. מתי יש הסכם? אם יש חתימה על הסכם.

דן מרידור (הליכוד):

לא נכון.

אלי דיין (העבודה):

אני מודיע בצורה מוסמכת: אין הסכם. עדיין אין שום הסכם. אנחנו לא יודעים אפילו מה תוכנו של ההסכם.

דן תיכון (הליכוד):

דוד מנע (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דוד מנע. חבר הכנסת דן תיכון.

אלי דיין (העבודה):

לכן, יפה עושה יושב-ראש הוועדה שהוא מעלה את הנושא הזה של חוק-יסוד: חופש העיסוק. אנחנו החלטנו להעביר אותו ללא קשר לכל נושא אחר, כי אנחנו רוצים לתקן את החוק הזה, שהיה חוק לא טוב, כדי להגן על האינטרסים של העובדים, על כל מיני נושאים חברתיים, וגם למנוע ייבוא בשר טרף, בהסכמתכם.

דן תיכון (הליכוד):

עזוב את הבשר הטרף כרגע.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הצעה לסדר הדיון.

בנימין טמקין (מרצ):

הוא צריך לדבר, הוא היה בין ה-80 שהצביעו בעד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין.

חבר הכנסת דוד מנע, שמענו את חבר סיעתך ואנחנו מסתפקים בזה. אני לא מאפשרת להציע עכשיו.

דוד מנע (הליכוד):

אבל בנושא אחר.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אני לא מאפשרת עכשיו בנושא אחר. עם כל הכבוד, חבר הכנסת מנע, אני מנהלת את הישיבה הזאת. שמענו חבר כנסת מהסיעה שלך, ובכך זה נגמר. אני מאפשר עוד לחבר הכנסת זנדברג לדבר, וזהו.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, שמעתי כאן את חבר הכנסת אלי דיין. אני רוצה להבהיר לו כמשפטן אל משפטן: הסכם יש גם אם לא חותמים עליו. כאשר מסכימים שניים על דבר, זה הסכם. גם הסכם כזה צריך להביא בפני הכנסת. אפילו אם מגיעים להסכמה בעל-פה, זה הסכם.

אני שומע גם מחבר הכנסת דיין, שלמעשה אין הסכמה על שום דבר, לא על דבר ולא על חצי דבר.

דן מרידור (הליכוד):

זו שערורייה – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

לפי מיטב הבנתי, לפי מה שאני לפחות יודע, סיעת ש"ס הגיעה לכלל הבנה והסכמה. פורסמו דברים בכלי התקשורת, לרבות מכתבים מצולמים.

ועכשיו אני רוצה להבין מה העמדה של סיעת מרצ. מהטעם הפשוט, שאם באמת יש הסכם ויש משמעת קואליציונית, זה דבר אחד. ואם אנחנו מגלים כאן שאין הסכם ואין משמעת קואליציונית בעניין הזה, זה דבר אחר.

אני סבור שיש הסכם. בתקשורת פורסם דבר קיומו של הסכם. ואחרי שפורסם דבר קיומו של הסכם, לבוא לכאן ולומר שאין שום דבר – זה להטעות את הציבור כולו.

חיים אורון (מרצ):

בנימין טמקין (מרצ):

אליעזר זנדברג (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון. חבר הכנסת זנדברג, נא לשבת. חבר הכנסת טמקין, נא לשבת. חבר הכנסת אורון, נא לא להפריע.

בנימין טמקין (מרצ):

אני פשוט לא יודע אף פעם אם הוא בקואליציה או באופוזיציה.

אליעזר זנדברג (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זנדברג. חבר הכנסת אורון. חבר הכנסת אורון, אני מדברת אליך. חבר הכנסת טמקין.
אני מבקשת מחבר הכנסת דוד צוקר להתייחס להצעות שעלו כאן.

דן תיכון (הליכוד):

לא, תסלחי לי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני רוצה לשמוע גם אותו. מה זה?

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, אני רוצה לומר כמה דברים כנציג הסיעה, לא כמגיש החוק.

דן תיכון (הליכוד):

בסדר, אבל לא מן הדוכן.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, הוא ירד.

דוד צוקר (מרצ):

אתה צודק, אין בעיה.

אני רוצה לומר משהו לחבר הכנסת תיכון ולחבר הכנסת מנע, כמי שהצביעו בקריאה ראשונה בעד
התיקון – – –

דן תיכון (הליכוד):

מי הצביע בעד? תדייק בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

תן לי לסיים, תנהל את הדברים באופן תרבותי.

אני רוצה לדבר אליהם כנציגי סיעה שכל הנוכחים מטעמה בהצבעה הצביעו בקריאה ראשונה בעד התיקון בחוק-יסוד: חופש העיסוק.

דן תיכון (הליכוד):

לא נכון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

אתם מוכנים להפסיק את זה? חברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת מנע. כן, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה לומר משהו לאנשי הליכוד, שכאיש אחד הצביעו בעד בקריאה הראשונה.

דן מרידור (הליכוד):

לא כאיש אחד.

דוד צוקר (מרצ):

כל מי שהיה נוכח. אני לא מניח שהם עשו את זה מטעמים קואליציוניים. אני מניח שהם לא עשו זאת מתוך צירופה של סיעה כלשהי לקואליציה.

התיקונים בחוק-יסוד: חופש העיסוק, אלה שהיו הגרועים מאוד, והשיפורים שחלו במהלך הדרך, העניין כולו החל לפני כשנה. באמת, קצת הגינות. לפני כשנה הוקמה ועדה על-ידי שר המשפטים, לבדיקת טענות מטענות שונות של הסקטור החקלאי והתעשייתי על פגמים שהיו בחוק-יסוד: חופש העיסוק הקודם, זה שהיום עומד לפני שינוי.

לפני כשנה, ואני כבר לא זוכר מי היה בקואליציה ומי לא, אני לא זוכר אם אז כבר החלו המגעים עם צומת על צירופה לקואליציה או לא. הם החלו או לא החלו? יכול להיות שכן ויכול להיות שלא. אני לא יודע ממתי חבר הכנסת זנדברג שותף במשא-ומתן הקואליציוני.

אליעזר זנדברג (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זנדברג, אני מבקשת לשבת ולאפשר לחבר הכנסת צוקר לסיים את תגובתו.

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש בקשה פשוטה מחבר הכנסת זנדברג, יש לי עצה שטובה לנגרים: טול קורה מבין עיניך. זו עצה לנגרים, אתם קרובים לנגרים, טלו קורה מבין עיניכם.

אליעזר זנדברג (צומת):

טול קיסם מבין שיניך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דדי צוקר.

יש או אין הסכם?

דוד צוקר (מרצ):

אין שום הסכם.

היו"ר א' סלמוביץ:

אין הסכם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני שומעת מיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, שאין שום הסכם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו מבקשים לקבל בכתב את ההודעה שזה לא חלק מהסכם קואליציוני.

דוד צוקר (מרצ):

מה, כל יום תוגש הודעה?

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לך. אתה פנית ליועץ המשפטי לממשלה, וחוות הדעת מתבססת על הפנייה שלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, כפי ששמענו, חבר הכנסת צוקר הודיע שאין שום הסכם.

דוד צוקר (מרצ):

והעניין כולו החל לפני כשנה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני כיושבת-ראש הישיבה – – –

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו מבקשים לקבל הודעה בכתב מן הממשלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, הדברים שאמרת נרשמו בפרוטוקול.

דן תיכון (הליכוד):

לא חבר הכנסת דיין ולא חבר הכנסת צוקר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אותי כיושבת-ראש הישיבה זה מספק, ואנחנו ממשיכים. בבקשה, חבר הכנסת צוקר.

דן תיכון (הליכוד):

לא, אין דבר כזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא הודיע שאין שום הסכם.

דן תיכון (הליכוד):

הממשלה צריכה להודיע, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה זה: ממשלה?

דן תיכון (הליכוד):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שמענו.

דן תיכון (הליכוד):

הממשלה צריכה למסור הודעה בכתב, ולא חבר הכנסת דיין ולא חבר הכנסת צוקר. יענה שר המשפטים.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון. חברת הכנסת גוז'נסקי. אדוני שר המשפטים, אתה רוצה להגיב על כך כנציג הממשלה? אתה לא רוצה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש שתימסר הודעת ממשלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שמענו. כמה פעמים אתה יכול להגיד את זה?

דן תיכון (הליכוד):

אני לא יכול להתחרות בצעקות שלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

על-פי התקנון לא צריכה להימסר שום הודעת ממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

על-פי חוק-יסוד: הממשלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

על-פי התקנון לא צריכה להימסר הודעה. ואנחנו ממשיכים.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת – – –

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דן תיכון, שמעתי אותך, וכך החלטתי.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא מספיק.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מביא בפניכם הצעת תיקון לחוק-יסוד: חופש העיסוק, ובסופו של הדיון הזה אני אבקש מהכנסת, בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט, להצביע בעד חוק-יסוד: חופש העיסוק, המלא, החדש, ואני אסביר אחר כך את הטעמים שבגינם אנו מבקשים היום להצביע לא רק על התיקונים, אלא בעצם על חוק-יסוד: חופש העיסוק – חדש.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת שלא להפריע שם.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

ג'ומס, אני לא יכול כך, בחייכם.

לפני שאגע בחוק שבו אנו עוסקים, אני מבקש להתייחס לסוגיית החוקה, חוקי היסוד הקודמים, אלה שהונחו ואלה שלא הונחו, ורק לאחר מכן אגש לגעת בענייני חוק-יסוד: חופש העיסוק.

המאבקים בכנסת הזו מאז 1950 על התקנתה של חוקה הם בעצם ביוגרפיה של חלק גדול מן המאבקים הפוליטיים במדינת ישראל, בין הזרמים השונים, והם מסרטטים וסרטטו פרופיל של ויכוחים אידיאיים, רעיוניים, מפלגתיים, שבעיקרם דנו ועסקו בסוגיות של דת ומדינה.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אודה לך אם תשבי; כנ"ל חבר הכנסת בא-גד. אני מבקש לקיים את השיחות בשקט, רבותי חברי הכנסת מסיעת העבודה. בבקשה, אדוני.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גם המאבק סביב חוק-יסוד: חופש העיסוק, גם הוויכוח סביב חוקי היסוד שלא הונחו היום, הם חלק מאותה ביוגרפיה של ויכוחים, עימותים רעיוניים, אידיאיים של הבית הזה ושל הכנסות הקודמות.

כאמור, זו ביוגרפיה בת 40 וכמה שנים, שכן מיום קום המדינה, כאשר קמה האספה המכוננת, שלא מילאה ולא השלימה את תפקידה, מיום קום המדינה אנחנו עוסקים במאבקים האלה ואנחנו מעורבים בהם.

אני מבקש להזכיר שהדיון היום נערך כאשר אנחנו יושבים כאספה מכוננת. בזה אנו ממשיכים דיונים רבים שהיו בעבר בבית הזה, שהתקיימו כאשר הבית הזה חובש את כיפת האספה המכוננת, את כובע האספה המכוננת, בהיותנו ממשיכים אותה החלטת הררי האומרת: אנו נשלים את חוקתה של מדינת ישראל פרקים פרקים, על-ידי חוקי יסוד.

צריך לומר לגבי הכנסות כולן, שעניין אחד ברור ביותר – – –

אני אודה לכם אם תפסיקו שם. לא אכפת לי להפסיק כדי שלא להפריע לכם, לא נעים לי, אתם פשוט חברים טובים.

מאז 1948 הכנסת בעצם מועלת בחלק מתפקידה כאשר היא איננה משלימה את כינונה של חוקה למדינת ישראל ואיננה משלימה את המשימה שהיא נטלה על עצמה, הן בהיותה אספה מכוננת והן בהיותה ממשיכה של החלטת הררי.

נכון, הכנסת הזאת השלימה כמעט את החלק המוסדי של החוקה הישראלית, אותם חוקי יסוד העוסקים בממשלה ובכנסת, בצבא, במינהל מקרקעי ישראל, במבקרת המדינה, בנשיא המדינה וכו'. גם אם החוקים הללו עדיין אינם משוריינים ואין להם מעמד עדיף על פני חוק רגיל, הרי שבתחום הזה עשתה הכנסת, כאספה מכוננת, צעדים של ממש קדימה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

רוב העם היהודי עדיין בגלות.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

המעילה הגדולה של הכנסת בתפקידה היא בתחום זכויות האדם. רק לפני שנתיים החלה הכנסת הזאת לבצע את מה שהיתה אמורה לבצע כבר ב-1949, היינו התקנת מגילת זכויות האדם בעבור אזרחי ישראל.

לפני שנתיים התקינה הכנסת הזאת, בצעד מהפכני של ממש, שני חוקי יסוד, חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק-יסוד: חופש העיסוק, ולא לחינם כונה הצעד הזה מהפכה חוקתית, שאנו עומדים רק בתחילתה. חלק מן המהפכה הזו אמור להתבצע כבר בשבוע הבא, כאשר החל מהשבוע הבא, באופן מפורש – גם אם זה נעשה לפני כן בכמה מקרים, אבל עכשיו באופן מפורש – מוסמך בית-המשפט העליון בפועל, גם אם לא בכתוב, לבטל חוקים שאינם עולים בקנה אחד, שסותרים או שאינם הולמים את חוק-יסוד: חופש העיסוק, ולוח הזמנים הזה, המקנה לבית-המשפט אפשרות לבטל חוקים החל מן השבוע הבא, הוא זה שהכתיב חלק מן המירוץ של הדיון בחוק-יסוד: חופש העיסוק.

כיום, משום שהכנסת רחוקה עוד מלהשלים את תפקידה בתחום זכויות האזרח והאדם, נותר בית-המשפט העליון המבצר העיקרי, גם אם לא היחיד, של ההגנה על זכויות האדם ועל זכויות האזרח בישראל.

בניגוד לכל הפרלמנטים בעולם המערבי, הכנסת הישראלית עדיין יכולה לחוקק חוקים שהם פגיעה קשה בזכויותיו של היחיד, בחירויותיו של הפרט, רק משום שהתקבץ פה רוב מקרי לחוק כזה או אחר. די אם אתן דוגמה – חוק שהודות לפעולתו של שר המשפטים בממשלת ישראל ישונה עכשיו, חוק ההוצאה לפועל. בעצם על-פי חוק ההוצאה לפועל הקיים אנחנו מבצעים צעד שבמרבית מדינות העולם המערבי נחשב כבלתי חוקתי, והוא מאסר בגין חוב אזרחי. ללא מעורבות של בית-המשפט נכנסים מדי שנה אלפי אנשים לבית-הכלא, משום שאין עליהם הגנה, משום שיש חוק שלא היה עומד במבחן של חוקה אמיתית המגינה על זכויות האדם.

ישראל מחזיקה באחד מן השיאים בעולם – במעצרי שווא, אדוני היושב-ראש, בין השאר משום שאין מי שיבוא למחוקק ויאמר לו: יש גבול ויש סייג לפעולתך; בין השאר משום שאין מי שיבוא ויאמר למחוקק: לא הכול מותר. ובמובן הזה החברה הישראלית היא מן המפגרות בעולם המערבי, שכן היא מאפשרת לפרלמנט לעשות ככל העולה על רוחו ואיננה כובלת את ידיו של המחוקק גם בתחום של החירויות הבסיסיות ביותר.

לצערנו, חקיקת חוקי היסוד והתקנתה של חוקה למדינת ישראל – ועל כך מצביעה הביוגרפיה במשך 40 השנים האחרונות – נעשות בדרך של גרילה פרלמנטרית, שבה יחידים, בהתגנבות, במאבקים, במארבים, לעתים במאבק לא מכובד, לא פומבי, לא כחלק מן הפרהסיה של הדיון הציבורי, מבקשים לקדם את חוקי היסוד ולהעניק לחברה הזאת את מה שהיא ראויה לו מזמן: מגילת זכויות האדם.

אין זה ראוי לחוקה שהיא תעוצב ותגובש בדרך של גרילה פרלמנטרית מן הסוג הזה. ראוי לה היתה דרך אחרת, אלא שהנסיבות הפוליטיות הקואליציוניות של כל הממשלות מאז 1948 חייבו את הבודדים בבית הזה, שעניין זה קרוב אליהם כל-כך והם אדוקים בו, לנהל אותו מאבק גרילה.

לרוב החברה הישראלית – גם בזה צריך להודות – זכויות אדם, זכויות אזרח, הבנה של חירויות יסוד הן עדיין עניין של לוקסוס, מותרות, לא כאוויר לנשימה, לא כעניין שבלעדיו אין חיי החברה ראויים לשם "חברה דמוקרטית".

המאבק להתקנת חוקי יסוד ולהענקתם לחברה – גם בזה צריך להודות – המאבק הזה איננו רק במיעוט הדתי או החרדי במדינת ישראל. זה חלק מן המאבק. הביוגרפיה האמיתית של המאבקים להתקנת חוקה צריכה להתעכב ולסרטט את דמותו של הרוב החילוני האדיש, זה שלא ראה מעולם במאבק למען חוקי יסוד, למען מגילת יסוד של זכויות האדם, יעד שראוי ליהרג בעבורו, וחבל שהרוב החילוני, הרוב הליברלי בחברה הישראלית, לא חשב שזה עניין שעל בסיסו צריך להקים ממשלות ועל בסיסו צריך לצרף גם את הדתיים והחרדים לממשלות שונות, ולצערך הפך את הקרב הזה למען חוקה לעול או ללוקסוס או למטבע עובר לסוחר כאשר צריך לכונן קואליציה.

הרי גם מי שמכיר בצורך בקיומה של חוקה כופף את קומתו פעמים כל כך רבות, ואני כולל בתוך זה גם את הקואליציה הזאת ואת כל הקואליציות שקדמו לה, כופף את קומתו בפני הכוחות הקואליציונית, כופף את קומתו בפני השלטון או הזלזול בזכויות האדם. ואני חושש, שמי שמגלם את התכונות הללו יותר טוב מכולם בבית הזה הוא, לצערי, ראש הממשלה, שמעולם, מאז ומעולם ראה בעניין הזה לוקסוס שלא צריך להיאבק עבורו; עול, רסן המפריע לשלטון. וחבל שכך הם פני הדברים.

והרי אם תהיה לה לישראל חוקה ביום מן הימים, היא תהיה רק אחרי מאבק ממושך, קודם כול באדישותו של הרוב המתון הדמוקרטי בישראל. וחבל שהחברה הישראלית התרגלה למה ששום מדינה דמוקרטית לא היתה מוכנה להתרגל לו: חיים ללא מגילת זכויות האדם.

המאבק הזה לעיגון של חירויות הפרט בחוקים מחוסנים, בחוקי יסוד, עדיין בעיצומו, והוא ספג השבוע מהלומה קשה. העובדה שחוקי יסוד, שאושרו על-ידי ועדת החוקה, לא הונחו כאן במליאה היא תבוסה למי שמבקש לחיות כאן חיים דמוקרטיים מלאים ושלמים. זהו מחיר שאפשר לשלם אותו, חבר הכנסת דרעי, פעם ועוד פעם. אבל, חבר הכנסת דיין וחבר הכנסת דרעי, את המחיר הזה של הקרבת חוקי יסוד אי-אפשר לשלם ללא סוף. ובסופו של דבר, אם לא נגיע להסכמה בדרך של גרילה כזו או בדרך של מאבק אחר, הוא ייכפה על-ידי מישהו בבית הזה, למורת רוחו ובניגוד לאופן שבו צריכים לעבור חוקי יסוד – בקונסנסוס רחב ככל האפשר. וחבל שאתם כופים, חבל שיש מי שכופה אותה כוחות קואליציונית, גם של הקואליציה שלי, שכופה עלינו מאבקים מן הסוג הזה.

תבואו ותאמרו שמרצ תשלם את המחיר. זה נהדר, לא מרצ לבדה תשלם את המחיר. קודם כול החברה הישראלית, וגם הציבור הדתי, ישלמו את המחיר שחלק מחירויותיהם אינן מחוסנות ואינן מעוגנות דיין, חבר הכנסת דרעי.

אני מאמין שחוקי היסוד שלא הונחו היום לא היו פוגעים בסטטוס-קוו הדתי. זאת אמונתנו המלאה, וחבל שנאלצנו להגיע למצב הזה.

עם זאת, אני מביא היום בשם ועדת החוקה את חוק-יסוד: חופש העיסוק, חוק שלהוציא סעיף אחד בו – ואני אומר זאת עכשיו במפורש – הייתי מפציר בכל חברי הבית לתמוך בו. אנחנו מביאים חוק טוב, חוק מאוזן, חוק שראוי להתגבש ולהתייצב מאחוריו.

אמרתי בתחילה, שאנחנו מביאים היום חוק חדש להצבעה, ואיננו מסתפקים רק בהטלת טלאים, או בתיקונים לחוק הקיים, ואנו עושים זאת לכבודו של חוק-יסוד ולא חלילה כדי להמעיט במאומה מתפקידם של אלה שביצעו את המהפכה הגדולה לפני כשנתיים. ואני מדבר על חברי הכנסת

רובינשטיין, לין, מרידור, לוי, קבוצה שלמה של חברים שהיו שותפים לאותה מהפכה חוקתית חשובה כל כך. ואני מבקש בהזדמנות זו להודות שוב למי שביצע את הפריצה הזאת, למי שעשה את המהפכה הזאת.

החוק, אם הוא יאושר היום, הוא יאושר במלואו. הוא איננו טלאים טלאים, אלא זה חוק-יסוד: חופש העיסוק, שזולת סעיף אחד בו, נדמה לי שיהיה לתפארתה של מדינת ישראל.

קריאה:

איזה סעיף?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אגיע לזה כשאעסוק בזה.

אני רוצה לעמוד על סעיפי החוק, אתעכב על חלק מהסעיפים, לא בהכרח על כולם. בחוק הזה אנחנו באים בעצם להגן על זכות שהיא איננה זכות אזרחית פוליטית קלסית, היא לא נמנתה עם אותן זכויות שעליהן נהרגו אנשים ושפכו את דמם מהמהפכה הצרפתית ואילך. אנחנו באים היום לעגן את חירות העיסוק, שהיא משהו בין חירות פוליטית אזרחית לבין זכות חברתית, ולהגן עליה.

אני מוכרח להודות, שרק חלק מן החוקות בעולם, לא כולן, בחרו להגן על חופש העיסוק באופן שבו אנחנו בוחרים להגן עליו. הכנסת הזאת גם בקריאה ראשונה ברוב עצום, שכלל את שני חלקי הבית, חשבה שהחוק הקודם הפליג יתר על המידה בכיוון אחד, וביקשה – כל הכנסת, או כמעט כולה – לתקן את החוק הזה. נדמה לי שאנחנו מביאים היום חוק יותר מאוזן, שגם אם איננו מעוגן בכל החוקות בעולם, אנחנו בחרנו, ובצדק, להגן על החירות הזאת.

אל החירות הזאת, חופש העיסוק, התייחס השופט חשין בפסק-דין בז'רנו, שמרבים לצטט ממנו בהקשר זה, ואני אקרא רק משפט אחד ממנו. אומר השופט חשין בפסק-דינו על חופש העיסוק, על זכות העיסוק: זוהי זכות הנובעת מזכותו הטבעית של כל אדם לחפש מקורות מחיה ולמצוא לעצמו מלאכה המפרנסת את בעליה.

אלא שאנחנו רואים את הזכות הזאת במובן רחב אף יותר. אנחנו רואים את הזכות הזאת כזכותו של אדם להגשים חלק מעצמו, לממש את עצמו לא רק במובן של השגת פרנסה במובן הפשוט והצר, שהיא זכות חשובה בפני עצמה, שעליה יש להגן, אלא במובן היצירתי הרחב יותר, במובן של החירות ושל הזכות של אדם לעסוק בכל עיסוק כדי לממש את אישיותו. אנחנו רואים בה את החירות ליצור ולייצר; אנחנו רואים בה את החירות של האדם להפיק מעצמו ומתוכו ולבטא את חופש היצירה שבו, בין בעיסוק לצורכי פרנסה ובין בעיסוק לצורכי תרבות ולצורכי הבעה עצמית. זוהי הזכות שעליה אנחנו באים להגן היום.

סעיף 2 בחוק שאני מביא לפניכם בשם כל ועדת החוקה הוא סעיף שהוצע על-ידי הממשלה. הוא לא קיים בחוק הנוכחי, ואנחנו חוזרים בסעיף הזה על הסעיף הקיים, והוא כבר עומד בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ובסעיף 2 זה אנחנו מבקשים למלא אחר הצורך המקצועי, המשפטי, הפרלמנטרי של האחדה בין חוקי היסוד, יצירת הרמוניה ביניהם, ומעתה סעיף 2 בחוק-יסוד: חופש העיסוק וסעיף 2 בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו הם סעיפים דומים, והכול מתוך כוונה ותקווה, שביום שבו נחבר את כל חוקי היסוד למגילה אחת של חירויות האדם, נוכל לעשות זאת ביתר קלות, שכן אנו יוצרים חוקים במודל דומה, בתבנית דומה, כמעט זהה.

סעיף 3, כאמור, עוסק במהותו של החוק, בחופש העיסוק, כפי שהגדרתי אותו במובנו הרחב זה עתה.

סעיף 4 הוא פסקת ההגבלה. הפסקה המוצעת בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט שונה מן הפסקה שבחוק הקיים. פסקת ההגבלה הזאת מבטאת את השריון המהותי של החוק הזה. עד עתה היה חוק-יסוד: חופש העיסוק משוריין רק בתוקף העובדה שנזקקנו ל-61 חברים, רוב הבית הזה, על מנת לשנותו. ומעתה סעיף 4, הזהה לסעיף הדומה בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, מבטא את השינוי המהותי המאפיין את חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ואני מקווה גם חוקי יסוד חדשים שנכנסו לנו בעתיד. בכך אנחנו מוסיפים ממד חשוב, מרכזי, לחיזוקו של חוק יסוד, נוסף על סעיף 7, העוסק בשריון המספרי הנומינלי של חוק-היסוד הזה.

אני רוצה להזכיר, שכמו בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, אנחנו מדברים על כמה תנאים מצטברים, שרק על בסיסם המצטבר ניתן לפגוע בחופש העיסוק. הפגיעה צריכה להלום את ערכיה של מדינת ישראל, כפי שהם מפורטים בסעיף 1, או את מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית; לא יהודית לבד, ולא דמוקרטית לבד, אלא יהודית ודמוקרטית. הפגיעה צריכה להיות לתכלית ראויה. אי-אפשר לפגוע בזכות יסוד אלא לתכלית ראויה ובמידה שאיננה עולה על הנדרש. כלומר, הפגיעה תיתכן רק אם שלושת התנאים המצטברים מתקיימים בה.

בסעיף 4, לגישתנו, ניתן לפגוע בחוק-יסוד הן בחוק רגיל, אם הוא הולם את התנאים שהצבתי זה עתה, והן בחקיקת משנה, במקרים מסוימים, וכאן אני מבקש להבהיר.

בתיקון לחוק הזה פסענו, בין השאר, בנתיב שהתווה לנו כבוד השופט העליון ברק. ואני מבקש להבהיר את כוונת הוועדה. כוונת הוועדה, כאשר היא אישרה את הפגיעה על-ידי חקיקת משנה, היתה כדלקמן: רק אם חקיקת המשנה נובעת במפורש ונשענת על חוק ברור הפוגע בבהירות בחופש העיסוק, ורק אם חקיקת המשנה הזאת נובעת מהסדרים ראשוניים שנתקנו בחוק ראשי, אז ניתן לפגוע בחוק-יסוד.

סעיף 5 הוא סעיף שעליו יש ויכוח גם בבית-המשפט העליון, המקום היחיד המפרש חקיקה, אבל הוא קובע, נדמה לי באופן די ברור, אינני פוסל בזה פרשנות אחרת, את העובדה שהחוק הזה עוסק ביחסים שבין היחיד לבין רשויות השלטון ולא עוסק במשפט הפרטי. הוא איננו עוסק ביחסים בין היחידים אלא הוא עוסק במערכת היחסים שבין היחיד לבין רשויות השלטון. רשויות השלטון, המושג כולל גם את הכנסת, ואת זה צריך להבהיר. גם הכנסת מחויבת שלא לפגוע בחירות זו, החופש לעיסוק במובן שסרטטתי קודם לכן.

הסעיף האחרון שאני מבקש לגעת בו הוא סעיף 10. סעיף 10 חשיבותו בנוסחו, שכן הוועדה קיבלה את בקשת הממשלה להאריך בשנתיים את החיסיון, אותה הגנה שיש לחיקוקים הקיימים. וכל זאת בתנאי שאלה, אותם חיקוקים קיימים, היו תקפים גם במובן המהותי אלמלא חוקי היסוד. דהיינו, שאותם חיקוקים עומדים במבחני הפסיקה של בית-המשפט העליון, כפי שנקבעו בפסקי-הדין מיטרני ובז'רנו.

עד כאן, אדוני היושב-ראש, ההצגה הכללית של עיקרי החוק. לא עמדתי על כל הנקודות, עמדתי על כמה מהנקודות העיקריות. אני שומר לעצמי, כמובן, את הזכות לענות בסוף הדברים, אחרי שמיעת ההסתייגויות.

יורשה לי לומר מלה אחת על אותו סעיף בעייתי ביותר שהבאנו לחוק הזה, אותו סעיף ה-OVERRIDE, שפה מספרו 8. זהו הפגם המהותי שיש בחוק הזה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני ביקשתי להעיר הערה לסדר.

היו"ר ס' טריף:

עוד דקה הוא מסיים, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

כל הדיון הוא לא חוקי.

היו"ר ס' טריף:

אני שאלתי אותו לפני דקה, והוא אמר שהוא מסיים. לכן, סבלנות, תשב ואני אענה לך.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

איך תדע שאני מסיים? אני גמרתי את המים, ואני לא מסוגל לעמוד ולדבר כי אין מים.

סעיף 8 הוא פגם מהותי בחוק, על-פי תפיסתי, שכן הוא מאפשר עקיפתו של חוק-יסוד, אם יהיו בבית הזה 61 חברים שיחשבו שזכות מזכויות היסוד הקשורה בחופש העיסוק איננה נאה להם או פוגמת

במהלך פוליטי או אחר שלהם. זהו סעיף, לפי דעתי, שחבל שהוא כלול בחוק. אני יודע שיש רוב בעדו בבית הזה, אבל חבל שהיינו נאלצים בתוקף הרוב להביא אותו. נדמה לי שקצת שיפרנו אותו לעומת הצעת הממשלה.

כאמור, אינני יכול להביא סעיפים מן החוק בפני הבית אלא רק חוק שלם. אלה חלק מהאילוצים שהתפקיד מטיל עלי, ואני מביא את הצעת החוק הזאת בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט לאישורו של הבית. תודה, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה ליושב-ראש הוועדה חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת עובדיה עלי ביקש הצעה לסדר. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מתריע כבר יומיים על כך שהכנסת מתנהלת כאן שלא בהתאם לתקנון, ובעצם התקנון, כמעט מדי ישיבה, מדי נושא, נרמס ברגל גסה. הנה, גם כעת, בחוק שעוסק בכבוד האדם, אני מבקש לדעת – מה עם כבוד הכנסת?

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא עוסק בחופש העיסוק.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה עם כבוד הכנסת? לפי סעיף 32(ב) של התקנון, ואני קורא: "ישיבה אחת לשבוע, ביום האחרון שבו, תוקדש לדיון בהצעות לסדר-היום או בהצעות חוק פרטיות של חברי הכנסת". וכך נהוג בבית הזה.

בדרך כלל בימי שני ושלישי אנחנו דנים כאן בהצעות חוק ממשלתיות, ואחת לשבוע, ביום האחרון של הדיונים, קרי ביום הרביעי בשבוע, דנים בהצעות חוק של חברי כנסת.

חיים אורון (מרצ):

יש תקדימים.

עובדיה עלי (הליכוד):

סלח לי. תיכף אני אתייחס לתקדימים.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי הצעה לסדר.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש שלא להעיר. תנו לחבר הכנסת עובדיה עלי לסיים. גם אתה, חבר הכנסת דן תיכון.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש לדעת, כמה אפשר לכופף את הכנסת הזאת, כמה אפשר לרמוס את התקנון בשל בקשות של ראש הממשלה. מה יקרה אם הצעת חוק כזאת תובא ותידון ביום שני בשבוע, ביום שלישי בשבוע הבא? מה קרה? מדובר כאן בהצעת חירום? במצב חירום? בפיקוח נפש?

לכן אני סבור, ואני מבקש להעיר לחבר הכנסת חיים אורון, יכול להיות שהיו תקדימים. תקדימים נדונו בדרך כלל בסוף הישיבה. בדרך כלל היה דיון בנשיאות הכנסת. הנושא אושר בנשיאות הכנסת על-ידי יושב-ראש הכנסת וסגניו. אבל כאן רומסים ברגל גסה, מנצלים את הסמכויות הגורפות של יושב-ראש הכנסת, מביאים חוקים לא בזמן, שלא בהתאם לתקנון.

ריבונו של עולם, לאן נוביל את הכנסת הזאת? אם לא נשמור על תקנון, אם לא נשמור על נוהל תקין, אם לא נשמור על סדרי עבודה תקינים, לאן אנחנו מובילים את הכנסת? במיוחד בחוק שיכול להיות נדון ללא כל קושי ביום שני הבא. מה קרה? רק בשביל גחמה של ראש הממשלה צריך לרמוס כאן את כבוד הכנסת?

אדוני היושב-ראש, אני חושב שצריך להפסיק את הדיון בחוק הזה. הדיון הוא לא חוקי. נשיאות הכנסת צריכה להתכנס, כדרך מוצא אחרונה, ושהדברים האלה ינוהלו בהתאם לתקנון, בהתאם לנוהל המקובל. ואם יש תקדים – תמיד הנושאים נדונו בסוף הישיבה, ולא באמצע הישיבה, בצורה שהדבר נעשה היום, באמת בצורה לא מכובדת, לא טובה, לא יפה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אני לא מתכוון לקיים כאן דיון בעניין הזה. אני רק רוצה להבהיר: א. חבר הכנסת עובדיה עלי, סגן היושב-ראש, הביא בפנינו את סעיף 32(ב). אני קראתי אותו, אדוני,

כמוך; במפורש אתה צודק. אתה צודק בכך שהיתה צריכה להתקיים ישיבה של הסגנים, של הנשיאות, של היושב-ראש והסגנים.

אני רוצה לציין לפניך עובדה, שאני הייתי נוכח בה, שהישיבה בפועל של היושב-ראש והסגנים כדי לאשר את העניין הזה לא התקיימה, אבל יושב-ראש הכנסת החליט החלטה. הוא גם הודיע, ואני הייתי נוכח, בוועדת הכנסת, שאכן היום אחר הצהריים עומד להתקיים דיון בחוק-יסוד: חופש העיסוק, וכי כל ההצעות האחרות שעל סדר-היום, ויש רבות, יידחו לשבוע הבא. כך שגם בשבוע הבא לא יהיו הצעות חדשות.

אם אדוני עדיין מתעקש על כך שצריכה להיות ישיבה של היושב-ראש והסגנים, יש להעביר את זה ליושב-ראש הכנסת, ולפי דעתי יש מקום לקיים את הישיבה הזאת, כדי לשמוע ולהחליט בנושא ההצעות האחרות שאינן על סדר-היום.

המצב הנתון שאני קיבלתי אותו, אדוני, הוא בזה שהישיבה הזאת מתקיימת, והנושא הודע לך ולכולם לפי סדר-היום שנקבע. מה שאתה מעלה כטיעון הוא טיעון, מה שיש בתקנון יש בתקנון.

אני רוצה לאפשר לחבר כנסת אחד, רק לחבר הכנסת רן כהן, להעיר הערות.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי – אנחנו אומנם חלוקים פוליטית אבל אני גאה על כך שאנחנו גם ידידים – אני רוצה להעיר הערות לגמרי לעניין.

ראשית, אין נימוק תמוה יותר בכנסת מאשר לטעון נגד מהלכי חקיקה משום שהחקיקה היא נשמת אפה של הכנסת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

יש הצעות חוק פרטיות, אז הממשלה תסתום אותן? זה לא נימוק.

רן כהן (מרצ):

שמעתי בכבוד את חבר הכנסת עלי ואני מבקש לענות לו בכבוד. אל תעשו מהעניין הזה התכתשויות.

היו"ר ס' טריף:

עכשיו אין מקום להתכתשויות.

יוסי כץ (העבודה):

התשובה הרבה יותר פשוטה.

רן כהן (מרצ):

איך אתה יודע שלא הגעתי אליה?

ראשית, בתחום העקרוני המהותי. כאשר יושב-ראש הכנסת קובע את סדר-היום בכל יום, בכל שעה, אין זו רק סמכותו. העיסוק בחקיקת חוקי יסוד הוא היתרון ונשמת אפה של הכנסת.

עובדיה עלי (הליכוד):

תתייחס למה שהערתי.

רן כהן (מרצ):

תיכף תראה שאני מדבר בביקורת אפילו על הממשלה שלי ותראה שאני הוגן אתך לגמרי.

כזכור לך, לפני שבועיים בא לכאן השר שחל וטען שבימי שני ושלישי אסור היה לנו להעלות לחקיקה את חוק הבריאות כי נאמר בתקנון שיש עדיפות לממשלה. מה טענו כנגדו? עדיפות איננה מוחלטת לממשלה; בימי רביעי יש עדיפות לכנסת ולחבריה אבל אין קביעה מוחלטת שבימי רביעי יש חקיקה של חברי הכנסת. אם תקרא את סעיף 30 תמצא בו סתירה מלאה לדברך.

עובדיה עלי (הליכוד):

בסעיף 30 כתוב שוועדת הכנסת רשאית לפרסם פרוטוקול סגור.

רן כהן (מרצ):

טעיתי במספר, זה לא סעיף 30.

יוסי כץ (העבודה):

סעיף 33(ד) נותן זכות קדימה מפורשת בקריאה שנייה ושלישית לפי סעיף 125, ובזה תפתור את הבעיה. יש מסלול מהיר להצעות חוק בקריאה שנייה ושלישית.

דן תיכון (הליכוד):

לכם תמיד מותר.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת תיכון, טעיתי, ואל תעשה מזה עניין לא הוגן. זה סעיף 33 ולא סעיף 30. לפי סעיף 33 יש עדיפות מוחלטת לחקיקה בקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ס' טריף:

אקרא לך את סעיף 125, שאומר: "הקריאה השנייה תיערך למחרת ההנחה על שולחן הכנסת או באחת הישיבות שלאחר מכן, זולת אם החליטה ועדת הכנסת להתיר את הקריאה ביום ההנחה".

דן תיכון (הליכוד):

בסוף סדר-היום.

רן כהן (מרצ):

זה נקבע לשעה 16:00, סוף הדיון.

דן תיכון (הליכוד):

מסבירים לכם שהיו תקדימים, בסוף סדר-היום.

רן כהן (מרצ):

אני רוצה להבין, מדוע אתם יכולים לדבר באופן מכובד וישמעו אתכם, ואילו כאשר חבר הכנסת חולק על דעתכם אין לכם סבלנות לשמוע.

דן תיכון (הליכוד):

יש לנו סבלנות.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת עובדיה עלי שעלה לכאן ודיבר, מקשיב, ואתה לא מקשיב. אמרתי: א. יש עדיפות בחקיקה, בוודאי בחקיקה ראשית; ב. אין מוחלטות בחלוקת הימים, בימי שני ושלישי יש עדיפות לממשלה וביום רביעי יש עדיפות לחברי הכנסת, אבל גם בזה עושים את החקיקה השנייה וגם בזה עושים את החקיקה הראשונה.

הדבר האחרון שאני מעז לומר לאחר מה שקרה אתמול בערב – מאז לא דיברתי – האופן שבו דיברתם אל יושב-ראש הכנסת ולגבי תקנון הכנסת: אני מציע לשמור את כבודה של הכנסת מהתחלה ועד הסוף. תודה רבה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אל תטיף מוסר.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן.

עובדיה עלי (הליכוד):

יש תקנון.

היו"ר ס' טריף:

אני לא רוצה לקיים דיון בעניין הזה, יש תקנון, קראתי את הסעיפים הנוספים.

עובדיה עלי (הליכוד):

התקנון מדבר על צורה מפורשת, אי-אפשר כך. אדוני היושב-ראש, הטענות הן לא אליך.

היו"ר ס' טריף:

אני מבין אותך.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני יכול לחלוק לך מחמאה? בשבוע שבו יושב-ראש הכנסת היה ביפן ניהלת את הכנסת בצורה רצינית.

היו"ר ס' טריף:

עזוב, אדוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

אבל במקרה הזה אי-אפשר לעבור לסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי הצעה: תתקיים התייעצות אצל יושב-ראש הכנסת עכשיו.

היו"ר ס' טריף:

הצעתי באמת ובתמים לחבר הכנסת עובדיה עלי – לגשת ולבקש התייעצות של הנשיאות בעניין הזה, אבל בינתיים נמשיך.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש שלא לקיים דיונים, אפשרתי לכם לדבר מכאן; לא עוד.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש סיכום.

דן תיכון (הליכוד):

תיגש ליושב-ראש. לאן הוא ברח?

היו"ר ס' טריף:

סליחה, היושב-ראש נמצא כאן ומי שרוצה יכול לגשת אליו.

דן תיכון (הליכוד):

לא, זה תפקידך, אתה צריך להעביר לו את העניין.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך שאתה שומר על טובתי.

חבר הכנסת דן תיכון, שמעתי את הדברים, קראנו את הסעיפים. אם למישהו יש פרשנויות שונות, יש לו כל הזכות לגשת.

עובדיה עלי (הליכוד):

יש בג"ץ.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת עובדיה עלי, אתה יודע שאני מכבד אותך ואת דעתך, ומייד בהתחלה כשקראתי את הסעיף אמרתי את דעתי, אבל קראנו גם את סעיף 125.

עובדיה עלי (הליכוד):

זה לא נוגע.

היו"ר ס' טריף:

אם קרה משהו, עדיין הדרך פתוחה בפני חבר הכנסת עובדיה עלי לגשת אל יושב-ראש הכנסת, להביא לכינוס של הנשיאות ולבצע את מה שצריך.

אנחנו ממשיכים. אני מזמין את ראשון המסתייגים, חבר הכנסת אלי דיין. אם הוא איננו – אשמח. אני עובר לחבר הכנסת יוסי כץ. אני מציע שחבר הכנסת כץ והאחרים ירכזו את ההסתייגויות שלהם כדי שלא אקרא להם פעם אחר פעם. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אתם רומסים את תקנון הכנסת זו הפעם העשירית ביומיים האחרונים. אתם פוגעים בכבוד הכנסת. הכול הפקרות?

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

עובדיה עלי (הליכוד):

הרוב מתחלף, פעם שלכם, פעם של הליכוד.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אתם רוצים סתם להפריע.

קריאות:

היו"ר ס' טריף:

אני לא מאפשר במליאה שום שיחה עוד בעניין הזה. נקודה. מי שרוצה לדבר – בחוץ; גם אתה, חבר הכנסת בוחבוט, וגם חבר הכנסת יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

שלמה בוחבוט (העבודה):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יהלום, חבר הכנסת בוחבוט, אני קורא אתכם לסדר. הודעתי את הודעתי וזהו.

שר המשטרה מ' שחל:

יהושע מצא (הליכוד):

זה לא לפי התקנון. אתה מבזה את הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מצא, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. אתה מביא כבוד רב לכנסת.

בבקשה, חבר הכנסת יוסי כץ.

יוסי כץ (העבודה):

מצער הדבר שדווקא בעת חקיקת חוק-יסוד שאמור להיות חלק מחוקה עתידית אתם בוחרים לרדת לרמה הזאת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יוסי כץ, דבר לעניין.

יוסי כץ (העבודה):

הייתי מציע להתרכז באותם דברים חשובים באמת שילוו אותנו בדורות הבאים הקשורים לחקיקה של החוק הזה. במקום להתעסק בתקנון, הייתי מציע לכם להפיק לקחים מפרשת חוק יסוד: חופש העיסוק ומהדרך שבה חוקקו אותו בכנסת הקודמת, כדי שלא נחזור על המשגים האלה.

לכל תלמיד שנה א' בפקולטה למשפטים אומרים שאנחנו אספה מכוננת, מהכנסת הראשונה דרך כל הכנסות עד היום. אנחנו אספה מכוננת, משום שיש לנו סמכות לחוקק חוקה, וחוקי היסוד הם חלק מאותה חוקה עתידית.

האם אנחנו באמת אספה מכוננת? האם במציאות אנחנו, חברי הכנסת, שבאופן תיאורטי יש לנו סמכות של אספה מכוננת, האם אנחנו ממלאים את התפקיד הזה ברצינות? האם כאשר אנחנו דנים בוועדת החוקה בחוק יסוד מסוים, ויוצאים להצביע בוועדת העבודה על חוק חיילים משוחררים, וחוזרים לוועדה ויוצאים ממנה כדי להצביע על האגרה בוועדת הכספים, האם זו באמת פעולה רצינית של האספה המכוננת? תשאלו את עצמכם, האם לא הגיע הזמן לחשוב באופן שונה לחלוטין ולשנות את השיטה שבה אנחנו מחוקקים חוקי יסוד, את השיטה שבה אנחנו מתייחסים לסמכויות שלנו כאספה המכוננת?

אני הייתי אומר שזה הלקח הראשון שצריך ללמוד. אם אנחנו מגיעים למסקנה שחוקי יסוד הם פרקים בחוקה העתידית שלנו, לנו יש אינטרס לחוקק חוקי יסוד כאלה שיהיו יציבים, שלא נצטרך חדשים

לבקרים לשנות אותם, ובעצם על-ידי כך לפגוע ברעיון היסודי שמאחורי חקיקת חוקי היסוד כחלק מחוקה. אנחנו צריכים לנהוג בהם משנה זהירות, לא צריכים לחוקק חוקי יסוד כלאחר יד.

את הדברים האלה אני אומר ואני נתלה באילן גדול. תקראו את המאמר שכתבה לפני שבועיים פרופסור רות גבזון, שהיא מן האורים ותומים בתחום של יסודות המשפט. גם היא חושבת כך וגם היא מציינת שטעות לחשוב שאנחנו באים היום לתקן את חוק היסוד הזה כדי לפתור את הבעיה של ייבוא בשר כשר או טרף. לא, אנחנו באים לפתור בעיה שנוצרה עקב חקיקה חפוזת של חוק-יסוד: חופש העיסוק בכנסת הקודמת.

אסור לנו, חברי הכנסת, לחוקק חוקי יסוד שיהיו בבחינת גזירה שהציבור, במקרה הזה ציבור חברי הכנסת, לא יוכל לעמוד בה, משום שאם חדשות לבקרים יסתבר בפסיקה של בית-המשפט העליון או בניתוח משפטי קר שחוקקנו חוק שאי-אפשר לחיות אותו, חברי הכנסת יצטרכו להפעיל את כוחם ולשנות את חוק היסוד, וזה דבר שפוגע בכל המבנה הזה של חוקה וחוקי יסוד. אסור להפוך את חוקי היסוד לשק אימונים של חברי הכנסת. צריך לקבוע מראש מתי אפשר לסטות או לפגוע בזכות שכתובה בחוק יסוד, לקבוע מגבלות לגבי מקרים מוצדקים, אבל מראש לקבוע ולמנוע מצב שבו בכל מקרה שנצטרך לסטות מחוק היסוד, נצטרך לתקן אותו. צריכים לקבוע כללים ברורים. אני שמח שאנחנו, לפחות בוועדת החוקה, חוק ומשפט, מתחילים עכשיו להבין את זה והולכים בכיוון הזה.

אגב, בשעתו, כאשר דנו בוועדת החוקה בכנסת הקודמת בחוק היסוד הזה, אנשי משרד המשפטים התריעו חזר והתרע שהמשמעות של החוק הזה היא הרס המשק החקלאי, היא הרס תכנון הייצור, הייבוא והשיווק. רבים אומרים שזה נוגע גם להעדפות של ציבורים שאנחנו רוצים בהעדפתם – נכים, עובדים למיניהם, זכויות של עובדים, זכויות פנסיה בצווי הרחבה, ועוד הרבה מאוד תחומים שכמחוקק אני רוצה שתהיה לגביהם עדיפות. ומי שטוען שאנחנו מדברים על מדינה בולשביקית – טועה ומטעה. למי כאן אין אינטרס להעדיף ציבורים מסוימים? אני משוכנע שלרובכם יש אינטרס להעדיף אוכלוסיות מסוימות. אבל הנוסח של החוק, כפי שהוא היום, שמדבר על טובת הכלל, עלול להתפרש בצורה רחבה כזו, שכל מיני העדפות שעשינו תהיינה מבוטלות כלא היו. אני משוכנע שכפי שהתרעות אנשי משרד המשפטים נפלו על אוזניים ערלות בכנסת הקודמת, עלול להתרחש הדבר פעם נוספת, ולנו אין עניין בכך.

הייתי מציע עצה נוספת לחברי, חברי הכנסת. אנחנו חיים בחברה פלורליסטית. הגיע הזמן שנפסיק לחגוג בכל פעם שבג"ץ קובע עקרונות שפוגעים בסטטוס-קוו. לי, כמי שתומך בממשלה הזו, כמי שתומך בתהליך השלום, יש אינטרס עליון בתקופה כל כך רגישה לשמור על הסטטוס-קוו הדתי, לא לכאן ולא לכאן, לשמור על אותם כללים שאנחנו חיים אתם עשרות שנים. ועם כל ההערכה, ויש לי הרבה מאוד הערכה לבית-המשפט העליון כשומר החומות של שלטון החוק, כמי שמעצב את נורמות השלטון במדינת ישראל, ובמיוחד כשהיו ממשלות חלשות, יש חשיבות בפסיקה של בית-המשפט העליון ובשמירה על שלטון החוק; אבל אסור לחגוג בכל פעם שבית-המשפט מפעיל את שיקול הדעת השיפוטי שלו וקובע הלכות שמפירות את הסטטוס-קוו. זאת אולי חובתו של בג"ץ, כי הוא חייב לפרש חוקים. אבל זו חובתנו וזכותנו המוסרית כחברי הכנסת לשמור על סטטוס-קוו.

הערה אחרונה, ואני פונה אל חברי שתומכים בחוקי היסוד האחרים. אל תקשרו את חוק-יסוד: זכויות חברתיות לחוקים אחרים. יש בכנסת הזו הסכמה רחבה להעביר הפעם את חוק-יסוד: זכויות חברתיות, שעבר לפני שבועיים בוועדת – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

ההסכמה בוועדה היתה על סמך הבנה שכל שלושת חוקי היסוד מגיעים.

יוסי כץ (העבודה):

עם כל הכבוד, אני מציע לחברי, חברי הכנסת, להעביר את חוק-יסוד: זכויות חברתיות. יש לנו התחייבויות כלפי ציבורים רבים שרואים בכך ביטוי להשקפתה של מדינת ישראל על הזכויות החברתיות, על זכויות עובדים, על זכות ההתארגנות, והחוק הזה הוא חוק טוב שאפשר ואפשר להעביר אותו בכנסת הזו, עם כל שיקול הדעת, עם כל הבדיקה המתבקשת.

אני הייתי מציע להמשיך במסורת שיושב-ראש הוועדה חבר הכנסת דדי צוקר פתח בה, מקפיד עליה לאורך כל הישיבות – להזמין חכמי משפט, פרופסורים מהפקולטות למשפטים, על מנת שיעירו את ההערות שלהם על חוקי היסוד, על המשמעות. זו גישה שיש להמשיך בה, להמשיך ולהתמיד כדי שאכן נחוקק חוקי יסוד בראייה כוללת, מתוך אחריות גם לדורות הבאים, ועל-ידי כך יימנע הצורך לשנות שוב ושוב מערכת של חוקים שכולנו רואים בה נכס למדינת ישראל, היום ולעתיד לבוא.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי כץ. אני חוזר ומדגיש, מי שלא ימצא באולם כשאני אקרא את שמו יאבד את תורו. חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו הולכים להצביע היום על חוק שאולי הוא כשר אבל הוא מסריח, ואני לא מתכוון לחוק שיבוא אחרי חוק-יסוד: חופש העיסוק. אני לא מתכוון לחוק הבא, אני מתכוון לחוק הזה.

החוק שאנחנו מתבקשים היום לאשרו הוא בושה למדינת ישראל, הוא חוק אשר בא לתת אתנן פוליטי למפלגה מסוימת, חוק אשר אם יתקבל אפשר יהיה לקרוא לו: חוק של דמים תמורת דם.

סילבן שלום (הליכוד):

חבר הכנסת רון נחמן, מה היה קורה אילו היה הליכוד מביא חוק כזה? מה היה קורה בדעת הקהל? מה היתה עושה מרצ אילו היה הליכוד מביא חוק כזה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה היה קורה אילו היינו מציעים חוק סיפוח, אתם הייתם מקבלים את זה?

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני יכול לדבר? אדוני היושב-ראש, אני מבקש את העזרה שלך.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני מבקש. אתה יכול להמשיך.

רון נחמן (הליכוד):

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, הייתי מבקש שתקשיבי למה שיש לי לומר.

החוק המובא בפנינו הוא חוק שיביא דם תמורת דמים.

אני מבקש לקרוא בפני הכנסת מה שאמרתי ב-15 בפברואר 1994. אמרתי את הדברים הבאים: כרגע הודיעו בחדשות בטלוויזיה, כי שובה של ש"ס לקואליציה מתקרב כנראה, והמבחן יהיה אישורו של החוק שעומד על סדר-יומה של הכנסת. לא אדבר על הנושא הפוליטי של הצטרפות מפלגה זו או אחרת לממשלה – כך אמרתי – מאחר שאם כך הדבר יש בכך אולי משום אתגר שמפלגה א' נותנת למפלגה ב', מתן איזה בונוס על מנת שתצטרף אליה לממשלה. ואם זה המבחן – כך אמרתי לשר המשפטים – אם זה המבחן, כפי שאמרו בטלוויזיה, לאן הגענו?

עונה לי שר המשפטים: מי הודיע על זה? האם זו הודעה מוסמכת? ואני אומר לו, לשר המשפטים: אני מספר מה שהודיעו כרגע בטלוויזיה. אם כך הם פני הדברים, אני חושב שיש כאן יותר מאשר שימוש ציני בנושא שכל כך חשוב לעם היהודי, והוא נושא הכשרות. עונה לי שר המשפטים: אין גבול ללכלוך. תשובת שר המשפטים מ-15 בפברואר. כאשר אני אומר שכל החוק הזה מטרתו להחזיר את ש"ס לממשלה, אומר לי שר המשפטים: אין גבול ללכלוך.

אני שואל אתכם, חברי הכנסת, האם מה שנאמר ב-15 בפברואר הוא אמת או לא? והתשובה שלי: כן.

ראש הממשלה מרגיש היום, שהממשלה שלו חלשה, עומדת על כרעי תרנגולת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בכלל לא.

רון נחמן (הליכוד):

הוא אמר בעצמו, ואמר גם שר החוץ: אנחנו צריכים לצרף את צומת לממשלה, טוב שתהיה לנו תמיכה גם מהצד הזה של הספקטרום הפוליטי.

ולמה ראש הממשלה מחפש את הדברים האלה? למה? מדוע ראש הממשלה מבקש לצרף את ש"ס? מכיוון שחברת הכנסת תמר גוז'נסקי נותנת לו את הבלוק החוסם. האם הבלוק החוסם הזה יכול היום לעבור בתל-אביב-יפו? תל-אביב, מקו יפו?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כל יום אני עוברת שם. אתה תפסיק עם ההסתה.

רון נחמן (הליכוד):

מה אומרים היום תושבי תל-אביב? חברת הכנסת גוז'נסקי. איפה חברי הכנסת של ר"צ, של מרצ? מלה של מרצ. האם אתם תיסעו ליפו לנגב חומוס?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ועוד איך.

רון נחמן (הליכוד):

תיסעו ליפו לאכול דגים בנמל?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ועוד איך.

רון נחמן (הליכוד):

אחרי ההתפרעויות שהיו שם?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רון נחמן (הליכוד):

להזכיר לכם איפה יש"ע? אצלכם בבית.

הממשלה הזאת, שהיא ממשלה של חולשה, התחילה לדבר עם ערפאת, עם אש"ף. היא התחילה לדבר מתוך חולשה, כי ידעו שכל התהליך שהם הולכים בו הוא תהליך סרק שיוביל לשפיכות דמים. התהליך הזה הוביל את כל האסונות שיש לנו, והוא יביא עוד לאסונות גדולים יותר. גם על כך עמדתי לפני חודשיים כאשר ביקשתי להקים ועדת חקירה שתבדוק את האירועים ביהודה ובשומרון ותעשה את כל מה שעשתה ועדת-כהן בנושא סברה ושתיילה. אבל כאן, באולם הזה, אמר אז סגן שר הביטחון: להוריד את ההצעה הזאת מסדר-היום. והנה היום אנחנו יושבים, ולידינו יושבת ועדת חקירה. ומי מינה אותה? הממשלה מינתה אותה ועדת חקירה. ומדוע מינו את הוועדה הזו? בגלל הטבח, בגלל הרצח בחברון, שאני מגנה אותו בכל לשון של גינוי. אדם מטורף אחד עשה דבר כזה, פגע בכולנו. אסור שדברים כאלה יהיו.

אבל אני שואל את השאלה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בלי "אבל". אין "אבל". תשים נקודה ותתחיל משפט.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת גולדשמידט, בשביל התחביר אני אומר וחוזר ואומר: הרצח הזה הוא דבר נורא שעבר עלינו. אסור שדברים כאלה יקרו. נקודה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אין "אבל" אחרי הרצח הזה.

רון נחמן (הליכוד):

על כולנו לא לתת שדבר כזה יקרה. אבל אני מדבר על הגינות, אני מדבר על אינטגריטי.

מה תיתן הצטרפות ש"ס לממשלה היום? היא תיתן לה אותו רוב של 61-62 חברים. היום הציבור לא רוצה לעכל שחבר הכנסת דראושה יושב עכשיו בסוריה, וסיעות חד"ש ומד"ע תומכות בממשלה הזאת על חשבון יהודים, על חשבון ישראלים, אזרחים של מדינת ישראל. והממשלה הזאת זקוקה היום לאותה רשת ביטחון. אז אומר לי שר המשפטים לפני שבועיים: אין גבול ללכלוך. נכון, אדוני שר המשפטים? למה אני לא רואה אותך כאן? הייתי רוצה שתגיד היום אם אין גבול ללכלוך. האם מה שאני אמרתי אמת, או מה שאתה אמרת השמצה? ומדוע? כדי שתוכל להמשיך לבצע מדיניות שהיא הרת-אסון למדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, הממשלה הזאת גוררת אותנו לסיטואציה שבה יישפך דם יהודי ודם ערבי בארץ-ישראל. ההצטרפות של ש"ס היום לממשלה תמורת האתנן הזה של חוק-יסוד: חופש העיסוק, השימוש הציני בחוק הזה למטרות פוליטיות, אין לזה שום קשר לנושא הכשרות.

כיהודי, הייתי אומר לא יהודי ששומר מצוות, אני תומך ומחזק את כל ההווה היהודית. או לנו ואבוי לנו אם אנחנו בארץ-ישראל לא נקרין הווה יהודית, חיים יהודיים, אם לא נדגיש את המסורת, את היהדות. צריך לחזק אותה. מי יודע מה יהיה בעוד 25 שנה, בעוד 50 שנה. היהדות, הדת החזיקה אותנו במשך אלפי שנים עד היום. אבל להשתמש בדת בציניות כזאת, כאשר אין גבול לשום דבר, כאשר שוברים חוקי יסוד?

מה לימד אותי פרופסור ליבאי, כשלמדתי משפטים אצלו? מה לימדו פרופסור ליבאי שר המשפטים ופרופסור אבנר שאקי? מה הם לימדו אותנו בפקולטה למשפטים? שחוקי יסוד וחוקה הם שנותנים יציבות לכל מערכת החיים במדינה נורמלית. האם אנחנו מדינה נורמלית? לפי מה שנעשה היום כאן בכנסת – הציבור ישפוט אם אנחנו מדינה נורמלית.

לקחת חוק יסוד שהתקבל לפני זמן לא רב ולשנות אותו לצרכים קואליציוניים, זה כשרות? זה כשר? זו יהדות?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון נחמן, אתה מעוניין לומר את כל הדברים שלך?

רון נחמן (הליכוד):

לא. היות שיש לי תשע-עשר הסתייגויות, כדי שאפשר יהיה לי לומר כאן, פעם אחת ולתמיד, את הדברים שאני מאמין בהם, שהכנסת הזאת צריכה גם לשדר לעם ישראל קצת אינטגריטי – – –

היו"ר ס' טריף:

זה בסדר. יש לך הרבה זמן להגיד את כל מה שאתה רוצה. אני מבקש לקבל תשובה על שאלתי.

רון נחמן (הליכוד):

הייתי מבקש לנמק כאן שלוש הסתייגויות, ועוד שלוש ועוד שלוש, בצורה כזאת.

היו"ר ס' טריף:

טוב. עד סעיף 3. בבקשה. יש לך עוד ארבע דקות.

רון נחמן (הליכוד):

זה כבר רבע שעה? מסתבר שאפשר לדבר על כשרות יום שלם; נכון, חבר הכנסת יהלום? וגם על העניין של השימוש שלא כדין, הייתי אומר.

מה למדנו אצל הפרופסורים למשפטים באוניברסיטה? למדנו שחוקת יסוד, חוקי יסוד, חוקה דרושה למדינת ישראל, דרושה לכל ארץ בעולם, כדי לתת יציבות, שהעם ידע מה מותר ומה אסור, שלא יבוא רוב דורסני כמו שיש בכנסת הזאת.

ראיתם אמש, פתאום הובא חוק הדיינים, בשעה 22:30, בלילה. חשבתי – לפחות חוק-יסוד: חופש העיסוק. פתאום לתוך האולם מי נכנס? שר החוץ, הפסיק את השיחות עם אש"ף, נגמרו השיחות עם יאסר ערפאת, רץ מהר לפה. ואחריו מי מגיע? ראש הממשלה, ב-22:30. אתם יודעים איזה דברים חשובים? איזה חוק? חוק הדיינים, חס וחלילה, המפד"ל, הליכוד ואחרים יעבירו את החוק הזה. איזה גיוס היה כאן אתמול בלילה, עד 23:30, חוק מאוד מאוד יסודי במדינת ישראל – חוק הדיינים, מי ימנה את הדיין הראשי, מי ימנה את האיש שצריך לקבוע את נושא הדיינים במדינת ישראל.

היו"ר ס' טריף:

חשוב מאוד. אל תזלזל.

רון נחמן (הליכוד):

חוק חשוב מאוד. ובאותה מידת החשיבות, שפתאום כל צוות המשא-ומתן של ממשלת ישראל, רצו, עזבו את ערפאת, עזבו את אש"ף, עזבו את הערבים, רצו להציל את הדיינים.

זו העסקה, זה ה"דיל" שבין ש"ס לממשלה הזאת. אתמול הם התחילו עם חוק הדיינים, היום הם עוסקים בחוק-יסוד: חופש העיסוק, ומחר תקום ועדת חקירה חדשה, וועדת החקירה הזאת תצטרך לקום בהרכב אחר. ועדת החקירה הזאת תצטרך לפתור הרבה הרבה בעיות.

אני רוצה לספר לכם, חברי הכנסת: אומרים היום שהממשלה הזאת דואגת, או התחייבה לדאוג לאותם תושבים שגרים בשטחי יהודה, שומרון ועזה. אני מודיע לכם במלוא האחריות: אין אף אגורה לשום כביש שיאפשר תחבורה שוטפת בלי חיכוך ובלי התנגשות עם הכוחות של הערבים, של ערפאת, וגם היום אין אף אגורה לכבישים. ה"חמאס" הודיע שיפגע גם בתושבים וגם בחיילים, וש"ס תצטרף היום לממשלה עם האזהרות הללו, עם הסכנה הזאת, עם האיתות לתושבים: אנחנו באים לממשלה להציל אתכם.

אתם לא באים להציל אף אחד. אתם לא באים לעזור לאף אחד. אתם באים כדי לקבל אותו אתנו שעליו דיברתי בתחילת דברי – דמים שמחירם יהיה מחר דם, דמים שמחירם יהיה מחר דם. ושלא יגידו האנשים שיושבים כאן: לא ידענו ולא שמענו ועשינו את הכול כדי להציל, כדי לשמור גם על יהדות וגם על כשרות וגם לשמור על ארץ-ישראל. איך אתם אומרים כל הזמן? תורת ישראל, עם ישראל וארץ-ישראל. המשולש הזה הולך להינתק פה.

וכאשר יקרו האירועים, כפי שאני אומר אותם ואני חוזה אותם, משום שאני גר שם, כאשר יקרו האירועים האלה, אני רוצה לדעת איפה יעמדו כל חברי הכנסת של ש"ס. אני ארצה לדעת איפה יעמדו ראש הממשלה וכל חברי סיעתו וכל חברי ממשלתו.

הדברים האלה הם אות על הקיר, כתובת על הקיר, ואני אומר את הדברים כאן אולי בדקה לפני האחרונה. הקשר הזה שבין חופש העיסוק ובין זה שיפקירו את דמנו וייתנו את החופש לפגוע באנשים הוא פסול מאין כמוהו. הוא לא יכול להיות בשום אופן כשר.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת יצחק לוי מבקש לדבר עכשיו. אנחנו נאפשר לך, במקום חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני לא הכנתי נאום פוליטי כפי שהכין קודמי. אני רוצה להתייחס יותר לעניינים של החוק שאנחנו דנים עליו היום ולנמק את ההסתייגויות שלי אחת לאחת.

לפני כן אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שאנחנו נתמוך בהצעת החוק, אם כי נתמוך בחלק מההסתייגויות לחוק. אנחנו נתמוך בה, כיוון שסיעת המפד"ל החליטה בצורה ברורה שלא לקשר את הצעת החוק הזאת ואת ייבוא הבשר לחשבונות קואליציוניים, אף שאנחנו עדים למסחר שנעשה פה בבשר, לצערי הרב. כלומר, בעניין הבשר, לא במפלגת העבודה ולא במרצ לא באים לקראת עניין הבשר רק כיוון שבאמת יש להם כוונה לשם שמים, שלא יאכלו בשר טרף בארץ-ישראל.

היו"ר ס' טריף:

לאחדים מהם אולי יש.

יצחק לוי (מפד"ל):

לאחדים בוודאי.

הכוונה היא יותר כוונה פוליטית, וחבל שסוחרים בדברים האלה. אף-על-פי-כן אנחנו החלטנו שלא לקשור את הדברים ולהצביע בעד הצעת החוק.

דבר שני, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר, שעם האמירה הזאת אני גם חייב להזדהות עם הטענה שהעלה חבר הכנסת עובדיה עלי לגבי השינוי שנעשה בתקנון. הדבר הזה לא נכון. חבל שהממשלה מנצלת מעבר למה שכתוב בתקנון. לממשלה יש מספיק כוח להביא דברים, אבל היא צריכה להיות צמודה לתקנון ולפחות להגן על המיעוט האופוזיציוני, שהמגן שלו הוא התקנון, ולא להעביר דברים מעל לתקנון.

וההערה השלישית שאני רוצה להעיר לפני שאני נוגע בגוף החוק היא, שאני שומע עכשיו ממזכירות הכנסת שלא מקציבים זמן להסתייגויות חלופיות.

דן תיכון (הליכוד):

בניגוד לתקנון.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה מה שאני מעיר עכשיו. אני חושב שהתקדים אומר: לא כר; לפחות התקדים, אינני יודע בתקנון. אבל אני זוכר כמה וכמה פעמים שישבתי כאן באולם וחברי הכנסת עלו והציעו הסתייגויות חלופיות להסתייגויות שלהם וקיבלו זמן לנמק. ואינני יודע מה – – –

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

אני נמצא כאן. תן לו, בבקשה. הוא אומר משהו, למה אתה צריך להגיב? בינתיים היושב-ראש לא יודע על מה הוא מדבר. תן לי לשמוע אותו, חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אבל הוא מצטט דברים.

היו"ר ס' טריף:

אני לא יודע. תן לי לשמוע אותו.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מצטט דברים ששמעתי כעת מסגנית מזכיר הכנסת. שאלתי כמה זמן הוקצב לי, והתברר לי שהזמן שהוקצב לי אינו כולל את ההסתייגויות החלופיות. ומכיוון שבין כך ובין כך לא התכוונתי לנצל את כל הזמן, לא עשיתי מזה ויכוח גדול, כי בלאו הכי לא אנצל את כל הזמן. אבל אני רוצה להעיר את זה לפרוטוקול, שהדבר לא ייראה כהסכמה שלי לעניין. אני חושב שהדבר אינו נכון. הסתייגות חלופית היא הסתייגות שצריכה הנמקה, והיא צריכה הנמקה כמו כל הסתייגות אחרת.

ואני מבקש מיושב-ראש הישיבה, שהוא סגן יושב-ראש הכנסת, לנהוג על-פי התקנון בדבר הזה. כלומר, אם אני בין כך ובין כך לא רוצה לנצל את כל הזמן, ייתכן שיש אחרים שרוצים לנצל את כל הזמן. על כל פנים, שהדבר לא יהיה תקדימי, שלא יבואו ויגידו לנו אחר כך: בחוק-יסוד: חופש העיסוק כך נהגנו, ועל כן ננהג כך. אני רוצה לקבוע כאן, שהעמדה שלי שלא אנצל את כל הזמן היא רק בגלל קוצר זמן שלי באופן פרטי ולא משום שאני מסכים לקביעה ששמעתי אותה ממזכירות הכנסת היום.

ועתה אני רוצה לגעת בעצם החוק. אדוני היושב-ראש, אני השתתפתי בחקיקה של חוק-יסוד: חופש העיסוק בגרסה הראשונה שלו בכנסת הקודמת, ואני הערתי אז כמה הערות, ולצערי הרב, ההערות האלה באות לידי ביטוי היום, מכיוון שהגישה העקרונית שלנו היא בעצם נגד חוקי היסוד. וכאן אני כבר נוגע בהסתייגות הראשונה שאני רוצה לנמק.

הגישה העקרונית שלנו נגד חוקי היסוד אינה נובעת מכך שהתוכן של חוקי היסוד אינו טוב; לא מכך שאנחנו מתנגדים להעניק זכויות לאזרח, או יסודות של חופש לאזרח. זו אינה הסיבה לכך שאנחנו נגד חוקי היסוד. הסיבה העיקרית להתנגדותנו לחוקי היסוד היא, שחוקי היסוד ייצרו מצב שבו עיקר החקיקה יעבור מהכנסת לבית-המשפט. מה אומרים חוקי היסוד? חוקי היסוד באים ומפרטים שורה של זכויות. הזכויות האלה יכולות להיות פעם בסתירה, ומי שצריך לאזן אותן זה בית-המשפט; הזכויות האלה, פעמים מותר לפגוע בהן במידה מסוימת, כל חוק לפי הקביעה שלו, ומי שקובע את המידה הזאת הוא בית-המשפט. הכנסת, בזה שהיא מחוקקת את חוקי היסוד, נותנת לבית-המשפט את סמכות החקיקה העיקרית במדינת ישראל.

אבל, הכנסת לא נותנת לבית-המשפט רק את סמכות החקיקה, הכנסת נותנת לו גם את הסמכות והאפשרות לקבוע את ערכיה של מדינת ישראל, מכיוון שהמבחנים בחוקי היסוד שיהיו בפני בית-המשפט הם המבחנים הערכיים של מדינת ישראל. ואז בית-המשפט, שנבחר לא לשם כך, יקבע מה הם ערכיה היהודיים של מדינת ישראל, מה הם ערכיה הדמוקרטיים של מדינת ישראל, מה בדיוק המשקל שצריך לתת לערך יהודי מול ערך דמוקרטי אם יש התנגשות, מה האיזון הנכון בין ערך יהודי ובין ערך דמוקרטי – כל זה יקבע בית-המשפט.

ולא רק שבית-המשפט יקבע כל זאת, הכנסת תהיה נטולת יכולת לקבוע זאת, אלא אם כן היא תגייס רוב גדול, בינתיים רוב של 61, אבל אם יחוקק חוק-יסוד: החקיקה, אולי תהיינה שם הצעות מפליגות.

על כן, אדוני, אני מציע בהסתייגות הראשונה שלי, לפחות שנקבע ונאמר זאת בחוק; נאמר בחוק שאנחנו מחוקקים חוק שהפרשנות שלו היא פרשנות בידי בית-המשפט, שכל הציבור ידע מה אנחנו מחוקקים.

דבר נוסף, סעיף 8 בחוק קובע אפשרות של אכיפת החוק. הכנסת בעצמה אומרת: מותר לנו לאכוף את חוק היסוד על-ידי שנחוקק חוק, שאילולא סעיף 8 הוא לא היה עומד במבחן בית-המשפט. ראו מה אנחנו אומרים כאן. אנחנו אומרים שבית-המשפט הוא זה שקובע את ערכיה של מדינת ישראל, את התכלית הראויה ואת המידה של החוקים. הכנסת רשאית לחוקק חוק שלא עומד בשלושת המבחנים האלה. כלומר, אנחנו נחוקק חוקים שהם נגד ערכיה של מדינת ישראל, אנחנו נחוקק חוקים שהם לא לתכלית הראויה ואנחנו נחוקק חוקים שהם במידה שאינה ראויה. הכנסת רוצה להכריז קבל עם ועדה שהיא כנסת שתחוקק חוקים לא ישרים? שתחוקק חוקים לא צודקים? שתחוקק חוקים לא ערכיים? הרי זה מה שאנחנו עושים בחוק הזה.

לכן, רבותי חברי הכנסת, אין מנוס, אם אנחנו רוצים לחוקק את החוק הזה, להודיע זאת בשער בת רבים ולהגיד: אותם ערכים ואותם דברים שאנחנו נלך נגדם, זה לא שהם ערכים פסולים, לא אנחנו קבענו שערכים אלה אינם הערכים של מדינת ישראל, אלא בית-המשפט קבע שהם כך, והכנסת תחלוק על בית-המשפט ותוכל לומר אחרת מבית-המשפט. בית-המשפט הוא לא הכנסת, ולכן בית-המשפט לא יכול להיות המוסד הבלעדי שיקבע את ערכיה של מדינת ישראל. זאת הסתייגות אחת.

אדוני היושב-ראש, אני עובר לסעיף 8. סעיף 8 לחוק קובע טכניקה של חקיקה מיוחדת מאוד. הסעיף אומר כך: "הוראת חוק הפוגעת בחופש העיסוק תהיה תקפה אף כשאינה בהתאם לסעיף 4, אם נכללה בחוק שנתקבל ברוב של חברי הכנסת" – כלומר, צריך שיהיה רוב של חברי הכנסת – "ונאמר בו במפורש", כמו שתיכף נראה בחוק הברש, שייאמר בו במפורש, "שהוא תקף על אף האמור בחוק יסוד זה". אבל המעניין יותר בסעיף הזה הוא שאנחנו קובעים מראש, כלומר כחקיקה של חוק-יסוד, כחקיקה גורפת, שתוקפו של החוק האמור יפקע בתום ארבע שנים מיום תחילתו, זולת אם נקבע בו

מועד מוקדם יותר. כלומר, במקום שהכנסת תשאיר לעצמה את הקביעה גם על-פי תחולתו של כל חוק, במקום שהכנסת תקבע כמה תהיה תחולתו של כל חוק, במקום שהכנסת לא תאסור את ידיה בחקיקה, פה אנחנו אוסרים את ידינו בחקיקה בצורה מפורשת. אנחנו אומרים: אנחנו קובעים חוק, אבל החוק הזה מתבטל בתוך ארבע שנים, ולא רק לגבי חוק זה, אלא לגבי כל חוק אחר.

שאול יהלום (מפד"ל):

יש מפלגה שחושבת שהיא תיעלם בתוך ארבע שנים?

יצחק לוי (מפד"ל):

יכול להיות. יותר טוב לא להזכיר את שמה. אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין.

על כן, אדוני היושב-ראש, ההסתייגות שלנו היא: למחוק את הסיפא ולא לקבוע את השיעור של ארבע שנים, ולקבוע שכל חוק שמתקבל ברוב של 61 יצטרך גם להתבטל ברוב של 61. ואם יש חוק שהתקבל על אף חוק-יסוד: חופש העיסוק, ברוב של 61 חברי כנסת, אם הכנסת רוצה לבטל אותו היא תצטרך גם כן רוב של 61. כלומר, אם הכנסת עשתה מעשה כל כך נורא, שהיא הלכה נגד חוק-יסוד: חופש העיסוק, ורוב הכנסת יתאחד סביב מעשה זה, הרי יהיה צורך ברוב של חברי הכנסת כדי לבטלו.

לחלופין, אם לא, אנחנו מציעים: במקום ארבע שנים – חמש שנים.

אדוני היושב-ראש, יש לי כאן עוד הסתייגויות, אבל מכיוון שהן הסתייגויות משותפות לי ולחבר הכנסת רביץ, והסתייגות המשותפת לכמה חברי כנסת, אני חוסך מעצמי את הצורך לנמק את שאר ההסתייגויות, וכמובן אפנה לבית לתמוך בהסתייגויותי. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת פורז בין המסתייגים. הגיע תורך ואני קורא לך לבוא ולומר את דבריך. סליחה, אומרים לי כאן שחבר הכנסת גולדשמידט לפניך. בבקשה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט. אתה מנמק את כל הסתייגויותיך ביחד?

אלי גולדשמידט (העבודה):

בשלב זה שלוש, ויכול להיות שאני אבקש עוד שתיים.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה – – –

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מבקש שקט. חבר הכנסת פורז, עם כל הכישורים שלך, אתה יכול לשכנע את חבר הכנסת מרידור.

אברהם פורז (מרצ):

אני מנסה לשכנע אותו שההצבעות תהיינה ביחד על כל ההסתייגויות. אני משקיע בזה מאמץ עליון. אני מקווה שבסוף אני אצליח.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך בשם כל הבית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו דנים היום בחוק יסוד, ואני מצטער על שדווקא כשדנים בחוק יסוד שהוא בסיס לחוקה שאמורה להתבצע נדבך נדבך, האווירה סביב הנושא הפכה להיות פוליטית, האווירה סביב הנושא הפכה להיות קשורה בשיקולים משיקולים שונים. הדבר שאני הכי מצטער עליו הוא, שבדיון כאן, החלק שיעסוק לגופו של חוק היסוד יהיה החלק הקטן, הפחות מעניין אולי מבחינה תקשורתית, אף שלדעתי הוא היותר חשוב.

אני מנסה לעסוק בחוק היסוד עצמו ובהסתייגויות שאני הגשתי. אני רוצה להתחיל במשפט ששמעתי בשנה א' בלימודי משפטים, בשנת תרפפ"ו, בזמן שלמדתי משפטים, כאשר הפרופסור למשפטים פרופסור ליאון בויס אמר לי כך: יש שתי מדינות בעולם. אז היתה קיימת ברית-המועצות, ואנגליה שקיימת כמובן גם היום, בריטניה הגדולה. החוקה הטובה ביותר בעולם, עם הסעיפים היפים ביותר והמסודרים ביותר, כאלה שמגינים על כל זכויות היסוד של האדם, מאל"ף עד תי"ו, היא החוקה הסובייטית. בתקופה שברית-המועצות היתה ברית-המועצות, מעבר למסך הברזל, החוקה הסובייטית היתה החוקה הכי ליברלית, זו השומרת ביותר על זכויות האדם. לעומת זאת, מדינה כמו בריטניה הגדולה, הדמוקרטיה העתיקה ביותר בעולם נהגה ונוהגת היום כמדינה דמוקרטית ללא חוקה.

אני לא רוצה לומר ולהסיק מסקנה, שבאופן אוטומטי מדינה שיש בה חוקה איננה שומרת על זכויות אדם, כפי שהדבר הזה נעשה בברית-המועצות, ומדינה שאין בה חוקה בהכרח שומרת על זכויות האדם, כפי שהדבר קורה באנגליה. עובדה, קיימת ארצות-הברית, ויש בה חוקה והיא מדינה ששומרת על זכויות אדם.

אני רוצה להזהיר את כולנו שלא נחשוב לרגע אחד שחוקה מבטיחה באופן אוטומטי זכויות אדם. אני רוצה שניזהר מזה, אף שהיום מאוד פופולרי לומר זאת ומאוד "לתמוך בכל מחיר בחוקה. חוקה איננה זו ששומרת על זכויות האדם. החברה היא זו ששומרת על זכויות האדם. אם החברה כשירה וראויה ויודעת לשמור על זכויות אדם, היא שומרת עליהן, ואם החברה איננה יודעת לשמור על זכויות אדם, לא תעזור החוקה הטובה ביותר בעולם.

אני חוזר לדוגמה של ברית-המועצות, עם החוקה היפה ביותר – לא היתה שם זכות אדם אחת שאפשר להעלות על הדעת, שלא הופרה, שלא נשברה ולא טומאה במסגרת ברית-המועצות, עם החוקה שלה הטובה ביותר בעולם, מבחינת הניסוח.

לכן, אל נא נראה את חזות הכול בחקיקת החוקה.

אבל, אני בעד חקיקת חוקי היסוד. זה מאוד קשה, זה מאוד מסובך, כי אנחנו עם שיש בו גיוון גדול מאוד של דעות והשקפות עולם.

ראש הממשלה הראשון דוד בן-גוריון, זיכרוננו לברכה, הבין את הפרובלמטיקה, הבין את הקושי, ולמעט הכרזת העצמאות על עקרוניתה, נמנע מלגשת למלאכת כינון החוקה עם קום המדינה. אבל מה שקרה במקביל היה אחד הדברים המפוארים ביותר בתולדות מדינת ישראל, וזאת ההתפתחות של ההגנה על זכויות היסוד של האדם באמצעות המוסד המפואר ביותר שיש לנו, והוא בית-המשפט העליון. באנגלית קוראים לזה: JUDGE MADE LAW. גם בהעדר חוקה מסודרת ידע בית-המשפט העליון, בשורה של חוקים עוד בשנות ה-50 המוקדמות, להגן על זכויות יסוד. מי לא מכיר את פסק-הדין של "קול העם", שנתן כבוד הנשיא אגרנט עוד בתחילת שנות ה-50, שגיבש ועיגן את חופש הביטוי כזכות יסוד, ומי לא מכיר פסק-דין יסודיים שכל תלמיד משפטים ותלמיד מדע המדינה יודע לצטט אותם?

חוק-יסוד: חופש העיסוק, כפי שאמר יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, איננו מגן על הזכות הראשונה במעלה בזכויות היסוד של האדם. יש זכויות אחרות. אני לא רוצה לדרג אותן על-פי חשיבות, אבל אני רוצה שהכנסת תדע, שבית-המשפט העליון, לכל אורך השנים, שמר על זכות היסוד של חופש העיסוק.

כפי שאמרתי, עקרון חופש העיסוק הוא עיקרון שגובש על-ידי בית-המשפט העליון בשורה ארוכה של פסקי-דין. לדעתי, זהו עיקרון שמכובד היום על-ידי המערכת המשפטית בישראל, ובכל פעם שהוא עומד למבחן הוא מקבל את הממד הראוי לו. אני רוצה לומר: הממד הראוי לו ולא ממד אבסולוטי, כיוון שכל חירות באשר היא וכל זכות יסוד היא זכות שיש לה תוקף עד הרגע שבו היא פוגעת בזכות אחרת. כמו שאנחנו מדברים על חופש הביטוי, חופש הביטוי איננו זכות בלתי מוגבלת. חופש הביטוי הוא זכות, שברגע שיש מולה פגיעה בביטחון המדינה היא נסוגה מפניו, כי בשם חופש הביטוי צריך לגלות סודות מדינה, בשם חופש הביטוי מישו יכול לטעון שמותר להמריד ומותר לומר דברים חמורים שאנחנו קוראים להם בגידה. זה הכול בזכות חופש הביטוי ובשם חופש הביטוי. ולכולנו יש ה-COMMON SENSE להגיד: חופש הביטוי עד הנקודה הזאת, ומנקודה זו ואילך אנחנו מגינים על אינטרס אחר, לא פחות חשוב.

הדברים האלה הם בהכרח דברים שנשפטים ברמה של שכל ישר ולא ברמה של חוק כתוב. השכל הישר הוא המגן שלנו בכל פעם שיש התנגשות בין חירויות ובין זכויות יסוד.

מהי זכות יסוד של חופש העיסוק? אם אנחנו נמצאים במדינה שקבעה לעצמה מכוח משטרה הדמוקרטית עקרונות מסוימים, סדרי עדיפויות – אני אביא דוגמה: במדינת ישראל, כמו במדינות אחרות בעולם, נושא החקלאות עומד במקום גבוה בסדר העדיפויות מכל מיני סיבות: פיזור אוכלוסין, הצורך שלא להיות תלוי במקורות מזון ממקומות אחרים, הצורך לשמור על גבולות, הצורך לשמור על אדמות לאום, הרבה מאוד דברים שאנחנו רוצים לתת, מפני שאנחנו חושבים שהחקלאות משרתת אינטרסים חשובים. אם זכות היסוד של חופש העיסוק תהיה בלתי מוגבלת, לא תהיה מניעה לשום אדם לייבא הנה את כל עודפי החלב או תוצרת החלב של אירופה והשוק יוצף, ועל-פי העיקרון של חוק-יסוד: חופש העיסוק, מחירי מוצרי החלב ירדו, הם יעלו גרושים, ואז בית-המשפט יגיד שחוק שמגביל ייבוא של תוצרת חלב, או מגביל ייבוא של תוצרת חקלאית הוא חוק שפוגע בטובת הכלל, כי טובת הכלל היא שכולנו, ולא 2% חקלאים במדינת ישראל, יאכלו חמאה בחצי מחיר, ברבע מחיר או בעשירית מחיר. האם כתוצאה מזה החקלאות תלך לאיבוד וכתוצאה מזה לא תהיה שמירה על אדמות לאום בהיקף של 4 מיליוני דונם? זאת שאלה. מי יקבע במישור ההתנגשות הזה איזו שאלה ואיזו זכות תגבר?

בוויכוח שהיה לי עם חברי, חבר הכנסת פורז, בוועדת החוקה, חוק ומשפט, הוא אמר שיש לסמוך על בית-המשפט העליון. בית-המשפט העליון גם מבין שהחקלאות היא אינטרס שצריך להגן עליו. הוא יגדיר את האינטרס הזה כאינטרס של טובת הכלל, מה אתה דואג, הוא אמר. אני אומר: לא, משום שזה לא תפקידו של בית-המשפט העליון. תפקידו של בית-המשפט העליון הוא בראש ובראשונה לפרש חוקים. תפקידן של הממשלה והכנסת למשול ולקבוע את סדר העדיפויות. חוסר היציבות שיכול להיגרם למשק הישראלי, ולא רק בתחום החקלאות, גם בתחום של התערבות בנושא ייבוא מוצרים אחרים, לאו דווקא מוצרי חקלאות – אנחנו רוצים לעודד תעשייה מקומית, גם בתחום של רישוי, גם בתחום של קביעת אמות מידה מי יכול להיות עורך-דין, מי יכול להיות רופא, מהנדס ואדריכל. כל הגבלה שמדינת ישראל תטיל באמצעות מוסדותיה המוסמכים תעמוד במבחנו של חוק-יסוד: חופש העיסוק, כעומדת בסתירה לעיקרון של חופש העיסוק. ואז אנחנו נמתין עד שבית-המשפט, ובית-המשפט הטוב ביותר יקבע האם במקרה א' זה כך או במקרה ב' זה כך, ושיקול דעתו יגבר על שיקול דעתם של 120 חברי הכנסת.

אני אומר לכם: יש פה שאלה קונסטיטוציונית ממדרגה ראשונה, שנכונה, אגב, לגבי חוקי יסוד אחרים.

יש פגם נוסף – אנחנו נכנסו להליכי חקיקת חוק-יסוד: חופש העיסוק לפני שהשלמנו את חקיקת חוק-יסוד: החקיקה. עדיין – וזה מעורפל בגופו של החוק – לא ברור איזה בית-משפט יפסוק אם חוק פסול או לא פסול. בהתאם לחוק, כפי שהוא כתוב ומנוסח ברגע זה, יכול בית-משפט השלום בעיר כלשהי במדינת ישראל – בוועדת החוקה השתמשו כל הזמן בשם של עיר מסוימת; לא אעשה את זה כאן – לפסוק, ויכול לעשות זאת שופט שלום. בעיני, שופט שלום הוא שופט לכל דבר, מכובד וחשוב, אבל לא יעלה על הדעת ששופט בעיר אחת יקבל על עצמו את האחריות הכבדה להגיד: חוק מסוים עומד בסתירה לחוק-יסוד: חופש העיסוק, ולכן הוא בטל.

מה שאני אומר – כל זמן שלא חוקקנו את חוק-יסוד: החקיקה, כל זמן שלא החלטנו מי יהיה בית-המשפט שיחליט מעל לכנסת, אי-אפשר לעשות זאת. כי על מה אנחנו מדברים? חשוב שאזרחי מדינת ישראל יבינו, כי במשך שבועות אזרחי מדינת ישראל מבינים שמדובר בבשר טרף, ולא היא. לא מדובר בבשר טרף, מדובר בשאלה אם יהיה בית-משפט שלום, מחוזי או עליון, באשר הוא, מוסמך לפסול חוק שכנסת ריבונית קיבלה על עצמה, אם יהיה בית-משפט מוסמך לפסול את החוק

ולהחליט שהחוק לא תקף, ועל סמך אילו שיקולים הוא יעשה את זה, כשבסופו של דבר אלה שיקולים ערכיים בלבד, לא משפטיים. אם השאלה היא אם יש לאשה, שעובר נמצא בגופה, זכות לבצע הפלה או לא לבצע הפלה, ואם יהיה חוק שיגביל נושא של הפלות, או מישהו יעמיד אותו במבחן מול עיקרון בחוק-יסוד אחר, שקובע שיש לאדם זכות לשלמות גופו – יפעל בית-המשפט, שיחליט אם החוק הזה תקף או לא תקף, על-פי שיקולים ערכיים.

היו"ר ס' טריף:

אולי אדוני ידחה את הדברים להסתייגויות הבאות?

אלי גולדשמידט (העבודה):

בסדר. אני מסיים ואומר: חוק היסוד, כפי שהוא כתוב כאן, עדיין מאפשר לכנסת לשמור על ריבונותה ככל שמדובר בהתנגשות מול חוק-יסוד: חופש העיסוק.

בהסתייגויות הבאות אנסה לנמק כיצד אנחנו צריכים להפעיל את מערכת בתי-המשפט על מנת שהחוק הזה יופעל. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני קורא לחבר הכנסת דוד מגן – איננו. חבר הכנסת בא-גד – גם כן איננו. חבר הכנסת אברהם רביץ. בבקשה, אדוני.

דן תיכון (הליכוד):

על איזה סעיף?

היו"ר ס' טריף:

עד סעיף 4, אדוני.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, עכשיו אני.

היו"ר ס' טריף:

אתה ביקשת אחריהם, אדוני. אולי אתה אחרי חבר הכנסת רביץ? אתה תהיה אחרי חבר הכנסת רביץ.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ס' טריף:

מה יש, חבר הכנסת תיכון?

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, על-פי התקנון, אני מבקש שהדיון יתנהל בצורה הבאה: לסעיף 1 יסתייגו כל המסתייגים. לאחר שהם יגמרו להסתייג לסעיף 1, תקיים הצבעה על כל סעיף בנפרד, אחד לאחד.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני, את ההצעה הזאת שמענו.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה, "שמענו".

היו"ר ס' טריף:

אני אבקש לשבת. אני אסביר לך מה קרה כאן, אתה לא היית.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה, "שמענו".

היו"ר ס' טריף:

מה זה "אין דבר כזה"? אולי תקשיב? אומנם אתה חכם ומנוסה מאוד בבית הזה, אבל חברי הכנסת המסתייגים השיגו פה הסכמה – ואתה לא ביניהם – שעד סעיף 4 תתקיים הצבעה, וכך נהגנו, אדוני, וכך אפשרנו לכל חבר כנסת לסיים.

בינתיים אני מבקש מחבר הכנסת רביץ להתחיל בדברים שלו.

דן תיכון (הליכוד):

אני חוזר ואומר, כדי שלא תטעה. יש כאן אנשים שהם קצת מנוסים, קצת קצת. חבל שאתה לא שומע לקולו של חבר הכנסת אורון. אין דבר כזה. מרגע שירצה חבר כנסת אחד לקיים הצבעה על כל סעיף בנפרד, תצטרך לעשות את זה.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו נבדוק את העניין. בבקשה, חבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יודע שהחוק הזה עשוי, בין השאר, להוות גשר לכניסתה של ש"ס לקואליציה, ואני עומד לתמוך בחוק הזה. לא לשם כך אני תומך בחוק, אבל למרות כניסתה של ש"ס לקואליציה אני מתכוון לתמוך בחוק, כמובן בכפיפות להסתייגויות שאציין מיד.

אני גם לא אבקש לדבר עכשיו על יחסי לחוקי יסוד בכלל מן הבחינה העקרונית, זאת אמרנו בהזדמנויות קודמות. אנחנו, לפי השקפת עולמנו, סבורים שאין צורך בחוקי יסוד, מכיוון שיש לנו חוקי יסוד אשר על-פיהם אנחנו חיים אלפי שנים, ובעזרת השם נמשיך לחיות לפיהם. אבל בחוק-יסוד זה אני כן מתכוון לתמוך, מכיוון שהחוק הזה בא לתקן את חוק-יסוד: חופש העיסוק המקורי, והתיקון הוא הרבה יותר טוב, מעמיד את חוק-יסוד: חופש העיסוק במצב הרבה יותר טוב ונכון מכפי שהיה החוק המקורי.

נתאר לעצמנו, חברי הכנסת, שאנחנו – כפי שזה קורה היום – נצטרך מפעם לפעם לתקן חוק יסוד בדרך שהותוותה לנו לפי חוק היסוד המקורי, לאמור: לחוקק חוקי יסוד נוספים, כי הדרך היחידה שהיתה לנו לתקן חוק יסוד, לפי החוק המקורי, היא רק על-ידי חוקי יסוד נוספים. נתאר לעצמנו, כפי שזה קורה היום, שאנחנו נאלצים לתקן את חוק היסוד, בגלל נסיבות החיים העומדות לפנינו ובגלל הטעויות שנעשו אז ובגלל קוצר הראייה שהיה למחוקקים כאשר חוקקו את חוק היסוד המקורי, ובעיקר בגלל הפרשנות של בית-המשפט העליון, שהרחיבה את החוק לאופקים ולמחוזות שאיש

מאתנו לא חלם עליהם כאשר חוקקנו את חוק היסוד המקורי. הדברים האלה יכולים לחזור על עצמם מפעם לפעם, אולי כאשר חיי החברה משתנים, אולי כאשר ההרכב של בית-המשפט העליון משתנה, כאשר התנאים הפוליטיים, המדיניים, משתנים מפעם לפעם.

הנה, לא סוד הוא הדבר שחוק-יסוד: חופש הביטוי וההתארגנות אינו עולה היום רק בגלל המצב הפוליטי או המדיני-הביטחוני שאנחנו עדים לו כיום; ושלטונות הביטחון אומרים שהם לא היו יכולים לבצע מעצרים אדמיניסטרטיביים נגד יהודים אילו היה לנו כבר היום חוק-יסוד: חופש הביטוי וההתארגנות. לאמור, חוק יסוד, אם הוא בא אלינו והוא איננו ברור והוא איננו מוסכם על הכול, הרי הוא יכול להיות מפגע לשלטון, לחברה, להתייחסות בין אדם לאדם ובין קבוצה לקבוצה, ולא לתת ביטוי לחלקי החברה השונים.

לכן, אדוני היושב-ראש, חוק היסוד המובא לפנינו כיום בא לתקן, ולו במעט, את האפשרות שלנו כחברי הכנסת לערוך רביזיות ותיקונים ולהתאים את החוק הזה לחיים עצמם, בלי צורך לחוקק חוקי יסוד אחרים.

אני חושב שגם מי שהם חסידי מערכת חוקי היסוד צריכים לברך על כך, שהרי המצב הפוליטי בין כך ובין כך היה מכתוב לערוך תיקונים כאלה ואחרים, כפי שאנחנו עדים להם היום, ואז במקום לערוך תיקון חוקי רגיל, היינו צריכים למלא את ספר החוקים שלנו בחוקי יסוד שונים, שעניינם תיקונים של החוק המקורי, והם היו הופכים להיות חוקי יסוד.

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר כך. אולי אתרום קצת מזמני, ותמורת זאת אני אבקש אי-הפרעה מן הציבור; אני כבר לא מדבר על הקשבה.

בסעיף 1, המובא כאן לראשונה כאן בחוק הזה ואיננו מופיע בחוק המקורי, כתוב כך: "זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן חורין". אני חושב שיש לכתוב: "ובהיותו מחויב ובן חורין", מכיוון שאנחנו כבני אדם, לפני שאנחנו בני חורין, אנחנו מחויבים לתפקידנו עלי אדמות להתנהג כבני אדם בני חורין, להתנהג כאנשים שיש להם מחויבות. כל אחד יסביר זאת כפי שיסביר. אנחנו מסבירים את המחויבות שלנו כלפי שמיא מחויבות של עם שקיבל תורה, אבל כל המין האנושי מחויב במצוות התורה על-פי התורה עצמה. לאמור, לפני שאנחנו בני חורין, או סיבת היותנו בני חורין היא העובדה שאנחנו מחויבים. ואני חושב, שכאשר אנחנו מכניסים כאן משפט שהוא אידיאולוגי-רוחני אמיתי, יש לעשות את ההדגשה הנכונה ולומר: "ובהיותו מחויב" ואחר כך "ובן חורין".

ועוד סעיף, אדוני היושב-ראש, סעיף 3 לחוק הזה כתוב באופן סתמי, ואני חוזה כבר עכשיו, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שבתוך זמן מסוים אנחנו נחזור לכנסת ונבקש לעשות תיקון אחד נוסף בגלל סעיף 3. כי מה כתוב בסעיף 3? כתוב: "כל אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלח יד", וזה הופך חוק-יסוד. ואני שואל את עצמנו, רבותי חברי הכנסת: הרי אנחנו עלולים, במוקדם או במאוחר, לחזור לכאן בגלל עוד איזה בג"ץ קנטרני שיבוא לפני בית-המשפט.

כתוב כאן "בכל עיסוק" ו"כל אזרח או תושב". אין זה סוד שאנחנו לא נכונים לכך שתהיה, למשל, רבנית ראשית לישראל. הנה אתמול חוקקנו את חוק הדיינים. או סופרי סת"ם. הרי לפי ההלכה רק אנשים שהם בעלי חיוב בדבר רשאים לעסוק בעניין הזה, והוא הדין לגבי שוחטים, מוהלים, וכבר

הזכיר חבר הכנסת גולדשמידט: רופאים, רוקחים, מהנדסים או כל מיני בעלי מקצועות חופשיים. וכאשר יעמוד חוק רגיל מול חוק יסוד, ודאי שיכולה להיות סיטואציה שבית-המשפט העליון יאמר, שחוק היסוד גובר על חוק רגיל ועל תקנה – בוודאי, ואז כל אדם יוכל לעסוק, למשל, ברפואה טבעונית, במניפולציות כאלה ואחרות.

אברהם פורז (מרצ):

מה יש לך נגד רפואה טבעונית?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא, אני בעד, אני רק לא רוצה שבית-המשפט יאסור עליו – – –

גונן שגב (יעוד):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לכן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שהחוק הזה איננו חוק שלם. פרט לעובדה שחוק יסוד זה דבר מיותר, הוא איננו שלם בגלל העובדה שהוא עדיין תלוי בשרירות לבם – כן, אני אומר בשרירות לבם, אולי במובן הטוב של הדבר, אבל בשרירות לבם – של שופטי בית-המשפט העליון, לפי תפיסתם האידיאולוגית הפרטית או ראייתם הפרטית את חיי החברה בישראל.

אז החוק הזה איננו שלם, אבל הוא בוודאי טוב יותר מקודמו. יש כאן איזה פתח לתקן עיוותים שאנחנו, כחברי הכנסת, כשליחי ציבור, כשליחי העם, איננו רוצים בהם ורוצים לתקן אותם. היום זה בשר, מחר זה דבר אחר, אבל צריך לאפשר לבית-המחוקקים, שהוא הנציגות של החברה בישראל, לתקן ולהתאים את חיי החברה בישראל לפי רצון העם. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אברהם פורז, אחרון. מייד אחריו, חמש דקות – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

רק רגע, אדוני היושב-ראש.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, מה קורה כאן?

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת פורז, ברשותך.

דן תיכון (הליכוד):

מה עם ההצעה לסדר שלי על-פי התקנון?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רשום – – –

היו"ר ס' טריף:

ראשית, חבר הכנסת דן תיכון ויתר חברי הכנסת, נא לשבת. חבר הכנסת בא-גד, נא לשבת במקום.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רשום.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — —

היו"ר ס' טריף:

רק שנייה, אני חייב קודם תשובה לחבר הכנסת דן תיכון, אני מצטער.

עובדיה עלי (הליכוד):

בעניין זה כבר יש סיכום.

היו"ר ס' טריף:

אולי, אבל אני חייב לו תשובה, שכן כתוב בסעיף 126(ה) לתקנון הכנסת: "היושב-ראש רשאי, בהסכמת המסתייג ויושב-ראש הוועדה, לרכז את הנמקת ההסתייגויות למספר סעיפים בבת אחת". המסתייגים – – –

דן תיכון (הליכוד):

כן, של אותו אדם, של אותו מסתייג, אבל למה לך? שאלנו את היושב-ראש והוסכם – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

תן לי לומר מלה ותראה שזה מוסכם.

היו"ר ס' טריף:

זה מה שניתן לי. מה רוצה להגיד חבר הכנסת עובדיה עלי? בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי, דקה.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל, סליחה, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ס' טריף:

אתה לא היית כאן. מה אני יכול לעשות?

יוסף בא-גד (מולדת):

הייתי כאן.

היו"ר ס' טריף:

אתה לא היית כאן, אדוני, קראתי בשמך.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, אני אחרי הרב רביץ לפי הרשימה. אני נמצא, אני חי.

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, חבר הכנסת אברהם פורז. בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראשית, אני מודה לחבר הכנסת פורז על כך שאפשר לי לומר מלים אחדות.

כעת אני מבקש לומר לך, הואיל ותוך כדי הישיבה אפשרת לי להעלות כאן הצעה לסדר, בינתיים הוזמנו ליושב-ראש הכנסת, העלינו את הטענות שלנו לפי סעיף 32(ב) לתקנון. יום רביעי כולו מוקדש להצעות חוק ולהצעות לסדר-היום של חברי הכנסת, והדיון בהצעות ממשלה היום אינו תקין ואינו בהתאם לתקנון. היתה שם התייעצות, שישב בה גם היועץ המשפטי של הכנסת, והוא אימת ואישר את הטענות שלנו. ברגעים אלה מתקיימת ההתייעצות, ואני מעריך שכך יהיה. אם ירצו בהסכמה, נוכל לקיים את הדיון הזה רק בסוף סדר-היום ולא באמצע סדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

כולל ההצעה – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

הטענה השנייה שהועלתה שם – – –

היו"ר ס' טריף:

אבל למה אדוני צריך – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

מפני שזה נוגע להמשך הדיון, ואני מבקש שתהיה מעודכן.

ההצעה של חבר הכנסת דן תיכון היתה, שעל כל סעיף בנפרד יהיה דיון ותהיה הצבעה, וזה בהתאם לתקנון הכנסת. ההצעה הזאת התקבלה, וכך תפעל המליאה. לכן אני מבקש ממך, שלא תיגש להצבעות – – –

היו"ר ס' טריף:

איפה התקבלה הדרישה הזאת, אדוני?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מעריך שברגע הזה יושב-ראש הכנסת – – –

היו"ר ס' טריף:

אז בסדר, ניתן לחבר הכנסת אברהם פורז לדבר, ממילא הוא כבר עלה לדוכן.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מעריך שבעוד דקות אחדות יבוא יושב-ראש הכנסת ויודיע על כך. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש מכם, בואו נאפשר לחבר הכנסת פורז לדבר. בבקשה, אדוני.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ס' טריף:

תן לו לדבר, חמש דקות.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, אני בין המתנגדים לחוק הזה, ומצדי, שיהיה פה "טרטור" של כולם עד אמצע הלילה, אולי כולם יתעייפו והחוק לא יעבור, הלואי. אבל אם אתם רוצים לעשות התשה הדדית, אני לא יודע אם זה כדאי.

אני אצביע נגד החוק הזה, והסיבה פשוטה מאוד: הבעיה העיקרית של החוק הזה היא סעיף 8, האומר שהוראת חוק הפוגעת בחופש העיסוק תהיה תקפה אף כשאינה בהתאם לסעיף 4 אם נכללה בחוק שנתקבל ברוב של חברי הכנסת.

מה אנחנו רואים, רבותי חברי הכנסת? אנחנו רואים שבפעם הראשונה כשיש חוק יסוד, וחוק היסוד הזה עומד למבחן, בעצם חוק היסוד לא עומד במבחן. המערכת הפוליטית לא מוכנה להשלים עם חוק היסוד, לא מוכנה להשלים עם תוצאת פסק-הדין של חוק היסוד. המערכת הפוליטית באה ומשנה את חוק היסוד. בעצם, זה גמר העידן של חוקי יסוד, גמר האפשרות לחוקק חוקה. שהרי מה היא חוקה? חוקה היא מסמך המגביל את אפשרויות החקיקה של הפרלמנט. והפרלמנט שלנו, במקום לומר: כך פסק בית-המשפט, ואנחנו מקבלים את פסיקת בית-המשפט, אנחנו הולכים ומשנים זאת.

אני רוצה לומר לאותם חברי כנסת שטענו כאן ועוד יטענו במהלך הערב שיש סכנה – – –

אדוני היושב-ראש, יש רעש, וזה לגיטימי, אבל הפעם זה ממש מוגזם.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דיין והשר שטרית, אתם מפריעים. חברי הכנסת, אני מבקש לא להפריע לנואם.

אברהם פורז (מרצ):

אמרו פה כמה חברי כנסת, שיש סכנה שחקיקה בנושאים חשובים תיפסל על-ידי בית-המשפט, לאור חוק-יסוד: חופש העיסוק בנוסחו הקיים. לדוגמה, אמר חבר הכנסת גולדשמידט, שיהיה ייבוא של חמאה זולה מחוץ-לארץ והחקלאים הישראלים יאלצו לצאת מהענף. שמעתי שמישהו אמר שאפשר יהיה לייבא במחירי היצף. אחר אמר שכל מה שקובע משרד התעשייה והמסחר בתחום היבוא והיצוא גם זה ייפול.

אני רוצה לומר את חוות דעתי כמשפטן. לדעתי, לדברים האלה אין כל שחר, אין כל יסוד. המלים: "לתכלית ראויה ומטעמים של טובת הכלל", המופיעות בחוק היסוד הנוכחי – – –

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אתם מפריעים.

אברהם פורז (מרצ):

פירוש הדברים, שבית-המשפט העליון יפסול חוק כאשר הוא איננו מן הטעמים הללו, או חקיקת משנה. וכאשר בענפי החקלאות או בענפים אחרים עושים עניין של הסדרת הנושא, כדוגמה קביעת מכסות, הדבר נעשה מטעמים ענייניים ולטובת הכלל.

ומדוע כך הדבר? שאם בשלב מסוים ייווצר מצב של עודפים, וכתוצאה מזה החקלאים יפשטו רגל, שנה לאחר מכן עלול להיווצר מחסור, וזה לא טוב.

רבתי חברי הכנסת, הנוסח הזה שונה, והיום, במקום: "לתכלית ראויה ומטעמים של טובת הכלל", נאמר: "לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש". האמינו לי שבית-המשפט העליון, אם הוא ירצה להגיע לתוצאה, הוא יוכל להגיע לתוצאה הזאת גם אם המלים יהיו "לתכלית ראויה והמידה שאינה עולה על הנדרש".

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, נא להיכנס בשקט לאולם.

אברהם פורז (מרצ):

ועכשיו אני רוצה לדבר על עניין הכשרות.

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, חברי הכנסת, אתם חושבים שכך אפשר לקיים דיון? חבר הכנסת אברהם בורג, חבר הכנסת מיכה גולדמן, אני מבקש מכולם לשבת. שר האוצר, אני מבקש. בבקשה, אדוני.

אברהם פורז (מרצ):

אני שואל, האם מדובר פה באמת בעניין של כשרות או מדובר פה בפרסטיז'ה של המפלגות הדתיות? אדוני היושב-ראש, אני קובע באופן חד-משמעי, שכל העניין כולו אין לו דבר וחצי דבר עם כשרות; כל כולו עניין של פרסטיז'ה, והסיבה היא פשוטה: בשר לא כשר מצוי בישראל בשפע. כל מי שרוצה בשר לא כשר, יכול להשיג אותו באין מפריע במקומות רבים מאוד. אלא מה? כנראה חושבים שזה הרבה יותר טוב לעם היהודי ולארץ-ישראל, אם רוצים לאכול בשר חזיר, שלא יאכלו חלילה בשר מחזירים שגודלו בחוץ-לארץ, אלא תהיה הקפדה על כך שבשר החזיר יהיה רק מחזירים עבריים.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש. חבר הכנסת ונונו, חבר הכנסת כהן, חבר הכנסת שפי, נא לשבת.

אברהם פורז (מרצ):

חזירים עבריים, וחיים בארץ-ישראל, והם מקומיים, והם שלנו. אנחנו צריכים להגן על החזירים המקומיים שלנו, ואנחנו צריכים להילחם עד חורמה בחזירים הזרים. זה כמעט מזכיר מאבק נגד ייבוא עובדים זרים. אנחנו רוצים עבודה עברית וחזירים עבריים. אנחנו לא מוכנים לייבא עובדים זרים ואנחנו לא מוכנים לייבא בשר לא-כשר מחוץ-לארץ.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מבקש מכולם לשבת. מה הדבר הזה? סגן השר מסאלחה. חבר הכנסת יורם לס, אתה עומד בדיוק ליד הכיסא שלך, אני לא מבין. חבר הכנסת בוחבוט. אולי תפסיקו את התהלכות? חבר הכנסת יהלום, אתה עם הגב אלינו. חבר הכנסת חנן פורת, אני מבקש ממך, תואיל בטובך, זה קצת מפריע. כן, אדוני.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני, לפני כשנתיים וחצי, לאחר שממשלת האחדות הלאומית התמוטטה, היתה ממשלה צרה. והממשלה הצרה הזאת, עם אגודת ישראל – יהדות התורה היו מחוץ לקואליציה – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת טמקין. חברת הכנסת ענת מאור.

אברהם פורז (מרצ):

יהדות התורה היתה מוכנה להצטרף לאותה קואליציה רק בשלב מאוחר יותר. ואז הם ביקשו שיהיה חוק שיאסור גידול חזיר בכלל. העניין עבר פה בקריאה מוקדמת ואחר כך הגיע לוועדת הפנים. בוועדת הפנים התעסקנו כולנו בשאלה, והיה ויכוח גדול מה דינם של אלה שרוצים לצרוך בשר חזיר והם אינם יהודים, והיכן מגדלים בשר חזיר בישראל, בעבלין או במקומות אחרים, ומה דינם של החזירים שמגדלים בקיבוץ להב. היו כל מיני דברים.

אני מוכרח להגיד לשבחו של חבר הכנסת יהושע מצא את הסוד הגדול. העניין הועבר אז לוועדה שלו, ואני הרגשתי שהוא עושה מאמץ שלא לקדם את החוק, ובלבד שהזמן יעבור והחוק לא יתקדם.

ואכן, הבחירות הוקדמו, העניין נשכח, החוק לא עבר. אז התעסקנו בשאלה החשובה מאוד: מה דינו של החזיר העברי – האם יגודל, איפה יגודל ואיך יגודל? האם מותר לגדל בעבלין ולעבד במזרע? האם מותר לגדל בלהב ולעבד במזרע? איפה אפשר למכור? דיברנו על זה שבתל-אביב לא ימכרו, אבל ימכרו ביפו. דיברנו על זה שבירושלים המערבית לא ימכרו, אבל בירושלים המזרחית כן, כי שם יש נוצרים. זה היה העניין עצמו.

עכשיו אנחנו חוזרים לדבר מאוד מאוד דומה לזה. אנחנו שואלים את השאלה, מה טוב לו לעם ישראל? האם טוב לו לעם ישראל שיובא, חלילה, בשר חזיר מחוץ-לארץ, או טוב לו לעם ישראל שבשר החזיר יהיה כולו כחול-לבן?

לגבי המגדלים, אני יכול להבין אותם שהם לא רוצים יבוא מתחרה. כל אחד רוצה שתהיה ליברליזציה – לא אצלו, אצל שכנו. אבל מה עניין המפלגות הדתיות? מה התועלת שתצמח לציבור הדתי? מה התועלת שתצמח אם החזירים כולם יהיו מייצור מקומי? זה יותר טוב?

לכן, החוק הזה כולו איננו כלל ועיקר חוק של כשרות. אני אמרתי עוד יותר מזה, ואף הגשתי הצעת חוק בעניין.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורז, כמה זמן עוד יש לך?

אברהם פורז (מרצ):

עד שיהיה רוב.

אדוני היושב-ראש, אני עומד להצביע נגד, ואני מחכה שיהיה רוב למתנגדים.

היו"ר ש' וייס:

מי צריך להודיע לך מתי יש רוב?

אברהם פורז (מרצ):

אני מחכה לראות מתי ייכנסו חברי הליכוד ויהיה רוב למתנגדים. אני לא יודע מי צריך להודיע לי. ברגע שחבר הכנסת דדי צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, ירצה לעלות ולדבר, אני אפסיק. אתה רוצה כבר לעלות ולדבר? אם כן, אני מסיים בתוך דקה.

אני אומר, יש פה רק עניין של פרסטיז'ה. אילו היה מדובר בבעיה שהארץ תוצף בבשר לא-כשר זול, אפשר היה אפילו לסבסד את הבשר הכשר.

לצערי הרב, יחד עם העניין של הכשרות שאיננה כשרות, פוגעים במוסד החשוב הזה של חוקי היסוד. פוגעים פגיעה קשה ואנושה בניסיון הראשון לחוקק חוק יסוד משוריין, חוק יסוד שהיה צריך להיות מעל כל דבר אחר.

אנחנו מוכיחים שוב ושוב, בעצם מוכיחים אולי בפעם הראשונה, שהמערכת שלנו לא בנויה לחוקי יסוד. אנחנו לא בנויים לחוקה. במקום לציית לפסק-דין של בית-המשפט העליון, לקבל אותו בהכנעה ולבוא ולומר איך מתקדמים הלאה, המערכת כולה מתגייסת, הכול כדי להפוך את פסק-הדין הזה על פניו.

חבל על חוקי היסוד, חבל על ההתפתחות הזאת. לי אין אלא להצטער. את הצער שלי אני יכול להביע רק בדרך אחת, והיא להתנגד לחוק, וכך אעשה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת צוקר, תשובתך המנומקת.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי שאלה. אני יכול להגיד משהו על סדר-היום?

היו"ר ש' וייס:

מייד אחרי תשובתו. זה ממילא לא ישנה. אתה יודע מה, חבר הכנסת שילנסקי, אין בעיה, תאמר עכשיו. אנא גש למיקרופון.

דב שילנסקי (הליכוד):

יש לי שאלה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, נבקש לסדר לך מיקרופון. אני מבקש לסגור את הדלתות. יש פה דיון כבד.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אודה לך אם תבקש מהעומדים לשבת במקומותיהם.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש להקשיב, הנושא מסובך. אני אשתדל, חבר הכנסת שילנסקי, להרגיע את האווירה. אני מבקש ממזכירי הסיעות, חברים, מספיק לי עם חברי כנסת, אני צריך להתעסק גם אתכם? לא להפריע, לא להפריע.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לטעון טענה פרוצדורלית בהתאם לתקנון, ללא כל התייחסות לעמדה שלי או של מישהו אחר לעצם החוק.

סעיף 32(ב) וכן סעיפים אחרים של התקנון קובעים בפירוש, שהיום האחרון בשבוע, כלומר יום רביעי, מוקדש להצעות לסדר-היום ולהצעות חוק של חברי הכנסת. הנוהג הזה קיים לאורך כל תקופתה של הכנסת.

הועלתה טענה, שכבר היו מקרים שסטו מהנוהג הזה. אמר מזכיר הכנסת בנוכחותך ובנוכחות חברים אחרים, והוא נחשב לבר-סמכא לתקנון, שהסטייה מהתקנון היתה רק במקרים – – –

היו"ר ש' וייס:

איפה השר המתאם? השר שחל, תואיל בטובך להקשיב, כי ייתכן שאתה תרצה להתייחס לנושא.

דב שילנסקי (הליכוד):

סטייה היתה רק במקרה שהיתה הסכמה לסטייה הזאת.

הוברר לך, אדוני היושב-ראש, מפי אנשים רבים, חברי כנסת, ולא חשוב מאיזו סיעה הם, כי לגבי התקנון לא חשובה הסיעה, שהם מתנגדים לשינוי ולסטייה הזאת.

בתקנון נאמר כך: "אולם רשאים היושב-ראש והסגנים לקבוע לדיון זה מועד אחר באותו שבוע" וכו'. בוודאי תסכים אתי, אדוני היושב-ראש, ותאשר לכל חברי הכנסת, שלא היה דיון של היושב-ראש והסגנים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש לא להפריע. אלה הערות רציניות.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא היתה ישיבה של היושב-ראש והסגנים שבה הוחלט על נושא זה, כי לא דובר על כך כלל. היושב-ראש והסגנים, לכן, לא אישרו.

לאור כל זאת, אני מבקש, בהתאם לתקנון, להפסיק את הדיון בהצעת החוק הממשלתית ולעבור בחזרה להצעות של חברי הכנסת.

אני רוצה גם להזכיר לך, אדוני ומכובדי היושב-ראש, כי היועץ המשפטי שאתה סומך עליו, והצהרת לא אחת על סמכותו, בקיאותו וידיעתו, הפנה את תשומת הלב ואמר במפורש, שהעניין הזה הובא בתקופת הקדנציה שלי. אני הייתי אז בחוץ-לארץ, וחבר הכנסת עובדיה עלי מילא את מקומי. היתה פנייה לבג"ץ, ובג"ץ קבע במפורש, שאומנם היה נוהג כזה אבל התקנון חזק יותר מהנוהג.

לכן, אדוני, אני חוזר על הצעתי להפסיק את הדיון בהצעת החוק הממשלתית. אני רוצה להגיד לחברי הכנסת: אין חשיבות מה הנושא. היום התקנון פועל לטובת צד אחד ומחר הוא יפעל לטובת הצד השני. אם אנחנו סוטים היום לצד אחד, מחר נסטה לצד שני. ואלה שמבקשים היום סטייה, יכולים מחר להתנגד. הבה נפעל לפי התקנון. זה הפרלמנטריזם.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני יודע שהסוגיה מורכבת. אנחנו גם קיימנו עכשיו דיון די ארוך בלשכתי, והוא לא מוצה. אני מאפשר עוד לדובר מן האופוזיציה ולדובר אחד או שניים מהקואליציה, ואז אצטרך להכריע.

חבר הכנסת דדי צוקר, דווקא משום שהדברים קשים ומסובכים מאוד הפעם, תעשו לי טובה – בלי הרמת קול.

חבר הכנסת עובדיה עלי, סגן יושב-ראש הכנסת, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני רוצה לשמוע קודם את נציג הקואליציה.

היו"ר ש' וייס:

אם כך, נשמע אחד אחד, ואחרי כן שוב אחד אחד, ונסכם.

השר המתאם, יש לך מה לומר בקטע הזה? אתה רוצה להגיב? בבקשה. אחר כך חבר הכנסת עובדיה עלי, אבל אם אפשר, אני מבקש – באופן תמציתי.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת דב שילנסקי אכן צדק בהערה שהוא העיר בקשר לסעיף 32(ב) של התקנון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, השר שטרית, אלה סוגיות כבדות, אני מבקש. חבר הכנסת חגי מירום, אולי אתה תרצה להשתלב, אז תעקוב. חבר הכנסת אורי אור. תקשיבו, תאמינו לי שיש למה להקשיב.

שר המשטרה מ' שחל:

הפרק הזה קבע למעשה את הסדר הבא: ישיבה אחת בשבוע, ביום האחרון שבו, תוקדש לדיון בהצעות לסדר-היום ובהצעות חוק פרטיות של חברי הכנסת. אולם רשאים היושב-ראש והסגנים לקבוע לדיון הזה מועד אחר באותו שבוע או בשבוע שלאחריו; הודעה על כך תינתן לחברי הכנסת.

יושב-ראש הכנסת קיים את החלק האחרון של הסעיף בכך שהוא הודיע אתמול בישיבה שבה אני הייתי נוכח, שהוא מתכוון להביא היום את הצעת החוק.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל כתוב במפורש: היושב-ראש והסגנים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שילנסקי, תן לו להשמיע את דבריו. אחר כך שוב יוכל מישוהו לדבר.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת שילנסקי, גם כשאני מסכים אתך, אתה מתווכח אתי?

דב שילנסקי (הליכוד):

הוא עורך-דין מוכשר. על זה אני יכול להעיד.

שר המשטרה מ' שחל:

תודה רבה. הוא באמת קיים את החלק הזה והודיע בישיבה של אמש, שהוא מתכוון היום בשעה 15:30 להביא את הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק.

דן תיכון (הליכוד):

ב-16:00.

היו"ר ש' וייס:

אני הודעתי שזה יהיה בסביבות 15:30.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבין, חבר הכנסת שילנסקי, גם מתוך הדיון שהיה בחדרו של היושב-ראש, יושב-ראש הכנסת אמר כי הוא הניח הנחה וקבע אותה, כי הנושא הזה של חוק-יסוד: חופש העיסוק והחוק שיבוא אחריו יהיו הנושאים האחרונים בסדר-היום.

דעתי היא, שעל-פי הנוהל שהיה במשך כל השנים, שהממשלה נהגה להביא – – –

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אם תרצה תוכל לדבר אחר כך. למה להפריע?

שר המשטרה מ' שחל:

הממשלה נהגה להביא חוקים שהיו דחופים והיא היתה זקוקה להם באופן פתאומי, או לעתים בגלל דחיפות סדר-היום, היא עשתה כן, כפי שבסעיף הקודם בתקנון, סעיף 32(א), נאמר ש"סדר-היום לשיבות הכנסת בשניים משלושת ימי השבוע, לרבות שינויים ותוספות, ייקבע על-ידי יושב-ראש הכנסת על-פי הצעות הממשלה".

הרי אתם, ובין היתר נדמה לי גם אתה והחברים שלך, בדיוק לפני שבועיים, כאשר טענתי שחוק ביטוח בריאות לא יכול לבוא ביום שני או ביום שלישי, כי על-פי סעיף 32(א) רק הממשלה קובעת את סדר-היום, ואם היא לא רוצה – היא יכולה למנוע הבאתו של חוק – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

ומה טענת אז?

שר המשטרה מ' שחל:

אותה טענה. ולא רק שלא רציתם לשמוע, אלא עלו כאן על הדוכן חבריך ואמרו: איך זה בכלל יכול להיות; דורסים את התקנות; לא מתחשבים.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה כאן? הוא לא טען מעולם את הטענה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת תיכון, למה הצעקות? תוכל אחר כך לומר את זה לא בצעקות.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אבל תוכל לומר את זה באמירה. זו כל בקשתי. אבל מדוע הצעקה?

שר המשטרה מ' שחל:

עצתי לך היא שהדיון יימשך, כי אני לא מכיר מקרה כזה שמפסיקים דיון באמצע, אחרי שהוא נקבע על-ידך עם הדבר הנוסף. אם יש הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת, אני מציע שבתום הדיון על חוק חופש העיסוק ועל חוק הבשר, ויארך הדיון ככל שיארך, ואני יודע שאני משיב על חלק גדול מההצעות לסדר, ואפילו אם נצטרך להישאר עד 04:00 או 05:00, אני מוכן לזה ובלבד שחברי הכנסת יוכלו למצות את סדר-היום לפי המתוכנן, ותיתן להם אפשרות לעשות זאת אחרי סדר-היום שקבעת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רבותי, לא הייתי רוצה להיות פוסק מי מבין חברי הליכוד יהיה הדובר. אמרתי שיהיו שניים, ותחליטו אתם מי הם השניים, ותאמרו לי. אחר כך אתן עוד לדובר אחד משם. תחליטו ביניכם. חבר הכנסת עובדיה עלי, אתה רוצה?

יהושע מצא (הליכוד):

אני רוצה להעיר הערה קצרה.

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע. אני שואל אם אתה הדובר. אם כן, אז בבקשה, אין לי בעיה. תבקש להיות הדובר של סיעתך.

יהושע מצא (הליכוד):

קודם אמרת לי שאני יכול לדבר.

היו"ר ש' וייס:

אני לא רוצה להתערב בזה.

חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להתחיל בסעיף 5 לתקנון הכנסת, ואני קורא – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה רגע, איזה סעיף? אני רוצה לעקוב אחריו.

עובדיה עלי (הליכוד):

סעיף 5 לתקנון הכנסת, בעמוד 1. הסעיף הזה אומר: "יושב-ראש הכנסת ינהל את ענייני הכנסת, ייצג אותה כלפי חוץ, ישמור על כבודה, על סדר ישיבותיה ועל קיום תקנונה". יש המשך לסעיף הזה, אבל זה החלק ששייך לעניין.

אני מבקש ממך, אדוני היושב-ראש, שתשמור ראשית כול על כבוד הכנסת ותשמור על תקנון הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

מוסכם.

עובדיה עלי (הליכוד):

אנחנו עוסקים היום בחוק כבוד האדם, עוסקים בכבוד האדם, אבל יש גם לשמור על כבוד הכנסת, ויש כבוד לתקנון הכנסת. אם אנחנו לא נדע לשמור על תקנון הכנסת, אנחנו יודעים רק היכן אנחנו מתחילים, אבל איש אינו יודע איפה מסיימים תהליך כזה.

אני רוצה לומר לך, שרק לפני שנתיים אתם ישבתם בספסלים בצד הזה ואנחנו ישבנו על הספסלים בצד השני. מי יודע מה יהיה מחר.

הדבר המרכזי הראשון שאני מבקש הוא שהכנסת תפעל בהתאם לתקנון. וסעיף 32(ב) בתקנון הכנסת אומר דברים מפורשים שלא ניתנים כלל לוויכוח.

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, אני רוצה לעקוב אחריו. איזה סעיף?

עובדיה עלי (הליכוד):

סעיף 32(ב) בעמוד 11. חבר הכנסת צוקר, אתה מפריע לי.

בסעיף הזה כתוב בצורה חד-משמעית, בצורה שלא ניתנת לשום פירוש: "ישיבה אחת לשבוע, ביום האחרון שבו, תוקדש לדיון בהצעות לסדר-היום או בהצעות חוק פרטיות של חברי הכנסת". ואני אומר, בניגוד למה שאמר ידידי חבר הכנסת דב שילנסקי, שגם ליושב-ראש הכנסת ולסגנים אין שום סמכות לשנות זאת. הדברים כתובים גם בהמשך הסעיף הזה, שיושב-ראש הכנסת והסגנים יכולים לקבוע יום אחר לדיון – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אמרתי יום אחר.

עובדיה עלי (הליכוד):

סלח לי, יום אחר. אבל יושב-ראש הכנסת והסגנים לא קבעו יום אחר לדיון בהצעות לסדר-היום של חברי הכנסת. לכן הנושא הזה לא רלבנטי כלל. אין לנו סמכות להחליט בסוגיה הזאת.

עם תחילת הישיבה, בדיון בסעיף הזה, ביקשתי את רשות הדיבור. פניתי אל יושב-ראש הישיבה, סגן יושב-ראש הכנסת סאלח טריף, והעמדתי אותו על הבעייתיות של הסעיף הזה. הבהרתי שסיעת הליכוד מתנגדת לדיון בסעיף הזה בשל העובדה שזה מנוגד לתקנון הכנסת. הוא שמע את הדברים, לקח את זה לתשומת לבו, הצדיק אותי, אבל בכך תמה התייחסותו.

לאחר מכן, אני מזכיר לחברי הכנסת, היה דיון בלשכתך, אדוני היושב-ראש. אדלג על כל שלבי הדיון, אבל נושא אחד אני חייב להדגיש. היועץ המשפטי עורך-הדין צבי ענבר אמר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, בצורה החלטית, שהטענות שלנו צודקות. הדברים האלה נגזרים מהסעיף שעליו הצבעתי, והם נגזרים גם מפסיקת בג"ץ במרס 1991. שם קבע הבג"ץ בצורה חד-משמעית – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. רגע אחד – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כל הקואליציה כבר הגיעה, הוא יכול לסיים.

היו"ר ש' וייס:

יש פה דיון רציני, ואל תפריע. דיון רציני עם טיעונים רציניים משני הצדדים.

עובדיה עלי (הליכוד):

איש כאן לא מציע מחטף. להיפך, נותנים לכם אפשרות לגייס עוד שעתיים, עוד ארבע שעות.

אני מפנה את תשומת לבם של חברי הכנסת לכך שעורך-הדין צבי ענבר אמר בצורה מפורשת, החלטית וחד-משמעית, שלא ניתנת לשום פירוש ולשום משמעויות, שהצדק עמנו, והיום מוקדש להצעות של חברי הכנסת, והממשלה לא יכולה להציע בעיצומה של הישיבה היום את הצעת החוק הזו המונחת לפנינו. אנחנו לא מתנגדים שיהיה דיון. אני אומר, שאם רוצים להגיע להסכמה, אנחנו לא מתנגדים לדיון בסעיף הזה, אלא שאנחנו עומדים על כך שתקנון הכנסת יישמר, שכבוד הכנסת יישמר, שיושב-ראש הכנסת יפעל בהתאם לתקנון וידחה את הדיון הזה לסוף סדר-היום, כפי שהיה מקובל בתקדימים אחרים – – –

היו"ר ש' וייס:

סוף סדר-היום של היום.

עובדיה עלי (הליכוד):

כן, של היום. קודם כול ידונו בכל סדר-היום כפי שנקבע, בהצעות לסדר-היום של חברי הכנסת ובהצעות החוק של חברי הכנסת. כאשר נסיים את הדיון בסעיפים האלה, בהתאם לתקדימים שהיו בעבר ובהתאם לנוהל שהיה בעבר תוכלו להמשיך את הדיון בנושא הזה ותתקיים הצבעה. אנחנו לא מציעים כאן מחטף ולא מציעים שום דבר.

אני רוצה לסייע לחבר הכנסת צוקר ואני אומר לו שאנחנו נותנים לכם בינתיים כמה שעות שתוכלו לגייס את שאר החברים החסרים כאן. איש לא אמר, חבר הכנסת צוקר, שבספסלים האלה לא יהיו חברי כנסת שיצטרפו להצבעה בעד החוק. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. השר קיסר, תאמין לי שהעניין לא פשוט. האם יש מישהו שרוצה להביע עמדה בנושא הזה? לא מצביעים על זה. שר המשפטים, יש לך מה לומר בעניין זה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

יש לי מה לומר, אבל השאלה היא אם לומר.

היו"ר ש' וייס:

תחליט.

זה חשוב, רבותי. יש שעות בחיי הכנסת – אני נהגתי אתמול כפי שנהגתי מתוך ביטחון מוחלט שאני "יושב" על התקנון. יש שעות שמותר להתלבט. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, לי נראה, בכל הכבוד, שהסעיף שנוגע לעניין טרם הועלה וטרם הוזכר פה, זה סעיף 34 לתקנון הכנסת: "בישיבה שיועדה לדיון בהצעות לסדר-היום של חברי הכנסת" – וזאת ישיבת יום רביעי – "ואין לפניה הצעות שאושרו לפי סעיף 78, או שנותר בה זמן אחרי גמר הדיון בהצעות שלפניה, תמשיך הכנסת לדון בסדר-היום שנקבע על-פי סעיף 32(א)"; ו-32(א) – אלה הן ההצעות של הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

זה ברור. נשאלת השאלה מתי בסדר-היום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם כך, מה שצריך לבחון לפי התקנון, סעיף 34, זה האם יש לפניה, כלומר לפני הנושא שדנים בו עכשיו, הצעות שאושרו לפי סעיף 78.

הצד האחר שטוען טועה בדבר אחד, שהוא חושב שכל מה שרשום היום על סדר-היום אלה הן הצעות שאדוני אישר לפי 78. וזה לא נכון. מה שאדוני אישר לפי 78 אלה רק שתיים-שלוש הצעות שאדוני

אשר בתוקף סמכותו לפי סעיף 78. שאר הנושאים שעל סדר-היום הם נושאים שאושרו על-ידי אדוני והסגנים או בוועדה כהצעות דחופות לא לפי סעיף 78.

לכן, אם אדוני ישאל – בין שתי העמדות, לדחות את זה לסוף סדר-היום או לדחות את זה לפי מה שקבוע בתקנון, התקנון כאן לא אומר, במקרה זה, לדחות את זה לסוף סדר-היום אלא לדחות את זה לאחר אותם סעיפים שאדוני אשר לפי סעיף 78. זה מה שכתוב. ואם נכללו סעיפים נוספים, שלא לפי סעיף 78, אין להם זכות קדימה על-פי התקנון להוראות 32(א), ולכן צריך לכלול את זה בין לבין. לכן, לפי דעתי בדחייה של שלוש הצעות לסדר-היום אפשר לקיים את הדיון הזה על-פי התקנון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

עובדיה עלי (הליכוד):

כל סדר-היום הוא – 78.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי, אני יודע שיש פה מתח באולם. הרבה מאוד חברי כנסת ושרים שעסוקים באין-סוף עניינים אחרים לא מודעים לקרב הפרוצדורלי הקשה הזה. אפשר לעשות פה החלטה ואחר כך הכול נופל.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כאשר מאשרים הצעה דחופה לא מאשרים אותה לפי סעיף 78, מאשרים אותה לפי סעיף 83. אם מפרשים תקנון צריך לפרש אותו כפי שהוא. יש הבדל בין סעיפים שאושרו לפי סעיף 83 לסעיפים שאושרו לפי סעיף 78 – – –

היו"ר ש' וייס:

אני אתן את רשות הדיבור עוד לאחד ולאחד.

אדוני שר המשפטים, אני רוצה לשאול אותך משהו. לפי הסתכלות כזאת, יחד עם השר המתאם, ואני מזמין גם חברי כנסת אחרים להסתכל, איזה סעיפים עוד נותרו בסדר-היום והם לא לפי 78?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני, אני מבין שהגיעו להצעה: "מותם של מחוסרי בית".

היו"ר ש' וייס:

אני לא ניהלתי את הישיבה. עד איזה סעיף הגיעו? אתם מפריעים לי, חברים. תאמינו לי שזאת מערכה לא קלה, ממש לא קלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הנושא "מותם של מחוסרי בית" אושר על-ידי ועדת הכנסת – לא לפי 78, אין לו דין קדימה. "מקרי רצח על רקע אלימות במשפחה" – אושר על-ידי ועדת הכנסת, אם כך לא לפי 78. הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת עמיר פרץ לפי 78 – זכות קדימה. הצעה לסדר-היום ארוכה מאוד, "פינוי מתפללים יהודים מהכותל המערבי מחשש ליידוי אבנים" – לא אושר לפי 78, אין לה זכות קדימה. אני מסתכל על הכוכבים ועל מה שנרשם בסדר-היום. הצעה לסדר-היום "הגבלות למתנחלים בתחומי תחבורה, מעצרי מנע וביטחון והמגמה בממשלה לפנות יהודים מחברון" – נושא ארוך מאוד, רב דוברים, לא לפי 78, אלא על-ידי היושב-ראש והסגנים. ההצעה "הימין – סכנה למדינה" אושרה לפי 78 וכן שתי האחרונות. לכן יש לנו ארבע הצעות שאושרו לפי סעיף 78, ולפי התקנון יש להן זכות קדימה. אחרי ארבע הצעות אלה אפשר לחזור לכאן ולסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, לא דיון כולל. אני מאפשר עוד שני דוברים. אני ממליץ שזה יהיה חבר הכנסת דן מרידור וחבר הכנסת חגי מירום. תנסו לקצר אף שהדברים רציניים מאוד. אני מבקש לאפשר לי להקשיב כי אני יחד אתכם לומד פה דברים פרוצדורליים.

דן מרידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מסכים עם קביעתו של שר המשפטים, שעל-פי סעיף 34 אסור לנו לדון בהצעה הממשלתית כל זמן שלא נסיים את ההצעות שאושרו לפי סעיף 78.

אני חושב אחרת ממה שאמר שר המשפטים לגבי סעיף 78. סעיף 78 דן בכל ההצעות, בין דחופות, בין רגילות. כותרתו היא "אישור יושב-ראש הכנסת". מה כתוב שם? – "הצעה לסדר-היום טעונה אישור יושב-ראש הכנסת". יושב-ראש הכנסת, אדוני היושב-ראש, חייב לאשר לפי סעיף 78 את כל ההצעות, וכתוב שהוא רשאי שלא לאשר אותה רק בתנאים מסוימים: עלבון לאדם, עניין משפטי וכן הלאה. אין הצעה שאפשר להביא הנה שלא באישור היושב-ראש.

הסעיפים ששר המשפטים דיבר עליהם – סעיפים 81, 82 ו-83 נוגעים לעניין אחר לגמרי. כל ההצעות שהיושב-ראש אישר אותן והן טעונות אישור יכולות להיות או הצעות רגילות או הצעות דחופות. או שהצעה עוברת בדרך הרגילה – – –

היו"ר ש' וייס:

תראו מה שאתם עושים, חברים יקרים. דיון כל כך רציני עם תוצאות כל כך רציניות, אתם לא נותנים אפילו להקשיב. מה, זה לא נוגע לכם מה שאני מכריע כאן? בבקשה.

דן מרידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני אומר בתמצית. כל ההצעות המובאות כאן לדיון טעונות אישור יושב-ראש הכנסת, בין שהן הצעות רגילות, בין שהן הצעות דחופות. אי-אפשר להביא הנה שום הצעה בלי אישור היושב-ראש. וזכור המקרה של חבר הכנסת כהנא בהצעות שלא אושרו והבג"ץ שהיה בעקבותיהן.

שאלה אחרת לגמרי היא איך קובעים את סדר-היום. בזה נוגעים סעיפים 80-83. שם כתוב שהיושב-ראש והסגנים יקבעו את סדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

סעיף 83?

דן מרידור (הליכוד):

לא. אחרי שסעיף 78 חל, אדוני היושב-ראש, על כל ההצעות כולן, ואי-אפשר להעלות אותן הנה בלי אישורו, אומר סעיף 80, שהיושב-ראש והסגנים יקבעו אילו הצעות לסדר-היום יעלו, בהתחשב בגודל הסיעות וכן הלאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, אני לא מצליח להקשיב. אני מאוד רוצה להקשיב לחבר הכנסת דן מרידור. חבר הכנסת חגי מירום, תאפשר לי להקשיב לנימוקיו של חבר הכנסת דן מרידור. בבקשה.

דן מרידור (הליכוד):

סעיף 78 נוגע לכל הצעה לסדר-היום. הוא לא נוגע לשאלה אם היא תעלה כהצעה דחופה או כהצעה רגילה. אין הצעה שאפשר להעלות הנה בלי אישור היושב-ראש. זוהי מסננת שהיושב-ראש רשאי להשתמש בה כדי למנוע דיון בעניין משפטי תלוי ועומד או כשיש עלבון לאדם, כפי שכתוב בסעיף 78. שאלה אחרת היא איך קובעים את סדר-היום. סעיף 80 אומר, שהיושב-ראש והסגנים יקבעו אילו הצעות יעלו. אחר כך כתוב שחבר הכנסת שהצעתו לא נתקבלה על-ידי היושב-ראש והסגנים רשאי להגיש ערעור לוועדת הכנסת, והיא דנה ומחליטה.

כך שכל ההצעות, בין על-פי סעיף 80, בין על-פי סעיף 83, כולן צריכות לעבור את אישור היושב-ראש על-פי סעיף 78.

מכאן אני חוזר לדבריו של שר המשפטים, שאני מסכים אתם, לפי סעיף 34, אי-אפשר לקיים דיון בהצעת הממשלה כל זמן שלא נגמרו הדיונים בכל ההצעות שנתקבלו על-פי סעיף 78, והאישור על-פי סעיף 78 היה נחוץ לכל אחת מההצעות, בין בדרך אישור היושב-ראש והסגנים ובין בדרך אישור הוועדה.

לכן, אני לא מצטרף למסקנה אבל אני מצטרף לנימוק של שר המשפטים. נדמה לי שצריך להפסיק עכשיו את הדיון הזה, הוא היה שלא כדין. נקיים את הדיון בסדר-היום עד הסוף, ואחר כך, אם הממשלה תרצה בכך ואדוני יסכים, צריך להמשיך בסדר-היום שהממשלה רוצה בו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת חגי מירום.

רבותי, אני אומר לכם שוב: אסור לקבל פה החלטה חפזה, כי אם היא לא תהיה נכונה, ממילא היא תשמיט את הבסיס מכל תוצאה; הרי זה כל כך ברור שזה צריך להיות כך.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה עוד לא החלטת, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

תתפלא שלא.

דן תיכון (הליכוד):

שים לב ל-34(ב).

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי, חברי הכנסת, אף שאני מחזיק את התקנון ומבין את הגיונו של הוויכוח שמעלים פה החברים, אני רוצה לומר כאן: אפילו לשיטתו של מי שמחה בטרם החל הדיון בהצעת החוק, היה מקום לקרב האיתנים הזה רק בשלב שטרם הוחל בהעלאת החוק.

קריאות:

— — —

חגי מירום (העבודה):

חכו לשורה התחתונה.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה לא היית פה בשעה 16:00.

חגי מירום (העבודה):

אני יודע שהועלתה טענה. בכל זאת, כאשר הועלתה הטענה החליט היושב-ראש להמשיך ולדון בהצעת החוק, וכרגע אנחנו נמצאים בשלב של טרם הצבעה.

עובדיה עלי (הליכוד):

לא נכון, היושב-ראש אמר — — —

היו"ר ש' וייס:

אאפשר לכם לברר את זה בקול שקט.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, העליתי את זה בתחילת הדיון. יושב-ראש הישיבה, סגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת סאלח טריף, שמע את הדברים ואמר שהוא לוקח את זה לתשומת לבו. הוא הפנה אותנו ליושב-ראש הכנסת, ביקש מאתנו לגשת ללשכת יושב-ראש הכנסת, להעלות בפניו את הבעיה ולבקש את פסיקתו בנושא. נהגנו בהתאם לעצתו. מה רע בכך?

דן תיכון (הליכוד):

היתה כאן שעה של צעקות, הוא לא רצה לשמוע.

היו"ר ש' וייס:

זה לא טוב. הנה, אפשר לקיים דיון רציני בלי צעקות.

יהושע מצא (הליכוד):

בעקבות הפנייה של סגן יושב-ראש הכנסת סאלח טריף, ניגשתי אליך כאן ומסרתי לך את ההודעה.

היו"ר ש' וייס:

למה בקול רם, למה לא בשקט?

חגי מירום (העבודה):

נניח לרגע שכל טענותיך אמת, והן אמת, ויושב-ראש הישיבה אמר באותה עת שהוא רוצה לשקול והוא מעביר את העניין להכרעת יושב-ראש הכנסת, איך שלא יהיה, אנחנו נמצאים כעת במצב שהדיון בהצעת החוק הסתיים ואנחנו עומדים בפני הצבעות.

דן תיכון (הליכוד):

מה פתאום? זה לא הסתיים. גם זה לא נכון.

חגי מירום (העבודה):

כדרכי גם בוועדת הכנסת, מתוך מגמה להביא את הדברים לנקודת הסכמה כלשהי, אני רוצה להציע כאן: היושב-ראש יכול להחליט באחת לקיים עכשיו הצבעה, או שלא לקיים הצבעה ולהמשיך; הכול נתון בפניו, ההכרעה היא בידי היושב-ראש – – –

דן תיכון (הליכוד):

על מה אתה מדבר? הדיון לא נגמר, יש עשרות הסתייגויות.

חגי מירום (העבודה):

על מנת שלא נהפוך את הבעיה הזאת למין קרב פרוצדורלי חסר פשרות ונביא את עצמנו כאן לעימות על דבר שהוא פרוצדורלי ביסודו, אני מציע כאן, שבפשרה ובהסכמה, מתוך התחשבות בטענה שהעליתם כאן, נעלה פה לדיון את ההצעות הרגילות לסדר-היום – –

יהושע מצא (הליכוד):

תקנון הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

– – נסיים אותן, ונסיים את הדיון וההצבעה בהצעת החוק הזאת. אחרי שנסיים את ההצעות הרגילות לסדר-היום יקבע היושב-ראש את המשך סדר-היום, לרבות חקיקה עתידית שנמצאת כאן. תודה רבה.

רון נחמן (הליכוד):

איזו יצירתיות.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני מפנה את הבקשה אלייך ובאמצעותך לכלל חברי הבית. גם אחרי היום – יסתיים כאשר יסתיים – נצטרך לחיות פה ולתפקד כפרלמנט. פעם צד אחד אופוזיציה, פעם צד אחד קואליציה, אני מכיר מפלגות שהן תמיד קופוזיציה, זה חלק מהחיים. לי אין שום עניין לתרום תרומה כלשהי לפיצוץ מערכת היחסים התקנונית של הבית הזה. אני מקבל דבר שהוא בנאלי, שאצטרך לשמור על התקנון ועל כבוד הכנסת כמיטב יכולתי. גם אם יש דיון מסובך, קשה וכואב, לא צריכים לצעוק.

אני פונה אליך, השר שחל, מכיוון שהצעת חוק זו היא בעצם הצעת חוק ממשלתית – עד עכשיו זה היה שיח מנוסים ומלומדים – מהי עמדת הממשלה, שהיא היזם בנושא הזה? אני לא מתחייב לקבל אותה. נא לתמצת.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש. עמדת הממשלה היא ברורה: היא רוצה שימשיכו את הדיון וההצבעה על החוק, בשביל זה היא ביקשה לדון בסעיפים האלה.

כאשר אתה שואל אותי על עמדת הממשלה אני חייב לומר, שעל-פי הטיעונים שהועלו, אינני יכול לבטל את הטענות שהעלה חבר הכנסת דן מרידור וגם לא את ההסבר והפרשנות של שר המשפטים. בפנינו יש גם הערה לסעיף 34 האומרת – – –

היו"ר ש' וייס:

תן לי לעקוב אחריך.

שר המשטרה מ' שחל:

ההערה נמצאת בעמוד 12, בכוכבית הראשונה, והיא אומרת: "ועדת הפירושים החליטה שעל-פי סעיף 34(א) לתקנון הכנסת יכולה הממשלה – מלבד זכותה למסור הודעה בכל עת – לבקש לשבץ סעיף בסדר-היום של ישיבת יום ד', והסעיף יבוא רק לאחר גמר הדיון בהצעות לסדר-היום ובהצעות חוק של חברי הכנסת".

עובדיה עלי (הליכוד):

זאת הטענה שלנו.

שר המשטרה מ' שחל:

אם אתם לא יודעים את שיעורי הבית, אני לא חייב – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עלי, נעשה את זה בשקט.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני רוצה לשבח אותו.

היו"ר ש' וייס:

באמירה ולא בצעקה.

שר המשטרה מ' שחל:

לדעתי, יהיה בכך מן הטעם ומן ההגינות לפנות גם לאופוזיציה, שתהיה לנו אפשרות לסיים את הדיון וההצבעה על הסעיף הזה. אחרי חוק חופש העיסוק, יושב-ראש הכנסת יחד עם הסגנים ועל-פי הפרוצדורה יחליט מה סדר-היום שצריך להיות. ואז, מה שייוותר, אחרי סדר-היום של הכנסת ובמשך הזמן יעמוד הסעיף השני של חוק הבשר. לדעתי, זו פנייה מכובדת.

היו"ר ש' וייס:

אתה לא מאמץ את הפרשנות של שר המשפטים? אני שואל ברצינות משום שאני רוצה להגיע פה להסכמה כלשהי.

שר המשטרה מ' שחל:

סעיף 78, שמדבר על הצעות לסדר-היום, הוא סעיף המטרייה, שקובע כי ההצעות שאין בהן פסילה אושרו. מישהו צריך לקבוע כמה מהן נכנסות לסדר-היום באותו יום, ואת זה קובעים היושב-ראש והסגנים. לכן אני חושב שאין מנוס מזה. קיימנו דיון, אנחנו רוצים לסיים את החלק הזה, לאחר מכן היושב-ראש והסגנים יקבעו את ההמשך.

יהושע מצא (הליכוד):

החלטה גרועה, אדוני היושב-ראש.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

מהמקום, דקה.

יצחק לוי (מפד"ל):

הצעת חוק לקריאה שנייה ושלישית איננה שייכת עוד לממשלה אלא לוועדה. לכן עמדת הממשלה כאן היא לא רלבנטית. חברי הממשלה יכולים להביע את עמדתם, אבל עמדת הממשלה בעניין הזה אינה רלבנטית כעמדת ממשלה.

היו"ר ש' וייס:

אני אוהב את הפרשנות שלך מאוד, כי אז המשמעות היא שזו הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת דדי צוקר, ואז אין לי בכלל בעיה.

יצחק לוי (מפד"ל):

לא, אדוני, זו הצעת ועדה, זו לא הצעת חברי כנסת. סדר-היום הוא לחברי הכנסת ולא לוועדות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

קל לי מאוד לקבל את הפרשנות של חבר הכנסת יצחק לוי, כי אז בכלל כל הדיון היה מיותר.

חברי הכנסת, אני רוצה להחליט, ואני רוצה לומר לכם שוב: אין החלטה בנסיבות כאלה שלא מעוררת מחלוקת. אני מבקש, גם אם יש מחלוקת, זה קורה בבית הזה, לא כל מחלוקת צריכה להפוך למהומה.

חברי הכנסת, 1. אתמול ביקש חבר הכנסת דדי צוקר שלא להצביע; 2. אני החלטתי להעביר את הנושא להיום. הודעתי על כך אתמול, מייד אחרי הודעתו של חבר הכנסת דדי צוקר. היו פה חברי כנסת מכל הסיעות, לא היתה לכך שום התנגדות.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא, אני קמתי ומחיתי. אני רוצה להזכיר לך.

היו"ר ש' וייס:

אתה מחית על האופי הפוליטי של מה שתיארת כמניפולציה של מרצ; אני זוכר את הפרוטוקול בעל-פה. ועל כך גם השר שחל וגם אני ענינו לך. לך היתה התייחסות ציבורית-פוליטית ולא תקנונית.

אשר על כן, אני הוריתי להכניס את זה בסדר-היום היום. התייעצתי עם מזכיר הכנסת, עם עוד חבר כנסת, שלמען הסדר הטוב אני לא – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה אני. אתה יכול להגיד שזה אני.

היו"ר ש' וייס:

כן, אני לא רוצה לפגוע באיש. ואמרו לי שהיו דברים מעולם. הצעות חוק ממשלתיות שולבו בימי רביעי לא פעם אחת, לא פעמיים ולא חמש פעמים.

דן תיכון (הליכוד):

לא שאלת מתי.

היו"ר ש' וייס:

לא שאלתי. עד עכשיו לא הטעיתי.

הבוקר היה לנו דיון בוועדת כנסת, שבכלל היה שייך לעניין אחר, לסדר-היום בשבוע הבא. שם נשאלתי על-ידי כמה חברי כנסת מכל הסיעות, בתוכם כמובן גם מסיעת הליכוד, שוב לא אזכיר שמות, מתי – – –

לימור לבנת (הליכוד):

זה לא רלבנטי.

היו"ר ש' וייס:

אני אחליט אם זה רלבנטי או לא.

לימור לבנת (הליכוד):

אני שאלתי.

היו"ר ש' וייס:

אני לא הזכרתי את השם, את רואה. שאלו אותי באיזו שעה בערך יעלה הנושא על סדר-היום היום בכנסת. אמרתי שאני משער שזה יהיה בסביבות 15:30-16:00, ואני גם אומר לכם מדוע.

אריה דרעי (ש"ס):

הודעת את זה אתמול.

היו"ר ש' וייס:

הודעתי אתמול והיום עוד הפעם. מדוע? מכיוון שכבר אתמול אמרו לי שיבקשו הצבעה אישית על כמה סעיפים, אני הנחתי שזה יימשך הרבה שעות, והנחתי שבפועל זה יהיה הסעיף האחרון בסדר-היום היום. זה היה הבסיס להחלטתי.

מכיוון שכך, התעוררה עכשיו הבעיה, יש כמה חברי כנסת שטוענים בטענות כבדות מאוד, שזה צריך להיות סעיף אחרון בסדר-היום, אחרי שהוא מוצה.

קודם כול, אני מאושר לרשום בסדר-היום שהליכוד מכיר בצבי ענבר כיועץ המשפטי של הכנסת. זה בעקבות המכתב שלכם לפני שבוע.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה שייך?

היו"ר ש' וייס:

החלטתי היא לאמץ את הפרשנות של שר המשפטים, והיא – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, הבטחת לתת לי לומר שני משפטים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני, ביקשתי לשאול מי מדבר בשם סיעתכם. אל תנסה לפוצץ את הישיבה. שוב מתחיל אותו סיפור. אני לא מתכוון לאפשר לאיש לפוצץ את הישיבה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אני מבקש דקה.

היו"ר ש' וייס:

לא עכשיו.

יהושע מצא (הליכוד):

אני חייב להעיר לך תיקון – – – לא להחלטה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאמץ את הצעתו של שר המשפטים. לפיכך, יהיה עכשיו דיון.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אני רוצה לומר משפט אחד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני לא יכול להפוך כל ישיבה למאבק ביני לבינך. אפשרתי לשלושה דוברים מסיעתך. אני לא מתכוון להתווכח.

יהושע מצא (הליכוד):

אמרת לי שתיתן לי לומר משפט.

היו"ר ש' וייס:

תתלונן עלי שאני לא מקיים הבטחה.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אני אוציא אותך. אתה לא תפוצץ את ישיבת הכנסת. אני מבקש ממך להפסיק לדבר עכשיו.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה אמרת שתיתן לי לומר משפט.

היו"ר ש' וייס:

אני נתתי לשלושה אחרים. שאלתי בסוף למי אתם מחליטים. לא, זה הכול.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, הטעית את הכנסת בדברים שלך.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני החלטתי, ואני פונה אליכם שלא לנהוג כלפי שום יושב-ראש באלימות.

יהושע מצא (הליכוד):

שיקרת פה.

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

אריה דרעי (ש"ס):

אל תוציא אותו.

היו"ר ש' וייס:

לא, אני לא אוהב להוציא מהר, אלא לפי הכללים.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת.

היו"ר ש' וייס:

לא, ביקשו רבים.

אני פונה עכשיו לחבר הכנסת עמיר פרץ להעלות את הצעתו לסדר-היום.

עמיר פרץ (העבודה):

מוותר.

היו"ר ש' וייס:

אני פונה לחבר הכנסת רחבעם זאבי להעלות את הצעתו. חבר הכנסת רחבעם זאבי, איפה אתה?

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אני מאפשר לו אם הוא יחזור.

אני פונה עכשיו לחבר הכנסת יורם לס לנמק את הצעתו לסדר-היום.

יורם לס (העבודה):

יש לי עוד --

היו"ר ש' וייס:

זה לא שייך לכאן. אתה רוצה או לא?

יורם לס (העבודה):

לא.

לימור לבנת (הליכוד):

מה קורה פה?

היו"ר ש' וייס:

תקראו לחבר הכנסת זאבי, אני מוכן להמתין.

רבותי, אני מאמץ את הצעתו של שר המשפטים. תודה.

אני קורא עכשיו לחבר הכנסת אביגדור קהלני להעלות את הצעתו.

חבר הכנסת זאבי, האם הוא בסביבה?

קריאות:

איננו.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לפני ההצבעה – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת – – –

היו"ר ש' וייס:

רבים ביקשו. נתתי לשלושה. לא.

לימור לבנת (הליכוד):

לא לעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

גם לא לעניין הזה. זה באמצע ההצבעה.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה, באי-רצון. באמת שאינני רוצה להוציא אותך.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה משקר במצח נחושה לכנסת הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית. אתה גדפן. צא מן האולם.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה שיקרת היום. ראה מה שכתוב על לוח המודעות. כתוב שאתה מפסיק את הדיון בהצעות. אתה משקר לכנסת.

היו"ר ש' וייס:

הוצאתי אותך אחרי קריאה שלישית. יש גבול לגידופים שאפשר לגדף יושב-ראש ישיבה. אני אפנה לוועדת הכנסת נגד הגדפנות שלך.

אני מבקש להוציא אותו מן האולם. תודה רבה.

דן תיכון (הליכוד):

תוציא את כולם.

היו"ר ש' וייס:

לא. אני אוציא מי שיפריע לסדר-היום.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נעשה כאן הסכם עם אגודת ישראל, שקיבלה 35 כיתות לחינוך הדתי כדי להצביע בעד הצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

לימור לבנת (הליכוד):

תוציא אותי, תוציא את כולנו.

היו"ר ש' וייס:

לא. אתם רוצים לעשות סבוטז' על הכנסת, בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

דוד מנע (הליכוד):

אתה עושה סבוטז' על הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, היית היום בלשכתי. היית בלשכתי ואמרת לי משהו אחר. תודה רבה. חבר הכנסת מנע, בלשכתי אמרת משהו אחר.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

חברי הכנסת — — —

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

את זה נברר בנפרד. חברת הכנסת לימור לבנת, תקשיבי לי. חברת הכנסת לימור לבנת, תקשיבי לי רגע.

לימור לבנת (הליכוד):

אני כתבתי לך.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, זה טיעון – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע לי. אל תפריע לי, חבר הכנסת אלי בן-מנחם. יש לי מספיק בלעדיך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

יש לי מספיק בלעדיך. יש לי פה מספיק בלעדיך. יש לי מספיק בלעדיך פה.

חברת הכנסת לימור לבנת, הטיעון שלך, מרוב צעקות לא שמעתי אותו. מייד אתן לך להשמיע אותו. חברת הכנסת לימור לבנת שואלת, ואני מבקש את תשובת הממשלה – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בן-מנחם, אני יודע שאני לא מבין בתקנון כלום ואני אתייעץ אתך כל יום. היום תן לי לנהל את הישיבה. טוב?

חברת הכנסת לימור לבנת שאלה שלא שמעתי אותה כי היא צעקה. כאשר היא אמרה, אני שמעתי.

תיגשי למיקרופון, תשאלי. אני מבקש מאחד השרים להשיב על שאלתה, אם יש תשובה. בבקשה. אני מבקש לתת לה את המיקרופון.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני פניתי אליך קודם בכתב. ביקשתי רשות דיבור בדיוק לעניין זה.

היו"ר ש' וייס:

אני מצטער, לא שמעתי. אפילו יושב-ראש הכנסת הוא בן-אדם. יש רגעים שהוא לא שומע. צועקים, הוא לא שומע.

לימור לבנת (הליכוד):

אני כתבתי. חשבתי שכבודו יודע לקרוא.

היו"ר ש' וייס:

קיבלתי 17 פתקים. דברי.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מבקשת. מכיוון שנודע לי שהממשלה, לפני כל הצבעה נוהגת לשחד את הסיעות החרדיות – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מכל מומחי התקנון כאן לא לעזור לי. חברה, בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מכיוון שנודע לי, שכפי שהממשלה הזאת נוהגת לפני הצבעות — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא להפריע. אתם צריכים להפריע לי עכשיו. נכון? חבר הכנסת אלי דיין, תסלח לי, אבל תנועתך גם מפריעה לי. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חגי מירום, תן לה לשאול שאלה לגיטימית לגמרי.

חגי מירום (העבודה):

כבר שאלו אותה.

היו"ר ש' וייס:

אני לא ניהלתי את הישיבה. אני רוצה לשמוע אותה. בבקשה. תשאלני.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

נעשה עכשיו דיון על ההצעה שלך, למה לא ענו לה. בבקשה, תשאלני.

לימור לבנת (הליכוד):

כיוון שנודע לי, כפי שהממשלה הזאת נוהגת לפני הצבעות חשובות לשחד בכסף כל מיני סיעות בבית הזה, ויודעים אילו הן, נודע שהממשלה התחייבה ל-35 כיתות לחינוך העצמאי, לאגודת ישראל.

קריאה:

שקר.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מבקשת שההסכמים האלה יונחו, לפני ההצבעה, על-פי החוק, על שולחן הכנסת. תודה רבה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דרעי, תן לי. תן לי. תן לי.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני יודע מה כל אחד רוצה. חבר הכנסת דרעי, הרי אתה מבין בתקנון. זהו. אחרי זה עוברים להצבעה על שם החוק. בבקשה.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

השר המתאם לא מייצג אותך? אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש — — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, ש.ב. על זה עונה שר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא פגע בי, מה לא?

היו"ר ש' וייס:

אני אתן לך הודעה אישית. אתן לך הודעה אישית.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברים, אתם לא עוזרים פה. חבר הכנסת אלי דיין, לא עוזרים פה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

עושים צחוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא להתעצבן, אדוני.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הם עושים צחוק.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, תאמין לי, אתה לא עוזר לי. מי שמתעצבן עכשיו גם הוא לא עוזר לי. אתה עכשיו מפריע לי ועוזר למי שרוצה להפריע לי. אתה מפריע לי ועוזר למי שרוצה לשבש את הישיבה. בבקשה, אדוני.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דרעי, סלח לי. חברי הכנסת, אני מודיע לכם שכל הדיון עד עכשיו לא היה מיותר וכל העצבים פה באולם לא מוצדקים. היחיד שיש לו סיבה להתעצבן פה זה אני.

חבר הכנסת דרעי. חבר הכנסת דרעי. חבר הכנסת דרעי, אנא ממך.

בבקשה, אדוני, מהר. אני מבקש מהר מאוד. בבקשה. השר שחל ואחרי כן עוברים להצבעה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, הכנסת כבר נדרשה לנושא הזה. היתה הודעה מפורשת שהדברים אינם נכונים, אינם אמת. ההודעה נמסרה גם על-ידי שר החינוך. לכן אני רוצה לומר לחברת הכנסת לימור לבנת, אני לא צריך להתעצבן עליה, האמת היא שהסעיף בחוק, שהוכנס, הוכנס בגלל בעיות, שבזמן, בממשלה שבה כיהנו חבריה, הם יצרו את הסטנדרדים האלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, על-פי הצעת חבר הכנסת דן תיכון, שהיא תקנונית – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, לא. עוברים להצבעה, חברים. אדוני ראש הממשלה, עוברים להצבעה וחשוב להתרכז מאוד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, משפט אחד, כי נפגעת אישית. מהר. משפט אחד. אדוני, בבקשה. קצר ביותר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שזוהי פגיעה באינטליגנציה, פגיעה בחברות.

היו"ר ש' וייס:

אין חברות פה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני חושב שנעשתה נבלה. צריכים להשפיע עלינו שאנחנו נצביע שלא יביאו בשר טרפה לישראל על-ידי מתן כיתות?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני קובע שהממשלה לא נותנת כיתות כפי שהיא צריכה לתת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שב.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות.

קריאות: - - -

היו"ר ש' וייס:

אתם בסוף תטעו בהצבעה. בסוף תטעו בהצבעה.

ההצבעה על ההסתייגויות לשם החוק. שם החוק, הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק. אני אסביר. עכשיו אני אסביר, אדוני ראש הממשלה. אני אסביר לכולם, אני אסביר. יש הסתייגויות רבות, תנו לי להסביר.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

לכל חבר כנסת, קיבלתי עוד שלוש שאלות.

יש הסתייגויות רבות. על-פי החוק – חבר הכנסת אלי דיין, אני אפסיק את הישיבה. אני מודיע לך, אני אפסיק את הישיבה. חבר הכנסת אלי דיין – על-פי החוק בתקנון מצביעים על כל הסתייגות, אלא אם כן יש הסכם שעושים את זה במקובץ. אין הסכם. לפיכך חוזרים לחוק ולתקנון.

על כן, על-פי החוק והתקנון מצביעים על כל הסתייגות בנפרד, על כל סעיף. זה מה שאנחנו עכשיו עושים. יש פנייה להצבעה אישית.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי שאלה. מותר לנו להצביע?

היו"ר ש' וייס:

בוודאי. אישית אבל.

רבותי, אני הבנתי את השאלה. אני מחייב אתכם להצביע. יש עכשיו בקשה גם מהליכוד וגם ממפלגת העבודה להצבעה אישית על ההסתייגויות, על שם החוק. נכון? על ההסתייגויות או רק על שם החוק?

חגי מירום (העבודה):

רק על שם החוק.

היו"ר ש' וייס:

ושלכם על ההסתייגויות? אם כן, אין מה לעשות. נא להתכונן לישיבה עד הבוקר. תודה רבה.

רבותי, עכשיו על ההסתייגות של חבר הכנסת אלי דיין לשם החוק.

אלי דיין (העבודה):

אני מוריד.

היו"ר ש' וייס:

מוריד. ולחלופין?

אלי דיין (העבודה):

מוריד.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו על ההסתייגות של חבר הכנסת יוסי כץ.

יוסי כץ (העבודה):

מוריד.

היו"ר ש' וייס:

מוריד.

עכשיו על ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן, איננו צריך להצביע. הצבעה אישית. יש בקשה. זה על-פי החוק והתקנון. אני מקווה שלא תתווכחו אתי על זה.

דן תיכון (הליכוד):

על כל ההסתייגויות ושם החוק.

היו"ר ש' וייס:

הבנתי. חוץ מאלה שהורידו את ההסתייגויות.

על-פי תקדים ליבאי לפני כמה שנים, גם לחלופין וגם לחלופי חלופין. אם תקדים ליבאי – עד הסוף.

דן תיכון (הליכוד):

אפשר לבטל היום את התקנון.

היו"ר ש' וייס:

אבקש מסגנית מזכיר הכנסת לקרוא בשמות חברי הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – נגד; רפאל אדרי – נגד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – נגד; חיים אורון – אינו נוכח; דליה איציק – נגד; מיכאל איתן –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא משתתף בהצגה שלכם.

היו"ר ש' וייס:

זה לא לפי התקנון. נא לא להתייחס.

דן תיכון (הליכוד):

אה, תקנון פתאום?

היו"ר ש' וייס:

רבתי, הכול שקוף פה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – נגד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – נמנע זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – נגד; אברהם בורג – נגד; יגאל ביבי – נגד; יוסף ביילין – נגד; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – נגד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – נגד; שלמה בניזרי – נגד; עוזי ברעם – נגד; תמר גוז'נסקי – נגד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – נגד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – נגד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – נגד; גדליה גל – נגד; אריה גמליאל – נגד; אלי דיין – נגד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – נגד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – נגד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – נגד; זבולון המר – נגד; צחי הנגבי – נמנע אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; שבח וייס – נגד; יוסף ונונו – נגד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – נגד; תופיק זיאד – נגד; עמנואל זיסמן – נגד; אליעזר זנדברג – בעד; וליד חאג' יחיא – נגד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – נגד; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – נגד; שאול יהלום – נגד; אברהם יחזקאל – נגד; רן כהן – נגד; רענן כהן – נגד; יוסי כץ – נגד לימור לבנת –

לימור לבנת (הליכוד):

לא משתתפת בקואליציה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

לא להביא את זה בחשבון. יש נגד, יש בעד. כל היתר לא קיים.

לימור לבנת (הליכוד):

לא משתתפת בהצבעה.

היו"ר ש' וייס:

זה כן.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

לימור לבנת – אינה משתתפת בהצבעה; מאשה לובלסקי – נגד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – נגד; דוד ליבאי – נגד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – נגד; ענת מאור – נגד; משה מאיה – נגד; דוד מגן – נמנע; האשם מחאמיד – נגד; חגי מירום – נגד; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – נגד; יהושע מצא – בעד; דן מרידור – נמנע; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – נגד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – נגד; אפרים סנה – נגד; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – נגד; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – נגד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – נגד; מנחם פרוש – נגד; שמעון פרס – נגד; עמיר פרץ – נגד; גדעון פת – נגד; יאיר צבן – אינו נוכח; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – נגד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – נגד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – נגד; אברהם רביץ – נגד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – נגד; אבנר חי שאקי – נגד; גונן שגב – נגד; גדעון שגיא – נגד; אברהם שוחט – נגד; משה שחל – נגד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – נגד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – נגד; אברהם שפירא – נגד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – נגד; דן תיכון – בעד.

היו"ר ש' וייס:

תקראי עוד הפעם, גברתי, את שמות אלה שלא נכחו.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; חיים אורון – נגד; רפאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסאנע – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מנע – אינו נוכח; רון נחמן – אינו משתתף בהצבעה

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות שלך, חבר הכנסת רון נחמן. אפשר לעשות הכול בכנסת.

רון נחמן (הליכוד):

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; יוסף עזרן – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח;
משה פלד – אינו נוכח; יאיר צבן – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; מאיר
שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק
שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

מה התוצאות? זה ייקח זמן כי בהצבעה אישית סופרים באופן ידני.

חברי הכנסת, אתם רוצים להצביע על כל ההסתייגויות בהצבעה אישית? אין לכם תוכניות לערב
הזה?

דן תיכון (הליכוד):

הכול בהצבעה אישית.

עובדיה עלי (הליכוד):

הכול בהצבעה אישית עד הסוף.

היו"ר ש' וייס:

רק שאלתי.

חברי הכנסת, על ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן – –

דן תיכון (הליכוד):

הראשונה.

היו"ר ש' וייס:

הראשונה, בוודאי, עוד לפני החלופין והחלופי חלופין.

– – שני תומכים, בתוכם לא חבר הכנסת רון נחמן, 73 מתנגדים. ההסתייגות לא נתקבלה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כמה נמנעים?

היו"ר ש' וייס:

גברתי, סגן מזכיר הכנסת, כמה נמנעים? להבא לתת גם את מספר הנמנעים. בקיצור, להבא לעשות כמו שצריך לפי התקנון. נא להקפיד על הכללים.

חמישה נמנעים.

חברי הכנסת, אני מודיע שההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן לא נתקבלה.

עכשיו, אותה הסתייגות לחלופין. הצבעה אישית, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, יש החלטה שאם 20 חברי כנסת מבקשים הצבעה אישית והם אינם נוכחים באולם – בקשתם לא מתקבלת.

דן תיכון (הליכוד):

מה פתאום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חגי מירום, האם יש החלטה כזאת? אני זוכר שהיתה רק הצעה כזאת והיא לא נתקבלה. הרעיון הוא נהדר, אבל נדמה לי שהוא לא נתקבל.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

רבותי, היה דיון אבל זה לא נתקבל. ההצבעה אישית, קדימה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בהצבעה אלקטרונית יש שמות.

היו"ר ש' וייס:

אבקש להעלות זאת בעוד חודשיים בוועדת הכנסת. תודה. אתה עוד רוצה שאני אעשה היום עוד תקדים, נכון? בבקשה, הצבעה אישית. רבותי, ממשיכים בהצבעה אישית. תתחילי בקריאת השמות. כל הרעיונות האחרים – לוועדת הכנסת. רבותי, לא יכולים לקיים הצבעה אישית אם יש רעש, לא שומעים את התשובה. אנחנו מצביעים על ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן, לחלופין.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – נגד; רפאל אדרי – נגד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – נגד; חיים אורון – נגד; דליה איציק – נגד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – נגד; שולמית אלוני – אינה נוכחת; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – נמנע זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פנחס בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוס – נגד; אברהם בורג – נגד; יגאל ביבי – נגד; יוסף ביילין – נגד; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – נגד; אליהו בן-אלישר –

אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – נגד; שלמה בניזרי – נגד; עוזי ברעם – נגד; תמר גוז'נסקי – נגד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – נגד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – נגד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – נגד; גדליה גל – נגד; אריה גמליאל – נגד; אלי דיין – נגד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – נגד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – נגד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – נגד; זבולון המר – נגד; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו משתתף בהצבעה שבח וייס – נגד; יוסף ונונו – נגד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – נגד; תופיק זיאד – נגד; עמנואל זיסמן – נגד; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; וליד חאג' יחיא – נגד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – נגד; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – נגד; שאול יהלום – נגד; אברהם יחזקאל – נגד; רן כהן – נגד; רענן כהן – נגד; יוסי כץ – נגד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – נגד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – נגד; דוד ליבאי – נגד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – נגד; ענת מאור – נגד; משה מאיה – נגד; דוד מגן – נמנע האשם מחאמיד – נגד; חגי מירום – נגד; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – נגד; יהושע מצא – אינו משתתף בהצבעה דן מרידור – נמנע רון נחמן – אינו משתתף בהצבעה אורה נמיר – נגד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – נגד; אפרים סנה – נגד; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – נגד; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – נגד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – אינו נוכח; מנחם פרוש – נגד; שמעון פרס – אינו נוכח; עמיר פרץ – נגד; גדעון פת – נגד; יאיר צבן – אינו נוכח; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – נגד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – נגד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – נגד; אמנון רובינשטיין – אינו נוכח; חיים רמון – נגד; אבנר חי שאקי – נגד; גונן שגב – אינו נוכח; גדעון שגיא – נגד; אברהם שוחט – נגד; משה שחל – נגד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – נגד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – נגד; אברהם שפירא – נגד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – נגד; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

עכשיו נקרא את שמו של מי שלא היה באולם כאשר סגנית מזכיר הכנסת קראה את שמו. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; שולמית אלוני – אינה נוכחת; טלב אלסאנע – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מנע – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; יוסף עזרן – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – אינו נוכח; שמעון פרס – אינו נוכח; יאיר צבן – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; גונן שגב – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

השר שחל, גם על כל הסתייגות צריך 61?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

סליחה, להסתייגות די ברוב רגיל כדי להפילה.

היו"ר ש' וייס:

הבנתי. זו פשוט התייעצות לא פורמלית.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

בקשר להסתייגות המפורסמת של חבר הכנסת רון נחמן, בשלב ההצעה לחלופין: שלושה נמנעים, 71 מתנגדים, אין תומכים. עדיין חבר הכנסת רון נחמן לא משתכנע לתמוך בהסתייגות של עצמו. ניתן לך הזדמנות. רגע, יש לנו לחלופי חלופין.

רון נחמן (הליכוד):

אמרת שאני לא מסתפק.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. יש עוד הזדמנות. תודה. ההסתייגות הזאת לא נתקבלה. עכשיו מצביעים על ההצעה לחלופי חלופין.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, למה לא קראת בשמי? אני כאן.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רבותי, תיקון קל. יש טענה לחבר הכנסת דן תיכון, שלא קראנו בשמו. אני קורא עכשיו בשמך.
חבר הכנסת דן תיכון, אתה בעד או נגד?

דן תיכון (הליכוד):

נגד.

היו"ר ש' וייס:

נגד. לפיכך, חברים יקרים, אחרי התיקון הכולל את שמו של חבר הכנסת דן תיכון: שלושה נמנעים,
72 מתנגדים, אפס תומכים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

מייד. לפיכך, ההצעה לחלופין של חבר הכנסת רון נחמן לא עברה. חבר הכנסת עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אחרי שתי ההצבעות על ההסתייגויות של חברי הכנסת רון נחמן ואברהם פורז אני מבקש לעבור
להצבעה אלקטרונית.

היו"ר ש' וייס:

אלקטרונית, טוב. מתחיל שלב הרחמים. נא לשבת. אני מתחיל בהצבעה. חברים יקרים, שתי
הודעות: לא יהיו עוד צלצולים. היה צלצול בראשית ההצבעה. מבקשים הצבעה אלקטרונית. רבותי,
עכשיו אנחנו מצביעים אלקטרונית על ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן, לחלופי חלופין. ההצבעה
החלה.

הצבעה מס' 21

בעד התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לחלופי חלופין לשם החוק – אין

נגד – 55

נמנעים – 4

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לחלופי חלופין לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אין בעד, 55 מתנגדים, ארבעה נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

עכשיו נצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (מרצ):

מסיר.

היו"ר ש' וייס:

מסיר.

אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על שם החוק.

רן כהן (מרצ):

אנחנו רוצים הצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

אישית. בבקשה.

גברתי סגנית מזכיר הכנסת, הצבעה אישית, אחרי שאף לא אחת מן ההסתייגויות התקבלה. מצביעים בקריאה שנייה על שם החוק. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – אינו נוכח; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פנחס בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – בעד; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – בעד; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל וינשטיין – אינו נוכח; שבח וייס – בעד; יוסף ונונו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – בעד; תופיק זיאד – בעד; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – נגד; וליד חאג' יחיא – אינו נוכח; נעמי חזן – בעד; מיכאל חריש – בעד; בנימין טמקין – אינו נוכח; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – נגד; רענן כהן – בעד; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – נמנעת משה מאיה – בעד; דוד מגן – בעד; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – אינו נוכח; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – בעד; רון נחמן – נגד; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – נגד; אפרים סנה – בעד; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – אינו נוכח; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחס – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – אינו נוכח; דוד צוקר – בעד; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – בעד; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – נגד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

עכשיו סגנית מזכיר הכנסת תקרא בשמותיהם של אלה שלא היו בסיבוב הראשון. האם יש מישהו באולם שלא הצביע ורוצה להצביע עכשיו? השר שריד, מה אתה מצביע?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בעד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, מה אתך?

יוסף בא-גד (מולדת):

בעד.

היו"ר ש' וייס:

מי עוד? חבר הכנסת טמקין?

בנימין טמקין (מרצ):

נגד.

היו"ר ש' וייס:

סגן השר וליד צאדק?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

בעד.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת ענת מאור?

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לשנות את הצבעתי מ"נמנעת" ל"בעד".

היו"ר ש' וייס:

זה מותר.

מי עוד לא הצביע? האם אני יכול לגשת לספירת הקולות? מי עוד לא הצביע?

אברהם יחזקאל (העבודה):

ג'ומס, ג'ומס.

היו"ר ש' וייס:

אני שואל בפעם האחרונה: חבר הכנסת אורון, אתה בעד או נגד?

חיים אורון (מרצ):

בעד.

היו"ר ש' וייס:

תודה. נא לספור. נגמר, זהו, אין עוד תוספות.

תוצאות ההצבעה בקריאה שנייה על שם החוק: נמנע אחד, נגד – 8, בעד – 70. לפיכך, שם החוק בקריאה שנייה אושר.

חברים, עוברים עכשיו הלאה. אני שואל עכשיו: האם ההסתייגויות לסעיף הראשון נומקו כולן? אני נכנסתי באמצע. עד לסעיף הרביעי נומקו כולן. אנחנו עוברים להצבעה על הסעיף הראשון.

אלי דיין (העבודה):

שמית, שמית.

קריאות:

לא, לא.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, אני פונה אליך: ההמון החליט שזה אנטי שמית.

הצבעות לסעיף מס' 1. הצלצול היה בראשית ההצבעה.

זכות התשובה ליושב-ראש הוועדה.

עובדיה עלי (הליכוד):

למערך הכול מותר. כשאתם מבקשים הצבעה שמית, זה בסדר. כשאנחנו מבקשים הצבעה שמית –
--

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עובדיה עלי, כאשר אתם ביקשתם עשיתי את זה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אנחנו מבקשים כעת הצבעה שמית עד הסוף.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, מה שתגידו. זו זכותכם.

עובדיה עלי (הליכוד):

עד הבוקר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עובדיה עלי, זו זכותכם.

דבר.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כנסת נכבדה, יש לנו מספר דקות קטן עד אשר נאפשר לכל החברים לתמוך בחוק הזה, שכן לא יאה לסעיף 1 שלא תהיה בו תמיכה מסיבית, ולכן אני מבקש בהזדמנות זו להרהר בשאלה, האם בקשה של 20 חברים להצבעה שמית, כאשר כמעט כל ה-20 לא בבניין, היא תקפה.

דוד מגן (הליכוד):

לא נכון שהם לא בבניין. הם לא באולם.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הם לא באולם. אינני בטוח שזה תקין מבחינה אתית. מבחינה תקנונית אני מניח שזה תקין.

עובדיה עלי (הליכוד):

מבחינה אתית?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני לא בטוח שמבחינה אתית הדבר הזה יאה. ודאי שלא יאה. אני מדבר אחרי שראיתי פה את ההופעה המבישה של הליכוד, בהסתערות על היושב-ראש בבוטות, במלים גסות, באופן שאני לא זוכר כמותו כבר שנים. נדמה לי שזה היה לא יאה לא לכבודו של החוק, לא לכבודו של דיון – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה בבקשה, לא שמעתי. מה קרה?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני רוצה לדעת אם הוא מדבר לעניין, אם מבחינת התקנון הוא מדבר לעניין.

היו"ר ש' וייס:

איך אני יכול לצנזר?

עובדיה עלי (הליכוד):

תסלח לי, זה לעניין?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, איש בבית הזה בוודאי לא ירצה שאני אהיה צנזור. חבר הכנסת עובדיה עלי, אין חובה תקנונית לדבר לעניין. מה אני יכול לעשות? אתה הערת לו, אני מקווה שהוא ייקח את זה לתשומת לבו.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מצטער על שבדיון בסוגיה כל כך חשובה כמו חופש העיסוק לא טרח אפילו חבר אחד של הליכוד לדבר לגופו של עניין. אנחנו עוסקים פה בחוק יסודי, אפשר לקבל אותו ואפשר לדחות אותו. לא היה פה איש מהליכוד שאמר דברים לגופו של עניין – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

מושחתים, נמאסתם.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — — דמגוגיה פוליטית זולה, בוטה, אלימה, לא יאה ולא נאה.

רון נחמן (הליכוד):

מושחתים, נמאסתם מרצ.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כמו שקנייתם — — —

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

ואתם יכולים להמשיך את כל מה שאתם רוצים — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, אתה רוצה את התערבותי או שאתה מסתדר?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

שיצחקו, לא אכפת לי.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל — — —

רון נחמן (הליכוד):

מושחתים, נמאסתם מרצ.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

משה קצב (הליכוד):

— — — הביזיון הוא לא של מרצ, הוא של ראש הממשלה — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, שלוש פעמים. חבר הכנסת קצב, יש לי הצעה: תגיד את זה פעם אחת, עם הפסקה של שתי דקות, ואחר כך עוד פעם אחת. אבל לא שלוש פעמים בצרור.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הייתי שמח לו מי שצועק פה עכשיו מכיוון ספסלי הליכוד היה יודע במה עוסק החוק הזה. אין לכם מושג במה הוא עוסק.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

רק אתה יודע. תתבייש לדבר כך.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברת בלומנטל, אין לך מושג ירוק במה עוסק החוק הזה. הרי אין לך מושג. את בטוחה גם שקוראים לו חוק הבשר. אין לך מושג ירוק במה הוא עוסק. אוסף של בורות ואלימות. בורות ואלימות – זה מה שאנחנו שומעים. זה מה שיש לכם לומר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

רק אתה יודע כמובן. הבורות היא אצלכם, ולא אצל הליכוד. תתבייש לך לדבר כך. בושה לך.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני אמשיך לענות יותר מאוחר. אני מבקש לגשת להצבעה.

משה קצב (הליכוד):

דבריו של האיש הזה מצביעים על כך שהוא הבור. הוא גילה היום את פרצופו האמיתי – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת, זה נרשם בפרוטוקול. זה נרשם.

ההצבעה אישית, או לא?

קריאות:

לא.

היו"ר ש' וייס:

לא. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש הודעה אישית. עם כל הכבוד, אדוני הנכבד – – –

זבולון המר (מפד"ל):

היתה כאן סתם התנפלות על חברי הכנסת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש הודעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע שזה בסוף הישיבה. אז אתן לך עוד מעט. הודעה אישית, אני מייד אתן לך, אחרי ההצבעה. אתן לך מייד; אני אתן.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברים, תראו מה אתם עושים. אתם מתגרים, מאריכים את סדר-היום. מה זה פה? בשביל הכיף הזה להתגרות קצת, בשביל עוד כותרת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זה חוסר הגינות — — —

היו"ר ש' וייס:

גברתי נעמי בלומנטל, שמענוך.

הסתייגויות לסעיף הראשון. ההסתייגות של חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:

מוותר. נא לעבור אתי לעמוד הבא. ההסתייגויות של חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

מוותר.

היו"ר ש' וייס:

הסתייגות של חבר הכנסת יוסי כץ.

יוסי כץ (העבודה):

מוותר.

היו"ר ש' וייס:

הסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן. הצבעה אלקטרונית. מי תומך בהסתייגות – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני מוותר על הצבעה אלקטרונית. אני מבקש הצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

אתה רוצה הצבעה אישית; אז אישית, אין מה לעשות.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

מה אתם רוצים? תלכו לוועדת הכנסת ותשנו את התקנון.

דוד מגן (הליכוד):

בהתחשב – – – אני מסכים להצבעה אלקטרונית.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, יש לנו "חנינה". עוברים להצבעה אלקטרונית. אבל עכשיו אל תתבלבלו. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת – – – אתם תדברו, ובסוף לא תצביעו. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן?

הצבעה מס' 22

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 1 – 1

נגד – 63

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 1 לא נתקבל.

עובדיה עלי (הליכוד):

ביקשתי הצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד מגן ויתר, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

תסלח לי, עם כל הכבוד, אני מדבר בשם הסיעה.

היו"ר ש' וייס:

אז בוא נעשה זאת כך לגבי ההסתייגות הבאה אחריה, אני מבקש. רגע הפסקה, חברים. חברי הכנסת, דוד מגן אמר לי שהוא מוותר. לגבי הסעיף הבא, אני מבקש שתחליטו מי הדובר של הסיעה, ונחזור לסדר.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני הדובר.

היו"ר ש' וייס:

תחליטו ביניכם, חברי הליכוד, מי מודיע, ואני אקבל זאת. יושב-ראש סיעת הליכוד הוא בעיני רק איש אחד – משה קצב. מה אתה מודיע לי?

משה קצב (הליכוד):

אני מודה לך. בשם סיעת הליכוד בעניין הזה מדבר חבר הכנסת עובדיה עלי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עובדיה עלי, אחרי שהוסמכת בפרהסיה, ההצבעה הזאת תפסה, ולהבא תגיד לי. בסדר?

63 מתנגדים, תומך אחד, נמנעים – אין. לפיכך, ההסתייגות לא התקבלה.

רן כהן (מרצ):

אני מבקש לחזור על ההצבעה, כי יש לי עניין לדעת – – –

היו"ר ש' וייס:

אני חוזר על ההצבעה. יש שלושה אנשים שטוענים שההצבעה שלהם לא נקלטה.

מי תומך באופן אלקטרוני בהסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן? והפעם לא אחזור על ההצבעה.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 1 – 4

נגד – 72

נמנעים – 2

ההצעה של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, ארבעה תומכים, 72 מתנגדים, שני נמנעים. לפיכך, לא נתקבלה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להסתייגות של חבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ההסתייגות שלי טובה, אבל אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:

יירשם בפרוטוקול לדורי דורות.

לפיכך, חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על הסעיף הראשון כהצעת הוועדה. ההסתייגויות לא נתקבלו. ההצבעה היא בקריאה שנייה. מי תומך בסעיף 1 בקריאה שנייה כהצעת הוועדה, כאשר אין הסתייגויות, מכיוון שהן לא התקבלו.

עובדיה עלי (הליכוד):

אמרת שמכאן ואילך הכול יהיה בהצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, חשבתי שחזרת בך.

גברתי סגנית המזכיר, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אתם לא תשמעו את השמות.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

היו"ר ש' וייס:

אדוני ראש הממשלה, לא תשמעו את השמות שקוראים.

קריאות

היו"ר ש' וייס:

רבותי, כל מי שמלין על כך, יש לו אפשרות לשנות את התקנון, אבל בעתיד. בבקשה, סגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

פוחדים להצביע, פוחדים להצביע – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני ראש הממשלה, אדוני ראש הממשלה, אנא. אדוני ראש הממשלה, אין זה מקובל לקרוא לסדר את ראש הממשלה. אני לא אוהב לעשות זאת גם לראש האופוזיציה. תודה רבה. חבר הכנסת משה קצב, אתה יודע שראשי סיעות ושרים אני לא אוהב לקרוא לסדר.

גברתי, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – בעד; דליה איציק – בעד

היו"ר ש' וייס:

רגע, אי-אפשר כך לקיים הצבעה. אני מפסיק את ההצבעה. חבר הכנסת משה קצב, ראיתי שאתה עושה זאת בחיור, סימן שיש לך רצון טוב. אז נא להירגע. החיור הוא סימן להרגעה. גברתי, מההתחלה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – בעד; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – אינה נוכחת; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – נמנע זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פנחס בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – אינו נוכח; יוסף ביילין – בעד; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – בעד; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; שבח וייס – בעד; יוסף וינו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – בעד; תופיק זיאד – בעד; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – בעד; מיכאל חריש – בעד; בנימין טמקין – בעד; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – בעד; רענן כהן – בעד; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – אינו נוכח; דוד ליבאי – בעד;

עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – בעד; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – בעד; דוד מנע – בעד; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – בעד; רון נחמן – בעד; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – בעד; אפרים סנה – בעד; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – בעד; חנן פורת – בעד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – אינו נוכח; דוד צוקר – בעד; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – בעד; יצחק רבין – בעד; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – בעד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – בעד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – בעד; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – בעד; דן תיכון – נגד

היו"ר ש' וייס:

עכשיו נקרא מחדש את שמות מי שלא היו כאן. מי לא היה בהצבעה בסיבוב הראשון?

יוסף בא-גד (מולדת):

הייתי אבל אני רוצה תיקון: בעד.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לתקן את הצבעת חבר הכנסת בא-גד מ"נמנע" ל"בעד". מי לא היה בסיבוב הראשון? אני שואל בפעם האחרונה. אני סוגר את ההצבעה ועוברים לספירה.

יש לי שאלה, אם אינני קורא את השמות, תקנונית האם יש לי בעיה הממוטטת את כל הערב הזה? אדוני שר המשפטים מה דעתך? כבר היה לי פעם ניסיון עם דבר שטותי לגמרי, אבל צודק, וחזרנו על ההצבעה. נא לקרוא את השמות.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; שולמית אלוני – אינה נוכחת; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פנחס בדש – אינו נוכח; יגאל ביבי – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה משתתפת בהצבעה דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; יוסף עזרן – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – אינו נוכח;

חיים קופמן – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח;
יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

יש עוד מישהו שלא היה באולם? חבר הכנסת דן תיכון, מותר לשאול שאלה כזאת מבחינת ההיגיון
התקנוני? תודה רבה. בראוו.

חברי הכנסת, נגד – 1, 80 תומכים. סעיף 1 בחוק זה, ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה, אושר
בקריאה שנייה. אנחנו עוברים עכשיו לסעיף השני בחוק זה. עכשיו אני שואל מי עוד לא הספיק לנמק.
חבר הכנסת בא-גד, כל הבמה, האולם והקהל.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש להגיב על הדברים של חבר הכנסת דדי צוקר.

היו"ר ש' וייס:

בסדר. תגיב על הדברים של דדי צוקר. להבא דדי צוקר לא יתגרה ולא יהיו תגובות. בבקשה, קצר
מאוד אני מבקש.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני רוצה לנצל את הזמן שעומד לרשותי.

היו"ר ש' וייס:

טוב, תנצל את הדקות. מותר לו להגיב. דדי צוקר תקף אותו אישית. מה אני יכול לעשות. חברים,
להבא אל תתגרו אז לא יהיו דברים כאלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני אעשה את זה קצר; אדוני ראש הממשלה, אני אפצה אתכם אחר כך בהצבעות אלקטרוניות.

היו"ר ש' וייס:

לא אחת, אנחנו רוצים עשר. יש לנו תוכניות היום. יש אזכרה ליגאל אלון.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת דדי צוקר עמד כאן והשתלח בצורה לא הוגנת עם טיעונים שהם אינם אמת כלפי הליכוד. אני מבקש שחבר הכנסת דדי צוקר יאמר לנו את האמת. מי היה המציע של הסעיף הראשון שכעת הצבענו עליו? הרי סעיף ראשון בחוק זכויות היסוד של האדם בישראל הוא העתקה מפורשת של חוק-יסוד: זכויות האדם, שהביא לכנסת חבר הכנסת דן מרידור שעה שהיה שר המשפטים. זו העתקה מפורשת של החוק הזה שהביא חבר הכנסת דן מרידור, וכפי שאתם רואים, גם חברי הכנסת מהליכוד שישבו כאן, ברובם המכריע גם תמכו בסעיף הזה. לא היו כאן מתנגדים. פרט לחבר כנסת אחד שהתנגד, כל חברי הליכוד תמכו תמיכה מוחלטת בסעיף הזה. לכן כל ההשתלחות הזאת אינה במקומה.

אני מפנה את האצבע דווקא אליכם, חברי מרצ, ואני שואל אתכם: איפה המלה של מרצ? מה קרה ששיניתם את דעתכם? איפה העקרונות שלכם?

היו"ר ש' וייס:

תיכף אנחנו נזמין נציג מרצ שיגיב.

עובדיה עלי (הליכוד):

לפני שאתם טוענים טיעונים ומטיפים מוסר תלמדו את הכלל: קשוט עצמך תחילה, ואחר כך קשוט אחרים.

רן כהן (מרצ):

שהליכוד יצביע היום כמו בקריאה הראשונה.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת טמקין, אני מציע שתאמר עוד ארבע מלים, אני שוב אזמין אותו להגיב, נגיב עד מחר אחר-הצהריים; אני מציע להתגרות, להגיב, ונגמור מחר בשלוש.

בבקשה, חבר הכנסת יוסף בא-גד.

דן תיכון (הליכוד):

תתחיל בזמן, תגמור מוקדם, הדרך הארוכה היא הקצרה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ש' וייס:

כמה דקות אתה צריך – חמש?

יוסף בא-גד (מולדת):

לא פסוקו של יום אלא שיעורו של יום, טוב מאוד שיהיה לבית שיעור גמרא, זה תמיד פותר את הבעיות.

כבוד היושב-ראש, יש לי שתי הסתייגויות, האם מותר לי לאחד את שתיהן?

היו"ר ש' וייס:

אני ממליץ שתאחד אותן ותסבסד אותנו ב-30%, יש לך ביחד שבע דקות. יש לך שתי הסתייגויות בכל החוק?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן. הגשתי שתי הסתייגויות. האחת – חוק יסוד זה, מטרתו להגן על מניעת הפקרות בעיסוק. אני שואל בכל הרצינות: האם יעלה על הדעת שכל אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק? אין הגבלות? הכול מותר? אם מישהו ירצה להביא פושעים לישראל במסגרת תשלומים, כעיסוק, זה מותר? יש היום קבוצה שמוכרת, תמורת תשלום, תעודות מזויפות ליהודי רוסיה, והם מפרסמים מודעות בעיתון, בגלוי – אנחנו נתיר דבר כזה? האם חשבתם על זה? מי שירצה להביא עבדים, זה מותר? כל עיסוק? מישהו ירצה להביא נערות עם כל הקשור בזה, אנחנו נרשה את הדברים האלה?

היו"ר ש' וייס:

זה לא עיסוק, זו התעסקות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מתפלא על הדבר הזה, "כל עיסוק, מקצוע או משלח יד". הגשתי הסתייגות אחת על מניעת הפקרות בעיסוק, כי לא ניתן לאפשר הפקרות ולהביא כל דבר רע בשם החוק הקדוש.

בעמוד 3, הוספתי לסעיף 3 דבר שאני חושב שהוא מינימלי. בסוף הסעיף יבוא: "ובלבד שהעיסוק לא יפגע בכל דת שהיא" – לא רק בדת היהודית, גם בדת המוסלמית, גם בדת הנוצרית, כי אנחנו מכבדים את כל הדתות – "או בעקרונות מוסר מקובלים". אתמול ראינו שיש בבית ויכוחים על עקרונות מוסר. לרבים נדמה שזה דבר ברור וטבו מוחלט, והנה התברר שדווקא בכנסת, בתערוכה מסוימת, הביאו דברים שלמישהו היה נדמה שמותר להביא אותם.

אם באמת ובתמים התכוונתם לחופש העיסוק ולא להפקרות בעיסוק, ולא לנצל את העיסוק לכל דבר רע, אני חושב שההסתייגות שלי צריכה להתקבל ברוב – "ובלבד שהעיסוק לא יפגע בכל דת שהיא או בעקרונות מוסר מקובלים".

אני מלא התלבטויות איך להצביע הערב. מצד אחד, אני לא צריך לומר לכם מה אומר לכל יהודי, לא רק ליהודי דתי ולא רק לרב, עניין הכשרות, שאבותינו מסרו נפשם עליו. מצד אחר, זה הפך להיות דיון פוליטי, שבאמצעותו רוצים לתת כוח לממשלה לעשות תקנות חירום נגד המתנחלים, חס וחלילה לנסות לפנות יהודים מחברון – אני מודיע שאני אעמוד בראש תלמידי והבוגרים שלי ואחסום כל אפשרות כזו מפני שחברון היא המקום הקדוש לעם ישראל – לכן, ברגע שהדיון הוא פוליטי, לא נוכל להשלים עם זה.

היו"ר ש' וייס:

הוא דיבר עכשיו על המיעוט החוסם.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש הלכה מעניינת, שמותר לחלל שבת כדי להציל יהודי שנמצא בסכנת מוות, "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה". ייתכן שפעם מותר לבטל את חוק הכשרות, זמנית, אילו היה סיכוי להפיל את הממשלה, כדי שהמדינה תהיה מדינה שמתנהלת על-פי ההלכה, על-פי התורה, במדינת ישראל השלמה.

אם הממשלה התכוונה באמת וברצינות לחוק הבשר – חבל שראש הממשלה יצא – יש דבר פשוט מאוד. בית-המשפט העליון דיבר נגד הפרטה; אם הממשלה – רק הממשלה, לא הכנסת – לא היתה מתביישת והיתה חוזרת בה ומתקנת את חוק ההפרטה ומחזירה את כל עניין ייבוא הבשר, לא היו כל הבעיות ולא היו מכניסים אותנו לסיבוך. היות שאתם סיבכתם את העניין, ומלאו כשנתיים לכהונת הממשלה, אני אומר בגלוי, שאילו היתה אפשרות להפיל את הממשלה, לא הייתי מתלבט, אפילו במחיר הזמן הקצר שבו אותם יהודים שלא נזהרים בכשרות – אנחנו ממילא נאכל כשר ונמסור את נפשנו על הדבר.

כדי להקל על הבית אני רוצה לקצר ולסיים במאמר הגמרא במנחות, ס"ד, עמוד ב': תנו רבנן, כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה והיה הורקנוס מבחוץ ואריסטובולוס מבפנים – הם היו שני אחים, מלחמת אחים – בכל יום ויום היו משלשלים להם דינרים בקופה ומעלים להם תמידים. היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחוכמת יונית, לעז להם בחוכמת יונית, אמר להם: כל זמן שעסוקים בעבודה אין נמסרים בידכם. למחר שלשלו להם דינרים בקופה והעלו להם חזיר. כיוון שהגיע לחצי חומה נעץ ציפורניו בחומה ונזדעזעה ארץ-ישראל ת"ק על ת"ק פרסה. באותה שעה אמרו: ארור שיגדל חזיר.

לכן ארור מי שמנסה להביא מאכל טרף למדינת ישראל ולהרוס את מדינת ישראל על-ידי זה. לכן אנחנו נקפיד על כשרות הבשר, אבל גם על שלמות מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, עכשיו ננמק את ההסתייגות של חבר הכנסת גולדשמידט. איננו. חבר הכנסת דוד מגן. חמש דקות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לשלב בדברי השכנוע על-אודות ההסתייגות דברי תשובה לידידי, יושב-ראש ועדת החוקה, חבר הכנסת דדי צוקר. עלה לכאן יושב-ראש ועדת החוקה, וברגע של איבוד עשתונות ניסה לנתח את מניעי הצבעתם של חברי הכנסת השונים.

סוד גלוי הוא, כי ברעיון הגלום בחוק המונח לפנינו תומכים לפחות 70 חברי כנסת, ובחלק מהנושאים 80 חברי כנסת. יש תמיכה מספסלי הליכוד וההתייחסות לחוק, בכל מה שקשור לחברי סיעת הליכוד, היא לעניין, בעוד אני חושד וחושש שההתייחסות של חבר הכנסת צוקר וחברי סיעתו, שהתבטאו כאן במהלך הדיונים, היתה התייחסות שלא ממין העניין. ההתייחסות היתה כיצד אפשר להגביר ולהעלות

את מספר חברי הכנסת התומכים בממשלה בנושאים אחרים, וגם אם לא נחתם הסכם עם סיעת ש"ס בעניין הזה, הכול יודעים שסיעת ש"ס מתנה את שיבתה לקואליציה בקבלתו של החוק הזה.

החוק הזה יתקבל הלילה, אני מבטיח לכם. גם חברי הליכוד תומכים בקבלת החוק.

היו"ר ש' וייס:

אולי תעזרו לנו שיתקבל הערב.

דוד מגן (הליכוד):

מייד אסביר. הלילה, יכול להיות גם הערב. אבל זכותו של המיעוט בבית הזה להביע את שאט הנפש מהדרך שבה גובש החוק הזה, תוך התעלמות מהדעות הכלליות בבית ותוך ישיבה, תחת אותה חרב המונפת של המשמעת הקואליציונית.

לעצם ההסתייגות, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להוכיח, בטרם ההצבעה, לחברי הכנסת, כי הם מצביעים בלי שהם קוראים את ההסתייגויות. ואם טעינו בהצבעה על שם החוק או על סעיף 1, לפחות לגבי ההצבעה בסעיף 2 אני מבקש לשכנע אתכם.

מה אמרנו בסעיף 1? סעיף 1 אומר: "זכויות היסוד של אדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן חורין, והן יכולו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל".

ההסתייגות שהגשתי אומרת, שהסיפא יהיה: יכולו ברוח העקרונות שעליהם מושתתת המדינה. האם הסעיף לא חזק יותר בנוסח הזה? האם בגלל השעה המאוחרת או בגלל המשמעת הקואליציונית צריכים לאטום אוזניים, לעצום עיניים ולהצביע אוטומטית נגד ההסתייגות רק משום שהיא באה מטעם חבר שהוא חבר האופוזיציה?

לגבי סעיף 2 הרלבנטי. הוועדה מציעה, זה הנוסח: "חוק-יסוד זה מטרתו להגן על חופש העיסוק כדי לעגן בחוק-יסוד את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית". אני מבקש לשאול את חברי הכנסת, זאת המטרה של חופש העיסוק, לעגן בחוק-יסוד את ערכיה של מדינת ישראל? לא. המטרה היא: חוק-יסוד זה מטרתו להגן על חופש העיסוק על-פי ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. והחוק הזה יהיה רק נדבך אחד יחד עם שלבים נוספים, נדבכים נוספים במסגרת החוקה הכוללת.

אני מבקש מחברי הכנסת, כאשר נגיע להצבעה על ההסתייגות שלי לסעיף 2, ראו מה הנוסח התחבירי, הלשוני, ההגיוני, המשפטי והעקרוני הצודק יותר והנכון יותר, והצביעו לפי צו מצפונכם. אין כאן מהפכות, יש כאן רצון לראות את טובת העניין.

אני תומך ככלל בחוק, ראיתם זאת בהצבעה, ואני מבקש להצביע תוך שיקול דעת מעמיק, נכון ונבון.

היו"ר ש' וייס:

תודה. עכשיו ינמק את ההסתייגות שלו חבר הכנסת רון נחמן. הוא איננו. הוא ינמק אותה ממרחקים.

חבר הכנסת יצחק לוי כבר נימק את הסתייגותו. לפיכך, יושב-ראש הוועדה ישיב ויעשה מאמץ, שבעקבות התשובה שלו, אני לא אצטרך לתת עוד הפעם הודעה למישהו ונמשיך.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להיות נאמן לדבריך. אם מישהו, ואני אומר זאת עכשיו בכנות רבה, נפגע מדברי, אני מתנצל מאוד. אם הדברים היו מיותרים, אילו יכולתי למחוק אותם, הייתי מוחק אותם. אני אומר את זה בכנות כלפי כל חבר ומי שאיננו כאן, גברת בלומנטל ואחרים – אני מתנצל על הדברים. אתם צריכים להבין, שישבנו בצד במשך הרבה מאוד זמן והחזיונות שנגלו לנו מהכיוון הזה היו קשים.

אני מציע שמעתה ואילך ננסה לנהל את ההצבעה על החוק הזה קצת פחות בהקשר פוליטי, אפשר להוריד טונים. הרי אם תבדקו את ההצבעה של החברים, גם חברי הליכוד עד עכשיו, כאשר מדובר על ההצבעות האמיתיות בסעיפים לגופם, בצדק, מן הטעמים שהזכירו חברי הכנסת מגן ועובדיה עלי, הצביעו בעד הסעיפים הללו, וכאשר מדובר בהצבעה ממש הם שותפים לעקרונות הבסיסיים של החוק הזה. נדמה לי שכדאי לנהל את זה ברוח קצת אחרת.

היו"ר ש' וייס:

אולי נעשה קצת שינוי באווירה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כן. חבר הכנסת קצב, לא היית בקטע שהתנצלתי, ועשיתי את זה לא כמצוות אנשים מלומדה, אלא ברצינות.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש למחוק את הדברים הקשים שאמרתי עליך.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מודה לך.

אני מציע שמעכשיו, חבר הכנסת קצב וחברים אחרים, ננסה לנהל את העניין הזה, גם מבחינת ההצבעות, באופן שלא ילהיט את הרוחות. יצביע כל אחד. כאשר מדובר בסעיפים עצמם, הרי אתם מצביעים בעד מרבית הסעיפים, ובצדק, ונימקתם מדוע. אני פונה אליכם ומבקש, בואו ננסה לעשות עכשיו את ההצבעות אלקטרונית. זה משפיע על האווירה כאן. זה יכול לעזור להרגשה של כולם. די, עשינו עכשיו את המראות הללו שמתחייבים מן המאבק הפרלמנטרי. אני באמת מבקש את העניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

זו הצעה נהדרת. חבר הכנסת קצב, התרשמת מן ההצעה?

משה קצב (הליכוד):

כן. יהיו הצבעות אלקטרוניות עד – – –

היו"ר ש' וייס:

טוב.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מודה. אני רוצה לומר לחברי הכנסת מסיעות העבודה, מרצ, ש"ס ואחרים, אנחנו הולכים עכשיו להצבעות ברוח אחרת. עד אשר יחליט הליכוד אחרת, אנחנו עוברים להצבעות אלקטרוניות, ואני מקווה שבזה אנחנו פותחים את ההצבעות הללו ברוח חדשה. נעשה את זה עכשיו כמו בני אדם וכמו חברים טובים, גם אם אנחנו יריבים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, נא לשבת. אנחנו עוברים עכשיו להצבעות על הסעיף השני בחוק זה. ההצבעות הן אלקטרוניות. כדי שהן תתקבלנה, צריך ללחוץ חזק ורק כשאני מודיע.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת יוסף בא גד לסעיף השני?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מוריד.

היו"ר ש' וייס:

מוריד, בראוו.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת גולדשמידט?

אלי גולדשמידט (העבודה):

מוריד.

היו"ר ש' וייס:

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת מגן? בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 24

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 2 – 11

נגד – 66

נמנעים – 2

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, 66 מתנגדים, שני נמנעים. ההסתייגות כמעט התקבלה, אבל לא התקבלה.

חברי הכנסת, מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן?

הצבעה מס' 25

בעד התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 2 – 4

נגד – 74

נמנעים – 3

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה תומכים, 74 מתנגדים, שלושה נמנעים. גם ההסתייגות הזאת לא התקבלה.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת יצחק לוי לסעיף השני לחוק? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 26

בעד התיקון של חבר הכנסת י' לוי לסעיף 2 – 14

נגד – 65

נמנעים – 2

התיקון של חבר הכנסת י' לוי לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

14 תומכים, 65 מתנגדים, שני נמנעים. גם הסתייגות זו לא נתקבלה.

לפיכך, חברי הכנסת, אני קובע שכל ההסתייגויות לסעיף השני לחוק זה לא נתקבלו. אשר על כן, אנחנו מצביעים עכשיו על הסעיף השני לחוק זה, כהצעת הוועדה, בלי ההסתייגויות. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 27

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 78

נגד – 2

נמנעים – 1

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

78 תומכים, שני מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע שהסעיף השני לחוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסעיף השלישי. חבר הכנסת בא-גד כבר נימק. חבר הכנסת רביץ, אתה רוצה לנמק את ההסתייגות?

קריאה:

נימק, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

נימק, לא רשום פה? לא רשום. אני אסמוך עליך. חבר הכנסת רון נחמן. לא נימקת.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

נימקת? אני לוקח עדות של מי שניהל את הישיבה. בבקשה. אני לא ניהלתי את הישיבה בקטע ההוא.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לרוב חברי הכנסת ניתן זמן, עד סעיף 4. הם קיבלו זמן, גם חבר הכנסת רון נחמן.

היו"ר ש' וייס:

הם פשוט ויתרו.

סאלח טריף (העבודה):

רובם ויתרו. חלקם נימקו.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני, אני מצטער.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, אתה מקבל את הגרסה של חבר הכנסת סאלח טריף?

רון נחמן (הליכוד):

לא.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

אני לא עושה פה עכשיו חקירה במכונת אמת, באמת.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אני מאמין לך, מה אעשה? שים לב, אני מקבל את העדות של חבר הכנסת סאלח טריף. אומר לי חבר הכנסת רון נחמן שהוא לא היה בהסכם.

אם זו התביעה של חבר הכנסת סאלח טריף, שלא ינמקו עוד, חבר הכנסת עובדיה עלי מבקש הצבעה אישית.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש ---

יו"ר ש' וייס:

רגע, רגע. נפתור את זה. רבותי, רשום כאן כך: לחבר הכנסת רון נחמן יש 10 הסתייגויות.

רון נחמן (הליכוד):

12.

היו"ר ש' וייס:

12 הסתייגויות. הוא נימק שלוש. השאלה הגדולה היא האם בין השלוש נמצא הסעיף הזה.

רון נחמן (הליכוד):

לא.

דן תיכון (הליכוד):

שלוש הסתייגויות הן לשם החוק.

היו"ר ש' וייס:

נכון. לפיכך יש לך זכות לנמק את הסתייגותך. מה לעשות. נמק. תעלה לכאן כדת וכדין, כמו חתן לחופה. זהו, נמק. יש רישום, אין מה לעשות. האם אתה רוצה לנמק הסתייגות אחת או צרור של הסתייגויות? כמה אתה רוצה לנמק?

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההסכם עם סגן היושב-ראש, חבר הכנסת סאלח טריף, היה, שכדי לייעל את הדיון הסכמתי: במקום לנמק הסתייגות הסתייגות – לנמק שלוש שלוש. שלוש ההסתייגויות הראשונות שלי היו לשם החוק. לגבי סעיף 2, סעיף 3 וסעיף 4, אלה שלוש הסתייגויות נוספות.

היו"ר ש' וייס:

על שתיים כבר הצבענו. סעיף 3. דבר.

רון נחמן (הליכוד):

אני אדבר על ההסתייגות לסעיף 3.

היו"ר ש' וייס:

תשתדל לקצר.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההערה של היושב-ראש מר שבח וייס, לייעץ לוועדת הכנסת לעדכן את התקנון, אולי מצביעה כמה חשוב שחוק יסוד לא ישתנה.

הרי באמצעות רוב דורסני אפשר ללכת ולשנות כל חוק, כל הוראה, כל תקנון. מדוע אנחנו רוצים יציבות בחוקי יסוד? דווקא משום דרך ניהול הישיבות כאן, דווקא משום שיש רוב כזה. גם כאשר יש רוב כזה, אי-אפשר לכבד את כל זכויות המיעוט, כאשר מדובר בתקנון הכנסת? אנחנו מדברים על חוק.

אני פונה אליכם, אנשי המפד"ל. בפתח דברי דיברתי על ש"ס ואמרתי לש"ס שעלול להיות מצב שהאתן, ההצטרפות לממשלה עבור דמים, עבור כסף, עלול לעלות בכסף – יעלה בדם. זה הגיבוי של הממשלה הזאת.

אני פונה אליכם ואומר לכם, הרי אתם גרים שם. חנן פורת, יגאל ביבי, שאול יהלום, איך אתם תחזרו לאנשים שלכם? אולי תפנו לרבנים ותשאלו, האם יש כאן עניין של פיקוח נפש?

יצחק לוי (מפד"ל):

שאלנו, שאלנו. מה אתה רוצה?

רון נחמן (הליכוד):

אם שאלת, טוב מאוד. אז תשאל פעם שנייה, כי אחר כך תצטרך גם לתת תשובה.

אדוני היושב-ראש, כמה זמן יש לי?

היו"ר ס' טריף:

שלוש דקות.

רון נחמן (הליכוד):

מה פתאום? חמש דקות הסתייגות.

היו"ר ס' טריף:

אינני יודע. לא נגעתי בשעון. היושב-ראש כיוון.

רון נחמן (הליכוד):

כל הסתייגות חמש דקות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת נחמן, אתה רוצה עוד שתי דקות? דבר. חבל על הזמן. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ס' טריף:

אדוני, הוספתי לו שתי דקות. בבקשה, אדוני. הזמן עובר.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש לא להפריע יותר. די עם נאומים מהמקום.

רון נחמן (הליכוד):

אני רוצה לפנות אל סיעת מרצ. סיעת מרצ, זו המודעה שלכם: מלה של מרצ. זו המודעה של מרצ. הייתי רוצה לראות שתעמדו — — —

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים בעוד דקה וחצי.

רון נחמן (הליכוד):

— — — שאתם תעמדו בקריטריונים של יושר ציבורי והגינות, כפי שהתחייבתם לפני הבחירות כלפי כל הציבור. איזו מלה של מרצ היא זו? איזו מלה? הציבור רואה אתכם. הוא רואה אתכם היום, כאשר אתם אומרים דבר אחד ועושים דבר שני. מה הקשר בכלל בין הצעת החוק הזו לבין ההצבעה שלכם? איזה קשר יש בין שני הדברים האלה? תהיו אמינים ותעשו את הדברים כפי שצריך לעשות, כדי שפעם אחת לתמיד תוכלו גם לעמוד על מלתכם ולומר: מה שאמרנו אכן קיימנו.

אני רוצה לומר לראש הממשלה, שעוזב את האולם. חבל שראש הממשלה מזלזל ויוצא החוצה.

דליה איציק (העבודה):

מה אתה מקשקש? הוא יושב כאן כל הערב. מה אתה מקשקש?

רון נחמן (הליכוד):

הגברת דליה איציק, חברת הכנסת, תתבטאי לא בשפת השוק. לא מקשקשים. תתבטאי כמו שהפרלמנט הזה צריך להתבטא. אף אחד לא מקשקש. אל תגידי לאף אחד "מקשקש".

דליה איציק (העבודה):

אין לך מה להגיד?

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת דליה איציק, מספיק.

רון נחמן (הליכוד):

יש לי הרבה מה לומר. אני רוצה להגיד לך, חברת הכנסת דליה איציק, תזכרי דבר אחד: כל מי שמוכר עקרונות בעד כסף, בסופו של דבר ישלם. לטווח הקצר, שאת צריכה את ש"ס בקואליציה, לטווח הקצר זה אולי יעלה בידך. לטווח הארוך, זכרי את אשר יהיה, גם בציבור וגם בהתרחשויות שיהיו.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת רון נחמן. אנחנו ניגשים להצבעה.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אחרי כן.

היו"ר ס' טריף:

סיימתי. אני מזמין אותך. אחרי ההצבעה אתה לא תנמק. אתה רוצה עכשיו – תנמק.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

צודק.

היו"ר ס' טריף:

חשבתי שאתה לא מוכן ואתה בא לקחת את הניירות. בבקשה. מייד אחרי דבריו של יושב-ראש הוועדה נצביע.

בבקשה, אדוני.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לאפשר לבית להעניק לסעיף 3 את הרוב הראוי לו, ולכן אני מבקש להסביר מדוע כדאי לתמוך בסעיף 3, ואני אכן אמתין עד אשר יהיה רוב נאה ויאה לסעיף הזה.

אני רוצה לומר, בחברות, לחבר הכנסת רון נחמן: קודם כול אתה צריך לתת לי איזו מידה של סימפתיה. בשעה שכל חברי הכנסת יושבים ושותים קפה, אני נשאר כאן כדי לדבר עד אשר הם יסיימו את זה. הרי זה גורלי הערב. אז, קצת חברות אני מבקש.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

יש גורלות קשים יותר.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זה נכון.

ועוד דבר אני מבקש לומר לך על הדברים שהשמעת כאן במליאה. אני אומר לך ברצינות גדולה לגבי החוק: להוציא סעיף אחד, אני גאה שאני מביא בשם הוועדה את כל שאר הסעיפים, ובזה אתה יודע שאני שותף, נדמה לי, כמעט לכל חברי הוועדה. אינני רוצה להמעיט בחשיבותו של הסעיף, אני מדבר על סעיף 8, ה-OVERRIDE – אינני רוצה לומר שאיננו נטל על החוק הזה, על משקלו וערכו. אבל אם אנחנו מדברים על סעיף 3, או סעיף 2, או סעיף 1, או הסעיפים שנגיע אליהם, אלו אכן סעיפים שראוי להתכבד בהם.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש מכל חברי הכנסת העומדים – לשבת.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אינני רוצה, חבר הכנסת רון נחמן, להמעיט בחשיבותו של הסעיף הזה. והוא סולל דרך לבעיות. אבל אני רק רוצה לספר לך על שיחה שהיתה לי עם אחד המומחים הגדולים בעולם המערבי לנושא זכויות האזרח, פרופסור קוטלר, ושאלתי אותו – כי הרי הפטנט, ההמצאה של סעיף 8, הוא מקנדה, מהחוקה הקנדית – באיזו תכיפות עושה הממשלה שימוש בסעיף זה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני חוזר ומבקש לשבת. מה קורה כאן? אינני מבין מה הטיילת הזאת.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כאמור, שאלתי אותו באיזו תכיפות עושה הממשלה שימוש ב-OVERRIDE, כלומר באותו סעיף המאפשר לפגוע בעקרונות יסוד, והוא אמר לי, שהממשלה הקנדית מעזה לעשות את זה פעם בקדנציה.

רון נחמן (הליכוד):

זה בקנדה, לא בישראל.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זה קשה, זה מסובך. לכן קבענו שמסלול המכשולים שהממשלה צריכה לעבור בסעיף מן הסוג הזה הוא מסלול מכשולים מסובך למדי. אני רוצה לקוות שהממשלה, כל ממשלה, היום ממשלה זו מחר ממשלה אחרת – החוק הזה איננו חוק ליום, או ליומיים, לשנה או לשנתיים, צריך לקוות וצריך לעשות מאמץ, שכל ממשלה תעשה שימוש מאוד מרוסן בסעיף זה.

אני מודה לכם ואני מבקש תמיכתכם בסעיף 3.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על סעיף 3 לחוק.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת בא-גד לסעיף 3.

דן תיכון (הליכוד):

הצבעה אישית, אמרנו.

היו"ר ש' וייס:

אני לא הייתי כשאמרתם.

קריאות:

לא אמרתם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, מי מוסמך לדבר בשם הליכוד ברגע זה?

דן תיכון (הליכוד):

כרגע אני.

היו"ר ש' וייס:

אני שואל את ראש הסיעה, הוא אצלי ראש וראשון. אם הוא יגיד שזה אתה, זה יהיה אתה. חבר הכנסת קצב, מי מודיע לנו מרגע זה בשם הליכוד?

משה קצב (הליכוד):

כל חבר כנסת מקובל.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

זו הסתייגות שלי, ואני מוותר על הצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

זה לא תלוי בכך. חבר הכנסת בא-גד, מרגע שיצאה ההסתייגות לאוויר העולם, היא נכס העולם, היא נכס הקוסמוס.

חבר הכנסת קצב, מי מודיע לנו איך?

משה קצב (הליכוד):

כל חבר כנסת מסיעת הליכוד שמבקש משהו, גם אם אינני נוכח, הוא רשאי.

במקרה הזה – הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ש' וייס:

אם זה הסוף, אני מקבל בכלל את העמדה שלך.

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת בא-גד לסעיף 3. ההצבעה אלקטרונית.

הצבעה

בעד התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 3 – 14

נגד – 62

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

14 תומכים, 62 מתנגדים, נמנע אחד. לפיכך, ההסתייגות של חבר הכנסת בא-גד לא התקבלה.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מסיר את ההסתייגות.

היו"ר ש' וייס:

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן לסעיף 3.

הצבעה

בעד התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 3 – 3

נגד – 73

נמנעים – 2

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שלושה תומכים, 73 מתנגדים, שני נמנעים, לא התקבלה הפעם.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על סעיף 3, כהצעת הוועדה.

הצבעה

בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה – 77

נגד – 3

נמנעים – 1

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

77 תומכים, שלושה מתנגדים, נמנע אחד. לפיכך, אני קובע שסעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף 4.

הסתייגות של חברי הכנסת דן מרידור ורון נחמן. ינמק חבר הכנסת דן מרידור.

דן מרידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מתוך שלא לשמה בא לשמה. אני רוצה לפתוח בדברי ברכה לסיעת ש"ס ולראש הממשלה. אני חושב שלא מתוך כוונה, אבל לפי התוצאה, היום אנחנו עושים צעד חשוב מאוד במהפך הקונסטיטוציוני שישראל החלה לעבור לפני שנתיים. בגלל התעקשותה של סיעת ש"ס והסכמתו של ראש הממשלה, הפעם מסמיכה הכנסת לא ברוב קטן, אלא ברוב גדול של כמעט שני-שלישים מחבריה, את בית-המשפט העליון לפסול חוקים של הכנסת. לולא יוזמתה של סיעת ש"ס ולולא הסכמתו של ראש הממשלה – שניהם ידועים בהערכתם את מסורת המשפט הישראלי ואת חשיבותו של בית-המשפט – לולא מעשיהם אלה היינו ממשיכים לשמוע טענות, שהיתה תאונה בשנת 1992, שבחשאי העבירו חוקים שמקפחים את זכות הכנסת.

אני רוצה לברך את היוזמים, את סיעת ש"ס ואת ראש הממשלה, שהפעם ברוב גדול הכנסת מגבילה את עצמה ומעבירה לבית-המשפט העליון את הסמכות לפסול את חוקיה כאשר הם נוגדים עקרונות יסוד של השיטה שלנו, והפעם מדובר בעיקר בחופש העיסוק.

אני מבקש לומר, שבחוק הזה לא הכול רע. חלק גדול ממנו הוא טוב. נכון שנסיבות הולדתו אינן כשרות, וחוק-יסוד לא נועד להשתנות בשביל הסכמים קואליציוניים, כמו שתקנון ראוי לו שיישמר גם כאשר דנים בעניינים חשובים כאלה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הלידה היתה כשרה, ההיריון לא כל כך.

דן מרידור (הליכוד):

בהחלט.

אבל החוק הזה משמיע את היסודות החשובים ביותר של המשטר הקונסטיטוציוני בישראל.

נוסף לחוק סעיף אחד שלא היה בחוק הקודם. בסעיף אחד יש חידוש, ואני מודה בהורתי לסעיף הזה, הוא סעיף 1 להצעת חוק-יסוד: זכויות היסוד של האדם, שהגשתי בזמני.

היו"ר ש' וייס:

זה סעיף חד-הורי, אני מבין.

דן מרידור (הליכוד):

כולם שותפים היום, אבל אני מקבל עלי את האחריות.

הוא קובע את התשתית הקונסטיטוציונית לזכויות האדם בישראל. ראשית, זכויות האדם מושתתות על ההכרה בערך האדם, על קדושת חייו, על היותו בן חורין. אלה עקרונות שאני בטוח שבית-המשפט העליון ייטיב לפרש אותם כמידת הפרשנות הנכונה.

הוא קובע עוד דבר חשוב. זאת הפעם הראשונה שבחקיקה הישראלית, בחקיקת יסוד, נכנסת מגילת העצמאות לתוך החוק. כתוב כאן שהזכויות של האדם בישראל כולן תכובדנה ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת המדינה – המדינה היהודית, מדינת ישראל, המדינה שיהיה בה משטר דמוקרטי ומשטר של שוויון בין כל אזרחיה ותושביה.

אני חושב שראוי לברך על המהפכה הזאת, שאנחנו ממשיכים בה היום, הפעם בתמיכה רבה של הבית, משני קצותיו.

היו"ר ש' וייס:

מה קורה עם החוקים ששם לא שילבו את המגילה? האם ההחלטה הזו לא מגמדת את המגילה בהקשרים אחרים?

דן מרידור (הליכוד):

לא, עד היום שימשה מגילת העצמאות, לפי פסיקת בית-המשפט, מדריך לבית-המשפט כאשר הוא דן בתקנות של הממשלה, אבל לא כאשר הוא פוסל חוקים של הכנסת. היום קבענו גם את הקביעה הזאת, והיא קביעה חשובה בעיני.

הקביעה שבית-המשפט הוא הפורום הנכון לדיון היא קביעה חשובה מאוד, מפני שעד היום היו שחשבו שרק הכנסת מוסמכת לדון בעניינים האלה ורק היא תקבע, ולמדנו שהפורום הנכון לדיון בעקרונות כאלה הוא דווקא בית-המשפט.

על ההסתייגויות הבאות אדבר אחר כך. אני רוצה לנגוע בקצרה בהסתייגות שהצעתי לסעיף 4.

היו"ר ש' וייס:

אולי, ברשותך, תנמק עוד הסתייגות ונתקדם על-ידי כך.

דן תיכון (הליכוד):

לא.

דן מרידור (הליכוד):

אני מניח שחברי הבית היושבים כאן כולם על כיסאותיהם ומקשיבים יתקשו להבין את כל ההסתייגויות בהינף אחד.

ההסתייגות מאוד משפטית, פרשנית ולא פוליטית.

היו"ר ש' וייס:

אתה מנמק שתי הסתייגויות?

דן מרידור (הליכוד):

לא. אני מנמק את ההסתייגות לסעיף 4. סעיף 4 לחוק הוא סעיף שקובע את ההגבלה, כיצד מותר לפגוע בחופש העיסוק. כתוב בו, שהפגיעה יכולה להיות רק בחוק ההולם את ערכיה של המדינה, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש – וכאן יש תוספת שאני מציע למוחקה. כתוב: "או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו". הטענה היתה, שכשאנחנו כותבים שהפגיעה צריכה להיות בחוק, אי-אפשר לקבוע דרך תקנות. לכן כתבו גם "לפי חוק", ודרשו הסמכה מפורשת.

אני חושב, בכל הכבוד, שהפירוש איננו נכון. בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו כתוב "בחוק", ולא "לפי חוק"; ובכל זאת – תקנות. למשל, תקנות שהוצאו בקשר למעצר, תקנות הוצאה לפועל, שמגבילות את חירות האדם. הן תקפות, מדוע? כי הפירוש הנכון של הביטוי "בחוק" הוא שהחוק צריך לקבוע את העקרונות הראשיים לפגיעה ואפשר לקבוע את ההסברים המשניים בתקנות.

לכן לא צריך את התוספת הזאת, היא מיותרת. זה פירוש סביר. אינני רואה פירוש סביר אחר.

מדוע אני חושב שיש סיבה נוספת לקבל את ההסתייגות? מפני שבחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו לא כתובה התוספת "או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת". יצא כאילו שבחוק הזה מותר לפגוע בתקנות ובחוק ההוא אסור לפגוע בתקנות. זה פירוש שאיננו סביר, ואנחנו מצמצמים את הזכות לפגוע.

הערה שנייה לאותו עניין היא: מה פירוש "מכוח הסמכה מפורשת בו"? מה צריך להיות הפירוש? אביא דוגמה. חוק התכנון והבנייה מאפשר להוציא תוכניות מתאר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מרידור – – –

דן מרידור (הליכוד):

אני מסיים.

היו"ר ש' וייס:

לא, להיפך, תמשיך עוד שתי דקות, כי אז כיסית הנמקת שתי הסתייגויות מבחינת הזמן.

דן מרידור (הליכוד):

לא אעשה זאת. מלה אחת.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אתה צודק לחלוטין – – –

דן מרידור (הליכוד):

אני מודה. לדעתי, בית-המשפט העליון יקבל את הפירוש הזה, וזו גם דעתי, מה אני יכול לעשות אם שר המשפטים היום חושב אחרת? אני אומר את דעתי, אני מצטער.

אני מסיים. הסמכה מפורשת – פירושו שבחוק התכנון והבנייה, אם לא יהיה כתוב ששר הבינוי והשיכון רשאי בתקנות לפגוע בחופש העיסוק, לא יהיה אפשר אחר כך להגביל את העיסוק לחנויות או לבתי-עסק במקומות מסוימים. לכן אינני יודע מה זה הסמכה מפורשת. הפירוש הוא שהשר צריך להיות מוסמך? העקרונות צריכים להיקבע? הביטוי הזה איננו ברור. אני מציע למחוק את הסיפא. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. אנחנו נזמין עכשיו את חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

דן תיכון (הליכוד):

קודם חבר הכנסת רון נחמן.

היו"ר ש' וייס:

שני חברי כנסת יכולים לנמק אותה הסתייגות?

דן תיכון (הליכוד):

כן. תהיה עכשיו הצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

כל אחד עשר דקות?

דן תיכון (הליכוד):

כל אחד חמש דקות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, שלוש דקות, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדבר שלוש דקות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן מרידור היה כל כך משכנע.

רון נחמן (הליכוד):

גם אני אהיה משכנע. הרי החוק הוא לא חוק חופש העיסוק, זה חוק הבשר, צריך להגיד את הדברים.

היו"ר ש' וייס:

איפה בא שר? שום שר לא בא.

רון נחמן (הליכוד):

אני רגיל לזלזול, אני רגיל לצחוק.

היו"ר ש' וייס:

זה ברוח טובה.

רון נחמן (הליכוד):

אני רגיל לכל הדברים, זה ברוח טובה, אני אומר גם לשרי הממשלה ברוח טובה. זו הדוגמה שמראים היום לעם ישראל, איך הכנסת דנה ומקבלת חוק יסוד. זו דוגמה טובה מאוד. הזלזול הזה הוא אולי הסימפטום הטוב ביותר – – –

היו"ר ש' וייס:

של מי?

רון נחמן (הליכוד):

של הממשלה, תסתכל.

היו"ר ש' וייס:

מותר להם לגשת לאכול.

רון נחמן (הליכוד):

אני אמרתי שלא מותר.

היו"ר ש' וייס:

אבל הם היו בהמוניהם עד לפני שתי דקות.

רון נחמן (הליכוד):

ב-77 קולות שמקבלים שם על הלוח? איפה הם, 77 הקולות?

היו"ר ש' וייס:

יצאו לנוח לדקה כדי שיחזרו 88.

אליעזר זנדברג (צומת):

יש פה שני שרים.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בסעיף 3 להצעת החוק כתוב: "כל אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלח יד". ובסעיף 4, כפי שאמר חבר הכנסת דן מרידור על ההגבלה: "אין פוגעים בחופש העיסוק אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש".

בנקודה הזאת, חברי הכנסת, אני מבקש להעלות את השאלה הבאה: דווקא בגלל אירועי חברון, דווקא בגלל הרצח בחברון, דווקא בגלל ה"עליהם" שעושים היום על כל תושבי יהודה ושומרון – לוקחים 130,000 איש וכורכים אותם בחבילה אחת ומנסים לומר שאלה מוקצים. יש אנשים ויש אנשים. יש אזרחים ויש אזרחים. לא מספיק כל מה שהם סופגים מהערבים, לא מספיק כל הטרור. תצאו מכאן, מהכנסת, מירושלים, תיסעו לגילה, תיסעו מגילה לכיוון בית-לחם, קילומטר אחד, יש לנו שם לבנון. מי מכם שלא ראה את זה, אני מאוד ממליץ שייסע קילומטר דרומה מירושלים – לבנון בפאתי ירושלים. את הדבר הזה לא רוצים לקבל ומסתירים.

אנשים שנמצאים שם לחוצים מהטרור המשתולל, הם לחוצים מהסכנות לחייהם. והממשלה הזאת, שהיום מדברת על חופש העיסוק, ב-77 קולות, היא עושה את הכול כדי לפגוע בחופש העיסוק של אותם אנשים.

מה עושה הממשלה הזאת? היא קבעה לעצמה סדר עדיפויות. אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשאול אותך, האם סדר העדיפויות של ממשלת ישראל, כפי שנקבע כאן בקווי היסוד שלה, כפי שבא לידי ביטוי בשטח, ברדיפה של האנשים, במניעת פרנסה, במניעת תיעוש, במניעת מקומות עבודה, האם הדבר הזה יעמוד בהתאמה להצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק? האם זה יעמוד באותה הגדרה שניתן לפגוע בחופש שלנו, במלים "שנועד לתכלית ראויה", מהי התכלית הראויה של הגבלת העיסוק, הפרנסה וההשתכרות של אנשים שגרים באזורי ארץ-ישראל?

מהי ה"תכלית הראויה" ומהי האמירה "ובמידה שאינה עולה על הנדרש"? האם כאן ראש הממשלה יכול לתת תשובה לאותם אנשים? האם הוא יכול לומר שהוא יגביל עצמו גם הלאה בחוקי היסוד, שניתן יהיה לשחק כמו שמשחקים היום, שהחוק הנועד לבסס את זכויות האזרח עלול להיפגע על-ידי כל מיני קוניונקטורות פוליטיות מזדמנות? האם הממשלה הזאת יכולה לומר לאזרחי ישראל: היום זה האנשים האלה, אבל מחר זה לא האנשים האלה? האם רק באזורים מסוימים אנחנו נפגע בהם, עם תכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש, ומחר זה לא יהיה באזורים אחרים בישראל?

תושבי מדינת ישראל הם שצריכים לבחון את החוק. תושבי מדינת ישראל הם לא אוסף של אנשים שאינם מבינים מה שמדברים אליהם. תושבי מדינת ישראל הם אינטליגנטים. הם צריכים להבין, ומוטב שיבינו, שהדבר שנעשה כאן בכנסת מסכן לא רק את תושבי יהודה ושומרון, הוא מסכן אותם בתל-אביב, בחיפה, בבאר-שבע, בחדרה ובנתניה, כי מי שפגע פעם אחת בחוק יסוד, יפגע בחוק יסוד גם בעתיד.

ידידי חבר הכנסת דדי צוקר, אני מכיר את פרופסור קוטלר. אבל, לצערי, גם משה רבנו רצה להגיע – אומרים בבדיחה – לקנדה, אבל כיוון שהוא היה כבד-פה, הוא רצה להגיד קנדה, אבל נתקע לו והוא אמר: כאן, כאן, כאן, ונשארנו כאן. אנחנו לא קנדה, עם כל הכבוד.

היו"ר ש' וייס:

הבדיחה היא על כנען, אבל לא חשוב.

רון נחמן (הליכוד):

הלוואי שהיינו לומדים קצת מקנדה. הלוואי שהיו לנו נורמות התנהגות, אדוני היושב-ראש, כמו בקנדה. לצורך הפרלמנט, הלוואי שהיו לנו בפרלמנט הזה אותן נורמות התנהגות כמו בקנדה, לרבות דרך הניהול של הדברים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

שם אפילו היו רוצים להחזיר את השטחים, יש כל כך הרבה שאין מי שייקח.

רון נחמן (הליכוד):

יש שם הרבה אינדיאנים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, שמעתי את חבר הכנסת מרידור מסביר בפתח דבריו את הצדדים החיוביים בהצעת החוק. אני רוצה לומר כמה מלים על הצדדים השליליים, או למעשה על הסכנות בהליך שאנחנו עוברים עכשיו. חשוב להזכיר לכולם, שחוק-יסוד: חופש העיסוק נחקק לפני הצעת החוק שבאה לכאן. היום מבקשים מאתנו לתקן את החוק, והצדדים המסוכנים הם באותם תיקונים ספציפיים שמבקשים להביא לכאן. ואם חבר הכנסת מרידור ידע לציין את נקודות הזכות, אני רוצה לפרט ולהתייחס לנקודות שבעיני הן מסוכנות.

בראש ובראשונה מסוכן התקדים. מסוכן התקדים שעל-פיו חוק, שהוא חלק מחוקה של מדינה, משתנה לצרכים קואליציוניים צרים של ממשלה זמנית. מסוכן התקדים שלפיו אנחנו רוצים לבטא ערכים שיש להם משמעות לטווח ארוך, שמשקפים איזה קונסנסוס באמצעות חקיקת חוקה, וכשזה לא מתאים לראש הממשלה ולכמה שרים מפני שקשה להם לגייס את מרכיבי הקואליציה להצבעות בכנסת, הם משנים את הערכים האלה או מנסים לפגוע בהם, או מנסים לפגוע בכלל בחקיקה שהיא למעשה חלק מחוקה של מדינת ישראל. וכשזה המצב, המצב הוא מסוכן, המצב הוא חמור. זה ביזיון.

אני זוכר את הדיון שהתקיים בוועדת החוקה לפני כשבועיים, אולי שלושה שבועות, כאשר יושב-ראש ועדת החוקה אמר: רבותי, אנחנו נביא אל מליאת כנסת ישראל לא רק את הנייר שיש לפנינו היום, לא רק את התיקונים הקואליציוניים שפוגעים בחוקה של מדינת ישראל, אלא גם חוקי יסוד אחרים לקריאה ראשונה; חוק-יסוד: זכויות במשפט, חוק-יסוד: חופש הביטוי וההתאגדות, וחוק-יסוד: אומלל, שקוראים לו גם חוק זכויות חברתיות. רבותי, שלושת החוקים האלה אמורים היו לבוא ביחד. הוא קרא לזה עסקת חבילה. הוא הסביר לי ולאחרים בוועדה, שהפעם זה לא יהיה אחרת, לא יתכופפו, לא ייכנעו לסחטנות, הם יביאו את כל החוקים יחדיו, הם יעשו צעד לפני הרפורמה. ואני קמתי ואמרתי משפט אחד: אני מציע ליושב-ראש הוועדה לחשוב פעמיים, מכיוון שעתיד להיות ביזיון, ביזיון גדול. וחבר הכנסת רביץ שישב לידי אמר: אני חושב שאתה אמרת את דברי הטעם היחידים בישיבה. נכון, חבר הכנסת רביץ? ולצערי הרב, אני יכול לומר עכשיו שצדקתי, וזה ביזיון.

אילו הבאנו לחקיקה חוקים נוספים שמהווים יחד, עם החוק שמוצע כאן היום, את המכלול, את המסגרת, הייתי יכול להבין ואומר: יש איזו פשרה בין קבוצות שונות, בין דעות, אבל יש התקדמות לקראת חקיקת החוקה. אבל כל מה שנשאר לנו אלה תיקונים עלובים, קואליציוניים, פעוטי ערך, ופגיעה בעיקרון של חוקה.

אדוני היושב-ראש, כיוון שזמני מוגבל, כמו של יתר הנואמים לפני, אני מבקש להתייחס להסתייגות עצמה ולהמשיך את הדברים שאמר חבר הכנסת מרידור בעניין זה.

להבדיל מהחוק הקודם, וזה אחד השינויים על-פי החוק, מוצע כאן לאפשר לפגוע בעיקרון של חופש העיסוק באמצעות תקנות, באמצעות כללים, באמצעות צווים, באמצעות כל מכשיר אחר לפי חוק. דהיינו, אין צורך שהחוק עצמו יפגע, אלא יש אפשרות שהחוק יאפשר את הפגיעה.

נכון שיתכן ויכוח משפטי סביב השאלה, האם הפגיעה צריכה להיות על-ידי כך שבחוק נאמר באופן מפורש שאפשר לפגוע בתקנות, או שדי שהחוק יאפשר את זה ויאפשר להתקין תקנות. אבל אני אומר שהמצב הוא בלתי סביר מנקודת מבט אחרת. אנחנו, כנסת ישראל, מחוקקים עכשיו, פעם נוספת, מתקנים חוק שהוא חלק מחוקה ונותנים לפקיד ממשלתי ונותנים לשר להפר את החוקה הזאת.

לכן הצעתי כאן הצעה שאומרת דבר פשוט, הצעה שנועדה לאפשר את הפיקוח על הפגיעות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דן תיכון, יש לו עוד הסתייגות, אל תדאג. בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

לכן הצעתי שנתיר את הפגיעה רק לאחר שהכנסת תבדוק, תבקר ותפקח ותמנע במקרים שבהם הפגיעה מוגזמת, לא סבירה, לא ראויה – אף שהיא אולי חוקית – את הפגיעה הזאת, על-ידי כך שכל תקנה, כל צו, כל כלל, כל מסמך שנועד או יוצא מתוך חוק שפוגע בעיקרון של חופש העיסוק, יונח על שולחן הכנסת, כפי שעושים עם כתבי אמנה, ותהיה אפשרות לכל אחד מחברי הכנסת להילחם נגד הפגיעה בחופש העיסוק. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת פורז, חצי דקה. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

יש לי עוד הסתייגויות.

היו"ר ס' טריף:

אתה נימקת שתי הסתייגויות בסעיף הזה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפי שתוכלו לשים לב, בניגוד למה שהממשלה הציעה בשעתה בתיקון חוק-יסוד: חופש העיסוק הקודם, מדובר בחוק חדש, שמחליף את החוק הקודם. דהיינו, החוק הקודם מבוטל, החוק החדש בא במקומו.

מאחר שבעיני הנוסח של החוק הקודם הוא נוסח הרבה יותר טוב מהנוסח המוצע, שאומר שפוגעים בחופש העיסוק רק בחוק ולא על-פי חוק, דהיינו לא בתקנות לתכלית ראויה ומטעמים של טובת הכלל, אני מציע להשאיר את הסעיף המקורי בעינו, וזו הסתייגותי. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מבקש לענות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון נחמן, אתה נימקת שתי הסתייגויות. הסעיף הזה – – –

רון נחמן (הליכוד):

לא.

דן תיכון (הליכוד):

– – –

היו"ר ס' טריף:

סליחה, רגע. הובא לידיעתי על-ידי סגנית מזכיר הכנסת – – –

דן תיכון (הליכוד):

תסלח לי מאוד. אחת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דן תיכון, תפסיק להתנהג אלי בצורה כזאת. אני לא התייחסתי אליך. אז שב.

דן תיכון (הליכוד):

תסלח לי מאוד.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון נחמן, אתה נימקת שתי הסתייגויות.

דן תיכון (הליכוד):

אחת.

רענן כהן (העבודה):

שתי הסתייגויות. הוא דיבר עשר דקות.

דן תיכון (הליכוד):

לא נכון, הוא דיבר בדיוק חמש דקות.

היו"ר ס' טריף:

רגע, רגע, אני שואל אותך, לא צריך מיקרופון. אני מבקש לשבת. חבר הכנסת תיכון, הוא יודע להגן על עצמו. אני לא מבין אותך, שב בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

חמש דקות.

היו"ר ס' טריף:

תשב, בבקשה. אתה לא תנהל את הישיבה כאן.

דן תיכון (הליכוד):

לא רוצה.

היו"ר ס' טריף:

תשב בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

לא רוצה.

היו"ר ס' טריף:

אתה מתנהג בצורה מאוד לא יפה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מתנהג. בושה.

היו"ר ס' טריף:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה, ואני לא אוציא אותך. חוצפה, הצורה שבה אתה מתנהג. יש חבר כנסת שיודע לדבר, שיודע להגן על עצמו. מה אתה נעמד? תשב. בושה וחרפה הצורה שבה אתה מתנהג.

דן תיכון (הליכוד):

תתבייש לך.

היו"ר ס' טריף:

אתה תתבייש במה שאתה אומר. תתבייש שאתה מתנהג כך כל הזמן. זו לא צורה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה קבעת, קבעת.

היו"ר ס' טריף:

חוצפה, איך אתה מדבר אלי ככה. זה הכול. כחבר כנסת ותיק, חוצפה איך שאתה מתנהג.

דן תיכון (הליכוד):

אל תציג את עצמך כאבי החוצפנים.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך. אני מתבייש במה שאתה אומר, מאוד מתבייש.

חבר הכנסת רון נחמן, דיברת חמש דקות?

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, במקום לשאול אותי, אני מבקש שתשאל את היושב-ראש מר שבח וייס.

היו"ר ס' טריף:

אבל הוא איננו. אני שואל אותך.

רון נחמן (הליכוד):

אז בבקשה, תתקשר אתו ותשאל אותו. אני חושב שזה לא לכבוד הכנסת, לא לכבודך כיושב-ראש –

– –

היו"ר ס' טריף:

אבל אני שואל אותך. נאמר לי שאתה דיברת עשר דקות על שתי הסתייגויות. אם תגיד לי שדיברת חמש דקות, אני קורא אותך לכאן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לי אין סטופר. היושב-ראש נתן לי את ההזדמנות לדבר על הסתייגות אחת מתוך שתיים. זכותך כיושב-ראש להגביל אותי בתום חמש דקות. אם הגבלת אותי בתום שבע דקות או עשר דקות, אין בזה כלום. היושב-ראש אמר במפורש: ההסתייגות הראשונה.

דן תיכון (הליכוד):

אני לקחתי – – –

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש לא להפריע, אני שאלתי אותו.

רון נחמן (הליכוד):

גם פה לא ניתן לדבר? אז לא נדבר בכלל, אין זכות דיבור. בבקשה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון נחמן, אני רוצה להבהיר לך, שהובהר לי שאתה דיברת עשר דקות על שתי הסתייגויות.

רון נחמן (הליכוד):

לא, לא.

היו"ר ס' טריף:

אם אתה אומר לי – לא, בבקשה, חמש דקות לרשותך.

רון נחמן (הליכוד):

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חוזר לסעיף 4, אותם אמצעים אשר באים למנוע פגיעה בחופש העיסוק, ואני חוזר על ההסתייגות אשר הבעתי כאן לגבי שני אלמנטים: "שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש", ומציב כאן שאלה לראש הממשלה, מציב כאן שאלה לממשלה, ומבקש לקרוא את הפסקה.

אתה לא יכול, אדוני ראש הממשלה, לעשות כך. אתה ראש ממשלה שלי. אני לא מזלזל בך. אל תעשה ככה ותזלזל באנשים. יש גם גבול לכל הדברים. כמו שאמרת גם על השופטים ועל המערכת המשפטית, שיזיזו לעצמם – אתה יודע מה אמרת. אני מציע לך: תתייחס בדרך-ארץ, אם אתה רוצה שיתייחסו אליך בדרך-ארץ, ואל תעשה ככה, בתנועה מזלזלת. אני חבר כנסת כאן לא בזכותך אלא בזכות אלה ששלחו אותי לכנסת, ואני אגיד את מה שאני רוצה, גם אם זה לא מוצא חן בעיניך.

אני חושש ממך. אתה יודע מה, אדוני ראש הממשלה? אני פוחד ממך. אתה יודע למה אני פוחד ממך? כי אין לך שום מגבלות. אין לך שום מגבלות של כוח, אתה פועל לפי קפריזות. אתה יורה לכל הכיוונים – – –

רענן כהן (העבודה):

תגיד לי, אפוא כבוד ראש הממשלה?

רפאל אלול (העבודה):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

— — — וזה שאתה עושה לי ככה – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

תתבייש לך.

רון נחמן (הליכוד):

הנה המקהלה שלך.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת.

רון נחמן (הליכוד):

אני לא עשיתי לך ככה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לך לאבא שלך שילמד אותך איך לדבר. אל אבא שלך תדבר – – –

רון נחמן (הליכוד):

מן הראוי שראש ממשלה שלי יתייחס בדרך-ארץ, מן הראוי שראש ממשלה שלי יכבד כל מה שכל אחד אומר, גם אם הוא לא מסכים למה שהוא אומר.

רענן כהן (העבודה):

זה הנימוק שלך להסתייגות? תתבייש לך.

רון נחמן (הליכוד):

ואם כן, בחוק-יסוד: חופש העיסוק, המקהלה שלך מדברת, מה יהיה בדברים אחרים?

רענן כהן (העבודה):

די, די. תתבייש לך.

שלמה בוחבוט (העבודה):

בושה, תתבייש לך.

רון נחמן (הליכוד):

חברת כנסת מכובדת מדברת על קשקוש. מאיפה את מדברת כך? זו השפה שאת מדברת?

רענן כהן (העבודה):

קצת כבוד לכנסת.

רפאל אלול (העבודה):

עברו חמש דקות.

רון נחמן (הליכוד):

ראש ממשלה שעושה כך ומזלזל באנשים שכאן מדברים; חברי הכנסת, לאן הגענו?

שלמה בוחבוט (העבודה):

איפה אתם? איפה אתם?

רון נחמן (הליכוד):

אין לי ויכוח אתך, חבר הכנסת שלמה בוחבוט, אין לי ויכוח אתך. אני מדבר בדיון רציני ואני שואל שאלה פשוטה – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

ככה מדברים אל ראש הממשלה?

רון נחמן (הליכוד):

— — — הממשלה הזאת קבעה פגיעה בסדר העדיפויות של מדינת ישראל ופוגעת באנשים. היא פוגעת בהם, והיא צריכה להסביר, אם האנשים האלה ייפגעו, למרות סעיף 4 שאומר שאין לפגוע אלא לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש. ואני שואל: האם בדקתם שמה שאתם עושים היום, בסיטואציה הקיימת, זה דבר שנועד לתכלית ראויה ואינו עולה על הנדרש? האם שאלתם במקום זה מה אני מקבל, כשראש ממשלה עושה תנועה מזלזלת ביד?

אני באמת מרגיש רע מאוד כאן, אדוני היושב-ראש, אני מרגיש רע מאוד.

היו"ר ש' וייס:

מדוע?

רון נחמן (הליכוד):

אני אגיד לך מדוע.

היו"ר ש' וייס:

יש לך עוד דקה להסביר מדוע אתה מרגיש רע.

רון נחמן (הליכוד):

יש לי, ואני אסביר לך מדוע.

אומרים: אל תדון את חברך אלא כשתגיע למקומו.

עובדיה עלי (הליכוד):

עד שתגיע למקומו.

רון נחמן (הליכוד):

עד שתגיע למקומו. אני לא רוצה לאחל לכם, שרי ממשלת ישראל וראש הממשלה, שתגיעו לאותם מצבים שיהודים עומדים בהם היום בארץ-ישראל כתוצאה מהמדיניות שלכם. לכן אני בא ואומר: כל הסיטואציה שבה אנחנו עומדים היום בכנסת ומתבקשים להצביע בעד חוק-יסוד: חופש העיסוק, היא סיטואציה לגיטימית. האי-לגיטימיות שלה, כאשר כורכים את החוק הזה, חוק יסוד הנוגע לזכויות האזרח, לדברים הבסיסיים לאדם, עם דבר קואליציוני שבא לתת גיבוי פוליטי לממשלה במצב כה מסוכן – יש בכך יותר מאשר הפקרות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. האם יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט מבקש להשיב?

רענן כהן (העבודה):

בוודאי, איזו שאלה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה. היו כמה שאלות לחבר הכנסת רון נחמן, ואני מבקש להשיב עליהן.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לענות על מעט מן הדברים שנשמעו כנגד הסעיף שעליו אנו עומדים להצביע, ואני אעשה את זה באותה מידת זמן הדרושה לכנסת כדי להתכבד ולהתכנס ולהצביע ברוב גדול עבור סעיף זה. אנחנו מצביעים עכשיו, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

על הסעיף הרביעי.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

על סעיף 4.

היו"ר ש' וייס:

וההסתייגויות היו של חברי הכנסת מרידור, זנדברג, פורז, כץ, נחמן.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני רוצה לומר לחבר הכנסת זנדברג, שבמהלך הדיון על הצעת החוק – – –

קריאה:

— — —

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זו בכלל בשורה טובה, ש"מכבי חיפה" ניצחה 3:0; זו בשורה טובה לכנסת ולחובבי הכדורגל בארץ.

היו"ר ש' וייס:

את מי?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חבר הכנסת טמקין, את מי היא ניצחה?

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא יודע את מי.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בשבת זה היה 3:0.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זה חוק יסוד. בואו נעשה אותו ברצינות.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני רוצה לומר לחבר הכנסת זנדברג, שבמהלך העבודה על החוק תרם לגיבושו, ואני מניח שאילו יכולנו להצביע על החוק הזה ללא אחד הסעיפים הוא היה תומך בו. מאחר שיש לי אפשרות עכשיו להצביע סעיף סעיף, אני פונה אליו ומבקש שיצביע בעד סעיף 4. אני יודע שהוא תומך בסעיף 4. כך אני פונה גם אל חברי כנסת אחרים שביקרו את החוק, גם אל חברי חבר הכנסת פורז.

נדמה לי שהסעיף הזה ראוי לתמיכה, גם של השר שטרית, שעכשיו נכנס לאולם. צריך לקוות שהצבעות מן הסוג הזה לא תיערכנה עוד הפעם באווירה פוליטית כה גדושה וטעונה, ונדמה לי שאז גם חלק מן הדברים של חלק מן המסתייגים היה משתנה מעט, והיינו יכולים לזכות – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת תיכון, זה הולך להיות שמי או אלקטרוני?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אחרי הבעת התקווה הזאת – –

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

שמי. אז אתה ודאי יכול לגמור לנאום, אם זה שמי.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— אני מאפשר לכנסת להביע את תמיכתה בסעיף 4.

היו"ר ש' וייס:

שמי; יש עוד המון זמן. דרך אגב, זה לא "שמי", זה "אישי".

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים עכשיו על ההסתייגות של חברי הכנסת דן מרידור ורון נחמן. הצבעה אישית, גברתי סגנית היושב-ראש.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

מה לעשות? רבותי, יש חברי כנסת ירושלמים שלא מרחמים על התל-אביבים. בבקשה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

אין ערעור על כך. זכותם.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

לא הבנתי. אני מודיע שמצביעים על הסעיף הרביעי, ההסתייגות הראשונה של חברי הכנסת מרידור ורון נחמן, בעמוד 3. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – נגד

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

סליחה, מה?

אריה דרעי (ש"ס):

אלקטרונית.

היו"ר ש' וייס:

מסכימים לאלקטרונית. אז חוזרים עכשיו לעובדיה עלי בתור דובר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על ההסתייגות של חברי הכנסת דן מרידור ורון נחמן. ההסתייגות היא לסעיף 4. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 31

בעד התיקון של חברי הכנסת ד' מרידור ור' נחמן לסעיף 4 – 5

נגד – 69

נמנעים – 1

התיקון של חברי הכנסת ד' מרידור ור' נחמן לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

חמישה בעד, 69 נגד, אחד נמנע. אני מודיע שההסתייגות הוסרה.

אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 32

בעד התיקון של חבר הכנסת א' זנדברג לסעיף 4 – 5

נגד – 72

נמנעים – 2

התיקון של חבר הכנסת א' זנדברג לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

גם הסתייגות זו הוסרה.

עכשיו אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת פורז. חבר הכנסת פורז?

אברהם פורז (מרצ):

לא מסיר.

היו"ר ש' וייס:

לא מסיר.

בבקשה, חברי הכנסת. ההסתייגות של חבר הכנסת פורז בעמוד הרביעי, מי שרוצה לעקוב אחריו.

בעד התיקון של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 4 – 9

נגד – 66

נמנעים – 4

התיקון של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

תשעה תומכים – זה לא דבר של מה בכך, 66 מתנגדים, ארבעה נמנעים. ההסתייגות הוסרה.

עכשיו נעבור להסתייגות של חבר הכנסת יוסי כץ.

יוסי כץ (העבודה):

מוותר.

היו"ר ש' וייס:

מוותר.

אנחנו עוברים להסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן לסעיף 4.

בעד התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 4 – 4

נגד – 72

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה תומכים, 72 מתנגדים, נמנע אחד. אני מודיע שההסתייגות הזאת הוסרה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על הסעיף הרביעי בחוק הזה, ללא הסתייגויות, מכיוון שהן הוסרו. אם כן – לפי הצעת הוועדה.

חברי הכנסת, מי תומך בקריאה השנייה בסעיף הרביעי לחוק שאנחנו עוסקים בו? מי מתנגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 35

בעד סעיף 4, כהצעת הוועדה – 74

נגד – 4

נמנעים – 1

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

74 תומכים, ארבעה מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע בזאת שהסעיף הרביעי בחוק הזה אושר בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסעיף החמישי. הסתייגות של חבר הכנסת גולדשמידט.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

לא מנמק.

רון נחמן, מנמק?

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

נימק, נכון?

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצביע על הסעיף החמישי. כיוון שחבר הכנסת גולדשמידט ויתר, עכשיו אנחנו מצביעים.

קריאה:

על מה מצביעים?

היו"ר ש' וייס:

אני מסביר, תקשיבו לי בנחת. אין פה הסתייגויות. הן הוסרו.

אנחנו מצביעים על הסעיף החמישי, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה מס' 36

בעד סעיף 5 – 77

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 5 נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

77 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. חברי הכנסת, אני קובע בזאת שהסעיף החמישי בהצעת חוק זו, כהצעת הוועדה, התקבל בקריאה שנייה.

בסעיף השישי יש הסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן. יש לך הסתייגות, אתה הולך לשכנע אותנו? חמש דקות, אם אפשר קצת פחות.

קריאות:

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רן כהן, לא שאין ברירה, זו זכותי.

היו"ר ש' וייס:

ודאי.

רון נחמן (הליכוד):

זכותי לדבר, ואני הפחתתי את ההסתייגויות מ-20 ל-10.

היו"ר ש' וייס:

זה נכון, זו זכותך.

רון נחמן (הליכוד):

סעיף 6 אומר: "אין בכוחן של תקנות שעת-חירום לשנות חוק-יסוד זה, להפקיע זמנית את תוקפו או לקבוע בו תנאים". אני שוב רוצה להציג אנומליה, של אזרחים ישראלים שאינם חיים תחת שלטון ישראלי. וביום שני ועדת החוקה תקיים דיון לגבי אותם אנשים אשר גרים בשטחי יהודה, שומרון ועזה והיום מנסים להפעיל נגדם אמצעים חוקיים ואחרים. והנה כאן, בסעיף 6, כתוב: "אין בכוחן של תקנות שעת-חירום לשנות חוק-יסוד זה". בשטחי יהודה, שומרון ועזה אין עד היום חוק ישראלי, ולא באשמת הממשלה הזאת – פה אין לי טענות לממשלה הזאת; המצב העובדתי הוא שאין חוק ישראלי, והסעיף הזה טוב לתחומי מדינת ישראל בתוך "הקו הירוק". אני הייתי מבקש לדעת, אדוני היושב-ראש, כיצד ייושמו הדברים האלה, איך אנחנו יכולים להבטיח את הזכויות של אותם אנשים על-פי חוק יסוד כזה, כאשר אין להם שום אפשרות לפנות לא לכנסת – כי ראית את התגובות, לא לממשלה – כי אתה יודע את המדיניות, והדרך היחידה לאותם אנשים לקבל סעד במדינה היא ללכת לבג"ץ. ואתה צריך לחכות חודש, וחצי שנה ושנה עד שאתה מקבל סעד במערכת משפטית. כי יש הרבה עבודה במערכת המשפטית.

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע שבבג"ץ זה מהיר מאוד.

רון נחמן (הליכוד):

היות שאני עתירתי נגד הממשלה הזאת בכמה בג"צים, אני יכול לומר לכבוד היושב-ראש, שהתהליך יכול להיות מהיר בהשוואה לתהליכים משפטיים באינסטנציות אחרות, אבל גם אז, אזרח שנקלע למצבים בלתי רגילים, ששום תושב במדינת ישראל לא נקלע אליהם – הסעיפים האלה כאן אינם מגינים עלינו. אז אומרים: אבל אז יצטרכו, בשטחי יהודה, שומרון ועזה, אוכלוסייה של 130,000 איש, לנהוג לפי הכללים הללו. ואני אומר: לא יכול להיות שאומרים. צריכים להיות סידורים שיבטיחו, כפי שראש הממשלה אמר מעל הדוכן הזה שהוא ידאג לכל התושבים. הדבר הזה צריך להיות ברור, מסודר בחוק, מעוגן בחוק בדרך זו או בדרך אחרת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן לסעיף השישי של חוק זה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 37

בעד התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 6 – 2

נגד – 70

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 6 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שניים בעד, 70 נגד, אחד נמנע. ההסתייגות לא התקבלה.

עכשיו עוברים להצבעה על הסעיף השישי לחוק זה, כאשר ההסתייגות לא התקבלה. על כן, על-פי הצעת הוועדה. הצבעה, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

הצבעה אישית? טוב. בפעם הבאה תגיד לי את זה רגע לפני שאני מודיע. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

הצבעת?

היו"ר ש' וייס:

כבר הייתי על הכפתור. אתה עומד על כך שהיא תהיה אישית?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני עומד על כך.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור. בבקשה, גברתי, סגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – בעד; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – בעד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פנחס בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – בעד; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – אינו נוכח; שבח וייס – בעד; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; יוסף וינו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – בעד; תופיק זיאד – בעד; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – בעד; מיכאל חריש – בעד; בנימין טמקין – בעד; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – בעד; רענן כהן – בעד; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – אינו נוכח; חגי מירום – בעד; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – בעד; רון נחמן – בעד; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – בעד; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – בעד; חנן פורת – נגד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחס – בעד; מנחם פרוש – אינו נוכח; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – בעד; דוד צוקר – בעד; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – בעד; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – בעד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גון שגב – בעד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשנות את ההצבעה שלי, להחליף אותה ל"נגד".

היו"ר ש' וייס:

מה הצבעת?

עובדיה עלי (הליכוד):

בעד.

היו"ר ש' וייס:

ועכשיו אתה רוצה לשנות את זה לנגד. אני מבקש לשנות את ההצבעה של חבר הכנסת עובדיה עלי לנגד.

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה, למה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עובדיה מבקש להצביע נגד. הוא הצביע קודם בעד. זו זכותו, זה בסדר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה זו זכותו, למה מותר?

היו"ר ש' וייס:

זה לא אלקטרונית, זה מותר. תפסיקו ללמד אותי תקנון. תודה ליועצי המכובדים. מותר. אלקטרונית הוא יכול בתוך עשר שניות לשנות את הצבעתו.

בבקשה, תמשיכי.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – בעד; דן תיכון – אינו משתתף בהצבעה

היו"ר ש' וייס:

האם קראת עוד הפעם בשמות חברי כנסת שלא היו באולם?

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אני לא הצבעתי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנחם פרוש, מה אתה מצביע?

מנחם פרוש (יהדות התורה):

בעד.

היו"ר ש' וייס:

בעד. חבר הכנסת האשם מחאמיד, מה אתה מצביע?

האשם מחאמיד (חד"ש):

בעד.

היו"ר ש' וייס:

בעד. מי לא השתתף בהצבעה? לפי התקנון אני לא חייב לקרוא את השמות עוד הפעם. אבל אני בודק. מי לא השתתף בהצבעה?

דן תיכון (הליכוד):

אבל כך נוהגים, מה לעשות.

היו"ר ש' וייס:

עוד הפעם: מי לא השתתף בהצבעה? אני מבקש מוועדת הכנסת "להתלבש" על התקנון ולהוציא ממנו את הכללים האוויליים, אם יש. זה בכלל לא מופיע בתקנון.

מה התוצאות?

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

זה בכלל לא מופיע בתקנון.

דן תיכון (הליכוד):

הרי אתה עושה בתקנון כבשלך.

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע עכשיו על נוהג חדש, תקדים. זהו. תבוא לוועדת הפירושים, מזמן לא היה לנו דיון. לא היה לנו דיון מזמן.

רבותי, מישוה מכם לא השתתף בהצבעה?

הרי התוצאות: 75 תומכים, שני מתנגדים. אני מודיע בזה שגם הסעיף השישי לחוק זה אושר בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף השביעי. חבר הכנסת דן מרידור, ההסתייגות שלך. אבל אנא, עכשיו באמת חמש דקות, כי בסעיף קודם דיברת תשע דקות.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. קודם הצעתי לו שתיים. הוא דיבר על הסתייגות אחת תשע דקות. אם מגיע לו דקה, אז על שתיים – שש דקות. בסדר.

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא. גם זה לא כתוב בתקנון. נכון?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן מרידור, דבר כמה שאתה רוצה, העיקר שלא תעבור על שש דקות.

דן מרידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, לחלופין לפי תקדים דוד ליבאי זה שתיים. אין מה לעשות, ולפעמים זה לא רע, תאמינו לי. בבקשה.

דן מרידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם שיבחתי את ראש הממשלה וסיעת ש"ס, ואמרתי שלא חשוב מה הם אומרים על המערכת המשפטית, חשוב שהם נתנו לה היום סמכות לבטל חוקי כנסת, וחוק-היסוד זכה בתמיכתם הנמרצת ברוב גדול. אני חושב שזה צעד חשוב.

אבל יחד עם דברי השבח צריך גם להעביר ביקורת. ועדת החוקה, חוק ומשפט הציעה, בהסכמה רחבה מאוד, שלושה חוקי יסוד נוספים שנוגעים למסכת זכויות האדם. שניים מהם חשובים מאוד בעיני: זכויות במשפט וחופש הביטוי וההתאגדות.

הרגוני הרוג, אינני מבין איזו סיבה יש להתנגד לחוק הקובע את הזכויות במשפט, לחוק הקובע שכל אדם הוא בחזקת זכאי כל עוד לא הורשע בדין, לחוק הקובע שלכל אדם יש זכות לפנות לרשות שיפוטית, שלכל אדם שנאשם בפלילים יש זכות למשפט הוגן. אלא, שם חוק יסוד נקרא עליו, לכן לחמו בו.

אני מקווה שהממשלה הזאת תתעשת, ואם לא היא – הכנסת, ויבוא הזמן, והוא לא רחוק, ונוכל להמשיך בחקיקה של חוקי היסוד האלה שהיום הצעדנו אותם צעד אחד קדימה, כאשר ברוב של כשני-שלישים מחברי הכנסת הענקנו לבית-המשפט את הסמכות לבטל חוקי כנסת שאינם הולמים עקרונות יסוד של המדינה.

אני מציע את זה לא רק מפני שאני חושב שזה ראוי, אלא מפני שאני חושב שהאלטרנטיבה היא שבית-המשפט ימשיך ליצור את המשפט, במקום הכנסת. הסעיפים שקבענו, הנוגעים בכבוד האדם וחירותו, והסעיף שחוקקנו היום ברוב כל כך מרשים, שהכניס את מגילת העצמאות ואת זכויות האדם לתוך חקיקת היסוד הישראלית, ייתנו כר נרחב לפעילות בית-המשפט במקום שהכנסת תחוקק. זה לא מכובד, וחבל.

הסתייגותי לסעיף 7 היא זאת: במקום לכתוב שאין לשנות חוק-יסוד זה אלא בחוק-יסוד שהתקבל ברוב של חברי הכנסת, אני מציע שייאמר שאין לשנות חוק-יסוד זה אלא בחוק-יסוד שהתקבל בקולותיהם של שני-שלישים מחברי הכנסת, בכל אחת משלוש הקריאות במליאת הכנסת. אסביר מדוע.

הממשלה הזאת הציעה את חוק-יסוד: החקיקה. הוא נמצא בדיון בוועדת החוקה. הממשלה הזאת הציעה שחוקי יסוד יחוקקו וישונו ב-80 חברי כנסת ולא ברוב רגיל. הממשלה הזאת הציעה שחוקי יסוד יחוקקו וישונו בשני-שלישים של חברי הבית. נכון שהוצעה שם תקופת מעבר, אבל עכשיו אנו מחוקקים חוק אחרי מחשבה עמוקה, והגיע הזמן לקבוע את העיקרון הזה גם כאן. מדוע יש הצדקה מיוחדת?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לפי הצעתנו רק קריאה שלישית דורשת שני-שלישים.

דן מרידור (הליכוד):

אני מוכן להסתפק בקריאה שלישית. אסביר את הסתייגותי. יש שתי סיבות: יש קלות בלתי נסבלת של חקיקה בבית הזה. הרעיון של חוקי יסוד הוא שלא יהיה אפשר בקלות, ברוב קואליציוני, בגלל לחץ של הרגע – – –

היו"ר ש' וייס:

80 חברי כנסת – זה מן הקשיחויות הגדולות ביותר בעולם הקונסטיטוציוני, שהמשמעות שלהן היא רודנות המיעוט. אתה יודע למה. 41 חברי כנסת מושלים. יש מחקר מרתק על זה, של פרופסור אקצין.

דן מרידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לנו מחלוקת בעניין. המודל האמריקני נראה לי נכון, אבל אני אסביר מדוע; משתי סיבות. ראשית, אני חושב שהמטרה העיקרית היא לא לאפשר לשינויות של הרגע, ללחצים הפוליטיים, לזעם ההמון, להעביר חוקים ברגע אחד, כשהרוב באמת נמצא בידי הממשלה אבל זכויות המיעוט נפגעות. לכן, 61 חברי כנסת אינם רוב מספיק בעיני לשריין את עקרונות היסוד של המדינה.

שנית, פה יש הצעה, אדוני היושב-ראש, גבירתי ורבותי, הצעה חדשה בסעיף 8, שמאפשרת את החריגה בחוק ברוב של 61. אם אתה אומר שחריגה לתקופה זמנית מותרת ברוב של 61, הרי את החוק עצמו, את העקרונות היסודיים תשריין ברוב גבוה יותר, שלא יהיה אפשר כל רגע לשנות אותם.

רוצים לחרוג מהחוק, אני לא אוהב את החריגה, אבל אפשר ב-61. כך כתוב בסעיף 8 המוצע כאן. אבל אין היגיון פוליטי לקבוע אותו רוב לשני הנושאים, גם לשינוי החוק כולו וגם לחריגה מהחוק.

לכן אני מציע – זו הצעתי הראשונה – ש-80 חברי כנסת יהיו הרוב הנדרש לשינוי חוק יסוד בכלל. אני מדבר הפעם על חוק יסוד זה. הערב ראינו שאפשר לגייס רוב מיוחד בכנסת. החוק עובר, אם אינני טועה, בערך ב-80 חברי כנסת, בהסכמה רחבה. ראוי להעביר חוקי יסוד בהסכמה רחבה, ולשנותם בהסכמה רחבה. זה לא עניין של מניפולציה פוליטית.

היו"ר ש' וייס:

אתה מנמק את שתיהן יחד?

דן מרידור (הליכוד):

אני מנמק את שתי ההסתייגויות לסעיף זה יחד.

היו"ר ש' וייס:

יש לך עוד ארבע דקות וחצי.

דן מרידור (הליכוד):

הצעתי זו היא ההצעה הראשונה הכתובה כאן לפניכם בהסתייגותי לסעיף 7. אני מציע גם הצעה חלופית. אם לא תתקבל הסתייגותי הראשונה, אני מציע הסתייגות אחרת, שנועדה רק להבהיר ולא להוסיף. היום כתוב שהחוק צריך להתקבל ברוב חברי הכנסת. לא כתוב בכמה קריאות דרוש רוב זה. האם בשלוש קריאות? אם זו הצעה פרטית, האם בארבע קריאות? האם גם בקריאה טרומית? האם רק בקריאה השלישית? השאלה פתוחה. העובדה היא שאתם, המציעים את החוק הזה, ואנחנו בכנסת התייחסנו למצב החוקי שקיים היום, כאילו צריך שלוש קריאות, אף שלא כתוב שלוש קריאות. עובדה היא שהיה מאמץ גדול להביא 61 חברים להצביע בשלוש הקריאות, גם הערב הזה בקריאה השנייה.

אני לא חושב שכדאי להשאיר עניין כזה לפרשנות. עובדה היא שבית-המשפט העליון, כאשר נדרש לשאלה הזאת לפני כמה שנים, פסק שצריך ארבע קריאות בתיקון חוק-יסוד: הכנסת. גם בקריאה טרומית, כאשר יש קריאה טרומית, צריך 61. האם אנחנו רוצים להשאיר את השאלה הזו פתוחה? אני לא חושב שכדאי להשאיר את השאלה הזו לבית-המשפט, אף שלעניות דעתי, הפירוש הנכון הוא שלוש הקריאות. אבל אני מודה שזה לא פירוש אפשרי יחיד. למשל, יכולה להישאל שאלה, מה יקרה אם החוק עבר בשלוש קריאות, אבל רק בקריאה השנייה, בהסתייגות נעשתה הפגיעה בחוק היסוד. האם מותר להכניס פגיעה בחוק היסוד בהסתייגות? האם צריך לפרסם אותה בספר הצעות החוקים? אלה שאלות רציניות, שלא הייתי מציע להשאיר אותן פתוחות. אם רוצים לתקן חוק יסוד, צריך לעשות זאת בדרך של הבאת העניין בפני הציבור בהצעת חוק רגילה ואחרי זה לקיים דיון בכנסת על הנושא, ולא להגניב את זה בלילה. לכן, שלוש קריאות – זה הדבר הנכון, ושלוש קריאות צריך להיות כתוב. זאת הצעתי החלופית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוסקים עכשיו בסעיף השביעי. אם כן, חבר הכנסת רון נחמן, הסתייגות אחת שלך. אני מודיע פה לכל הקהל שמחכה לך, שאתה עוד מעט יוצא, ולכן לא תנמק הסתייגויות נוספות.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אומנם יש לי עוד הסתייגויות עד סוף הצעת החוק, אבל אני נאלץ כרגע לנסוע הביתה מכיוון שיש שם כנס גדול עם 700 איש והם מחכים לי – – –

קריאה:

כמה זמן תיעדר?

רון נחמן (הליכוד):

שעה. אני יודע בדיוק כמה זמן ייקח לי, אם לא יקרה לי בדרך משהו. אם לא יקרה לי משהו בדרך, אני צריך בתוך שעה להיות.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני מאחל לך נסיעה מוצלחת.

רון נחמן (הליכוד):

בסדר. אל תדאג. תודה רבה, השר חריש.

אני נאלץ כאן לקצר את מה שרציתי לומר.

דליה איציק (העבודה):

אם היית אומר, היינו מסדרים לך את הכנס קודם.

רון נחמן (הליכוד):

חברת הכנסת דליה איציק, יש גם גבול לציניות ויש גם גבול לסרקזם. הרי לא תלמדי, את לא מסוגלת ללמוד את הדברים האלה. אני כבר הסברתי לך את זה.

דליה איציק (העבודה):

אל תטיפ לי מוסר.

רון נחמן (הליכוד):

אני לא מטיף לך מוסר.

היו"ר ש' וייס:

למה לפגוע אישית?

רון נחמן (הליכוד):

זה לא משעשע. אני רק לא מאחל לך שיעשו לך מה שאת מנסה לעשות לאחרים. זה הכול.

אדוני היושב-ראש, ביקשתי לשנות, במקום "ברוב של חברי הכנסת" – "ברוב מוחלט של חברי הכנסת", ואגיד מדוע. העניין של יציבות חוק היסוד הוא דבר חשוב ביותר, ואסור לשנות את החוק בכל מיני הזדמנויות שנקרות על דרך של ממשלה זו או אחרת.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת רון נחמן, רוב זה רוב מוחלט.

רון נחמן (הליכוד):

אני מדבר על שני-שלישים.

היו"ר ש' וייס:

מעל רוב זה רוב מיוחד. אבל זה בפעם אחרת.

רון נחמן (הליכוד):

הכוונה שלי לשני-שלישים. אני מדבר על שני-שלישים ברוב מיוחד. ומדוע לחוקי היסוד? כדי שלא נגיע למצב שאנחנו נמצאים בו היום. היום זה החוק שנקרא חוק-יסוד: חופש העיסוק, ומייד אחריו תבוא הצעת חוק הבשר, ומחר, על בסיס שינוי אחר של חוק היסוד, יבואו חוקים אחרים.

אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, אני חושש מהכוח שיש בידי ממשלה לפגוע באזרחיה. היום זה חשש שלי, מחר זה יכול להיות חשש של מישהו אחר. אבל אני חושב, שהתחושה הזאת מלווה מאות אלפי אנשים, כאלה שפוטר ממקומות עבודתם מסיבות פוליטיות במהלך התקופה מיולי 1992 עד היום. אני אציג בפני הכנסת את הדוח שקיבלתי, אשר מפרט כמה אלפים יצאו, באיזה תפקיד עבדו אותם אנשים, באיזה מעמד, כמה שנים הם עבדו, ומי נכנס במקומם. יש לי הדוח הזה. הדבר שאני מנסה להצביע עליו – שלא יהיה ניתן לשנות חוק יסוד ברוב של 61 קולות, כפי שבא לידי ביטוי כאן. אם היום על המסך אנחנו רואים 77 קולות, זה לגיטימי, זה רוב גדול, זה קרוב למה שאני רוצה. אם כך, מדוע לא לעשות את זה מההתחלה?

היו"ר ש' וייס:

יושב-ראש ועדת החוקה, יש לך מסר בהקשר של הסעיף הזה? בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רון נחמן נגע בעניין רציני ביותר. חוקי היסוד שעברו לפני כשנתיים במליאה, במרס 1992, עברו ברוב רגיל. השר רובינשטיין, האם אתה זוכר באיזה רוב עבר חוק חופש העיסוק או חוק כבוד האדם? כן, זה עבר ברוב רגיל כמקובל וכנהוג לגבי חוקים בכנסת.

אם זה עקב הנסיבות ואם לא, אין זה משנה מבחינת התוצאה, יוצא שהיום הכנסת עושה מעשה חשוב ביותר בשעה שהיא מאשרת חוק יסוד ברוב יותר גדול מזה הנחוץ לשינוי בעתיד. אני מבקש לשים לב לנקודה הזאת. בעבר היו בין חברי הכנסת ובין המלומדים מהאקדמיה שאמרו: כיצד זה מחליטה הכנסת שחוק ישונה רק ברוב של 61 אבל היא מחליטה את זה רק ברוב קטן של 20-30 חברים? זה עניין רציני, משום שהערב אנחנו מאשרים חוק יסוד ברוב מוצק מאוד, יציב מאוד, בולט מאוד, הרבה מעבר לנדרש כדי לשנות את החוק בעתיד.

זה עניין שיהיה בעל משקל לא רק מבחינה אתית אלא גם מבחינה של פרשנות משפטית. שוב לא יהיה אפשר לטעון, שחוק יסוד עבר כך סתם באבחת רוב, או עקב נסיבות מקריות, או בשעת לילה מאוחרת. לכן צריך לשבח את האופן שבו עובר חוק יסוד זה.

אדוני היושב-ראש, בזה תם ההסבר שלי לגבי נקודה זו.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, איש איש ישב במקומו. אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות לסעיף 7 של חוק זה. מי תומך בהסתייגות שהציג לפנינו חבר הכנסת דן מרידור? מי מתנגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 38

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' מרידור לסעיף 7 – 5

נגד – 69

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' מרידור לסעיף 7 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

חמישה תומכים, 69 מתנגדים, אין נמנעים. ההסתייגות הזאת לא נתקבלה.

אולי יש תומכים לחלופין בהסתייגות הזאת. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה מס' 39

בעד התיקון לחלופין של חבר הכנסת ד' מרידור לסעיף 7 – 9

נגד – 68

נמנעים – אין

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ד' מרידור לסעיף 7 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

תשעה תומכים, 68 מתנגדים, אין נמנעים. גם ההסתייגות לחלופין לא נתקבלה.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן לסעיף הזה? מי מתנגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 40

בעד התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 7 – 1

נגד – 75

נמנעים – 2

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 7 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

תומך אחד, 75 מתנגדים, שני נמנעים. גם ההסתייגות הזאת לא נתקבלה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על סעיף 7 לחוק זה, כהצעת הוועדה, בלי הסתייגויות, מכיון שהן לא התקבלו. מי תומך בסעיף? מי מתנגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 41

בעד סעיף 7, כהצעת הוועדה – 77

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 7, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

77 תומכים, אפס מתנגדים, אפס נמנעים. אני קובע שסעיף 7 לחוק זה, כהצעת הוועדה, אכן נתקבל בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 8. חבר הכנסת גולדשמידט, אתה רוצה לנמק? – לא. חבר הכנסת אלי דיין, אתה רוצה לנמק? – לא. חבר הכנסת יוסי כץ, אתה רוצה לנמק? – לא. ההסתייגויות קיימות או שמחקתם אותן? – שלושתכם מחקתם את ההסתייגויות. חבר הכנסת יצחק לוי, אתה מנמק? – הוא לא כאן. חבר הכנסת רביץ, אתה מנמק?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מוחק.

היו"ר ש' וייס:

אבל חבר הכנסת יצחק לוי איננו, אני לא יודע אם ההסתייגות מחוקה.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אם כך ההסתייגות לא מחוקה.

אנחנו עוברים לעמוד 6. חבר הכנסת רביץ, אתה מנמק את ההסתייגות לחלופין? – כנ"ל. ואת ההסתייגות לחלופי חלופין? – כנ"ל. חבר הכנסת רון נחמן, אתה מנמק את ההסתייגות לחלופי חלופין ולחלופין? – כנ"ל, יחד אתו.

חבר הכנסת דן מרידור, אתה רוצה לנמק את ההסתייגות לסעיף 8? בבקשה.

נא לעקוב אחריו, זה סעיף עם המון הסתייגויות.

דן מרידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גבירתי ורבותי חברי הכנסת, לסעיף 8 אני מציע הסתייגות האומרת, כי אחרי המלים "ברוב של חברי הכנסת", יבואו המלים: "בכל אחת משלוש הקריאות במליאת הכנסת".

הנימוק להסתייגות הוא אותו נימוק שהשמעתי בהסתייגותי הקודמת, ולפיו לא רצוי להשאיר פתוחה את השאלה: האם בכל הקריאות צריך להיות רוב כזה או רק בקריאה האחרונה? האם גם בקריאה הטרונית? השאלה הזאת לא צריכה להישאר פתוחה, והכנסת צריכה לתת דעתה עליה. לכן אני מציע להוסיף את המלים האלה לסעיף.

אני רוצה לומר, שמיתרונותיו של החוק הנוכחי, שאנחנו קבענו את חופש העיסוק לא כזכות העומדת בפני עצמה אלא כזכות הנובעת גם מערך האדם ומחירות האדם, מחירותו של האדם לעשות בה כל מה שהוא חפץ אלא אם יש סיבה טובה להגביל אותה. קבענו את חופש העיסוק גם לאור סעיף 1,

סעיף העקרונות שבחוק זה, דהיינו, מגילת העצמאות, העקרונות שבתוכה וערך האדם, קדושת חייו והיותו בן-חורין; בן-חורין משמע גם לעסוק בכל מה שלבו חפץ.

אני חושב שבכך עשינו צעד גדול קדימה. אני חושב שהפרשנות של הסעיף הזה, מכוח סעיף 1, תהיה פרשנות טובה, ודרכה אפשר יהיה להרחיב את הפיקוח השיפוטי על השלטון ועל הרוב שלפעמים יכול לעשות מעשים שלא ראוי לעשות אותם בדמוקרטיה. העניין היסודי, שלא תמיד מבינים אותו, הוא שאין לראות את חזות הכול בכוחו של הרוב, שגם לרוב צריך לשים מחסום. מי הגוף שיכול לשים מחסום? אותו גוף שיכול לדון בעקרונות בלי לחץ הרגע, שדן בעניינים היסודיים ואיננו לחוץ ממה שאומר לו הרחוב, או המרכז, או המפלגה השנייה, אותו גוף שיכול לראות את הדברים בראייה ארוכת-טווח, מפוכחת, בלי להיות חייב דין-וחשבון פוליטי בכל רגע. אין לנו גוף טוב לכך מבית-המשפט, ואני שמח שזאת הדרך שאנחנו הולכים בה.

בסעיף 4, שאישרנו לפני רגעים אחדים, עשינו מעשה חשוב של הרמוניה חקיקתית. במקום פסקת ההגבלה שהיתה בחוק הקודם, אנחנו מעתיקים עכשיו את פסקת ההגבלה הנמצאת בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, שהיא העתקה של פסקת ההגבלה שזכיתי להציע בהיותי שר המשפטים בממשלה הקודמת, פסקת ההגבלה שמכילה בתוכה את העקרונות המצטברים. החוק צריך להלום את ערכיה של המדינה. ערכיה היום גם בחוק הזה וגם בחוק כבוד האדם וחירותו אינם רק כבוד האדם וחירותו, אינם רק ערכיה כמדינה יהודית ודמוקרטית באפן כללי. היום יש הנחיה חדשה, והיא בסעיף 1. העקרונות בהכרזה על הקמת המדינה, עקרונות מגילת העצמאות, היום הם קו מנחה לערכיה של המדינה. היום ערך האדם, קדושת חייו והיותו בן-חורין הם קו מנחה לקביעת הערכים של המדינה.

לכן חוק ההולם את ערכיה של המדינה הוא החוק שמותר בו לפגוע בחופש העיסוק או בזכויות אחרות. אין גוף אחר שיכריע בכך אלא בית-המשפט, שהוא הפורום של העיקרון, כפי שקרא לו פרופסור רונלד דבורקין במאמרו הידוע: THE FORUM OF PRINCIPLE. זה הגוף שדן לפי עקרונות ולא לפי נוחות פוליטית. הוא יקבע לא רק אם הוא הולם את ערכיה של המדינה, אלא גם אם התכלית ראויה, ולא רק אם התכלית ראויה אלא אם הפגיעה איננה למעלה מן הנדרש. ברגע שהבאנו להרמוניה חקיקתית בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו ובחוק-יסוד: חופש העיסוק, עשינו מעשה חשוב.

סעיף 8 כשלעצמו איננו סעיף מפואר. אפשר היה לוותר עליו. הוא סעיף שמאפשר פגיעה אחרת. יש בושה לא קטנה בכך שיגידו חברי כנסת שמעבירים חוק שהוא תקף על אף האמור בחוק היסוד, זאת אומרת, לא שהוא פוגע בחופש העיסוק, זה מותר, הוא פוגע בו פגיעה לא ראויה, הוא פוגע בו פגיעה לא דמוקרטית, הוא פוגע בו פגיעה לא מאוזנת. הוא פוגע בו פגיעה שאינה הולמת את המדינה, ובכל זאת רוצים עוד הערב להעביר חוק כזה. זו בושה. לכן הסעיף הזה הוא סעיף מיותר, והוא גם סעיף מזיק. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אנחנו עוברים להמשך ההסתייגויות. אנחנו היינו בסעיף 8, בהסתייגות של חבר הכנסת דן מרידור.

חברי הכנסת אורון, מאור וצוקר כבר דיברו, אבל חבר הכנסת פורז עוד לא דיבר בקטע הזה. זו חובה?

אברהם פורז (מרצ):

כן.

היו"ר ש' וייס:

טוב. הבטחה אישית לשלוש דקות.

אברהם פורז (מרצ):

זה יהיה הרבה פחות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורז, יש לך שתי הסתייגויות.

אברהם פורז (מרצ):

אני מנמק בעצם את הקטע הבא.

רבותי, אני רוצה לומר באותה הזדמנות, שגם מי שרצה להשיג את המטרה של מניעת ייבוא בשר לא-כשר, חבל שנכנע לחוות דעת משפטיות מוטעות וגרם לסעיף כפי שהוא מופיע היום, שבעצם דוחה את כל העניין החוקתי.

הסיפור הוא פשוט. אני מציע את האלטרנטיבה כפי שכתובה אצלי, האומרת כך: "על אף האמור בסעיף 4, פעילות עסקית שהיתה בידי הממשלה ערב תחילתו של חוק-יסוד: חופש העיסוק שהיה תקף ערב תחילתו של חוק-יסוד זה, תיוותר בידי הממשלה, אם ייקבע כך בחוק שיתקבל ברוב של חברי הכנסת".

פירוש הדבר, שהמונופול הממשלתי שהיה על ייבוא בשר, ואנחנו יודעים שהממשלה לא ייבאה אלא בשר כשר, יכול היה להימשך. צר לי על זה שגם אלה שרצו להשיג את המטרה הזאת של מניעת ייבוא בשר לא-כשר, במקום להסתפק בנוסח המצומצם הזה, נתנו יד לנוסח הגורף והאומלל שמבקשים היום לאשר.

לפיכך, אני מציע לבטל את הנוסח ההוא ולהחזיר את הנוסח כפי שהצעתי קודם, שהוא עונה על הדרישות של הציבור הדתי אבל לא הורס את חוק היסוד.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו – חבר הכנסת זנדברג. אתה במצב של נאום?

אליעזר זנדברג (צומת):

כן.

היו"ר ש' וייס:

כל כך הרבה ניירות. תעשה כמו בפרלמנט הבריטי, שם אסור להסתכל בנייר. זה יוצא הכי טוב, תאמין לי.

אתה עושה את זה גם בשמו של חבר הכנסת צוקר, נכון?

אליעזר זנדברג (צומת):

ולו למען הסמליות, אני חושב.

היו"ר ש' וייס:

אתה בשם שניכם?

אליעזר זנדברג (צומת):

אני אומר את דברי. אם חבר הכנסת צוקר מבקש להצטרף – – –

אדוני היושב-ראש, את ההסתייגות הקודמת סיימתי בכך שהסברתי מדוע אני סבור שהדרך, הטכניקה, הרעיון של תיקון חוק יסוד, פגיעה בחוקה, על מנת להסדיר בעיה קואליציונית שמתעוררת, על מנת לגרום לכך שלממשלה יהיה רוב חלק יותר בהצבעות, הוא מהלך פסול בעיני.

הסברתי גם, שכשאנחנו מנסים לקבוע עקרונות, לעגן אותם במסמך כמו חוק יסוד, ומסבירים שחוק היסוד הזה יחד עם חוקי יסוד אחרים יהוו מרקם ויחדיו יהוו את החוקה, אנחנו צריכים לחשוב על אינטרסים לטווח ארוך יותר מאשר זכות הקיום או יכולת הקיום של קואליציה צרה, שזמנה ממילא לא ארוך.

לכן אמרתי גם שאני נגד התקדים. עכשיו מבקש אני להסביר שלמעשה הצעת החוק הזאת ברובה מכילה הסדרים שהם סבירים וראויים, למעט הסדרים אחדים שלהם אני מתנגד.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

למעט סעיף 8.

אליעזר זנדברג (צומת):

למעט סעיף 8. הערתי הערה גם לגבי סעיף 4, שאני סבור שניתן בו פתח רחב מדי. אבל יש הסדרים פסולים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

החוק כולו הוא פרי אי-הבנה – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

אני חושש מאוד שהתוצאה בבית-המשפט העליון תחייב את הכנסת הזאת לבוא ולחוקק פעם אחר פעם תיקונים לסעיף 4, אם הממשלה תבחר להיכנע ללחצים קואליציוניים פעם אחר פעם בעקבות הפסיקה של בית-המשפט העליון.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בבוא היום.

אליעזר זנדברג (צומת):

בבוא היום עוד יהיו.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אל תסמכו יותר מדי על בית-המשפט. לאחרונה כל העתירות נופלות, בזו אחר זו, בקצב מסחרר.

אליעזר זנדברג (צומת):

אולי זה אומר שצריכים לבחור בקפידה את העתירות.

היו"ר ש' וייס:

לא, זה אומר שבית-המשפט לא מתלהב מן הרעיון שמטרידים אותו הטרדות סרק.

אליעזר זנדברג (צומת):

בית-המשפט, אני מניח, הוא המקום הנכון לפסוק שהחוק איננו תקף, והוא המקום הנכון לפסוק אחרת.

על כל פנים, אני רוצה לומר כאן דבר אחד, שמתייחס להערותיו של חבר הכנסת רון נחמן, שדיבר על כך שזה בעצם חוק הבשר. למעשה, כל ההמולה וכל הרעש הם בגלל חוק הבשר, שמבקשים להעביר אותו אחרי התיקון לחוק-יסוד: חופש העיסוק. נוצר הרושם, שמי שמתנגד לתיקון חוק-יסוד: חופש העיסוק בהכרח מתנגד לבשר כשר וכדומה. אני אומר, לי אין שום בעיה עם בשר כשר. אני חסיד הגישה שלפיה כל אחד יאכל מה שהוא רוצה. ואם הממשלה מבקשת או רוצה למנוע ייבוא של בשר לא-כשר, אני סבור שהיא יכולה לעשות זאת בדרכים אחרות מאשר לפגוע בעיקרון של חוק-יסוד: חופש העיסוק, שהוא בסיס חוקי בעל משקל רב יותר. דוגמה לכך יכולה להיות החלטת ממשלה שמבטלת את ההחלטה הקודמת בדבר הפרטה. אם אין חובת הפרטה על הממשלה, יכולה הממשלה לשנות. דוגמה אחרת שאני חושב שאפשר להביא היא אפשרות של סבסוד הבשר הכשר על מנת לגרום לכך שמחירו לא יהיה גבוה, או למנוע תחרות בינו לבין הבשר הלא-כשר, חשש של חברי כנסת מסיעות חרדיות, שאומרים שכתוצאה מכך אנשים ילמדו לרכוש את הבשר הלא-כשר.

אני אומר שיש דרכים אחרות לפתור את הבעיה הקואליציונית.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת זנדברג. פונים אלי חברים ואומרים שהצלצול לא מורגש. אני פשוט לא יודע.

מיכה גולדמן (העבודה):

הוא מורגש.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תימנע מההערות האלה.

היו"ר ש' וייס:

לא, באים אחר כך חברים ואומרים שלא צלצלו.

דן תיכון (הליכוד):

איזה חברים באו? אף אחד לא בא.

היו"ר ש' וייס:

שלושה פתקים יש לי. תבוא אחר כך ותראה אותם.

אלי דיין (העבודה):

זה לא עניין קואליציוני, זה עניין – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

זה עניין קואליציוני פרופר, מכיוון שלו זה לא היה עניין קואליציוני, הייתם מביאים את זה בנסיבות אחרות מזמן, לו זה באמת היה חורה לכם. אבל כואב לכם שאין רוב, שיש בעיות עם הרוב. זה לגיטימי, אבל לא בנסיבות האלה.

היו"ר ש' וייס:

מה ההצעה?

אליעזר זנדברג (צומת):

ההצעה שלי לגבי סעיף 8 היא תוספת, ואני אומר דבר כזה: אם כבר באנו ואם פגענו בעיקרון, שאמור להיות עיקרון בסיסי, רק בשביל להשיג עוד כמה אצבעות בהצבעות קואליציוניות, לקיומה של ממשלה שממילא ימיה יסתיימו בקרוב, אם כבר אנחנו עושים את זה, הבה נעניק פיצוי לאלה שייפגעו כתוצאה מחקיקה שתפגע בחוק היסוד. אם תחוקק הממשלה חוק שפוגע בחוק-יסוד: חופש העיסוק, יצטרך להיות בו סעיף שמפצה את אלה שייפגעו, משום שזכויותיהם החוקתיות, על-פי חוקה, נלקחו מהם באמצעות חקיקה ממשלתית כזאת. זאת ההצעה כולה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, פונים אלי חברי כנסת ואומרים שהם לא שומעים, לא מרגישים את הצלול. אני מודיע לכם, צלצלנו בתחילת ההצבעה. אז תהיו כאן.

אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אכן נאלץ ביסודו של דבר להסכים עם חלק מהביקורת שנשמעה כלפי הסעיף הזה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר לחברים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת צוקר עומד להתייחס במיוחד להסתייגות שלך ולבחון אם זה עומד בהתאם למצע של תנועתכם. חברים, גדליה גל, בני טמקין, חברים. רבותי, כבר אין כוח לנהל את הישיבה, באמת. בבקשה, אדוני.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זהו סעיף פרובלמטי. נדמה לי שהיתה אלטרנטיבה, היתה ברירה, חלופה טובה יותר אם אכן היו בעיות קואליציוניות. הצעה כזו הועלתה בוועדת השרים לענייני חקיקה, על-ידי השר רובינשטיין, שהציע לשמור על מונופול שהיתה תקף ערב כניסתו של חוק זה לתוקף. נדמה לי שהיתה זו שגיאה שלא לקבל אותה הצעה, שכן אנחנו פתחנו פה אפשרות לעקיפת חוקה, אפשרות די עגומה, אני מקווה שלא נצטער עליה, אבל זוהי אפשרות בעייתית.

זה נכון, צריך להודות שהפטנט הזה איננו מבית היוצר הישראלי. הכנסת, אם היא תחליט לאמץ סעיף זה, היא תאמץ בכך הסדר הנהוג גם במקומות אחרים בווריאציות שונות, אבל עדיין נדמה לי שזה סעיף בעייתי, אם כי אני יודע שיש רוב בעניין הזה, ואני גם מבין את ההיגיון שבצדו של סעיף זה, את החיוב שבו.

אני רוצה לעמוד על עניין תפקידו של בית-המשפט העליון במסכת החקיקה הזאת. ועדת השרים לחקיקה אישרה סעיף שהתייחס לתפקידו של בית-המשפט העליון ולתפקידן של ערכאות משפטיות אחרות באשר לחוק יסוד או למקרים שבהם חוק רגיל מתנגש בחוק היסוד. ועדת החוקה קיימה דיון ממושך בנושא זה, ובסופו של דבר, על דעת שר המשפטים, על דעת מומחי המשרד, אנחנו החלטנו להשמיט סעיף זה מהצעת החוק ולהשאיר בעצם את ההסדר הנהוג היום בתפקידי הערכאות השונות על כנו.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

יפה עשיתם.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני שמח על הערתו של השר שטרית. השארנו את ההסדר הזה על כנו. שכן, ההסדר היום אומר, שבעצם במקרה שבו יובא חוק הסותר חוק יסוד לערכאה נמוכה, הוא יפסוק בין הצדדים לבין עצמם, ורק בית-המשפט העליון יוכל לקבוע הנחה לכלל, כלפי כולי עלמא. נדמה לי שזה הסדר נכון. טוב שהוא נשמר.

בכך תם ההסבר גם בסוגיה הזאת. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, עוברים להצבעה. חברי הכנסת, עברנו עכשיו לסעיף השמיני. על ההסתייגויות תהיה הצבעה אלקטרונית. נכון?

דוד צוקר (מרצ):

על ההסתייגויות – אלקטרונית. על הסעיף עצמו – שמית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, מה עם ההסתייגות שלך? הוסרה. חבר הכנסת אלי דיין, הוסרה. חבר הכנסת כץ, הוסרה. חבר הכנסת יצחק לוי וחבר הכנסת רביץ – הוסרה? לא. מצביעים.

מי תומך בהסתייגות של חברי הכנסת יצחק לוי ואברהם רביץ לסעיף השמיני לחוק זה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 42

בעד התיקון של חברי הכנסת י' לוי וא' רביץ לסעיף 8 – 8

נגד – 62

נמנעים – 1

התיקון של חברי הכנסת י' לוי וא' רביץ לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שמונה בעד, 62 מתנגדים, אחד נמנע. לפיכך, ההסתייגות הזאת לא התקבלה.

חברי הכנסת, נא לעקוב אחרי ולעבור לעמוד השישי. עכשיו אותו סיפור לחלופין. נא להצביע.

הצבעה מס' 43

בעד התיקון לחלופין של חברי הכנסת י' לוי וא' רביץ לסעיף 8 – 10

נגד – 65

נמנעים – אין

התיקון לחלופין של חברי הכנסת י' לוי וא' רביץ לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, 65 מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך, גם ההסתייגות הזאת לא התקבלה.

לעומת זה יש לכם עכשיו הזדמנות להצביע לחלופי חלופין על אותו עניין, חלופי חלופין.

הצבעה מס' 44

בעד התיקון לחלופי חלופין של חברי הכנסת י' לוי וא' רביץ לסעיף 8 – 10

נגד – 66

נמנעים – אין

התיקון לחלופי חלופין של חברי הכנסת י' לוי וא' רביץ לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

והרי התוצאות: עשרה תומכים, 66 מתנגדים, אין נמנעים. גם החלופי חלופין לא התקבל.

עכשיו ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן, מי תומך, מי מתנגד, מי נמנע וכן הלאה.

הצבעה מס' 45

בעד התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 8 – 3

נגד – 72

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שלושה תומכים, 72 מתנגדים, אין נמנעים. הסתייגות זו לא התקבלה.

חברי הכנסת, מי תומך בהסתייגות הזאת לחלופין. חלופין, זו המצאה נהדרת.

הצבעה מס' 46

בעד התיקון לחלופין של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 8 – 3

נגד – 72

נמנעים – אין

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שלושה תומכים, 72 מתנגדים, אין נמנעים. גם זה לא התקבל.

לעומת זאת, עכשיו אנחנו מצביעים על ההסתייגות של חבר הכנסת דן מרידור. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 47

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' מרידור לסעיף 8 – 5

נגד – 69

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' מרידור לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

חמישה תומכים, 69 מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך גם הסתייגות זו לא התקבלה.

האם עלי להצביע על ההסתייגות של חברי הכנסת אורון, מאור, צוקר ופורז? כן. מי תומך בהסתייגות של רביעיית חברי הכנסת הזאת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 48

בעד ההצעה של חברי הכנסת ח' אורון, ע' מאור, ד' וא' פורז לסעיף 8 – 11

נגד – 62

נמנעים – 1

ההצעה של חברי הכנסת ח' אורון, ע' מאור, ד' צוקר וא' פורז לסעיף 8 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, 62 מתנגדים, אחד נמנע. לפיכך, גם ההסתייגות לא התקבלה.

מי תומך בהסתייגות של חברי הכנסת זנדברג וצוקר? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 49

בעד התיקון של חברי הכנסת א' זנדברג וד' צוקר לסעיף 8 – 10

נגד – 65

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת א' זנדברג וד' צוקר לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, 65 מתנגדים, אין נמנעים. גם ההסתייגות הזאת לא התקבלה.

לעומת זאת יש עוד הסתייגות של חבר הכנסת פורז. מי תומך בה, מי מתנגד?

הצבעה מס' 50

בעד התיקון של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 8 – 12

נגד – 59

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, 59 מתנגדים, נמנע אחד. גם הסתייגות זו לא נתקבלה.

עכשיו חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה אישית על סעיף 8 לחוק זה. קריאה שנייה. חבר הכנסת אלי דיין ביקש הצבעה אישית. בבקשה, גברתי סגנית היושב-ראש.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – אינו נוכח; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבט – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – אינו נוכח; יוסף ביילין – בעד; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – אינו נוכח; שבח וייס – בעד; אריאל ויינשטיין – בעד; יוסף וינו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זיוילי – בעד; תופיק זיאד – בעד; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – נגד; וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – בעד; בנימין טמקין – אינו נוכח; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – אינו נוכח; רענן כהן – בעד; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – בעד; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – נמנע; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – בעד; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – בעד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – בעד; דוד צוקר – אינו נוכח; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – בעד; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – נגד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – נגד; דן תיכון – נמנע

היו"ר ש' וייס:

גברתי, תקראי עוד הפעם את שמותיהם של אלה שלא היו בסיבוב הראשון.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; חיים אורון – נגד מיכאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסאנע – אינו נוכח;
אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו
נוכח; יגאל ביבי – בעד נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; שאול גוטמן –
אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; חיים דיין –
אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח;
אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד רן כהן – נגד לימור לבנת
– אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מגן – אינו נוכח; דוד מנע – אינו נוכח;
יהושע מצא – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח;
אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; משה פלד – אינו
נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; דוד צוקר – נגד חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; מאיר
שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק
שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הרי התוצאות: שני נמנעים, 11 מתנגדים, 64 תומכים. לפיכך, חברי הכנסת, אני קובע
בזאת שסעיף 8, כהצעת הוועדה, נתקבל.

אנחנו עוברים לעמוד מס' 7. לסעיף 9 אין הסתייגויות. אני מעמידו להצבעה.

הצבעה

בעד סעיף 9 – 71

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיף 9 נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

71 תומכים, מתנגדים – אין, נמנע אחד. אני קובע שסעיף 9 כהצעת הוועדה נתקבל.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף 10. האם חברי הכנסת חיים אורון וענת מאור רוצים לנמק הסתייגות? יש לכם הסתייגות?

חיים אורון (מרצ):

אין.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין וחבר הכנסת יצחק לוי רוצים לנמק?

יצחק לוי (מפד"ל):

נימקנו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אליעזר זנדברג, אתה רוצה לנמק את ההסתייגות?

אליעזר זנדברג (צומת):

כן.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, כפי שאמרתי בסוף דברי בהסתייגות הקודמת, צומת וגם אנוכי סבורים שיש דרכים אחרות טובות יותר להסדיר בעיות של ייבוא בשר לא-כשר או ייבוא בשר כשר מאשר פגיעה

וחבלה בעקרונות יסוד כמו חוק-יסוד: חופש העיסוק. אנחנו סבורים, שהמחיר הזה הוא מחיר מוגזם, מחיר מופרז, שבו פוגעת הממשלה – הכנסת, לצערי – בעקרונות חקיקתיים של מדינת ישראל.

והנה בא הסעיף, סעיף 10, שאומר שהוראות החיקוק הפסולות לכאורה תישארנה בתוקף שנתיים נוספות. סעיף דומה היה גם בחוק הקודם, שקבע באופן זהה ומדויק שנתיים ימים ארכה להוראות חוק שאינן עולות בקנה אחד עם חוק-יסוד: חופש העיסוק.

כשהגענו לוועדת החוקה לדיון בסעיף הזה הופיעו כמעט כל משרדי הממשלה ואמרו אותו דבר: אנחנו איננו מוכנים מבחינת ההיערכות שלנו לכניסתו לתוקף של חוק-יסוד: חופש העיסוק. לא עשינו את עבודת המטה שצריך, לא בדקנו אילו חוקים עולים בקנה אחד עם החוק הזה ומתיישבים אתו, ואילו חוקים יצטרכו להתבטל או עלולים להיות מבוטלים על-ידי בית-המשפט, בעקבות כניסתו לתוקף של החוק.

כששאלנו: מדוע? – לא היתה תשובה. חלק באמת ניסו להתחיל איזו עבודת מטה, אבל היתר פשוט לא עשו דבר וחצי דבר. משרדי הממשלה לא בדקו, לא ערכו את הבדיקה הנצרכת ולא התכוננו כראוי.

והנה עכשיו אנחנו מתבקשים ליתן ארכה נוספת של שנתיים ימים למשרדי הממשלה להיערך לקראת כניסתו לתוקף של החוק, במובן זה שהחוק יוכל לבטל אותן הוראות אשר אינן עולות בקנה אחד עמו ונחקקו לפניו.

אני סבור שזאת תקופה ארוכה מדי. אני סבור שהאשראי הזה מבחינת הזמן שאנחנו נותנים לממשלה הוא מוגזם, מהטעם הפשוט, שהם לא ידעו לנצל נכונה את האשראי הקודם; מהטעם הפשוט, שהממשלה הזאת בפעם הקודמת, וגם הממשלה הקודמת, משרדי הממשלה, לא עשו שום דבר. ואם הם לא עשו דבר, מדוע ניתן להם עוד שנתיים? הלוא זה עלול להיות תמריץ שלילי לשבת ולחכות ולהמתין, מכיוון שיודעים שבעוד שנתיים אולי יבוא אותו פתרון על כנו. יציעו עוד הפעם להאריך.

אני הצעתי שנה. אני חושב ששנה זו תקופה ראויה, תקופה הולמת. אני יכול לומר, שאני מצטער מאוד שההוראות של חוק-יסוד: חופש העיסוק אינן נכנסות לתוקפן כבר היום, מכיוון שהחוק הזה הוא חוק חשוב, חוק בסיסי, חוק שמשתלב יחד בחוקה של מדינת ישראל. אני חושב שאני מבטא את צערם של רבים על כך שממשלת ישראל בוחרת לחבל בחוקה עתידית של מדינת ישראל לצרכים קואליציוניים צרים; שממשלת ישראל בוחרת להפעיל לחץ על חברים כאן בכנסת לגרום לכך שהצעות חוק אחרות, שעוסקות בכינונה של חוקה לישראל, כמו חוק-יסוד: זכויות במשפט, חוק-יסוד: חופש הביטוי וההתאגדות – הצעות חוק אלה אינן באות כלל להצבעה וגם לא לקריאה ראשונה כאן היום בניגוד להבטחה, בניגוד לעסקה משותפת שדובר עליה רבות כל כך לפני שבועיים ימים.

אני מצטער על כך שההליך הזה גובל בהתבזזות של ועדת החוקה, של חברי כנסת ושל הממשלה ובכניעה ללחצים ולתכתיבים של סיעות מסוימות בלבד. הדאגה לטווח הקצר של הממשלה, הרצון ליצור רוב לטווח קצר פוגע באינטרסים ארוכי הטווח של מדינת ישראל, ועל כך מצטער אני.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת זנדברג. חבר הכנסת מרידור, אתה רוצה לנמק את ההסתייגות שלך? בבקשה. יש לך למעשה שתי הסתייגויות. אתה שותף לחבר הכנסת זנדברג ואחרי כן אתה עצמאי. אולי תעשה עונש חופף. בבקשה.

דן מרידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גבירתי ורבותי חברי הכנסת, ברשות היושב-ראש, אני רוצה לנמק את ההסתייגויות לסעיף 10 להצעת החוק. הסתייגות אחת היתה הסתייגות שהייתי שותף בה עם חבר הכנסת זנדברג והוא נימק אותה, ולכן לא אחזור על הנימוק. אדגיש בעיקר את ההסתייגות השנייה שלי לסעיף 10 ואסביר אותה.

מה אומר סעיף 10? סעיף 10 הוא הוראת שעה הקובעת, שאם היו הוראות חיקוק שאלמלא חוק-יסוד זה או חוק-היסוד שבוטל היו תקפות ערב תחילתו של חוק-יסוד זה, ההוראות האלה יעמדו בתוקפן שנתיים נוספות מיום תחילתו של החוק הזה אם לא בוטלו קודם לכן וכן הלאה.

מה משמעות הדברים? הממשלה אומרת: חוקקנו חוק-יסוד, הכנסת חוקקה חוק-יסוד, ויש חוקים שחוקקו בעבר וייתכן שאינם מתאימים לעקרונות חוק-היסוד, ולכן בית-המשפט רשאי לבטל אותם. הממשלה מבקשת פרק זמן של שנתיים ימים כדי להיערך ולבדוק את מערכת החקיקה הקיימת, לבדוק אם היא מצריכה שינויים. לכאורה היה היגיון בהצעה הזאת. אי-אפשר לעשות מהפכה כאשר אינך יודע אילו חוקים מתבטלים ואילו חוקים נשארים.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שנתיים, בחודש מרס 1992, כאשר נחקק חוק-יסוד: חופש העיסוק, קבענו בו את ההוראה הזאת. נתנו לממשלה דאז, שהיתה ממשלה לא רעה, שנתיים, כדי להתאים את החקיקה הקיימת לעקרונות של חוק-יסוד: חופש העיסוק. היו בחירות, העם רשאי לעשות טעויות והוא עשה אותן, התחלפה הממשלה, עברו שנתיים ומסתבר שבממשלה לא נעשה שום דבר. לו הייתי משתמש בלשונו של ראש הממשלה הייתי אומר, שלא הזיזו שום חלק מהגוף. פשוט לא עשו שום דבר. במקום שיועצים משפטיים של משרדי הממשלה יבדקו האם החקיקה והתקנות המחייבות היום והם עובדים לפיהן עלולות להיפגע או עשויות להיפגע בגלל אי-התאמתם לחוק-יסוד: חופש העיסוק, ישבו ולא עשו שום דבר.

חלפו להן שנתיים ובאה הממשלה שוב ואומרת: תנו לנו בבקשה עוד שנתיים. אני חרד או חושש ששוב תעבורנה שנתיים, ובעוד שנתיים שוב תבוא הממשלה הזאת או הממשלה שתהיה אחריה ותגיד: תסלחו לי, לא הספקתי לבדוק, אני רוצה עוד שנתיים.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אם ירצה השם.

דן מרידור (הליכוד):

אני חושב שזאת טעות. לכן אני מציע, כפי שהציע חבר הכנסת זנדברג, שתהיה שנה ולא שנתיים.

עיקר התיקון שלי הוא למלה "חיקוק"; צריך להיאמר: "חוק". אני רוצה להסביר מדוע. חוק הפרשנות קובע, שחיקוק הוא גם חוק וגם תקנה. אין שום סיבה לתת תוקף או למנוע ביטול תקנות שלא היו חסינות גם עד היום, מפני שחוק-היסוד נכנס לתוקפו. אני מבין שרוצים למנוע את האפשרות לבטל חוקים בגלל חוק-היסוד, מבקשים שנתיים. אני לא אוהב את הרעיון, אבל אני מבין אותו. אבל היום יכול בג"ץ לבטל תקנה מכוח אותם עקרונות שחוק-יסוד: חופש העיסוק קובע אותם. הרי חוק-יסוד: חופש העיסוק לא חידש במהות המשפטית. העקרונות האלה קיימים מאז בג"ץ בז'רנו ובג"ץ מיטראני. חופש העיסוק הוא חלק מהקונסטיטוציה הישראלית. הפכנו אותו לחוק-יסוד כך שהוא מעל לחוקים רגילים, ובזה היה החידוש. אבל תקנות תמיד אפשר היה לבטל כשהן נגדו את חופש העיסוק כפי שהוגדר בפסיקה שלנו. האם רוצים פה לתת להן חסינות יתר? אין הצדקה לכך.

אני מקווה, שגם כאשר יבוא עניין כזה בפני בית-המשפט, לא כך יפורש הסעיף ואפשר יהיה לבטל תקנות כאלה. אבל הביטוי חיקוק איננו מתאים לכאן. צריך לכתוב "חוק" ולא "חיקוק". חוק ראוי, כנראה, לדעת הממשלה, עוד לשנתיים של חנינה או של ארכה. אין שום סיבה שגם תקנה תקבל ארכה כזאת, כאשר היום אפשר לבטל אותה מכוח פסיקה רגילה, ואין סיבה שאנחנו ניתן לה הנחה שלא מגיעה לה. עד כאן, אדוני היושב-ראש, כיוון שחלף הזמן ואני סיימתי, אני מודה לך.

היו"ר ש' וייס:

גם אני מודה לחבר הכנסת דן מרידור.

עכשיו ינמק את ההסתייגות שלו חבר הכנסת נחמן רון. חבר הכנסת פורז. חברי הכנסת, אם כן, נצטרך לעבור להצבעות. כמובן, לפני כן יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט יסבר את אוזננו, אחרת לא נוכל ואין אפילו סיכוי שנעבור להצבעות. חבר הכנסת צוקר, אני מקווה שמילאת את הבטריות בנימוקים חדשים. תעסוק בשאלת הטמפורריות הפרוידית של החוק.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, אכן הוועדה החליטה, על-פי סעיף 10, להאריך עוד בשנתיים את ההסדר שהיה נוהג מיום חקיקתו של חוק-יסוד: חופש העיסוק, בגרסתו הראשונה.

אני מבקש לפנות בהזדמנות זו אל שר המשפטים ולומר שאני מקווה שזו ההארכה האחרונה שהכנסת נותנת לממשלה בעניין זה. זה לא יהיה מרחיק לכת מצדי לומר, שהשנתיים האחרונות לא נוצלו, אדוני שר המשפטים, לבדיקתם של הסדרים הנוהגים במשק, באיזו מידה הם הולמים את חוק-יסוד: חופש העיסוק או לא, ונדמה לי שיהיה זה נכון אם הממשלה תיקח את המשימה הזאת ברצינות ותעשה כן.

שינוי אחד יש בין הנוסח שהביאה הממשלה לוועדה ובין הנוסח שאישרה הוועדה. אנחנו באמת הארכנו בשנתיים, ואולם ההארכה הזאת הפעם, שהוועדה אישרה, בשונה מההארכה הקודמת, היא רק לחיקוקים שהיו תקפים אלמלא חוקי יסוד אלה. מכאן, שתקנות שאינן תקפות לפי חוק-יסוד: חופש העיסוק לא יהיו תקפות להבא, ועניין זה ראוי שייזכר.

מאחר שזו הפעם האחרונה שאני עולה לבמה, אני רוצה לומר משהו – – –

היו"ר ש' וייס:

זה לא בטוח, כי יש עוד סעיף. אתה עוד תיקרא לדגל היום.

רבותי, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על סעיף 10, תחילה על ההסתייגויות. נא לשבת. חברי הכנסת אורון ומאור, ויתרתם על ההסתייגות? כן. חברי הכנסת אלי דיין ויצחק לוי, ויתרתם?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מבקש הצבעה.

היו"ר ש' וייס:

נעשה הצבעה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על ההסתייגויות לסעיף 10. מי תומך בהסתייגות של חברי הכנסת אלי דיין ויצחק לוי? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 52

בעד התיקון של חברי הכנסת א' דיין וי' לוי לסעיף 10 – 11

נגד – 65

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת א' דיין וי' לוי לסעיף 10 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

התוצאות: 11 תומכים, 65 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע בזאת שההסתייגות הזאת הפעם לא עברה.

חברי הכנסת, מי תומך בהסתייגות של חברי הכנסת אליעזר זנדברג ודן מרידור? בבקשה, נא להצביע.

הצבעה מס' 53

בעד התיקון של חברי הכנסת א' זנדברג וד' מרידור לסעיף 10 – 5

נגד – 71

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת א' זנדברג וד' מרידור לסעיף 10 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

חמישה תומכים, 71 מתנגדים, אין נמנעים. גם ההסתייגות הזאת לא נתקבלה.

לעומת זאת, מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן לסעיף הזה?

קריאות:

הצבעה מס' 54

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אני מאפס. מי תומך עכשיו בהסתייגות הבודדת של חבר הכנסת דן מרידור? בבקשה.

הצבעה מס' 55

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' מרידור לסעיף 10 – 6

נגד – 68

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת ד' מרידור לסעיף 10 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שישה תומכים, 68 מתנגדים, נמנע אחד. ההסתייגות של חבר הכנסת דן מרידור לסעיף 10 לא נתקבלה.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 56

בעד התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 10 – 3

נגד – 74

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 10 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שלושה תומכים, 74 מתנגדים, אין נמנעים. ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן לא נתקבלה.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת פורז לאותו סעיף?

הצבעה מס' 57

בעד ההצעה של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 10 – 9

נגד – 62

נמנעים – 2

ההצעה של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 10 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

תשעה תומכים, 62 מתנגדים, שני נמנעים. לפיכך, גם הסתייגות זו לא נתקבלה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על סעיף 10 לחוק זה בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה, מכיוון שההסתייגויות לא נתקבלו. אני מודיע שההצבעה החלה. מי תומך? מי מתנגד? מי נמנע?

הצבעה מס' 58

בעד סעיף 10, כהצעת הוועדה – 73

נגד – 2

נמנעים – אין

סעיף 10, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

73 תומכים, שני מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע בזאת, חברי הכנסת, את תוצאות ההצבעה לסעיף זה: סעיף 10 לחוק זה, בקריאה שנייה, התקבל ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 11, להסתייגותם של חברי הכנסת גולדשמידט, כץ, לוי, מרידור, צוקר ורביץ. חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת פנחסי, תקשיב לי, אני מסביר. ההסתייגות הזאת היא הסתייגות בשם כל הוועדה, על כל מפלגותיה. אין פה כל בעיה, לא קואליציונית ולא אחרת. לכן טרחתי לעלות לכאן. זהו תיקון עקיף לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, על מנת להשוות אותו עם סעיף שכבר אישרנו בחוק-יסוד: חופש העיסוק.

דן מרידור (הליכוד):

מי ישיב לך בשם הוועדה?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני גם אשיב לעצמי. לכן, עכשיו, בתור יושב-ראש הוועדה, אני מאוד מבקש מכולם להצביע בעד ההסתייגות הזאת. לפני כן, מאחר שאנחנו עומדים לסיים חוק יסוד, אני מבקש מאוד מאוד להודות לצוות גדול במשרד המשפטים שעבד על החוקים הללו עוד בקדנציה הקודמת וגם הפעם. אני מבקש מאוד מאוד להודות לכל צוות ועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני מבקש להודות לכל חברי הכנסת שהתאזרו בסבלנות, שעברו את קרב ההתשה הזה. אני מבקש להודות לכולכם, ולהצביע בעד ההסתייגות, שהיא בשם כל סיעות הבית.

חגי מירום (העבודה):

ולהביא אותו מייד לקריאה שלישית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, סעיף 11, הסתייגות של חברי הכנסת גולדשמידט, כץ, לוי, מרידור, צוקר ורביץ. מי תומך בהסתייגות לסעיף 11? הצבעה החלה.

בעד התיקון לסעיף 11 – 76

נגד – אין

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת א' גולדשמידט, י' כץ, י' לוי, ד' מרידור,

ד' צוקר וא' רביץ לסעיף 11 נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

76 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות הזאת נתקבלה.

חבר הכנסת דוד צוקר, אף שההסתייגות הזאת נתקבלה, ולמרות, ובכלל ומכל הכיוונים, האם אתה –
– בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מצביע על הסעיף, כמובן עם ההסתייגות שנתקבלה. רציתי לשאול, אם היא נתקבלה, אם
זה מפריע לו.

מי תומך בסעיף 11 לחוק זה, בקריאה שנייה, עם ההסתייגות שנתקבלה?

הצבעה מס' 60

בעד סעיף 11, עם התיקון שנתקבל – 75

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 11, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

75 תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע שסעיף 11, עם ההסתייגות שנתקבלה, נתקבל בקריאה שנייה.

דן מרידור (הליכוד):

זה הסעיף החשוב ביותר בכל החוק.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו, אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, אני שואל אותך, האם אנחנו יכולים לעבור להצבעה בקריאה שלישית?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מבקש לעבור.

היו"ר ש' וייס:

אתה מבקש לעבור. האם מישהו חושב שנוסח הבקשה היה בסדר? טוב.

אם כן, חברי הכנסת, אני קובע עכשיו שאת הקריאה השנייה סיימנו, ואני מקווה: בסדר; ההצבעה עכשיו היא בקריאה שלישית. הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק, בקריאה שלישית ואחרונה. חברי הכנסת, מי תומך בחוק? ההצבעה החלה.

בעד החוק – 67

נגד – 9

נמנעים – אין

חוק-יסוד: חופש העיסוק נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

67 תומכים, תשעה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע בזאת, חברי הכנסת, שעל-פי החלטתכם, הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק התקבלה בקריאה שלישית והופכת לחוק.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, ומייד אחרי זה אצמין את השר חריש להמשך סדר-היום.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום, לדיון מוקדם, הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 5), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת גדעון שגיא. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הצעת חוק ייבוא בשר בקר קפוא, התשנ"ד-1994 (הצעה שנייה)

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר התעשייה והמסחר, הבמה שלך.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מגיש היום לכנסת באה להפריט את ייבוא בשר הבקר הקפוא, תוך שמירת הסטטוס-קוו הדתי בנושא של ייבוא בשר כשר. זהו סטטוס-קוו שהיה קיים במדינת ישראל מאז קומה. הממשלה היתה זאת שייבאה בשר בקר קפוא כשר בלבד, וזאת היא עומדת להפריט. לכן, המצב שאנחנו יוצרים על-ידי החקיקה הזאת הוא שיפור מצב הצרכן בישראל, שיפור איכות הבשר והמגוון שעומד בפני הצרכן, תוך שמירת אותו סטטוס-קוו, שכל ממשלות ישראל, מאז קום המדינה, שקדו לקיים בנושא הדתי, על מנת לקיים את האחדות הבסיסית בעם במדינת ישראל.

מאז קום המדינה, אדוני היושב-ראש, היה קיים איסור בפועל על ייבוא בשר כלשהו לישראל, מטעמים של הגנה על תוצרת הארץ, כאשר הממשלה היתה היבואן הבלעדי של בשר בקר קפוא כשר, כדי להשלים את האספקה שנדרשה על-ידי הצרכנים המקומיים מעבר לייצור המקומי. נוסף על כך ניתנו רשיונות ייבוא ליזמים מסוימים, אם בגלל מחסור בסוגי בשר מסוימים, ואם כדי לתת אפשרות של ייבוא סוגים מובחרים לצריכה של בתי-המלון.

סדרה של ועדות מקצועיות שהוקמו על-ידי ממשלות שונות המליצה להפריט את ייבוא הבשר, ובכל אחד מן המקרים, ועדה שסיימה את עבודתה והמליצה על הפרטה, ההפרטה נמנעה בגלל הרצון של הממשלות שקיימו אז את פעילותן לשמור על הסטטוס-קוו הדתי, דבר שהיה מקובל, כאמור, על כל הממשלות, בכל ההתפתחויות של הממשלות השונות.

אדוני היושב-ראש, יש לציין כאן עובדה נוספת: רוב הציבור בארץ, לרבות הציבור החילוני, מעדיף לצרוך בשר כשר. ויש עובדה מעניינת: חברת "מקדונלד'ס", כאשר החליטה לפתוח את החנות שלה בארץ, עשתה סקר בגוש-דן – שאיננו בדיוק האזור החרדי ביותר או הדתי ביותר במדינת ישראל – מה מעדיפים הצרכנים שם בצריכת בשר. 80% מן הציבור ענו שהם מעדיפים בשר כשר. בלי חקיקה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

למה הם לא כתבו "כשר"?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

קודם כול, הם משתמשים רק בבשר כשר, משום שיש המגוונים של המסורות השונות. אמרתי: יש גם ציבור חילוני, שאומנם מעררב, ואינו שומר את כל המצוות, אבל מעדיף את הבשר הכשר מטעמים של מסורת יהודית, מטעמים של הזדהות, וגם בקרב הציבור המוסלמי יש עדיפות כזאת.

אדוני היושב-ראש, ברצוני לציין כאן עובדה נוספת. לצערי, אין פה כרגע שום חבר כנסת מהליכוד, אבל יש עובדה שכדאי לציין אותה: בחודש נובמבר 1990 החליטה ממשלת הליכוד להעביר את הייבוא לידיים פרטיות, אולם קבעה שההחלטה לא תיכנס לתוקף אלא לאחר שיחוקק חוק לייבוא בשר כשר. מסיבות שונות, בגלל חשש שלא יוכלו להבטיח את הכשרות במקרה של הפרטה, ביטלה

ממשלת הליכוד בחודש יולי 1991 את ההחלטה הקודמת והקימה ועדה מקצועית נוספת, ועדת-סדן. ועדה זו שוב המליצה על הפרטה, גם כן בתקופת הממשלה הקודמת, והממשלה הנוכחית קיבלה בעצם את המלצת ועדת-סדן. שוב התעוררה הבעיה של שמירת הסטטוס-קוו תוך הפרטה, ובג"ץ קבע במאי 1993 שיש לקיים את ההפרטה על-פי כל המלצות הוועדות שכבר היו והוועדה האחרונה הזאת של סדן, ואילו תנאי הכשרות – קבע בג"ץ – ניתנים להבטחה רק באמצעות חקיקה בכנסת.

אני רוצה להדגיש את הנקודה הזאת: בג"ץ אומנם קבע שעל-פי החקיקה הקודמת, עם הפרטה, אי-אפשר לשמור על כשרות הבשר, אבל הוא ציין את הכיוון ואמר: סמכות הכנסת כן לקבל החלטות בנושא זה של הכשרות, ורק סמכות הכנסת. לכן, כמה מחברי המלומדים פה, עורכי-דין ומשפטנים, בעניין הזה חייבים לקרוא את פסיקת בג"ץ. אין שום דרך, לא באמצעות מונופול ממשלתי, לא באמצעות חוק שמחזיר את המונופול לממשלה, אף לא אחד מאלה יכול להבטיח את ייבוא הבשר הכשר בלבד, משום שבג"ץ, על-פי רוב חוות הדעת המשפטיות, היה מורה לממשלה עצמה, עם מונופול, לייבא בשר לא-כשר. האופציה היחידה מבחינה זאת, למי שרוצה לקיים את הקונסנסוס הזה

— — —

אליעזר זנדברג (צומת):

או לסבסד.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

גם זה לא.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה זה ייתן?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

— — — הקונסנסוס היחיד שהיה קיים מאז ראשית קיום המדינה, שהביא את בן-גוריון לידי כך שאמר שבצבא יהיה רק בשר כשר, משום שזה איכשהו מאחד, גם סמלית, גם מבחינת היכולת לקיים אכילה משותפת – היא רק על-ידי החקיקה הזאת שאנחנו מביאים, שתואמת גם את ההחלטה של הממשלה הקודמת, בהרכבה הקודם.

לכן היה צריך להיות פה קונסנסוס רחב מאוד של גורמים אשר היו צריכים לתמוך בהצעת החוק כפי שהיא מובאת כאן.

ההצעה הנוכחית, אדוני היושב-ראש, מבוססת — — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הם לא נגד, זה רק בגלל פוליטיקה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני יודע, אבל זה היה צריך להיות מעבר לפוליטיקה. אני מעיד על עצמי שהצעתי את הצעת החוק הזאת לפני שהיה מדובר פה על הקואליציה – כן נכנסים, לא נכנסים. אני הייתי מאוד מאוד עקבי בעניין הזה, כי חשבתי שצריך ללכת פה להפרטה כדי לשפר את המצב על-ידי זה ששומרים את הסטטוס-קוו בהסכמה הרחבה שישנה בכנסת. ולא עשיתי את זה בזמן האחרון, ולא אפרופו ההתפתחויות הפוליטיות האחרונות. ולזה ציפיתי גם מחברי בליכוד בנקודה הזאת.

ההצעה הנוכחית, אדוני היושב-ראש, מבוססת על הלקחים של כל אותו תהליך ממושך של ועדות, שמאז שנות ה-70 התחילו לעבוד, והבג"צים למיניהם, שקבעו את המסגרות שבהן אנחנו עובדים. החוק נותן פתרון חוקי לרצון לבצע את ההפרטה תוך שמירת הסטטוס-קוו.

לעצם העניין אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שכאשר החוק יעבור, יהיה שיפור לעומת המצב הקודם, קודם כול באיכות של הבשר שיובא הנה, והמגוון שיוכל לספק את הצרכים למיניהם, שעה שאיננו משנים את הסטטוס-קוו, עם כל המגבלות שהיו קודם על-ידי הפסיקות שניתנו לפני שהבג"ץ האחרון, במאי 1993, שינה את המצב.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מאמין שחברי הליכוד יצטרפו בסופו של דבר לתמיכה בעניין הזה וייווצר פה קונסנזוס רחב.

אני מציע לקבל את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה לוועדת הכספים של הכנסת. למשרד האוצר יש פה מעורבות גדולה מאוד, בעיקר בגלל מלאי החירום שאנחנו צריכים להבטיח לעתות חירום לצורך העניין הזה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני.

יצחק לוי (מפד"ל):

יש לי הערה. ועדת הכנסת הודיעה בזמנה לחבר הכנסת צחי הנגבי, שההצעה הזאת תועבר לוועדת הכלכלה. אני חושב שכדאי לעמוד בדיבורנו, ושהדיון יועבר לוועדת הכלכלה.

היו"ר ס' טריף:

הבנתי. הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת. תודה לחבר הכנסת יצחק לוי, הנושא הובן.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי, חברי הכנסת, הואיל ואנחנו כבר עדים לתחילת דיון בקשר לאכסניה שבה תימשך החקיקה, אני מבקש להודיע כאן – למען ההגינות, ועל מנת שלא יאמרו שמופתעים, וכל כיוצא בזה – כי אם לא תהיה הסכמה על הוועדה שבה יידון החוק, ועדת הכנסת תתכנס עוד הלילה על מנת להכריע בשאלה הזאת. וזאת מייד לאחר שיחוקק כאן החוק. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

רבותי, אנחנו מתחילים את הדיון. רשימת הדוברים סגורה ומסוגרת. אני מודיע, שלוש דקות לכל דובר. מי שלא נמצא, מאבד את תורו. ראשון הדוברים – חבר הכנסת מאיר שטרית. אחריו – חברי הכנסת רן כהן, נעמי בלומנטל, יורם לס, נעמי חזן, חיים אורון. חבר הכנסת שאול יהלום; בבקשה, אדוני.

אני מבקש, אני אקפיד על לוח הזמנים, תבינו את העניין.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, המפד"ל תצביע כאיש אחד בעד החוק, כשם שהיא הצביעה לפני דקות אחדות בעד החוק המחודש של חופש העיסוק, שמאפשר את קבלת החוק לכשרות הבשר. בנושא הזה, אף שחלק גדול מחברי הכנסת, חלק גדול ממפלגת העבודה, בוודאי אותו חלק ממפלגת מרצ, המפלגות הערביות, חד"ש ומד"ע, שהצביעו בעד החוק – כמובן אני כולל יחד אתנו את יהדות התורה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אי-אפשר להאשים את מד"ע.

שאלו יהלום (מפד"ל):

נכון, הם נמצאים בסוריה.

כל השאר, לא הנושא של חופש העיסוק עמד לנגד עיניהם, לא הנושא של כשרות הבשר, אלא נושא קואליציוני, לחזק את ממשלת השמאל יחד עם רבין, ממשלה שהולכת בצעדי ענק לא רק למימוש הסכם אוסלו הזכור לרעה, אלא יותר מחוות, יותר שחרורים, יותר פגיעה בהתנחלויות, אי-שמירה על חיי התושבים בצורה המקסימלית. יש יישובים שעד היום – זה שבועיים – מנותקים, יש יישובים שאין להם תחבורה ציבורית. וכל אלה באו כדי לחזק ממשלה העומדת על כרעי תרנגולת ולצרף את ש"ס.

אנחנו, בכל אופן, הצבענו, מאחר שאנחנו, יחד עם סיעת יהדות התורה, התחלנו את המאבק על כשרות הבשר, כאשר בכל התהליך ששר התעשייה והמסחר תיאר, שהוא תהליך שנמשך בערך שנתיים, ברוב התקופה ישבה ש"ס בממשלה, הסכימה למצב הזה, הסכימה – בג"ץ אחרי בג"ץ – שהמצב יהיה רעוע. ואנחנו קמנו ומעל במת הכנסת הגשנו חוקים, הן חוק שהוגש על-ידי יהדות התורה, על-ידי חבר הכנסת הלפרט, וחוק שהוגש על-ידי המפד"ל, על-ידי חבר הכנסת יצחק לוי. ומהלחץ הזה הבינה ש"ס, שגם אם היא מוותרת על הרבה דברים מדיניים, אם לפחות את נושא הבשר היא לא תקבל, הרי היא כאסקופה הנדרסת גם מבחינה פוליטית.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, אבקשך לסיים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לכן נהגנו באמת ובתמים הערב, וגם נמשיך לנהוג, בחוק המדובר, לשם שמים; לשם שמירת הצביון היהודי של מדינת ישראל, לשם מניעת הצפת המדינה בבשר פיגולים זול, שיבוא מכל מחסני ההקפאה של אירופה, שם אין להם מה לעשות עם עודפי הבשר. אנחנו קוראים בזה לכל חברי הכנסת לעשות כשם שאנחנו עשינו. במפלגות האחרות הם עושים את זה מתוך שלא לשמה. לו יהי שיבוא במעשיהם גם לשמה, ונזכה למניעת הצפת הארץ בבשר טרף. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת טלב אלסאנע, שאול עמור, רון נחמן, פני בדש, סילבן שלום, אלי גולדשמידט, אלכס גולדפרב, גונן שגב, יוסף בא-גד, בנימין טמקין, מיכאל איתן, אברהם פורז, אברהם יחזקאל, אברהם בורג, ענת מאור, רענן כהן, דוד מגן, עבד-אלוהב דראושה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג; בבקשה, אדוני.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני אקדים ואומר אולי שאני באופן אישי מקפיד על כשרות, לא אוכל בשר לא-כשר, והחוק האחר והמצב הקיים שאותו רוצים לשנות לא היה משפיע על הרגלי האכילה שלי. עם זאת אני יכול לומר, שאני מרגיש בעיה מסוימת בכך שמדיניות של ייבוא בשר כשר בלבד צריכה להיות מוכתבת על-ידי חקיקה. אני רואה בזה מהלך, נקרא לזה חריג, מהלך גס מדי, ביחס למה שראוי וצריך.

יכול להיות שממשלה כזאת או ממשלה אחרת סבורה שצריך לנהל מדיניות של ייבוא בשר מסוג אחד ומניעת ייבוא של בשר מסוג אחר, אבל לעגן את זה בחקיקה, לדעתי זה צעד מוגזם.

שר התעשייה והמסחר דיבר קודם על כך שלא ניתן לחזור להחלטת ההפרטה של הממשלה, או להחלטה לביטול החלטת ההפרטה, אבל מחברים בבניין, שמקפידים על קיום מצוות ודואגים ומבקשים לשנות את החוק, למדתי שעיקר טענתם ועיקר דאגתם הם לכך שציבור בישראל, שהיום אוכל בשר כשר, לא יאכל את הבשר הזה אם יהיה בשר לא-כשר זול למכירה באותו מקום.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עלול להיכשל.

אליעזר זנדברג (צומת):

עלול להיכשל.

אני אומר, שאם זה העניין ואם ההחלטה איזה בשר אתה אוכל, כשר או לא-כשר, היא פונקציה של מחיר הבשר – כשכולנו מסכימים שמדובר לא בבשר של חיה שאסורה במאכל, אלא סוג השחיטה הוא זה שקובע לצורך העניין.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא, גם חיות יביאו, גם גמלים.

אליעזר זנדברג (צומת):

או גם החיות.

בכל מקרה, אם זה העניין, בואו נסבסד את הבשר הכשר ונגרום לכך שהוא יישאר זול מאוד ביחס לבשר הלא-כשר. וכך החשש של אותם אנשים לא יתממש. ואני אומר לכם זאת כשאני מנסה לאזן בין חוק שקובע משהו בצורה מאוד מאוד ברורה לבין מדיניות של ממשלה, שזה דבר שיכול להשתנות. אני אראה בזה דבר סביר. אבל לבוא ולחוקק חוק שתוחם, סוגר וקובע בלי לנסות לעשות זאת בדרך האחרת, שהיא דרך ראויה והגיונית, אני חושב שזה צעד גס ומוגזם קדימה.

שמעתי גם את דברי שר התעשייה והמסחר, שדיבר על שיפור איכות הבשר. למען האמת, ניסיתי לחשוב איך כתוצאה מהחוק הזה אמורה איכות הבשר להשתפר. הלוא ממילא ימשיכו לייבא אותו בשר שמייבאים עד היום.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

לא.

אליעזר זנדברג (צומת):

לא? אם לא, אשמח לשמוע את התשובה, כי באמת זה נושא שאינני בקיא בו. אני יודע שיש חלקים כאלה ויש חלקים אחרים. ניסיתי להתעמק.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גם בבשר כשר באירופה ובאמריקה יש איכויות טובות יותר וטובות פחות. תעשה הפרטה, יביאו גם בשר טוב.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני לא משוכנע שהשיפור ינבע אך ורק מההגבלה הזאת, אבל אשמח לשמוע.

בסיום דברי אני רוצה להצטרף לבקשה שהושמעה על-ידי חבר הכנסת לוי לגבי עתידו וגורלו של החוק הזה, אם הוא יעבור את הקריאה הראשונה, והיא: להעביר אותו לוועדת הכלכלה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת אברהם רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מוותר.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני. אני מודה לך מאוד.

חבר הכנסת עמיר פרץ, חבר הכנסת אפרים גור, חבר הכנסת שלמה בוחבוט. עמנואל, גם אתה מוותר?

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה מדבר אלי?

היו"ר ס' טריף:

כן, חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

רציתי לדבר כדי למשוך זמן.

היו"ר ס' טריף:

לא, תודה. אני מודה לך.

חבר הכנסת חנן פורת, מוותר, אדוני? בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ידידי חבר הכנסת שאול יהלום היטיב לבטא את הרגשתנו בערב הזה, שעה שאנחנו באים להעביר את החוק הזה בקריאה ראשונה בתמיכה מלאה של כל חברי סיעתנו. אני חושב שזהו עידן חשוב באמת במניעת הפצת בשר פגולים במדינת ישראל.

אני חושב שכאשר נגיע לוועדה נצטרך להרחיב את הביטוי בקשר לחוק שנכון לעכשיו מציין רק יבוא בשר בקר קפוא, ולקבוע בצורה רחבה יותר, שכל בשר שאיננו כשר מכל סוג שהוא לא יובא לארץ, כי אחרת יש מקום להתפתל ולמצוא במסגרת החוק הזה כל מיני פרצות שיאפשרו להביא בשר אחר שאינו מוגדר כבשר בקר. כדאי לשים לב לנקודה זו.

יש נקודה נוספת שאני רוצה להפנות אליה את תשומת לבנו. זה עתה קיבלנו את הצעת החוק הקובעת, שחוק אחר שפוגע כביכול בחופש העיסוק לא יובא אלא אם כן ייאמר בו במפורש שהוא אמור על אף החוק האמור הנ"ל. כיוון שהחוק הזה הוא חוק – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא, לא. סעיף 8 לא אומר את זה.

חנן פורת (מפד"ל):

– – – כן, סעיף 8 מציין שצריך להדגיש במפורש שהחוק הזה יהיה על אף האמור בחוק הזה. כיוון שאת החוק הזה קיבלנו רק הערב, נצטרך להוסיף בחוק שלפנינו שהדבר אמור על אף החוק האמור שנתקבל זה עתה בהתשנ"ד. בסעיפים של החוק מצוין שתוקפו של חוק זה הוא על אף האמור בחוק-יסוד: חופש העיסוק משנת התשנ"ב, שהוא חוק שבוטל הערב על-ידינו. אני פשוט רוצה להסב את תשומת הלב – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

– – –

חנן פורת (מפד"ל):

בוטל. חוק חופש העיסוק הקודם בוטל, ותמורתו קיבלנו הערב את חוק חופש העיסוק במתכונתו החדשה, בעיקר במה שנוגע לאותו סעיף 8, כדי שהדברים יעמדו בבג"ץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

נכון, נצטרך לתקן את זה.

חנן פורת (מפד"ל):

רציתי רק להסב לכך את תשומת הלב, כדי שלא ניכשל אחר כך במציאות שבה החוק לא יוכל להיות תקף. תודה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זו הערה נכונה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. חבר הכנסת דוד צוקר. חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, אני רוצה להצטרף לדברי קודמי, לדברי חברי מהסיעה חברי הכנסת שאול יהלום וחנן פורת, ולומר שמטרתנו כאן היא למנוע ייבוא בשר טרף, ואנחנו משלמים על זה אולי מחיר פוליטי, מכיוון שאולי הציפייה – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — —

יצחק לוי (מפד"ל):

את זה אני רוצה לומר.

— — מאתנו היתה לנסות לטרפד את הרחבת הקואליציה הערב, והרי אין זה סוד שאנחנו חפצים בהפלת ממשלה זו ושאיננו סומכים עליה, ואף-על-פי-כן אנו בטוחים שמן השמים יסייעו בידינו למצוא עילות אחרות להוציא את ש"ס מהקואליציה, ואנחנו נשתדל למצוא עילות כאלה. אבל לא רצינו בגלל מצב זמני שש"ס נכנסת לממשלה לקבוע מצב קבוע שלארץ-ישראל ייובא בשר טרף. ואם החוק לא היה מתקבל עכשיו, הרי שהדבר היה הופך לקבוע, ומי יודע אם היינו מצליחים לשנות את זה. את ש"ס נוציא מהקואליציה, נוציא אותה בהזדמנות אחרת, ואני מקווה שהיא קרובה.

חנן פורת (מפד"ל):

נוציא אותה? נוציא את כל הקואליציה.

יצחק לוי (מפד"ל):

כן, כן. זה יהיה שלב ראשון. ולאחר מכן, בעזרת השם, הפלת הממשלה.

אני רוצה לומר לשר, שמכיוון שחפצים אנו בחוק הזה, ונצביע בעד החוק הזה, כפי שהצבענו בעד החוק הקודם, הרי טבעי היה שנרצה שהחוק יעבור לוועדת הכספים או לוועדה אחרת שבשליטת הקואליציה, כדי שהחוק לא יתעכב. ואף-על-פי-כן אני חושב שאנחנו צריכים להיות הגונים מבחינה פרלמנטרית, מבחינה תקנונית.

אני חושב שרוב חברי הליכוד מעוניינים גם הם למנוע ייבוא בשר טרף. אני מקווה שעל אף העניינים הקואליציוניים, רצונו האמיתי של כל הבית הוא למנוע ייבוא בשר טרף. על כן אני רוצה להזכיר, וחבל שחבר הכנסת חגי מירום איננו כאן, שבישיבה של ועדת הכנסת, שבה דרש חבר הכנסת הנגבי להעביר את חוק-יסוד: חופש העיסוק לוועדת הכלכלה, והוא טען שהעניינים שם הם בעיקר כלכליים, שנוגעים לוועדת הכלכלה, הבהרנו לו שיש סעיף בתקנון האומר, שכל חוקי-היסוד נדונים בוועדת החוקה, חוק ומשפט. ועל כן כולנו תמכנו בכך שחוק-היסוד יידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

על-פי אותו עיקרון ועל-פי אותו עניין, אני פונה לשר חריש להיות נאמן לתקנון הכנסת ולהעביר את החוק הזה לוועדת החוקה, ואנחנו נעשה מאמץ שהחוק הזה יעבור מהר ככל האפשר, ונתמוך כולנו בחוק, ויהיה לנו עניין שהחוק יעבור. אבל בואו לא נשבור את כל הכלים התקנוניים, נשמור על הגינות פרלמנטרית מסוימת ונמשיך לעשות את הדברים בצורה זאת.

אם היושב-ראש ירשה לי להגיד עוד חצי משפט, בבקשה, אומר שהיה חשש בלבנו שחבר הכנסת צוקר לא יביא את החוק הזה. חבר הכנסת צוקר אמר בזמנו, שהוא לא יביא את החוק הזה אם לא יביא את שאר חוקי היסוד. זה היה המצב כאשר החוק הזה עבר בקריאה ראשונה, ואף-על-פי-כן ועדת הכנסת החליטה בגלל התקנון להעביר את זה לוועדת החוקה, ולא עשתה תרגיל להעביר את זה לוועדה אחרת. לכן צריך לעשות את זה גם לגבי החוק הזה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת אלי דיין, אני מבין שאתה מוותר.

אלי דיין (העבודה):

לא, לא.

היו"ר ס' טריף:

חשבתי שאתה מוותר.

אלי דיין (העבודה):

לא יכול להיות שכולם ידברו על זה ואני לא.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו הודענו בצורה מוסמכת, שבעניין מניעת ייבוא בשר טרף אנחנו פועלים כדי לשמור על הסטטוס-קוו הדתי, ללא קשר עם נושא הקואליציה. דעתנו היתה נחושה בעניין הזה, בהיותנו מדינה יהודית, למנוע ייבוא של בשר קפוא טרף.

אנחנו יודעים שבארץ יש בשר טרף בשפע רב, אבל כמדינה יש משום פגיעה חמורה באותם ערכים יהודיים בסיסיים בזה שהמדינה כמדינה יהודית תייבא בשר טרף לאזרחים היהודים שלה. זה אבסורד. כך פעלה המדינה במשך 40 שנה ומנעה את העניין הזה. התעוררה בעיה בגלל נושא ההפרטה, בעיות משפטיות. כולכם נוכחתם לדעת, שאלה בעיות משפטיות סבוכות, אבל ברוך השם התגברנו עליהן והיום הדרך פתוחה באמת דווקא לכך שכנסת ישראל תקבע באופן פוזיטיבי שהיא מאשרת את מה שהיה נהוג במדינה.

אני חושב שיצא מזה גם דבר חיובי, ולא רק דבר שלילי. אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שבעניין הזה נערך סקר בארץ, ועל-פיו התברר שהיתה תמיכה רחבה מאוד של הציבור, ללא קשר למפלגות דתיות, הציבור הכללי, בהמשך הסטטוס-קוו בעניין הזה, וכך גם בקרב רוב מצביעי מפלגת העבודה.

לכן, בעניין הזה דעתנו היתה נחושה. אני באמת קורא גם לחברים במרצ, בסך הכול לא משנים פה איזה מצב. לא משנים את הסטטוס-קוו. גם החוק מעניק אפשרות לשר המסחר לייבא בשר טרף, אולי לאוכלוסיות מסוימות שזקוקות לזה, אם יהיה צורך בכך. מה שהיה נהוג הוא בעצם מה שיהיה.

אנחנו מקווים לאשר הערב את הצעת החוק בקריאה ראשונה, וביום שני – בקריאה שנייה ושלישית. אני באמת רוצה להודות למפלגות שהן באופוזיציה, חלק מהמפלגות הדתיות, שבעניין הזה לא עשו שיקולים פוליטיים, אף שברקע יש גם מן הפוליטיקה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לאדוני. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חבר הכנסת אביגדור קהלני – איננו. חבר הכנסת בנימין נתניהו – איננו. חבר הכנסת אברהם שפירא – מוותר. חברת הכנסת דליה איציץ – איננה. כמה משפטים לחבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על שעשית עמדי חסד ונתת לי בכל זאת לומר כמה משפטים, אף שוויתרתי על רשות הדיבור.

אני מרגיש צורך לומר מעל הבמה הזאת כמה נקודות. אני באמת מצטער שאנחנו כאופוזיציה – ויש לנו הרבה סיבות טובות להיות באופוזיציה – בכל זאת נותנים את ידינו לחיזוקה של הממשלה ולהישארותה של ש"ס בתוך הקואליציה. זה דבר ראשון.

דבר שני, אני רוצה לשבח אותך, אדוני, שר התעשייה והמסחר, שאתה הבאת את החוק הזה. זה חוק יהודי, שמסמל את עצמאותנו היהודית כאן במדינת ישראל. זה הרבה מעבר לסיר הבשר. יש בזה הרבה מן הסמליות, גם מפני שאכן מי שרוצה לרכוש בשר שאיננו כשר מסוגל, בעוונותינו הרבים, לעשות זאת.

אני רוצה להוסיף נקודה אחת. אני מנצל את ההזדמנות הזאת כאן מעל הבמה הזאת. החוק הזה יביא תועלת דווקא לציבור הדתי במדינת ישראל, לציבור החרדי.

היו"ר ס' טריף:

שלא יטענו נגדי, אדוני. אחר כך יבואו ויבקשו לדבר. אני מבקש ממך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מקצר.

דווקא הציבור החרדי, שמשלם מחירים מפולפלים מאוד בגלל הכשרויות המיוחדות שיש לו, אני חושב שכאן נפתח לפניהם צוהר חדש, כדי שהם יוכלו באמת לשפר את איכות החיים שלהם. אני מאוד מקווה שהרבנות הראשית, שהיא המוסמכת לתת את הכשרות, תשתף פעולה בעניין הזה, לא תערים קשיים על אלו המבקשים לרכוש את הבשר בהכשרים מיוחדים ותאפשר להם את הדרך הזאת לפי הכללים שהיא תקבע. אני מאוד מודה לך, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – מוותרת. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ – איננה. חבר הכנסת נסים זוילי – איננו. חבר הכנסת דן מרידור – איננו. חבר הכנסת צחי הנגבי, בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני החסרתי את סיום דבריו של השר. אתה ביקשת, אדוני השר, להעביר לוועדה כלשהי?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

לוועדת הכספים.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני רוצה לדבר על העניין הזה. התמיכה שלי בחוק ידועה, ואינני צריך לעמוד כאן כמי שמתנצל על כך שהוא בעד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לאוצר יש עניין להפנות את הרזרבה.

צחי הנגבי (הליכוד):

מאה אחוז. אנחנו נזמין את נציגי האוצר לוועדת הכלכלה.

אינני צריך להתנצל על כך שאני מתנגד לייבוא בשר לא-כשר לארץ ובמקביל תומך מאוד בהפרטה של שוק הבשר, כמו כל שוקי המזון, וכמה שיותר עיסוקים של ממשלה, שאין צורך שהיא תהיה מעורבת בניהולם. זאת גם עמדת הממשלה הקודמת והממשלה הנוכחית, והעמדה הזאת ידועה.

חברי הליכוד ברובם התחייבו לתמוך בחוק שיבטיח כמובן את הכשרות. אבל מה שהתרחש כאן במהלך היום, ולצד נחשף בשעה האחרונה, זו הכוונה של הממשלה לפעול בניגוד למסורת שקבעה את מושבה בכנסת מקדמת דנא. על-פי המסורת הזאת, החלוקה הפוליטית נעלמת כאשר מדובר בחקיקה וכאשר מדובר בשאלה איזו ועדה היא זו שצריכה להיות מופקדת על החקיקה בהצעות חוק פרטיות ובהצעות חוק של הממשלה.

ועדת הכלכלה של הכנסת, שאני עומד בראשה, עוסקת בנושא הזה מאז החלה להתעורר הסוגיה הנוגעת לשוק הבשר. אליה מועברות הצעות החוק מן המליאה, אליה מועברות הצעות לסדר-היום מן המליאה. זהו מהלך טבעי של הדברים. הניסיון לנסות ולהגניב את ההצעה הזאת לוועדה אחרת, רק משום שבראשה עומד איש הקואליציה, יוצרת תקדים מסוכן מאוד. אני רוצה, אדוני השר, להביא לידיעתך את משמעות התקדים הזה. ברגע שממשלה באה ואומרת: יש ועדות – – –

היו"ר ס' טריף:

עליך לסיים.

צחי הנגבי (הליכוד):

אולי זה ייקח עוד דקה אחת או שתיים, אבל זו סוגיה בעלת משמעות.

היו"ר ס' טריף:

נתתי לך עוד דקה.

צחי הנגבי (הליכוד):

30 נואמים לא היו כאן. זה באמת נושא חשוב.

היו"ר ס' טריף:

נתתי לך עוד דקה.

צחי הנגבי (הליכוד):

יש לכאורה עמדה של הממשלה שאומרת, שכשיש נושא רגיש, אנחנו – הממשלה – לא סומכים על יושבי-ראש ועדות מן האופוזיציה. באותה מידה יכולים לומר יושבי-ראש ועדות מן האופוזיציה, שכאשר תגענה אליהם הצעות חוק מן הממשלה, אישור תקנות, צווים וכיוצא באלה, הם יתנהגו לא כיושבי-ראש ממלכתיים, אלא ברגע זה הופכים כאילו איזה סוויץ' מקובע ומתחילים לתפקד כחברים באופוזיציה.

זה יכניס את הבית הזה, אדוני השר, למאבק כוח בתחומים שחייבים לנהוג בהם באופן ממלכתי, תחומי חקיקה, תחומי תקינה, חקיקת משנה.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש לסיים.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני ממש מסיים.

אני נהגתי, כיושב-ראש הוועדה, ויעידו פה חברי, גדעון שגיא שהוא חבר הוועדה שלנו, חנן פורת ואחרים – שרים שבאו אלינו לוועדת הכלכלה קיבלו יחס ממלכתי. אני מבקש, אפילו דורש מן הממשלה ומיושבי-ראש הוועדות השונות, לרבות יושב-ראש ועדת החוקה – –

דוד צוקר (מרצ):

אם זה חשוב למישהו, אני מבקש להצטרף לכל הדברים שאמרת.

צחי הנגבי (הליכוד):

תודה רבה.

– – לשמור על מעמד הוועדות. לא תהיה פה שום סחיבה של החוק, ויש חשיבות עליונה שלא ננסה לנהוג בתעלולים דווקא ברגע כל כך רגיש.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת יעקב שפי – מוותר. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני תומך בהצעת החוק, שבעיקרה תצמצם או תבלום את האפשרות של מכירת בשר לא-כשר, בשר טרפה, בשר נבלות. אני חושב, שכל הצעת חוק, כל דרך שתמנע יבוא בשר לא-כשר והפצתו לאוכלוסייה היא צעד מבורך.

אני גם מבקש להדגיש כאן באוזני חברי הכנסת, שבכל הסקרים האחרונים שנעשו בקרב האוכלוסייה מתברר, שיותר ויותר אנשים שומרים על מורשת ישראל ועל מסורת ישראל. אחד הנושאים המרכזיים שיהודים מרבים לשמור עליהם הוא נושא הכשרות. לפי סקרים שהיו לאחרונה, למעלה מ-80% של הציבור בארץ מקפידים לשמור על כשרות בבתיהם. נראה לי שהנתון הזה מרשים ומשמח אותנו,

שכך נוהגת האוכלוסייה היהודית במדינת ישראל. חבל שאלה רק 80%, אנחנו שואפים ליותר מכך, אבל בעיקרון הנתון הוא מרשים מאוד, וצריך לדרבן את חברי הכנסת לתמוך בכל דרך שתמנע הפצת בשר לא-כשר.

עם זאת, אני מבקש לומר לאוזני שר התעשייה והמסחר היושב כאן: אנחנו מדברים רבות על נושא ההפרטה. נושא ההפרטה הוא אחד מעיקרי הכלכלה הליברלית, שיכול להיות מניע, קטליזטור, חשוב ביותר לפיתוח הכלכלה ולכך שנשתחרר סוף סוף מכבלי הכלכלה הבולשביקית שאנחנו נתונים בה וכבולים בתוכה. ההפרטה עצמה מביאה לכך שהמשק יעבור לידיים פרטיות, ומשק שנמצא בבעלות פרטית גם מנוהל אחרת. התפקיד של הממשלה הוא לא לנהל מפעלים ועסקים. הממשלה נועדה למשול, לשלוט, היא לא נועדה להיות בעלים של עסקים כאלה ואחרים. בשולי הדברים אני מבקש שבצד החוק, שאני מקווה שיאושר כאן היום, ייעשה מאמץ להמשיך בתהליך ההפרטה, ושלא יהיה בעצם אישור החוק הזה פתח או תקדים לסגת בתוכנית הכלכלית מכל נושא ההפרטה על כל המשתמע מזה.

החשש שקיים בלבי הוא שאנחנו רוצים להשתחרר מהעניין הזה, וייווצר כאן תקדים שהוא מאוד מסוכן למשק הישראלי. כל אחד מאתנו מבין מה עשתה הכלכלה הבולשביקית למדינות עתירות מחצבים, עשירות בכל מחצב אפשרי. ראו מה קורה במזרח-אירופה, מה קורה ברוסיה, מה קורה בחבר העמים של היום, תראו לאיזה רעב ותהום ולאִיזו קריסה כלכלית הובילה השיטה הפסולה והקלוקלת הזאת, למרות כל העושר, אוצרות הטבע והמשאב האנושי הטוב שיש שם.

לכן, כדי להשתחרר מהעניין הזה, הייתי מבקש את תשובת השר בשאלה, האם העניין הזה לא ייצור תקדים מסוכן בכל התוכנית הכלכלית. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. בבקשה – אחרון הנואמים, חבר הכנסת יגאל ביבי; שלוש דקות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מי שראה את הדיון שהתנהל כאן היום ראה כיצד הציונות הדתית, המפד"ל, יודעת להפריד בין הצבעות. המפד"ל התכנסה והצביעה על החוק הזה מפני שהיא חושבת שצריך לשמור על האופי של מדינה יהודית, צריך לשמור על הסטטוס-קוו.

נכון שצער לנו שהזעיקו כאן את כולם משיקולים זרים לנושא. בשם הסיעה שלנו אני רוצה למחות על התופעה והאווירה של קואליציות. ראינו כאן היום את אנשי מרצ, שכל השיטה של כאילו מתנגדים, חצי מתנגדים, לא הוסיפה להם כבוד.

אני רוצה לברך את מפלגת העבודה על הגישה שלה, שהיא שומרת על השותפים שלה, שיש לה מלה, שהיא מקיימת הבטחות. כמפלגה שכשהיתה בשלטון לא תמיד היתה רגילה לזה אני רוצה

לברך אתכם על כך ומקווה שגם בתחומים אחרים תדעו לשמור על נאמנויות כמו ששמרתם על השותפים שלכם.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

בואו נחדש את הברית ההיסטורית.

יגאל ביבי (מפד"ל):

יש לכם שותפים חדשים, שלא יודעים את הדור שפעם בנה ביחד במדינה, אבל מי יודע, יכול להיות שיבוא יום ותתפכחו.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חגי מירום – איננו נוכח. אדוני שר התעשייה והמסחר, אני מבין שאתה רוצה לתת תשובה לדוברים. בבקשה.

חברים, אני מבקש מכולם לשבת. מייד אחרי דברי השר ניגש להצבעה על הצעת חוק ייבוא בשר בקר קפוא בקריאה ראשונה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

ברשותך, אדוני היושב-ראש. היו חברים מסיעות שונות שדיברו, ונדמה לי שלמעט אחד, כולם בעד הצעת החוק שהוגשה הערב על-ידי. למרות השעה המאוחרת אני רוצה להתייחס לכמה מההערות שהועלו כאן.

נקודה ראשונה, שהיתה מתחת לפני השטח. כבר בדברי הפתיחה שלי הזכרתי את העובדה, שהממשלה החליטה להגיש את הצעת החוק בקשר לייבוא בשר כשר כאשר השאלה האקטואלית של כן קואליציה, לא קואליציה, לא היתה קיימת כלל. באופן עקבי הביאה החלטת הממשלה לכך שהצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק, שהיתה הבסיס לאותו תיקון, הובאה לכנסת והתקבלה באותה תקופה ברוב של 81 קולות, מתוך זה שהיתה ראייה כוללת. אני חושב שגם היום מן הראוי להפריד את ההתייחסות הפוליטית הלגיטימית בין אופוזיציה לקואליציה מאותה התייחסות בסיסית ועקרונית שהיתה כאשר הובא החוק ביסודו לכנסת.

נקודה שנייה – – – אדוני היושב-ראש, אשמח להגנתך.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש. חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת האשם מחאמיד, השר שחל, חבר הכנסת דן מרידור, חבר הכנסת יעקב שפי, חבר הכנסת הרב רביץ, חברת הכנסת יעל דיין, שבו בבקשה. נא להירגע כדי שהשר יוכל לסכם את דבריו.

אני מבקש מהסדרנים לסגור את הדלתות הקדמיות. השר בן-אליעזר. חבר הכנסת האשם מחאמיד. אני מבקש מחבר העוזרים לא לדבר. בבקשה, אדוני השר.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הערה שנייה. הממשלה הנוכחית מקיימת מדיניות של הפרטה כעיקרון שעל-פיו ממשלה צריכה לוותר כמעט על כל תפקיד כלכלי ניהולי שיש לו אלטרנטיבה בסקטור הפרטי. לכן קיימת ועדה, ועדת שרים מצומצמת בראשותו של ראש הממשלה ובהשתתפות שר האוצר ושר המשפטים בלבד, שקיבלה את הסמכות בשם מליאת הממשלה להפריט את כל אותם תחומים של הפעילות הכלכלית הממשלתית, שאפשר לוותר עליהם במסגרת הפעילות הממשלתית. לכן טבעי היה גם שהנושא של ייבוא הבשר, שקשור בפעילות מסחר שגרתית ורגילה, שגם הפעילות הזאת תופרט ותועבר מפעילות של מונופול ממשלתי לידיים פרטיות.

התעוררה הבעיה, בעקבות ההחלטה להפריט את ייבוא הבשר, אגב, החלטה שמתבססת על סדרה של ועדות מקצועיות, שבמשך שנים המליצו על הפרטת ייבוא הבשר; התעוררה הבעיה כיצד שומרים על הסטטוס-קוו, שגם לו היה קונסנסוס לאומי רחב מאוד, כאשר יש הפרטה. כאשר התעוררה הבעיה הזאת של הסתירה, בית-המשפט העליון בשבתו כבג"ץ קבע שהרשות בידי הכנסת לקבוע כללים של הבטחת ייבוא בשר שיהיה רק כשר, על-פי הכשרות.

על רקע זה, של החלטת בית-המשפט העליון, שאמר שהסמכות נתונה בידי הכנסת, הביאה הממשלה את ההכרעה לידי הריבון שמייצג את העם, וכפי שאמר בג"ץ, רק המחוקק יוכל לבטא את הקונסנסוס האופטימלי שיאפשר חיים בצוותא לבני דתות ואמונות שונות.

על כן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש מהכנסת לאשר בקריאה ראשונה את הצעת החוק. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר התעשייה והמסחר.

חברי הכנסת, איש איש ישב במקומו. הצבעה אלקטרונית או אישית?

קריאות:

אישית.

היו"ר ש' וייס:

גברתי סגנית המזכיר, תתחילי בעוד שנייה, כשישבו. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – אינו נוכח; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – נגד; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – אינה נוכחת; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פנחס בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – בעד; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; שבח וייס – בעד; יוסף ונונו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – בעד; תופיק זיאד – בעד; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – נמנע וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – בעד; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד רן כהן –

רן כהן (מרצ):

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

לא הבנתי. סליחה, אני רוצה לשמוע אותו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה עונה לו באמצע ההצבעה. איזו גישה חד-צדדית – – –

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, על הרבה דברים אני מצביע בעד – – –

היו"ר ש' וייס:

בסדר, בעד. הוא רצה להוסיף הסבר, מה אכפת לכם.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

רן כהן – בעד; רענן כהן – בעד; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – אינה נוכחת; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – בעד; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – בעד; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאלו עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – בעד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – נגד; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – בעד; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גון שגב – בעד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – נגד; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

נא לקרוא את שמות החברים שלא היו בסיבוב הראשון.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב

– אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; צחי הנגבי – בעד; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; ענת מאור – נגד; דוד מגן – אינו נוכח; דוד מנע – אינו נוכח; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עובדיה עלי בעד.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – אינו נוכח; משה פלד – אינו נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, מייד יהיו התוצאות.

חברי הכנסת, בינתיים אני רוצה להודיע הודעה, כדי לחסוך זמן, בעיקר לגבי אותם חברי כנסת שלא יהיו אחר כך. אני אודיע על זה שוב באופן רשמי אחר כך. הישיבה הבאה שלנו היא ביום שני, ב' בניסן התשנ"ד, 14 במרס 1994. על-פי החלטה שכבר פרסמנו, ביום ב' יתחילו הדיונים במליאה בשעה 10:00; ביום ג' גם כן בשעה 10:00; ביום ד' – בשעה 09:00.

היום היה דיון בוועדת הכנסת. היה לנו עומס עצום. חשבנו להוסיף לצורך הדיונים את יום חמישי, אולי את יום שני הבא. התקבלה שם הצעת פשרה פה-אחד, בהרכב מלא, לעשות את זה בשבוע הבא בשעות 10:00, 10:00, 09:00, עם אפשרות נוספת לגמישות. הוועדות תשבנה מוקדם יותר.

לאיזו ועדה זה עובר, אדוני השר, אם זה יאושר? אדוני שר התעשייה והמסחר, לאיזו ועדה, אם זה יאושר?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

חבר הכנסת דרעי, בבקשה.

אריה דרעי (ש"ס):

לוועדת הכלכלה.

היו"ר ש' וייס:

ועדת הכלכלה, בסדר גמור.

אדוני שר התעשייה והמסחר, כן.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הממשלה נעתרת לבקשה להעביר את זה לוועדת הכלכלה.

היו"ר ש' וייס:

הממשלה נעתרת לבקשה להעביר את זה לוועדת הכלכלה. זה גם תואם את התקנון ואת רוחו.

חברי הכנסת, הרי התוצאות. אני מודיע בזה שהצעת חוק ייבוא בשר בקר קפוא, התשנ"ד-1994 (הצעה שנייה), מס' 2243, בקריאה ראשונה, התקבלה – 66 תומכים, עשרה מתנגדים. הצעת החוק עוברת לטיפול של ועדת הכלכלה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

חברי הכנסת, סגן שר החינוך ישנו? סגן שר החוץ ישנו? אינם. חברי הכנסת, האם מישו מהאנשים שהיו רשומים עוד בסדר-היום נמצא? אם כן, חברי הכנסת, אני מסיים את סדר-היום. אני מציין שאלה היו שני הנושאים האחרונים, בתהליך טבעי ששיעורתי אותו כאשר הכרעתי מה שהכרעתי.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, הודעה.

היו"ר ש' וייס:

הודעה כן, זה לא סדר-יום.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא, זה לא סדר-יום. אני הודעתי כאן קודם, שאם לא תהיה הסכמה על ועדה תכונס ועדת הכנסת עוד הלילה. אני מבקש להודיע לחברים, שהואיל והיתה הסכמה להעביר לוועדת הכלכלה, לא תתקיים ישיבת ועדת הכנסת הלילה.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע ללא עוררין עכשיו, שזה עבר לוועדת הכלכלה.

אני מודה לכל מי שנשא על כתפיו את המפעל הזה; מודה לכל חברי הכנסת, בלי שום קשר איך הם הצביעו ומאילו מניעים, ואיך הם הצביעו פעם כך ופעם אחרת. זה שייך להיסטוריה.

חברי הכנסת, בנסיבות האלה שאין לנו עוד סדר-היום, ואלה היו שני הסעיפים האחרונים בסדר-היום, כפי ששיערת שזה יהיה, זה עמד לנגד עיני כאשר קבעתי מה שקבעתי – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה עם שאילתות?

היו"ר ש' וייס:

לא. סגני השרים אינם פה. זה יהיה בשבוע הבא. זהו. תיארתי לעצמי שזה יימשך עד חצות, וכך היה. על-פי סמכותי הטבעית, החלטתי להציב את הדברים האלה גם כאן.

לפיכך, אני מודיע שתמה ישיבת הכנסת. הישיבה הבאה – ב' בניסן התשנ"ד, 14 במרס 1994. לילה טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 23:28.